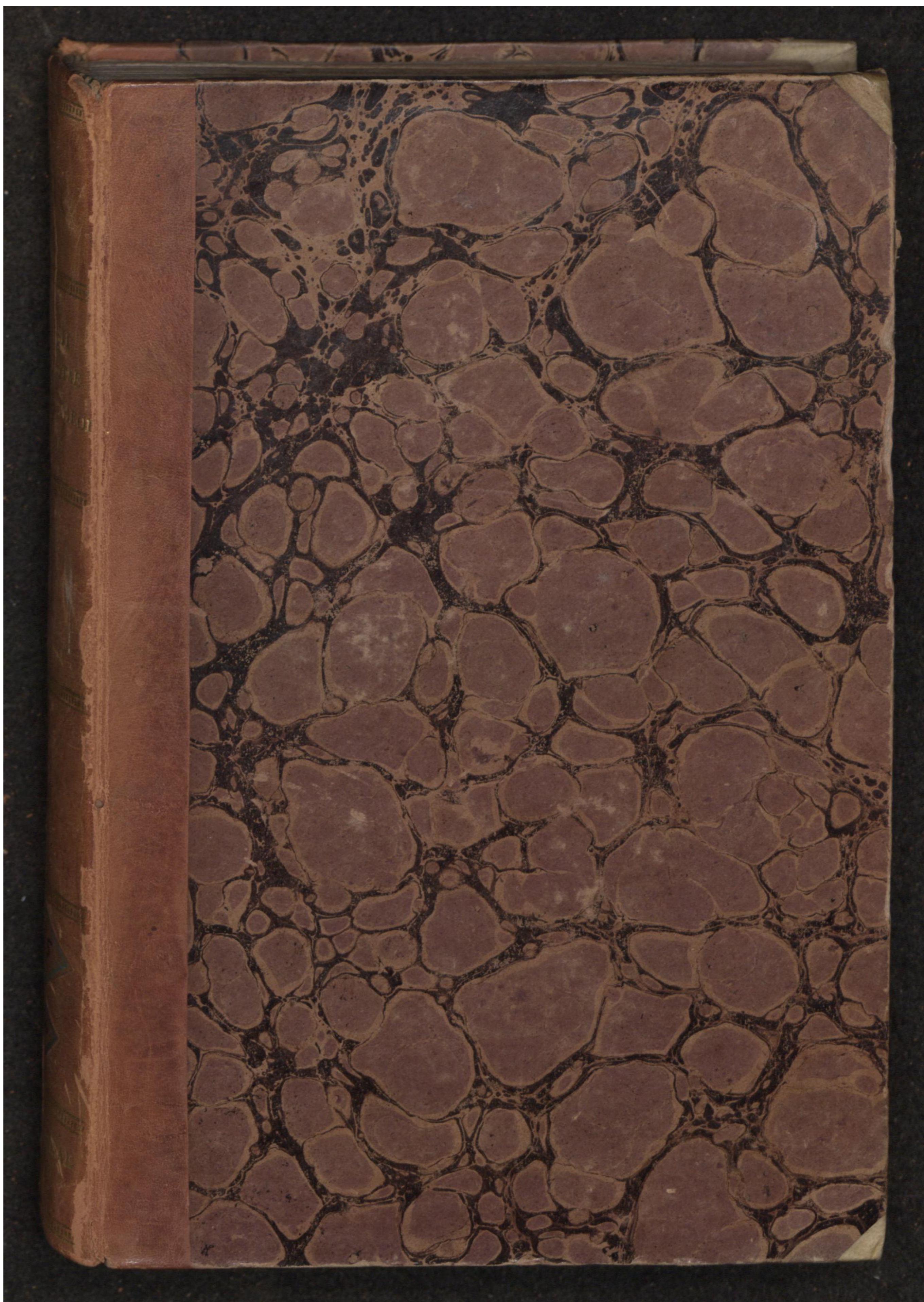
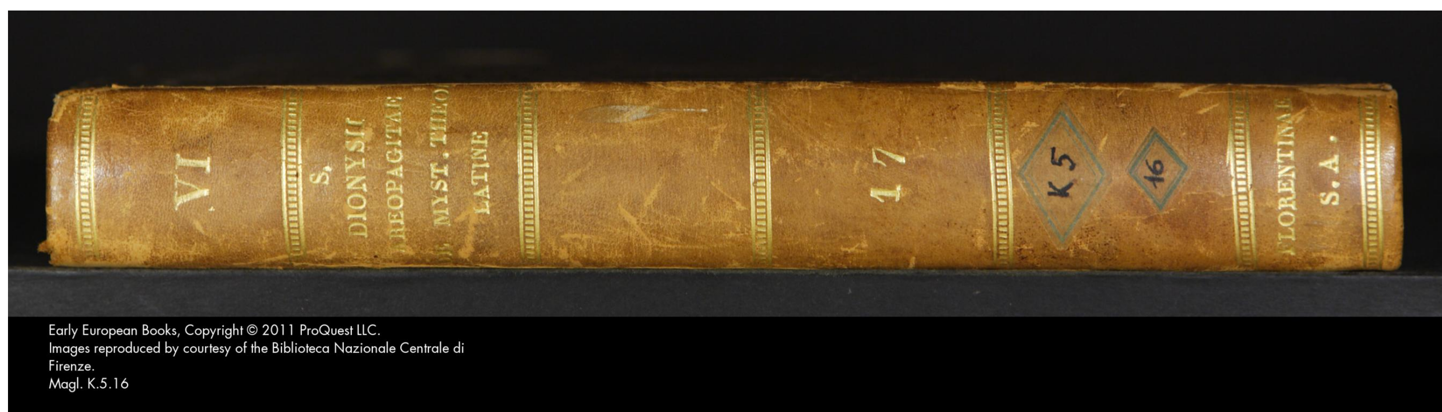
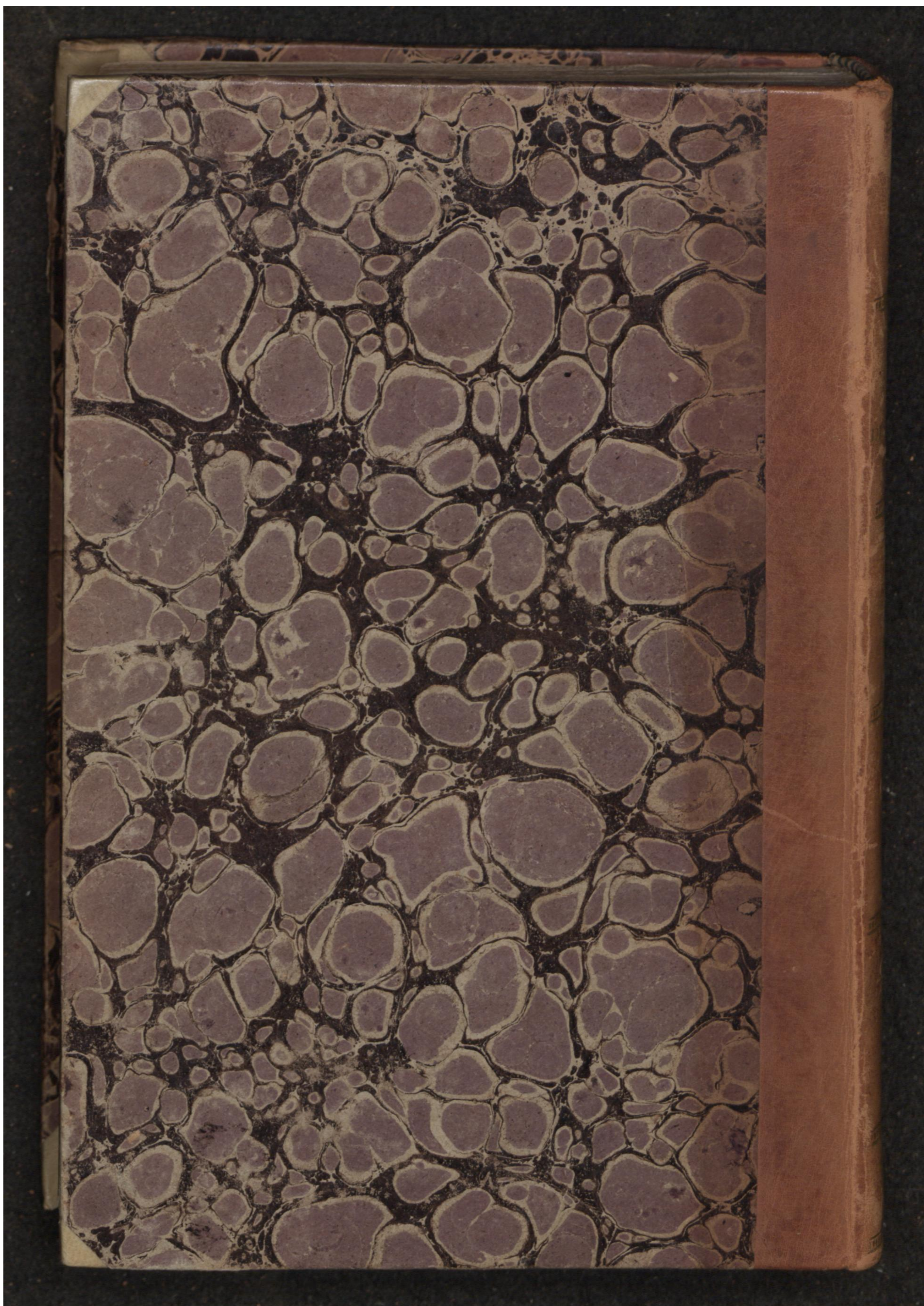

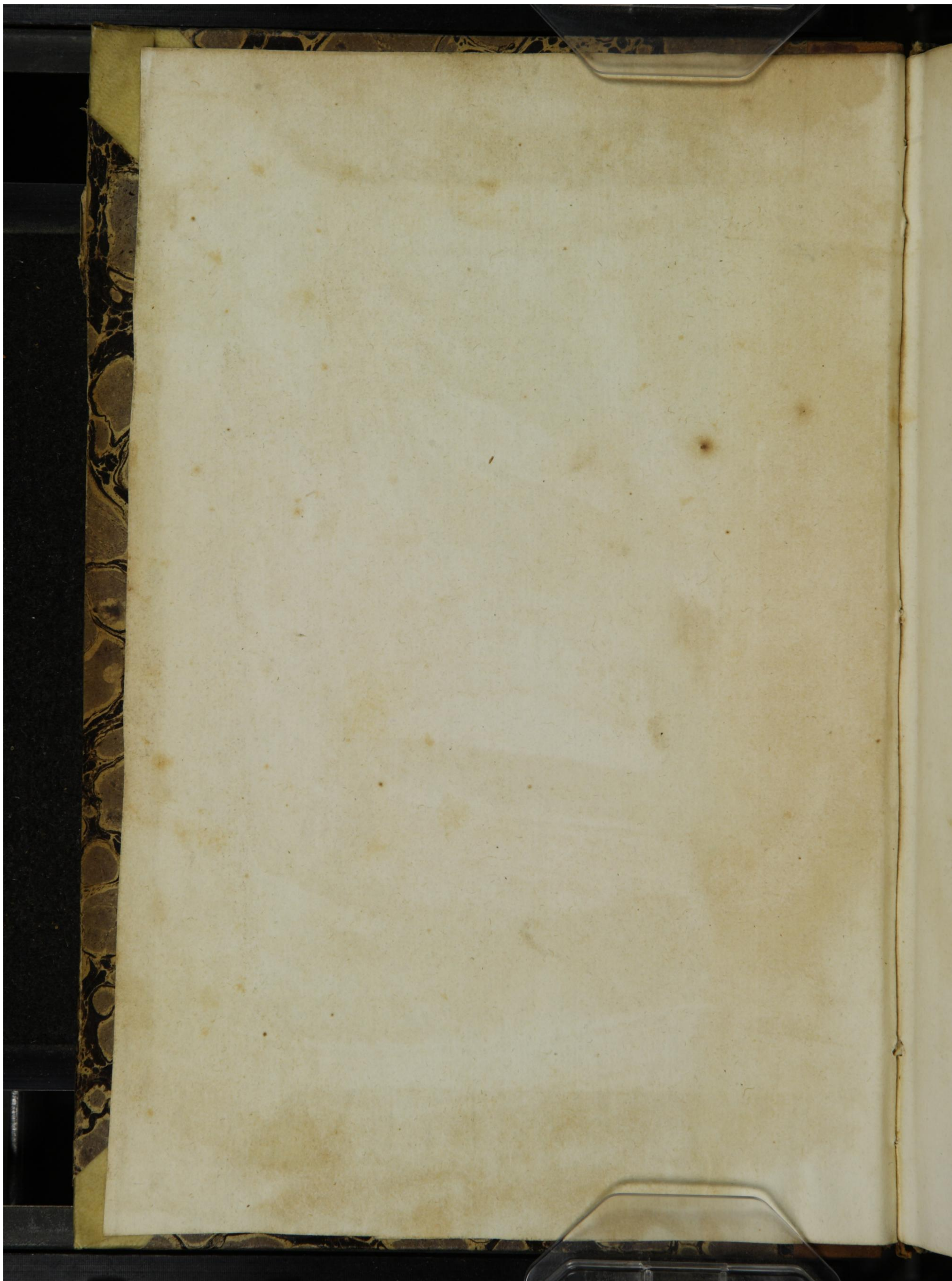

VI
S.
DIONYSII
AREOPAGITAE
MYST. THEO
LATINE
17
K 5
16
FLORENTINAE
S. A.

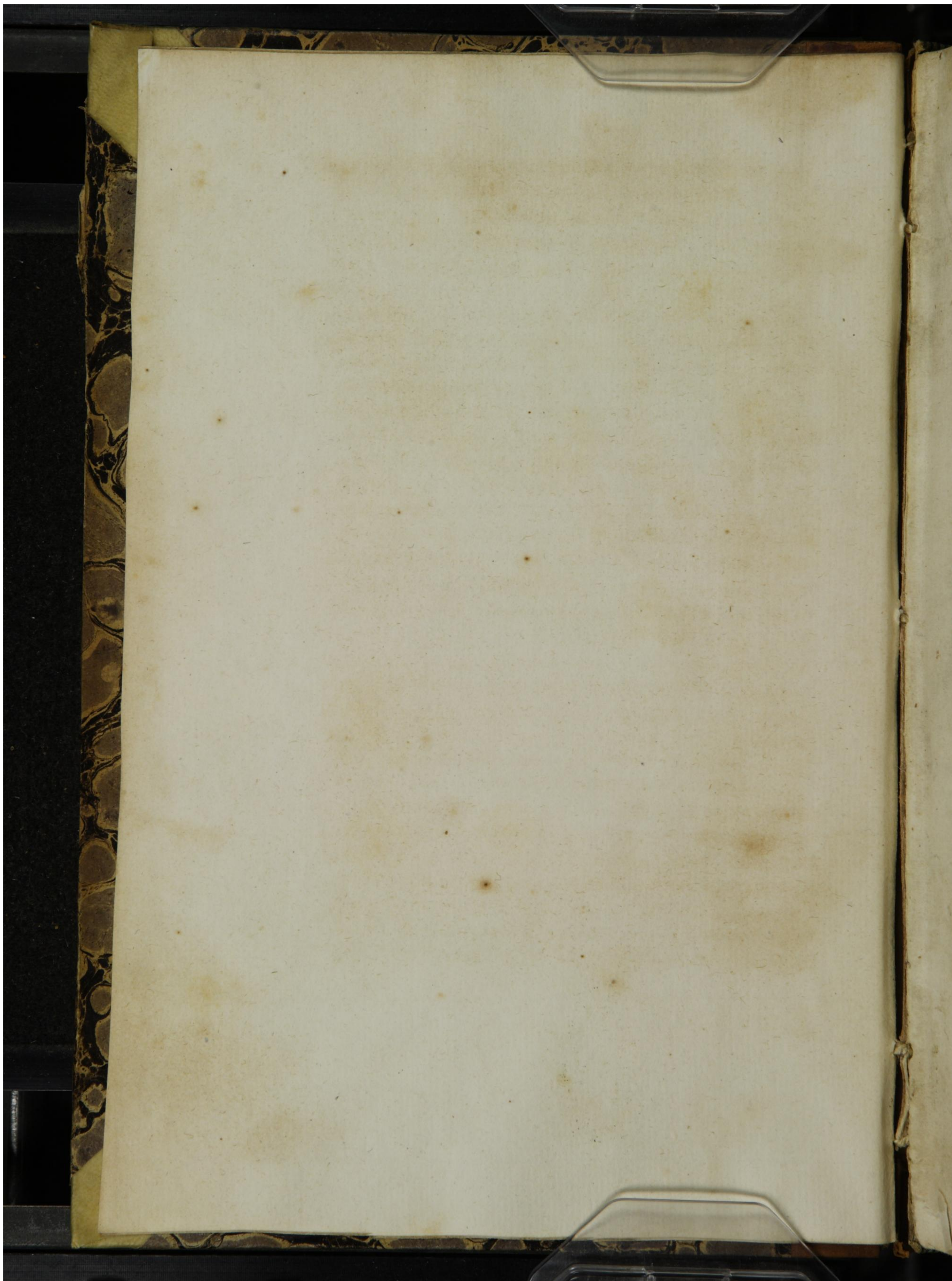

¶ Marsilius Ficinus Florentinus Reuerendo in Christo patri domino Joanni Medici Cardinali suppliciter se cōmēdat
.1492.

VM & me/ Genius meus semel interpretandis Platonicis destinauerit/ & ego magnis medicibus/ Platonica ferme omnia dedicauerim: Cetera quidem maiorum tuorum fuerint: quę vero inter hęc in primis ad Theologiā pertinent/ & iccirco sacra censentur ipse sacer antistes iure optimo tibi vendicare uideris. Itaq3 Platonicum Jamblichum sacerdotem iampridem ad te misi sacra egyptiorū mysteria pertractantē. Post hęc autem ad Dionysium Areopagitam Platonicum christianumq3 Theologum interpretandum tibi/ me contuli/ pręcipuum Atheniensium antistitē summo Florentinorum antistiti dicaturus. Nunc ergo iam absolutum lege: atq3 viue fœliciter.

¶ Prohemium Marsilii Ficini in Dionysium Areopagitam.

Jonysi dei numen Theologi veteres & Platonici seperatarum mentium extasin/ & excessum esse putant/ quando partim amore natiuo/ partim instigante deo naturales intelligentię limites supergresse/ in amatum deum mirabiliter transformantur. Vbi nouo quodam nectaris haustu: & i extimabili gaudio velut ebrię (vt ita dixerim) debaccantur. Hoc igitur dionysiaco mero Dionysius noster ebrius exultat passim. Effundit enigmata: concinit dithyrambus. Itaq3 q̄ arduum est

Est Vincentii rotundi Brix.

profundos illius sensus intelligentia penetrare tam difficile miras verborum compositiones, Et quasi orphicum dicendi characterem imitari: ac latinis pręsertim verbis exprimere, Idem profecto ad id facile consequendum necessarius omnino nobis diuinus est furor. Eidem prorsus oratione trinitas obsecranda, Ut quod Dionysio pię petenti lumen/ad penetrāda prophetaruꝫ apostolorumqꝫ mysteria/quondam deus infudit, Idem nobis similiter supplicantibus ad illius sensum eloquiumqꝫ consequendum ⁊ exprimendū fœliciter nunc infundat.

¶ Argumentum Marsilii in orationem Dionysii de Trinitate.

Dionysius Areopagita Platonicę discipline culmen ⁊ christianę theologie columen/querens diuinum lumen/non tam intelligentia perscrutatur/quam ardente uoluntatis affectu/⁊ oratione petit, Quippe cum a Paulo mundi sole didicerit Platone etiam confirmāte ipsum uniuersi principium esse intellectu quantumlibet excelso superius, Non igitur conatu quodam intelligentię comparari: sed in animum amore prorsus deo deditum/accendi deuꝫ: atqꝫ ibidē inardore lucere. Hactenus quam ob causam ab oratione iaciat fundamentum dixisse sufficiat, Quę vero orationis sit uirtus: ⁊ quis efficacius oret impresentia prętermittimus. Satis.n. diximus in epistola ad Bindacium Recasolanum singulari nobiscum caritate coniunctum, Ad expositionem iam pergamus.

¶ Pꝛoſecutio expoſitionis de Trinitate: ⁊ ꝙ bonum eſt ſuper eſſentiam ⁊ pro pter exuberantiam lucis ignotum.

Es quelibet quo magis bonitate uigēt/ eo magis ſua quadam propagine ſe communicant. Quapro pter ad infinitum bonum propagatio pertinet infinita. Cum vero duo eſſe infinita non poſſint / merito infini ta bonitas rurſusqꝫ īmenſa bonitatis propago/natura ſunt vna/ſe ipſam videlicet intra ſe propagans. Tum vero quoniam omnis amor ad bonuꝫ neceſſario fertur Conſequens eſt poenes infinitum bonum/ eiuſdemqꝫ/ pꝛopaginem infinitam: infinitum quoqꝫ amorem ſpiri tumqꝫ amatoꝛium ad ſe ipſum intus exiſtere. Dum ve ro tres hic quaſi naturales pꝛopꝛietates perſonasqꝫ nu meramus: interea quoniam quod eſt infinitum nihil re linquit/extra ſe ſui: nec admittit aliquid alienum/natu ram vnicam ſimpliciſſimamqꝫ cogitamus. Perinde/ac ſiquis naturalem ſolis foꝛmam ⁊ lucem huic intimam calefactoꝛiamqꝫ virtutem/vnicam ſolis naturam eſſe dixerit. ¶ Diuina Trinitas/non eſt numerus aliquis in quātitatis genere collocatus: nec etiam in ſubſtantię generę. Nec inſuper in eſſentię oꝛdine computatus. Cum enim appetitui naturali non ſufficiat eſſe: ſed affe ctet inſuper bene eſſe: ideoqꝫ entia ſingula ſuuꝫ quoddā bonum appetant/atqꝫ vniuerſuꝫ ens cupiat vniuerſuꝫ bonum ⁊ ipſum tandem ens pꝛimum ſimiliter exoptet pꝛimū bonum/merito bonū ipſuꝫ tanquā finiſ pfectioqꝫ entium omniū/atqꝫ entis/boꝛū omnium ē pꝛincipium. Et idcirco vniuerſa eēntia pꝛimaqꝫ ſuperius. Eſt inſup eminentius deitate quauis ⁊ bonitate: per quas videli cet aliquis alicubi deus ſit: ⁊ aliquid alicubi bonum.

Prima enim bonitas extra omne quomodocunq3 bonũ ac preter omnẽ compositionez absoluta pœnitus simpliciter inse ipsa consistit. ¶ Inuisibile dicimus tum lumẽ q̃ minimũ/tum q̃ maximũ. Nec.n.vel illud prospici: vel hoc ab oculis inspici substineriq3 potest. Sed hoc rite potest super inuisibile nominari. Similiter ĩformis rerum materia/itemq3 rerũ principium sunt ignota. Sed materiam ob lucis defectum/ignotam dicimus. Principium vero ob excessum lucis super ignotum. ¶ Summus animę ad deum ascendentis gradus caligo dicitur atq3 lumen. Caligo quidẽ quatenus animus pernegationes quasdam illhuc usq3 processit: negãdo videlicet deũ ipz esse rem hanc/aut istam: aut illam vel natura compertã vel a nobis excogitatam. Lumen vero/qua ratione nõ aliter de deo q̃ ita negando perspicuam consequimur veritatẽ. Ut tenebre eius inquit David: ita & lumen eius/& nox tanquam dies illuminabitur. ¶ Deus ipse mentes tũc demũ lumine suo pœnitus implet/quando se ipsas illi quasi iam cecas/atq3 silentes exposuerunt. i. tum singula intelligibilia de deo negantes: tum etiaz intellectualem formam suam actionemq3 consuetam per diuinum amorem/mirabiliter transcendẽtes. Sic igitur animus ita demum vera de deo loquitur quando non loquitur.

¶ Oratio dionysii ad Trinitatem.

Dionysius.

Trinitas/essentia/deitate/bonitate superior/ diuine christianorum sapientię dux/ dirige nos in ipz super ignotũ/& prefulgens: excelsũq3 mysticorũ eloqorũ culmen. Ubi simplicia & absoluta ĩmutabiliaq3 theologię mysteria latent ad operta prefulgente quadam silentii clam sacra docentis caligine. quę quidẽ ubi maxime uidetur obscura\ibi supra modũ lucẽ profert. exuberãtẽ

Secreta theologia

Illic sane quod tangi uideriq3 nullo modo potest splen doribus plusquam pulchris ad exuberantia3 implet oēs quasi captos oculis intellectus.

¶ Bonu3 est super essentiam / ꝛ ītellectū / nec attigitur intelligentia / sed per uitę similitudinem ꝛ amo rem ꝑcipit̄ unitate.
Marsilius.

Quattuor cognitionis spēs sunt. sēsus. imaginatio. ratio. ītellectus. Imaginatio nō semp indiget ad actionē pręsentia corporum / qua necessario sensus eget. Verūtamen corporeas quasdā in agendo cōditiones se quit̄. Actio1 ēq3 mobilem habet acq3 multiplicē. Ratio non seqtur ꝯditiones particulares corporū. Sed iam ad absoluta se cōfert. Mobilis tamen ē / ꝛ necessario multi plex. Intellectus deniq3 motū iā deposuit. Diuidua3 vͦ multiplicitatē. minime. Ma3 / ꝛ necessitate ordinis eam retinet / ꝛ usu declarat / siue definiat seu diuidat siue cō ponat. ¶ Quod igit̄ principiū uniuersi sit super sensu3 / imaginationē / rōem. nemo aliquando philosophus dubi tauit. Siqdē in corporeū est penitus / ꝛ īmobile. Esse vͦ / ꝛ intellectu intelligibiliq3 superius Platonici una cum Dionysio ꝓbant. Quippe cū principiū quidem sit ipsa simplicitas infinita. Intellectus aūt agendo ꝑ mul tiplicē ꝛ diuiduā actionē ad obiectum intelligibile diri gatur necessario multiplex. Quod ꝛ ꝓportione3 quandā cū intelligentia subeat. ¶ Proinde cū ip3 intelligibile ipsi ēti sit equale vel forte latius atq3 ꝓstātius / seqt̄ p̄ī cipiū rerū dum excedit intelligibile / ens ite3 multo ma gis excedere. Quod aūt intelligibile ens exsuperet ide pa

tet/q: ꝛ quę sunt/ꝛ quę non sunt intelligimus. Et esse
pariter atq; non esse. Et aliquid ente/ꝛ essentia/ꝛ ipso
esse perfectius. Hinc ergo cōcludimus principium uni
uersi/quod propter inestimabilem simplicitatem eminen
tiamq; ipsum unum cognominamus excelsius ente pu
tandum:presertim quia ens qua ratione ens ē multipli
citatem diuisionēq; non necessario refugit:sed vel prę
sentem substinet vel futuram. Ipsum v° unū/ꝛuniuersi
principiū talia longe propulsat. ¶ Quecūq; ab hoc pro
ximę procreant̄/intellectus.s.intellectualesq; aīę unita
tē hinc quādā quasi paternum characterem sortiuntur.
Quo quidē quasi capite/vel cardine/ vel cētro suo deū
quandoq; tanq̄ uniuersi centrū possint attingere. Quē
admodū Plotinus una cū Dionysio cōprobat. Cū igit̄
nec rōnis/nec intellectus usu frui deo possimus/fruitu
ros tamē naturalis ipsa spes ꝛ conatus pfectusq; polli
ceatur:per unitatē saltē ītellectu prestantiorē quādoq;
fruemur Quādo.s.post habitis ceterarū uiriū actionib;
aīę totius attentionē totā inhanc unitatē tanq̄ ad cen
trum a circunferentia collegerim̄. Hoc diuinū illud Ar
pocraticū q̄ silentium a Mercurio. Pythagora. Socra
te. Platone. Plotino. Apollonio celebratū. ¶ Efficere
v° id potest aliquando solus amor. Cuius ꝑpria uirtus
ē traductoria pariter ꝛ unifica:pq̄ animū ab iferiorib;
transferat ad suprēmū suū/uniatq; supremo. Amor v;
ipsius dūtaxat unius quod est uniuersi principiū/q sane
directus adunū aīa; a multitudine tū aliena/tu; sua ad
ꝑpria; reuocat unitatē. Perquā ipsi uni deniq; copulet̄
q̄do.s.amorē nūc īmulta bona diuisū īunū bonū pfectę
ɔiecerit bonoꝝ oīu; principiū/atq; fine;. ¶ Quid nam
igitur ad hoc disputationes doctrine/meditationes con
ferunt? Hęc sane tanquam collisiones quedam mutue

Amor

vnum

Secre. theo.

luminũ ipſius primi boni gratia factę: amorē tandē ad ipſum in aīo prorſus accendunt. Amor confeſtim tradu cit/ & unit. Mox diuinũ in animo ſic accenſo ſuperne lu men effulget. Hinc illud Platonis noſtri. Diuinuʒ uer bis doceri non poteſt quemadmodum cętera quę diſcun tur: ſed ex diuturna circa rem ipſam ↄſuetudine uitęqʒ coniunctione ſubito tanquam ab igne ſcintillante accen ſum in animo lumen ſe ipſum iam alit. ¶ Hęc Dionyſi us plane confirmat per uerba quę ſequntur. Quibus ea quę ſunt ſiue entia nominat ſubſtantias incorporeas. Quę vero non ſunt / ſiue non entia / res corporeas / atqʒ materiam. Extenſionem autem animę appellat amorem feruētē ad deũ in aīa pura ueritatiſqʒ ſtudioſa directũ.

¶ Tranſcende non ſolum ſenſibilia: Sed etiam intelligibilia et quaſi intelligentiaʒ negli gens / ſolo ſolius primi boni amore te confer ad ipſum.

Dionyſius.

Ec equidē orauerim. Tu uo amice Timothee intē tiſſimo circa miſtica ſpectacula ſtudio linque & ſuſ & in tellectualeſqʒ actiōes. Et ſenſibilia / & intelligibilia oīa. Et quę ſunt / & q̄ nō ſunt. Atqʒ vt ipſi iungaris qd omi eſſentia & cognitione ſuperius eſt / te ipſum intende pro uiribus / quaſi cognitione uacantem. Sola enim extenſio ne quadam / tum a te ipſo / tum ab omnibus expedita: ad ipſum diuinę caliginiſ radium eſſentia ſubblimior: eʒ / ſublatis omnibus / & abſolutus ex omnibus euolabis.

¶ Quare diuina inter prophanos diuulgāda nō ſint. Et q ſint prophani. Et qūo ſuper enſ extet unum atqʒ bonum.

Marsilius.

Icut Plato bis in epistolis/ita Dionysius hic ⁊
sepe alibi uetat secretissima Theologie mysteria in
ter prophanos effundere. Ne propter iudicii defectum
excessum ue superbie: vel falsas uanasq; opiniones inde
concipiant: vel res dignas ueneratione derideant.
Prophanus Profanos vero nominat philosophos exceptis Platoni
cis pene omnes quia nihil altius de Deo cogitauerũt
ꝙ quod summus deus sit mens quedam/ ⁊ essentia pri
ma. Nec mirum illud Platonicorum in uentum capere
potuerunt ipsum scilicet unum atq; bonum esse toto pri
moq; ente intellectuq; superius. Idq; rectius rerum
principium nominari. Prophanissimos deniq; iudicat
Epycureus eosdem quos ⁊ Plato Epycureos scilicet atq; similes/
qui nisi quod ipsi pugno stringere possint/eẽ nihil putãt.
Atq; vbi deum describere conpelluntur ex rebus qui
busdam passionibusq; corporeis im naginabilibusq; cõ
ponunt. ¶ Esse vero unum ipsum atq; bonum ente su
perius una cum Dionysio ceterisq; Platonicis/ ⁊ insu
perioribus significauimus: ⁊ ita hic breuiter confirma
mus. Latius enim hec intheologia nostra ⁊ commenta
riis in Plotinum iam tractauimus. ¶ Ratio formalis
Ens ⁊ vnuz – ↄparata entis ratioq; unius diuersa est. Nam enti quidem oppo
nitur non ens: vni vero opponitur multitudo quemad
modum igitur multitudo differt a nihilo/ita vnum dif
ferẽs est ab ente. De firmitate vero rationis huius agi
mus in Parmenide. Item entis nature multitudinem
intus accipere non repugnat. Vnius vero nature repu
gnat. ¶ Differant igitur inter se dicet quispiam. Vtruz
vero superius? Primo quidem paria esse non possunt.
Ne forte binarius quidam numerus exhis pariter con

Secre. theo.

iugatis/conficiatur. Atq3 ita super eiusmodi binarium vnitas iterum sit querenda. Preterea duo quedam fo rent equę principia rerum cessaretq3 communio in reb9/ τ ordo. Non ergo sunt equalia. ❡ Nec rursum ens est superius vno. Alioquin ens quidez non foret unius par ticeps. Essetq3 sic vel multitudo prorsus infinita/ vel nihilum. Vnum vero velut inferius particeps ipsius entis euaderet. Statimq3 amissa simplicitate/ puram si militer perderet vnitatem. Est igitur unum ipsum ex celsius ente. Quapropter vnum quidem simpliciter no minare licet. Dicere vero vnum esse reuera non licet. Indulgendū tamen est humani sermonis inopię. ❡ Pre terea non appellamus entia/ nisi/ quę formas/ habitus/ actiones/possident. Vnum vero dicimus non soluz eius modi aliquid vt puta uisum unum vnumq3 auditum. Verum etiam priuationem habituum: uelut unam ceci tatem/ unamq3 surditatē/ unumq3 simpliciter habituz/ ac priuationem pariter unam. Vnum igitur ente latius superiusq3 censendum. ❡ Deniq3 participatio unitatis ad priuationem materiamq3 primam vsq3 protenditur. Neq3 tamē entis hucusq3 participatio. Nempe cum eē per formam distribuatur/ materia prima priuatioq3 qua tenus cadit a forma: eatenus ab essentia labitur. Neq3 tamen pariter ab unitate degenerat. Naz propter singu rem ab aliisq3 secretam informitatem ferme non minus vna materia dicitur: quā res formata dici soleat vna. Quam uis ob defectum formę materia minimę nuncu petur essentia. Cum igitur participatio imperiumq3 uni us amplius sit entis imperio: merito vnum excelsius ente coniicimus. ❡ Similiterq3 bonum. Nam materia propter potentiam appetitumq3 ad bonum/ τ necessita tem eius in uniuerso appellationem boni/ non eque/ ac

munus essentię amisisse uidetur. Bonum summati atqꝫ vnum idem penitus esse uolumus. Bonum enim sicut vnum unione cuncta perficit/ ꝛ conseruat. Vnde que cunqꝫ ab unione cadunt a bono similiter ꝛ ab essentia delabuntur. ¶ Jam vero cum ad principium rerum pri mum maximę pertineat: tum simplicitas/ ꝛ singularitas supereminens: tum uirtutis propagatio usqꝫ quaqꝫ dif fusa: merito inde quidem vnum: Hinc vero nominatur ꝛ bonum. Ac reuera propter ipsam eminentiam singula rem/ diffusio quoqꝫ uniuersalis adest. Atqꝫ uicissim ex amplissima largitate/ singularis agnoscitur eminentia. Quę quidem unitas propter porpriam sibi summam sim plicitatem omnium obtinuit principatum: atqꝫ ob pro uidentiam uniuersam/ beneficū declarauit imperium.

¶ Confirmatio. ꝙ bonum sit super essen tiam/ vitam/ intelligentiā. Et quo mō fruamur bono/ pfectius ꝙꝫ sīplicit̄ ītelligēdo. Marsilius.

Ipsum bonum esse superius ente in superioribus quoqꝫ diximus. Simili ratione esse prestantius ui ta confirmari potest Quoniam uita perse nulli sufficit/ nisi gratia boni. Non eniꝫ viuere simpliciter optāt: sed bene viuere. Imo/ ꝛ uitam omni bono totaqꝫ boni spe destitutam negligunt/ atqꝫ reiciunt. ¶ Eadē ratione bo num intelligentię ante ponimus. Quisquis enim ad in telligendum nititur: ꝛ bonum sibi quiddam optat intel ligere: ꝛ sperat aliquem ex intellectione profectum imo nec malum sibi quicquam eligit intelligere: sed latere/ ꝛ obliuisci ne cruciet cognoscentem. ¶ Accedit ad hęc ꝙ

Secre. theo.

pauca quedam naturaliter optinēt intellectum. Omnia vero bonum. Item intellectuales animę non semper intelligentiam affectant: et semper vero bonum. Rursus statim abinitio naturali quodam instinctu bonum cupiunt: intelligentiam vero et sapientiam tandem consulta quadam electione. Cum igitur bonum latius sit q̄ intelligentia: et a pluribus sepiusq; optetur, appetituq; magis naturali queratur: constat bonum esse superius intellectu. Summatim vero neq; essentia, neq; uita, neq; mens se ipsa contenta est. Illa enim ad uitam semper annititur. Hec ad mentem: mens ad bonum tum intelligendo, tu; uolendo. Bonū vero cum inresoluendo sit ultimū: ad aliud non cōtendit. Solū ergo se ipso contentū ē. Solū itaq; primū. Sed iuuat p hec iterū Platonico more Paulo latius euagari. Essentiā, uitā, intellectū interse differre, patet ex eo q intellectus qd paucis vita v° pluribus: essentia deniq; q̄ plurimis adest. Cū v° distinctio hec tā q̄ maxime formalis et ordinata: nec ex materia, nec fortuna contigat, merito exquadā distictione pcedit eēntię uitę intelligētię primę. Distinctione iq̄ minore q̄ in rebus, saltem non formali. Illic igitur nec itellectus, nec uita, nec essentia exse existit. Intellectus enim uitam exigit quodammodo pręcedentem: uitaq; essentiam. Atq; essentia perse imperfecta, dum in uitam intellectumq; procedendo perficitur, proficitq; bono, non exse ipsa fit melior atq; optima: sed ipsius boni super eminentis munere. Quod quidem cum primum esse dedisset mox uiuere, atq; deinceps itelligere dedit. Hec igitur essentia, vita mens prima per intellectualem formam intus superne perfecta, intelligentiam paucioribus q̄ vitam impartit, ac uitam paucioribus im essentia. Ipsum vero bonum, et per ipsam tria hec q̄

parit/ꝛper se largitur unicuiq bonum. Hęc Platonice quidem narrata sint: utcunq christianis placet accipiē da. ¶ Mirabile profecto est boni ipsius imperium. In credibilem namq facilitatem /cum immensa potestate coniungit. Cum enim infinitate possit omnia prorsus im pellere/uiz infert nulli. Omnia vel minima queq/quasi persuasione quadam occulta facile ducit: mouetq ultro moueri uolentia. Cumq nihil res omnes uelint suapte natura/nisi bonum: nullius imperium magis uoluntari um/ꝛ clementius ꝛ suauius est q̄ boni. ¶ Hinc effici tur vt potentiam quidem/ꝛ sapientiam infinitam possi mus odisse. Bonitatem vero nequaquam. Cui eniz pro prius naturaliter amor est/ inde procul exulat odium. Quonam igitur tandem bonum consecuturi sumus? Non quidem intellectu bonum intellectu superius con sequemur. Sicut neq intelligibile sensu. Sed eadem ipsa occulta natura tandem attingemus ipsum bonum/ intellectu iam uacante: qua naturaliter abinitio/ꝛ ante ꝛ pręter intelligentiam assidue querebamus/ꝛ querim̄. Quemadmoduz qua leuitate ignis petit lunę concauū: eadem attingit ꝛ possidet. Non erit igitur perfecta pos sessio boni quasi quedam inmaginaria consequtio/qualis fieri solet cognitione. Sed substantialis/ꝛintima per uni tatem animę facta intellectu superiorem pręstantioremq essentia. Verum cum pręter intelligentiam fruitio tan dem perficiatur/merito nec qualis futura sit exprimi no bis vllo modo potest. Gustari tamen interim amore/ꝛ gaudio quodam inextimabili. Quo deniq non uacante sicut ītelligentia sed crescente absoluitur possessio boni. Quę quidez sicut amore quesita est assidue ita tribuitur ꝛ amori. Hinc Apostolus Paulus scientiam nostraz in patria desinere inquit: charitatem vͦ nequaquā.

¶ Prophani sunt qui deum super essentiaȝ ⁊ in
tellectuȝ eẽ non putant: pphanissimi qui
deuȝ ex essentia deteriore cõfingũt
⁊ĩmaginatione querunt.
Dionysius.

Ec autem caue nequis prophanus audiat. Eos
autẽ sic appello/qui occupati duntaxat in his quę
sũt atqȝ entia nominantur: nihil excelsius entibus (vt
ita dixerim) super essentialiter eẽ putant. Sed arbitran
tur cognitione sibi propria illum apprehendere qui tene
bras posuit latibulum suuȝ. Jam vero si hos diuina my
steria supereminent: quid nam de illis quispiaȝ dixerit?
Qui longe prophaniores supremaȝ illam omnium cau
saȝ ex infimis quoqȝ rebus effingunt nihilqȝ hanc ante
cellere putant impia simulachra vel imaginamenta/ va
riis formis a se conficta.

¶ Quõ fiant affirmationes oĩuȝ/negatio
nesqȝ de deo/atqȝ de materia prima
Marsilius.

Uo quedã potissima de reȝ principio cõmuniter
cogitamus: vnũ quidem quẽadmodũ omnia inde
profluũt/semperqȝ dependent. Alterum vͦ quẽadmodũ
ipsuȝ interim ẽ ab oĩbus eminentissime segregatuȝ. Pri
ma igitur ratione omnia quę diuinitus effecta sunt/qua
tenus inde uidentur egredi/de deo possumus affirmare
quasi nõ inde uenire potueriũt: nisi prius illic extiterit.
Sic deum esse affirmabis essentiam\substantiam/ uitaȝ
intellectum/aĩaȝ/naturam/cęlum/elementa/stellas/ites
formasqȝ rerũ vbiqȝ formosas. Sed ratione secunda ne
gare rursum singula de deo debemus. Quo.n.pacto est
aliqd eoꝶ quę fecit? Siqdẽ est ab eis interiȝ mirabiliter
segregatũ. ¶ Est aũt tutior ueriorqȝ negatio reꝶ qȝ af
firmatio circa deuȝ. Quoniã longe plus est quod ipsius

oẽ quod fit, ei a q̄ fit par esse n̄ pot.

dei ſeperatum eſt a rebus / q̄ꝫ qđ rebus eſt quaſi cōmuni
catū. Hoc. n. finitum eſt omnino. Illud autem prorſus
īmenſum. Deniqꝫ mentiri facilius / affirmando poſſumꝰ
q̄ꝫ negādo. ſiquidē affirmatio ad ītelligentię noſtrę limi
tes finire uidetur / qđ incōparabiliter eſt īmenſuꝫ. ¶ So
let apud nos negatio affirmationi ſic opponi: vt neq̄at
ſimul vtraqꝫ circa idē eē uera. Vbi enim dixeris anima
vel corpus / ē ſubſtantia nonlicet dicere uiciſſim nō eſſe
ſubſtantiā. Diuina vͦ unitas eſt taꝫ efficax / vt cōtraria
etiaꝫ inter ſe īunū inſe conciliet. Cūqꝫ ſit poſitione ⁊
affirmatione qualibet eminentior: merito a priuatione
quauis poſitioni oppoſita mirum immodum ſeperata
cenſetur / preſertim qr cum nullius indigeat / nullis un
quam priuata putaẗ. Summatim vero alio ſenſu affir
mamus: alio vero negamus ideꝫ circa deum. Nempe
cum dicis deus eſt eſſentia deum intelligis procreare eſ
ſentiaꝫ / atq̄ꝫ ſeruare. Cum inquis iterum deus non eſt
eſſentia / intelligis deuꝫ nō eſſe hanc ipſam quę inuenitẗ:
vel excogitatur abſte eſſentię formam. ¶ His rationibꝫ
Plato noſter in Parmenide omnia quamuis oppoſita
de ipſo vno affirmat pariter / atqꝫ negat. Poterit quin
etiaꝫ aliquis circa materiaꝫ primam idem fermę facerę.
Verum quoniaꝫ deus atqꝫ materia quaſi interſe oppo
ſita ſunt: velut ſupremuꝫ / ⁊ infimū vniuerſi / probabili
ter oppoſito quodaꝫ pacto quecunqꝫ inter deum infor
memqꝫ materiā / media cadūt / de utroqꝫ poſſumus affir
mare pariter atqꝫ negare. Deuꝫ igitur dices eſſe vel ha
bere reꝫ formāqꝫ hāc aut illā: quoniā facit eā: nec rurſus
habere: quoniā eſt ſuperior: materia vͦ dicetur rem eādē
habere vel eſſe: ꝓpterea ꝙ eaꝫ patitur / rurſūqꝫ negabiẗ
Quia ſit inferior.

¶ Affirmare oīa de Deo decet / rurſuſqꝫ negare:
ſ negatio tutior ē / ⁊ uerior q̄ꝫ affirmatio.

Dionysius.

Ebemꝰ sane omnes rerū positiones affirmare de deo/tanq̄ de oīū causa. Vicissimq; potiori quadā rōe easdē oēs de Deo negare tanq̄ cunctis excelsiore. Neq; v° putandū ē/negationes eiusmodi/affirmationibus repugnare:sed ipsam uniuersi causā q̄ omni non solū ablatione sed ēt positione altior est/longe prius priuationes oēs ex superare.

Q̄uo deus apparet ī silentio/& post trāsitū sūmitatū/& in caligine.

Marsilius.

Ens circa deū tres (vt uidetur) gradus agit. In primo uerbis q̄ plurimis utit. In secundo paucis. In tertio nullis. Quā plurimis inq̄: vbi quotcunq; obcurrūt de deo affirmat pariter atq; negat. Paribus quidē uerbis/s rōe diuersa. Paucis autē/vbi relationibꝰ vtitur referendo vn res ad deum tanquā ad principiū/finē/mediū conseruantē/conuertentē/perficientē. Nullis aūt/quando nec vlterius res ad deū refert/neq; uicissim,neq; negat q̄cquā. Neq; dependēs a deo aliq̄d/Deo/q̄dāmō reddit affirmās. Sz ipē deū mox affirmatura/sermonē rūpit intimū/siletq; protinꝰ/ne affirmando finiens insolent reportet pro infinito finitū.

Tunc igitur si quatenus sermo remittitur/eatenus intēditur amor/boni/stati (vt diximus) in hoc ipso icēdio penes bonū/effulget boni lumen/spiratq; bonum.

Oportet v° aīā huc accessurā tres saltē (vt ita dixerim) sūmitates penitus transcēdisse.s.corporeā/aīalē/intellectualē/ sūmitatem quidem corporeā cogitamus ubi celū fingit/quasi nouū/tāto pulchriꝰ hoc celo/q̄to celū hoc ē terra formosius. Aīalē v° vbi ī una aīa cōfingit oīs aīa & quelibet exuberās itellectu. Intellectualē

deniqȝ siquando intellectuȝ excogitamus. Sic omnifor mem / vt oēs formas / omnesqȝ pręferat intellectus. Vl tra sūmitates eiusmodi extat ipsum bonū / tanquā ultra sonos verbaqȝ / ꝛ lumina prius in mente patentia. Habi tare vº dicitur in caligine. Quoniā cuȝ primuȝ nihil am plius ex his apparet quasi obrutis iam caligine / apparet bonum: his tanto saltem clarius / quanto meridiana lux profunda nocte fulgentior.

Sermo de deo / tum plurimus rite / tū paucissi mus / tū deniqȝ nullus haberi pōt. deꝰ sup essentiā / ꝛ intelligentiam habitat.

Dionysius.

Ac igitur rōe diuinus Bartholomeus ait: theo logiam esse plurimā / atqȝ paucissimam. Ipsumqȝ euangelium esse tū latum / magnumqȝ / tum cōcisuȝ. Mi hi quideȝ mirifice intellexisse uidetur eum qui circa bo nam omniū causam uersatur / rite posse tum multis uer bis uti / tuȝ etiā paucis / tum deniqȝ nullis. Quippecuȝ pœnes eam ꝛ uerbum ꝛ intelligentia cesset. Propterea ꝙ quadam super essentiam ratione omnia supereminet. Solisqꝫ illis sublato uelamine reueraqȝ fulget / quicūqȝ omnia non solum impura: sed etiam pura transilierunt omnēqȝ oīum sanctoꝝ culminū ascensum iā transcende runt. Et cuncta diuina lumina ꝛ sonos / sermonesqȝ cę lestes deseruerunt / atqȝ eā protinus caliginem subiere. Vbi illę reuera est / vt sacra tradunt eloquia / qui omni bus est excelsior.

Quomō purgetur aīus / ꝑ quot gradus ascen dat ad deū. Qūo deus sup ītellectū ꝛ ītel ligibile hītet: ꝙ sit platonicoꝝ opinio.

Marsilius.

Nimus diuini montis fastigium ascensurus / ī pri mis cunctis exhortationibus amore solo primi

boni est inflãmandus. Et quoniã superni caloris officiũ est/ab inferioribus nos purgare/amoris diuini flagrãtia purgandus est/tum ab affectibus/tum ab imaginationibus singularũ rex corporeax. Tũ vero mõstrante disciplina/eodẽq3 interim amore duce/traducendus est ad cõtẽplandas formas a corporibus separabiles/atq3 separatas .i. ad intellectuales aĩas & angelicos intellectus. Sol nãq3 diuinus ĩ ainmis quidẽ fulget/uelut in luna/ ĩ ãgelis aũt uelut ĩ stellis. ¶ Vtrobiq3 igitur mẽtis oculus ad solem impotens/faciliusqȝ tanquã familiaria lumina cõtuetur quibus cõspiciendis/ & solem inde diuinũ/ auguratur/ & aciẽ ad ide3 vel intuendũ/ vel quomodocunq3 percipiendu3 assuefacit. ¶ Hactenus exhortatio quide3 purgauit. Sed disciplina monstrauit. Amor autẽ & emũ dauit & hucusq3 pduxit. Amor igitur cũ amato tandẽ feliciter copulabit amantem' In ea videlicet nube/vbi postquam naturales oculi sub exuberante lumine caligarunt bonum ipsum benefica gratia illuxit & adspirauit amanti. ¶ In hoc autem ascensu actiones ac uires animarum/ & angelorum imprimis obcurrunt. Mox vero substantię illas sane sub nonine uocum has autẽ sub appellatione luminum Moses ipse significat. Annuit etiã purgatis interdum animis/ intellectuales notiones ob mirabilem efficaciam/usq3 ad purissimos sensus visum scilicet & auditum per imaginationem se trãsferre/quasi sub forma quadam luminum atq3 uocum. ¶ Proinde vbi Dionysius ait ipsum bonu3 super summitates intelligibiles locorum suorum ĩcedere. Plotinus & Iamblichus. Proclusq3 dicẽt ĩtelligibile quidem ĩtellectui/velut ĩde formabili pręferẽdũ. Immẽsum vero bonum ãteponẽdum ĩtelligibili proportionem quãdam cu3 ĩtelligẽtia subeũti. ¶ Micto impręsentia distinctione3 illã Proculi vbi summa post primũ numina vocat ĩtelligibilia.

17

Infima vero/sed iterim mundo superiora potius itelle ctualia nuncupat/formanda vz a supernis. Sed media utriusqz appellationis mistione cognominat. Missas etiā facio tres illas apud Proclū substantias/triaqz sub primo principia. Essētiā/uitā/mentē. Probabilius cū Plotino tria hęc apud superos rōe quadā iterse differre dicemus potius q̄z substantia. Sz Plotinus quidē unū hoc sub primo ꝯstans extribꝫ asserit universi principiū. Vz a primo ꝓgenitū. Dionysius aūt/quē libentissime seqmur nō unū aliqd eiusmodi tanq̄z principiū sub principio collocat. Sz diuinas deo mētes subigit: exhis tribꝫ essentia uita itelligētia diuinitus cōstitutas: mētesqz eiusmodi ptiz itelligibiles ptiz itellectuales: ideo nūcupat. Om̄ inde qdē pp luminis abundantiā capaci cuilibet largissimę sese offerunt. Hic aūt obserenissimaz ꝑspicaciā. Lumen quod libet ueritatis ipsius facillimę diaphani more suscipiunt. Deniqz bonū ipz regionē intelligibilē sup eminet: siue regionē eiusmodi: platonico more primū ipz itelligibile nomines itelligibiliū spēꝝ oiuz fontez inter se formaliter differentiū. Siue substantiaz q̄libet separatā ꝑspicacē pariter atqz lucentē

Cōfirmatio superioꝝ: 7 quō fruamur deo permodum quendā itellectu pręstantiorem.

Marsilius.

Oc super cęleste cęlū stellaꝝ suaꝝ. i. intelligibiliū formaꝝ plenū/sol diuinus habitat quidē: stellę. n. solis lumine/lucent: sed mirabiliter supereminet. Cęluz hoc itellectu uidere potes solē v̄ nō substinet itellect⁹. Quin 7 in oppositū te deducit: actio. n. tū rōnis quasi mobilis/tū mētis q̄ multiplex 7 finita ad aliquid mobile/multiplex finitū/quod principio est oppositū/te retorq̄t. Actio igit̄ eiusmodi cū primum intelligibilia per eā cōsequtus fuerit post habenda est. Hucusq̄z tantū confert.

Vlterius ipedit. Queadmodū imaginationis usus ad i telligentię principia cōfert. Vlterius obstat. ¶ Confir matur hoc ēt per platonicū illud. Sol cōspicuus i mūdo nobis ē imago boni. Sol qdē tā uisus generat qȝ uidēda ꝛsuscitat ad agendū. cūqȝ oculis uidēda cōiungit. Simi liter ipȝ bonū ad intellectus oēs itelligibiliaqȝ se habet. Hęc Plato cū igitur intellectus nō tā sua qȝ diuina uir tute res ꝯsequat intelligendas/consequens est vt nulla penitus facultate sua bonū ipsuȝ asseq possit: igit deo frui nō est ad deū agere: sed potius agi deo. Non est ali qd pse haurire/sed aliunde prorsus ipleri. Nō ē p itelle ctū uersari circa bonū: sed amore trāsferri. Atqȝ ipa uni tate nostra intellectu superiore ipsi uni bonoqȝ penitus copulari. Vbi sane animus oēs prorsus actionē affectio nemqȝ ꝛ ad alia radse ipsuȝ iā de posuit. Exuit ꝛ formā suā. Induit iam diuinā: vt ēt Plotinus ait. Jamqȝ sic agit vt deus sicut aurū ignitū in Apocalypsi celebratū/ agit vt ignis: ꝛ animatū corpus vt aīa. Atqȝ aīa subli mis itellectu formata/tanqȝ itellectus agit. Intellectꝰ igit reformatus in deū/agit deniqȝ tanqȝ deus.

¶ Ascēsus ad deū p purgationē animi atqȝ ptrāsitū itel ligibiliū spēꝝ. Fruitio dei per aliqd itellectu pstātiꝰ

Dionysius.

Vere igit diuinus Moses diuinitus ad monet pri mo qd vt mūdet ipse. Rursūqȝ vt se sepet ab in mūdis. Atqȝ post oēs expiationē buccinaꝝ clāgores ua rios audit. Cernitqȝ lumina multa puros atqȝ multipli ces radios diffundētia. Post hęc a turbis vulgaribꝫ se gregat. Atqȝ cū selectis sacerdotibꝫ ad diuinarū ascēsio nū fastigia sese cōfert. Ibiqȝ non cū ipso quidem deo cō mertium habet. Nec ipsum cernit. Non enim est uisi bilis: sed locum potius vbi stetit. ¶ Hoc autem/vt reor significat: diuinissima/ꝛ supprema queqȝ visibiliū

b ii

atq3 intelligibiliu3/esse rationes quasdam suppositorias
significasq3 eorum/que subiecta sunt oīa transcendenti
deo: per que dei presentia omnem intelligentia3 superas
super intelligibiles sanctissimorū ipsius locorum sūmita
tes incedens. Tunc igitur ipsa quoq3 uisibilia & uidētia
intelligibiliaue dimictens/ipsam ingreditur ignorationis
mysticam reuera caliginē. Vbi omnes cognitorias per
ceptiones excutit. Atq3 in eo qui tactum penitus: vi
sumq3 refugit/ia3 cōsistit: totusq3 euadit ipsius qui oīa
supereminet. Tūc sane nec sui iuris ē: nec ē alterius. S3
ipsi qui penitus est incognitus / cognitionis omnis va
116 catione per aliquid cognitione prestantius est vnitus.
Ex eo enim q cognoscit nihil/intelligentiam trāscendē
do cognoscit.

Quō auferendo gradatim ascendamus ad deū
tū ī homine/tū ī mundo toto/tum in sole.

Marsilius.

I fecit deus hominem ad imaginem suā/certe est
117 in homine statua dei/ q̄uis additamentis abscon
dita. Primo igitur separa corpus ab anima. Secundo:
ab eadem corporeas passiones. Tertio: Imaginationes
a ratione. Quarto: rationales discursiones ab ītellectu.
Quinto: Intellectualem multiformitatē ab ipsa anime
unitate. Sexto ab hac vnitate animale3 intellectualēq3
cōditionem. In septimo gradu (vt arbitror conqesces.
Inuenies. n. ipsam simpliciter unitatē. i. deum sub tali
quadā unitate latentē. Mundum quoq3 deus statuā
suam fabricatus est. Sed uelaminibus multis opertam.
Subtrahe primo materia3. Relinque cetera. Ia3 habes
ubiq3 celum cui multi materia3 ademerunt. Deme rur
sū celesti huic mundo dimēsionē. Serua formas oēsq3 mo
tus formar. Nact⁹ eris animam uniuersam. Tolle si pla
cet motus: formis omnino seruatis. Vniuersu3 mox pos

secre. theo.

fides intellectũ: sed huic auferto diuisos inter se uelut in cęlo formarum radios. Accipe lumen ipsum inse prin cipium radiorum/ nec dispersum per radios: nec certis radiorum speciebus determinatum: sed absolutissimum & simplicissimum & immensũ. Quod & ipsũ bonum est omni semper intelligentię uoluntatisq; conatu quesitũ. Hac igitur ratione gradatim auferendo/ deũ ipsum pri mo ex mundo paruo: rursumq; ex mundo magno fœlici ter inuenisti. ¶ Tertio: forsan inuenies similiter ex m un do solari. Cogita colores omnes lucesq; rerum: ita ex so le profluere sempq; seruari/ ut nihil ferme sint aliud q̃ solis ipsius lum̃ sub reb; occultũ. Quã obrẽ si abstuleris a coloribus ubiq; terrenis/ terrenã crassamq; mysturã. A coloribus uero nubium quandoq; fulgentiũ aque um terrenumq; summũ. A lucibus tandem igneis stel laribusq; misturã igneã proprietatemq; stellarẽ. Atq; his ita sublatis/ lucem pro uiribus cõseruaueris. Solem iã habebis. ¶ Ubi si molẽ/ proprietatemq; solis ademe ris/ luce seruata/ reportabis ex hoc sole deum/ solis reue ra solẽ. Certis inde remotis limitibus per ĩ mensũ re gnantem ubiq; totum. Sic enim beneficium primi boni lumen rebus omnibus inde bonis & pulchris & appeten dis est infusum / quemadmodum solis lumen coloratis omnibus/ atq; lucentibus. Nec non similibus ferme gra dibus distributum. Sed quomodo per gradus rerũ qui bus ue rationibus ascendatur ad deũ. In libro epistola rũ secundo & in theologia: ac libro de raptu Pauli ad tertiũ cęlũ latius disputamus.

¶ Quomodo auferẽdo omnia quę sunt/ proceda mus ad Deum. Et contraria ratione au feramus atq; ponamus.

Dionysius.

Hinc nos prelucidā caliginē ingredi pcamur. Atq3 puisus cognitionisq3 uacationē/uidere ꝛnosse qđ est uisione notitiaq3 supius. ¶ Ex hoc ipso v3 ꝙ nec ui deamꝰ/nec aliqd cognoscamꝰ. Hoc.n.est reuera uidere ac nosse. Et eu3 q essentia eminentior ē/mō quodā sup eēn tiā/ex omniū v3 q̄ sunt ablatione laudare. Quēadmodū qui statuā indigenam fabricant/auferentes oīa quę circū apposita īpediant perspicuum formę latentis intuitū: so laq3 ablatione pulcritudinē ipsa3 inse pandēres occultā.

¶ Oportet aūt ablationes vt arbitror cōtra ac positio nes celebrare. Positiones.n.incoantes a primis: ac per media ad ultima descendentes adhibeamus. At ī auferē do uicissi3 a postremis ad prima dispositis gradibꝫ ascēdē tes oīa tollimꝰ. Vt sub moto velamine ignorationē illa3 cognoscamus: q̄ sub oībus cognobilibus in entibꝫ omni bus delitescit. Illāq3 caliginē essentia superiorem perspi ciamus que ab vniuerso lumine in his quę sunt emican te nobis occulitur.

¶ De trinitate ꝛ imagine trinitatis.

Marsilius.

Solē una cū Platone diximus ēē ꝯspicuam boni ipsius imaginē. Finge igit̄ extintima luce q̄ uiget ī centro solis tria lumina intrinsecus emicare: primū pal titudinē solis effundi. Secūdū platitudinē dilatari. Ter tiū profundo penitus occupare. Ex primo. Secundu3. Ex secundo cū primo. Tertiū originē ducere. Esse inuicē coniuncta pariter ꝛ distincta. Similiter ī ipso bono tria quedam benefica lumina/sic emicare vt extrinsecus nō prosiliant. Quę una cū pululatione permaneāt: ac uicis sim pululent permanēdo. Atq3 ipsa germinatione īterse distinguantur: rursusq3 natura sint unum. Possunt ve ro lumina quodāmodo etiam angelos de signare: eorūq3 cum deo ꝛ inuicem unionem. Reliqua satis patent.

Secre. theo.

¶ De bonitate diuina, Vnitate, Trinitate, Jesu apellationib9, figurisq3 diuinis.

Dionysius.

In eo libro quē de theologicis īstitutionibus īscripsimus / q̄ sint affirmantis theologię pręcipua / diximus. ¶ Quō diuina bonaq3 natura dicit̄ unica. Quō ibidē trinitas. Quę pœnes hanc ipsam naturā sit ipsa patris: q̄ filii notio. Quid significet spiritus scī theologia. ¶ Qua rōe ex incorporeo indiuiduoq3 bono ītima bonitatis lumina pulularunt. Permanentq3 ītus nō exeuntia nec discedūt a mansione in ipso & in se ipsis & īuicem. Quippe cū hęc ipsa permansio pullulationes ꝑpetuo comitet̄. ¶ Quo itē pacto supior essentia. Jesus uerā possidet humanę nature substantiā. Et quęcūq3 alia a sacris licteris demōstrata in eo ope celebrauim̄. ¶ Sed ī libro de diuinis nominib9 / q̄mō bonus appellet̄: q̄mō ens. Vita sapientia / potestas / ceteraq3 eiusmodi ad appellationē diuinā. s. intelligibilē pertinētia. Jn theologia vō ꝑ figuras significatiua / tractauim̄ q̄ sint a reb9 q̄ sentiunt̄ appellationes ad diuina translate. Quę formę diuinę. Quę figure. Mēbra. Jnstrumēta. Quę loca diuina. Quę ornamēta. qui furores. quę. tristitię. indignationes. ebrietates. crapule. iuramenta. execrationes. Somni: exprectiones. Et quecūq3 alie. Significatiue theologię figurātis de ū formationes sunt sacra rōe cōficte.

¶ De gradibus viriū cognoscentiū. Atq3 rez cognoscendarū. Et quare sermo de rebus supernis uerus / breuis esse soleat.

Dionysius.

Ermo de reb9 supiorib9 uere & ꝑ ipsa natura rez habitus / breuior q̄3 sermo de reb9 īferiorib9 / īd & plato plotinusq3 ↄfirmāt / ēē debet. qd̄ q̄d tū ex uirib9 cognoscētib9

tuz etiã ex reb cognoscendis asseuerari potest. Imaginatio una paucioribusqz actib efficit/quotcũqz sensus multi actibusqz multis efficiunt. Ratio una quadã uniuersali spẽ sepe cõplectit plurima q̃ p imaginationẽ formis pluribus singulati percipiunt. Intellectus ĩmobili quodaz subitoqz intuitu cõspicit q̃ rõ peruariũ discursũ aucupat. Et quo sublimior ĩtellectus est/ pp efficaciã tũ nature tum exemplaris formę / eo pauciora plura cognoscit & efficit. Sicut.n.oculus figurã circularẽ uno quodã semel intuitu iudicat/quã cecus tãctus sepius attractando ꝑ pẽdit/sic ĩtellectus oĩs se habet ad rõem. Rursumqz ad intellectũ inferiorẽ superior intellectus. De uiribus qdẽ cognoscẽtib hactenus res q̃ etiã cognoscẽde q̃to superiores sunt/tanto gradatĩ numero qd̃ pauciores. Ampliores uo uirtute: vtraqz igit rõe ꝓmo legiptimꝰ de reb supernis breuis est. Motio uo ãpla q̃ forte si ãpla non fuerit/ vt minus saltẽ mẽtiaris vel repetas/sermo debet eẽ breuissimus. Tandẽ in ipso deo ad modũ intellectu superiore/nõ solũ discurrẽs oratio tã interior q̃ exterior/sed etiã ĩtelligentia cessat. Dex qd̃ deest ĩtelligentię/amore q̃dã & q̃i gestu & tactu unitateqz & gratia cõpẽsat. Sed hęc latius una cũ Plotino ĩ cõmentarius ĩ eũ iã tractauimꝰ

Sermo de rebus altioribus debet eẽ breuior.

Dionysius.

Eos aũt\te dep̃rehẽdisse extrema uerbis eẽ plixiora supremis. Oportebat sane theologicas ĩstitutiones: explicationemqz nominũ diuinoꝝ breuiori q̃ theologiã significatiuã sermone tractari. Quatenꝰ.n.ad sublimiora cõtendimꝰ/eatenus sermones ipsis intelligibilium cõspectib cõtrahuntur. Queadmodũ nunc caliginẽ illã subeuntes/quę superat intellectum: nõ solũ insermonis breuitatem:sed etiam in silentium omnino uacationẽqz

intelligētie protinus incidemus. ¶ Jam vᵒ illic quidem a supp͛emo ad infima descendens oratio / proquantitate descensus ad latitudinem descensui congruam gradatiꝫ extendebatur. Nūc aūt ab inferioribus ad sublime ser mo conscendens / ꝓmodo ascensus / paulatim euadat an gustior. Itaqꝫ post omnē ascensum / obmutescet omnino totusqꝫ ineffabili coniungetur.

¶ Oīa formam aliquā ꝓferentia affirmari de deo possunt atqꝫ / negari. Sꝫ affirmatio qdem a supioribus negatio autem ab in ferioribus incohanda.

Marsilius.

Deus summus super omnem positionē extat: qm̄ est bonitas infinita. Non potes ergo aliquid tam bonū adhibere deo: quin melius aliquid reliquꝫ sit ulte rius adhibendū. Est etiā super omnem ablationē / quoniā est vnitas eminētia simplicitas infinita. Jmo etiā prima rōe omni est ablatione superior. Quādiu. n. licet aliqd admouere deo tanqꝫ inde profectum. Tamdiu idem ꝛ re mouere fas ē tanqꝫ hoc ipso ꝙ est īde / nō sit illud. Est āt sub illo semper / ꝛ inde qcqd boni repereris vel inuene ris. ¶ Proinde uerisimile est affirmare de deo quecūqꝫ formā actionē ordinē habent. Verisimilius āt affirmare de primo perfectiora qꝫ īperfectiora atqꝫ uicissim proba bilius īperfectissima queqꝫ qꝫ perfectiora negare. Si igi tur perfectissima primū affirmaueris / nondū affirmasti se quentia. Itaqꝫ sermo reliqua gradatim afferens supflu' iudicari non poterit. Sin aū perfectissima primo negaue ris semel cuncta negasti: frustra iam reliqua negaturus. Quāobrem si oīa deincepts media ꝑcurrere rite uolueris: superiora qdē affirmabis infimis. Vicissimqꝫ ante alia recte inferiora negabis.

¶ Affirmatio rerum ideo contraria uia procedit atque negatio Dionysius.

Fortasse queres: quare cum a primo diuinas positiones incohare soleamus uicissim auferre ab extremis incipiamus. Quoniam uidelicet quando ponimus circa illud quod positionem omnem exsupat suppositoriam affirmationem oportet ab eo quod est illi cognatius exordiri. Contra uero quando circa illud auferimus. Quod ablationem omnem excedit ab his que longius ab eo distant: rite incohamus ablationem. Non ne deus magis est uita/ et bonitas quam aer atque lapis? Vicissimque potius non crapulatur: nec irascitur quam nec dicitur/ nec intelligitur.

Vnum est omnium principium/ nec est aliquid sensibile/ uel intelligibile: sed utrisque interuallo quodam infinito prestantius.

Marsilius.

Vo que secuntur capita/ confirmantia deum esse causam omnium/ tam sensibilium quam intelligibilium/ contra Manicheos adduci possunt; quos et Plotinus confutat introducentes principia duo. s. summum bonum/ atque summum malum. Et illud quidem intelligibilium: hoc autem sensibilium esse principium. Hos etiam nos in theologia et una cum Plotino refellimus. Quoniam quod summum fingitur malum: nec actionem habet: nec essentiam. Nihil. n. habet boni. Nec autem expetuntur ut bona. ¶ Preterea cum etiam sensibilia bona/ pulchra ordinata utilia sint non a malo sunt principio: sed a bono. Quod Moses confiteri compellit. ¶ Deniquè nisi utraque ab eodem principio dependerent communionem inter se nullam habere possint. ¶ Ratio uera dictat/ quemadmodum proprius quilibet rerum ordo ad proprium reducitur caput unum/ sic uniuersalem rerum omnium ordinem ad unum omnium uniuersale caput deniquè referendum. Si. n. quo altior causa est eo latius longiusque suum dilatat imperium: altissima certe causa uim

suam actionẽq; per oĩa porrigit. Que cũ sit causa causarum prima/proculdubio ẽ maxime causa. Omniũ igit̃ causa ẽ tã conseruans ubiq; singula q̃ efficiens reliquas in theologia & Plotino ad idẽ rões adducimus. ¶ Quã obrẽ Dionysius noster deũ appellat oĩum tam sensibiliũ q̃ intelligibiliũ auctorẽ. Addit esse causam eminenter. Cetere nanq; cause nõ nullã habent cũ effectibus suis ꝓportionem. Quoniã & cause & effectus sub eodẽ uniuersali reꝝ principio cõtinent̃. Sic igitur sphera ignis cũ effectibus calidis ꝓportionẽ habet. Imo/& Mars: atq; sol cõfirmantibus id Platonicis. Prima uero causa quod/& Plato demonstrat nulla ad opus aliquod ꝓportione: sed absoluta prorsus infinitate facit. Alioqn non foret summopere simplex/atq; prima. Cũ igit̃ causa prima persimplicẽ eminentiã agat oĩa/ita sentienda q̃ intelligẽda/merito nihil est eorũ. quando nec ꝓportionẽ qdẽ ullam hẽt ad illa. ¶ Negaturus aũt Dionysius deo cuncta/ne forte uideatur deum prorsus e medio tollere: proponit ĩprimis ea dumtaxat conditione se negaturum minus bona ut semper intelligatur supra modum meliora daturus. quando negamus animam esse essentiam corporalẽ/ non negamus simul esse essentiam meliorẽ. s. in corporeã. Negamus similiter deum esse in ordine essentie etiam transcendentis: que in essentiam corporeã & in corporeã põt diuidi/& in se existentem/ & alteri adherentẽ & similit̃ ad omnia deriuari/singulatimq; finiri. Concedimus tamen deum esse essentiam transcendente simplicius absolutã. ¶ Negantes iterum deum esse uitam que est actus essentie: non prohibemus esse uitam/huiusmodi uite causam. Rursus quando negamus deum esse rationem/ vel intellectum indagatorem luminis/atq; boni/ non negamus tamen esse intellectum luminis/ boniq́ue causam intellectibus. ¶ Sed quis adeo demens est ut

uita

intellectū dicat irrationale? Quia rationis ambagibus nō indigeat. Aut rationem appellet cecā / quoniā absqȝ pręsente oculi misterio uideat. Ita nec deum amentē suspicari fas est. Quoniā cū sit ipsuȝ lumē bonuȝqȝ a mē te perceptum / mentis usu nō indiget. ¶ Negat Dionysius īprimis deū esse corpus. Deinde nec esse / nec habere conditiones passionesqȝ corporeas: siue īcorpore sint / siue circa corpus. Nos ergo uicissiȝ exeo ꝙ conditiones / defectus / passiones cōtingētes / corpori / reꝝ principio / nō cōtingunt / cōsequenter illud nō eē corpus argumētari ualemus. In theologia qnetiā nec eē formā corpori adherē tem: nec formā rursum huic forme proximā latius declaramus. Ascendit ῦ Dionysius negando ab inerti corpore ad formā corporis: quodāmodo efficacē. i. accidentalē. Abhac ad efficaciorē substantialē: sed nōdum uiuaȝ. Ab hac ad uiuam: sed irrationalem. Quę est ita summū sensibilium sicut est intelligibilium ultimum

¶ Quod nihil sensibiliū est qui sensibilis omnis eminenter est auctor.

Dionysius.

Causa omnium / omnia supereminens / nec essentia. nec uita / nec ratione / nec mente capta est. Neqȝ ē corpus nec figuram uel spēm: nec qualitatem / aut quantitatē / aut molē ħet: nec ē īloco / neqȝ cernit̄. Neqȝ sensibilē tactū ħet. Nec sentit: nec ē sensibilis. Neqȝ pturbationi ordinis expti obnoxia ē a passionibꝫ / vȝ materialibꝫ agitata. Rursus / nec est inualida sensibilibus videlicet subiecta casibus. Nec luminis īdiga, nec alterationem / vel corruptionem / aut diuisionem / aut priuationem ullam admittit. Nec aliud quicquam sensibilium / aut est / aut habet.

¶ Quibus gradibus negant de deo intelligibilia. s. primo que pertinent ad animam deinde q ad intellectum / ter tio que ad ideas / quarto q ad comunes dei appellationes / quinto que ad trinitatem

Marsilius.

Egaturus de deo intelligibilia omnia exordium fa cit ab his q ad genus itelligibile tanq ultima re digunt. Ab aia. s. uegetali pergens ad sensualem. Abhac ad imaginantem. Hic ad aiam quasi rationalem sagacis simarum. s. bestiarum. Hic ad rationalem. i. humanam. ab ipsa huius roe ad eiusdem intelligentiam / hic ad age licu itellectu. ¶ Ab intellectu ad ideas. Sunt. n. idee i intellectu quasi celo stelle. Que i intellectu angelico sut eius supremu. Sz in diuino qi sut ultimu. Inter ideas collocat ideas numerorum / mox v pportionu numeros co mitantiu. Ubi comemorat ordine. Ite ideas dimesionu q resoluut i numeros. Ubi de magno paruo equali loqt Preterea qualitatu ideas suis qdamo dimesionibus idi gentiu. Ubi similitudine dissimilitudineq adducit. Tu v ideas actionu q secunt ex qualitatibus. Loques vz de motu atq qete. accedut idee formarum substantialium. s. elementalium sub potentie noie. Idee rursus celestium sub luminis cognomento. Idee quin etiam aiarum corpo ribus coiunctaru appellatione uite. item separatarum sub essentie cognomento. angelorum quoqz ethernitate signa te. Ethernitas aut secum trahit tempus uelut imagine. Demum idea e diuine fruitionis sub intelligibili tactu. ¶ Hactenus de sublimitate diuina negauit et dotes ani marum mentiumqz et omnes que quomodocunq intelli gutur ideas. Et merito / quoniam euismodi queuis idea singulatim definitum quiddam est. ac simul cuncte / com positum. Preterea deus agit omnia pariter et in omnia. idee vero ita inter se distiguntur / vt no possint ab una

omnes esse. Jmo ꝛ opponuntur .s. idea status / ideę mo
tus. Similitudo idealis: Ideali dissimilitudini. deus igi
tur cū ideas oēs equaliter ꝓferat. Nec aliqua eaꝝ ē quę
ītelligūt a nobis neq; ēt cunctę. Sȝ quis nō uiderit? Si
deus ipse idea paruitatis fiunt / aut motus / aut diuersi
tatis: nō effectuꝝ magnitudinē ꝛstatū / ꝛunionē. Quib;
aūt rōib; talia q̄dā de ipso uno Plato ī parm̄ide neget / ꝛ
prolissuȝ narratu foret ꝛ īpręsentia minimę necessarium
de his .n. ī cōmentarus ī Parmenidē disputam̄. ¶ Ne
gat post hęc ab solutas quasdā appellationes: q̄ cōmuni
ter deo digne uident̄. Ubi adueritatis appellationē per
uenit reliq̄ꝝq; similiū. tollit tādē e medio noticēs huma
Notiones nas de relationib; illis: q b; diuinę psone īterse distīgūt.
Notiones .n. eiusmodi ītelligibiles sūt potius q̄ȝ diuinę
pro intelligentię nostrę captu cōcepte. Jmo ꝛ q̄cūq; sub
limius a suprę mis angelis naturalit̄ conceptę sunt / deo
inferiores existunt. ¶ Docet ꝛcognitionis modū / quoni
am est actio intus permanēs pro natura cognoscentis ef
fici. Jdeo nec aliq̄d entiuȝ / intellectualiūq; / cognoscere
aliter q̄ȝ essentiali intellectualiq; rōe. Talesq; cōceptus
intrase formare. Jdeo deum essentia / intellectu intelligi
bili longe superioreȝ / eiusmodi notionib; minime circun
scribi. Sed uerisimile tunc intelligi / quando indicat̄ ab
solute intelligi nunq̄ȝ posse. Tū uͦ deuȝ inq̄t oīa quesūt
cognoscere / nō ea cōditione qua sunt. Sȝ pro natura dī.
Essētia igitur (ut ita dixerim) superenter / ītelligit: imo
ꝛ sup ītelligit. Multa unice. Cōposita simpliciter īmu
tabiliter mutabilia. Pręsenti momēto pręterita pariter
ꝛfutura / velut sibi cuncta pręsentia. ¶ Ait deincepꝭ nec
figurari q̄dē ꝛ designari deum perquę forsan designari
putat̄. Nec .n. sermonē nos habere de deo: q2 neq; nom̄
ex q̄ sermo cōponit̄. non inq̄ȝ nomen. Qm̄ nȝ cognitionē
Quę q̄ō est rō prolati nois / primūq; nom̄ sed hęc satis

ĩ Parmenide Plato declarat. Videbis igitur deus esse
tenebre.i.ipsum oĩum obscurissimũ. Sed quõ? Cuȝ cla
ment esse deum tanquã oĩuȝ ubiqȝ notissimũ. Putabit
aliquis uicissim deum appellari posse lumen.i.omnium
notissimum. Sed quo nam pacto? Cũ oĩa finita testificẽ
tur ignorari q̄d sit ipsum/quod omnes infinituȝ procul
dubio confitentur. nec omnino uere de deo sentiunt ho
mines/qui conceptũ humanuȝ superat infinite nec errãt
oĩo de deo: aquo omne uotũ ⁊ iudiciũ opusqȝ bonũ assi
due pendet. ¶ Tollit deniqȝ deo/⁊ affirmatiões/⁊ nega
tioens. Que tamen aliquando uise sunt diuinitati ratio
ne aliqua cõuenire. Sed reuera/quod nusquã attingim⁹:
nec ponere possumus: nec aufferre. Sed q̄ sunt post ipsũ.
Si.n.uni ipsi bono bonoꝝ oĩuȝ auctori/nihil deest boni
q̄dnam boni huic possumus adhibere. Rursum si deus
est eminentia simplicissima/ab omnibus poenitus absolu
ta/nõ potes huic aufferre quicquã: quia nec assequeris
qȯ semper eminet: neqȝ diuidis: quod omniũ indiuiduo
rum simplicissimum ⁊absolutissimum iudicatur.

¶ Quod nullũ intelligibilium est q̄ omnis intelligibilis
eminenter est auctor.

Dionysius.

Teruȝ ascendentes dicimus Deũ: nec ẽẽ aĩaȝ. nec
habere sensuȝ vel phãtasiã/vel opinionẽ/vel rõeȝ
vel ĩtelligẽtiã. nec ẽẽ ĩtel ectũ: neqȝ ĩtelligetiã. nec dici:
nec ĩtelligi. ¶ nec ẽẽ numeꝝ: nec ordinẽ: nec magnitudi
nẽ/nec puitatẽ/nec equalitatẽ/neqȝ similitudinẽ/vel dis
similitudinẽ/nec stare/vel moueri/vel q̄etẽ agere. ¶ nec
hre potẽtiã/nec ẽẽ potentiã. neqȝ lumen neqȝ uitã nec es
sentiã nec ehternitatẽ aut tẽpus. nec ẽẽ tactũ ipsius ĩtel
ligibilẽ. neqȝ sciẽtiã. ¶ Quĩ ẽt nec ẽ ueritas nec regnũ:
neȝ sapiẽtia/nec unũ/nec unitas/nec bonitas nec deitas.
¶ Nec spũs ẽ queãdmodũ ipsi ꝓpẽdim⁹/nec patnitas est
eiusmodi/nec rõ filii.

¶ Neqȝ aliud quicq̄ eoꝝ/que nobis vel aliis reb' ullis sit cognita. Nec est aliquid eorum que non sunt: vel eorum que sunt. Item nec ea que sunt/deum sicut est ipse cognoscunt. Nec deus res pro ipsa rerum conditione cognoscit. ¶ Nec ipsius dei sermo est neqȝ nomen: neqȝ cognitio, neqȝ tenebre: neȝ lum̄ est: neqȝ error: neȝ ueritas. ¶ Nec est ipsius positio prorsus ulla: nec ablatio uerum nos que post deum sunt ponẽtes auferentes ue: nec ipsum: ponimus: nec auferimus. Quippecum omni positione superior sit singularis illa ⁊ omnino perfecta omnium causa: ⁊ omni rursum ablatione altior excellentia illius qui ab omnibus est simpliciter absolutus/ totisqȝ superior.

FINIS.

¶ Argumenta Marsilii ficini Florẽtini in Dionysium Areopagitaȝ de diuinis nominib' ab eodem e greca lingua inlatinam trãslatum.

Marsilius.

c UOM multi tam latini q̄ȝ greci/ Dionysii libros longis commentariis explanauerint/ non est consilium nũc ad uerbum singula cõmentari. Sed vbi potissimum Areopagus accademiam redolet/ Paulo sagacius explorare/perqȝ pulcherrimos ortos Dionysii nostri Platonicorum facile principis/flores/passim delibare Platonicos. Et si Dionysium Platonis tanquam pii philosophi sectatorẽ alicubi declaramus/ipsuȝ tamen non solũ ceteris Platonicis propter doctrine Platonice culmen ueruȝ etiã ipsi Platoni propter nouuȝ ueritatis christiane

lumen/antē ponendū esse censemus. ¶ Instituimus &c non solū sensum eius summatim (vt diximus) Platonica potissimū rōe perstringere: verū etiam greca i latinum verba rursus interpretari. Vt utrinqȝ prouiribus ipsa secū forma platonica cōsentiret. Quam recte vtrobiqȝ referre/facile potest nullus. Difficilius quidem aliquis nisi Platonicus. Difficilime vero/nisi philosoph9. ¶ In mistica theologia Platonico simul/ & Dionysiaco sensu probauimus ipsum vniuersi principium appellatione magis propria ipȝ vnuȝ bonumqȝ nominandū. Idqȝ intellectu/ & itelligibili quantumlibet excelso superius esse mōstrauimus. Nullus igit itellectus per itellectualem actioneȝ/id attingit. Sed per unionem quādam intelligentia veriorem/atqȝ melioreȝ. Eiusmodi autē unio nō tam i intellectu fundamentū habet q̄ȝ i unitate quadam. Que quidem est anime intellectualis apex eminentior itellectu. Hanc ipsum vnuȝ tāquam sui charapterē ipressit aie. Cui simul/ & tāquam bonum/naturaleȝ primi boni ifudit amoreȝ/ & assidue suscitat. Aīa igitur tūc demum ipso vno bonoqȝ fruitur/quādo tum amore eiusmodi istigante/tum etiam trahēte deo/multitudinē oēm exuit/ ad sensum & rationē & itelligētiam pertinentem. Solutaqȝ iā tota surgit i unitatem suam perquam cum ipso vno rerum principio i exstimabileȝ conseqtur unionem.

¶ Liber Dionysii Areopagite de diuinis nominibus interprete Marsilio Ficino.

Dionysius.

Ost theologicarū figurationum librū/beate vir. Nūc iā ad diuina nomina prouiribus explicanda/ me conferā. Esto nūc quoqȝ nobis diuinoruȝ eloquiorȝ lex illa prescripta. Perquam eorum que de deo dicunt veritatē asseueremus: non ipersuasoriis humane sapien

fię rationibus, Sꝫ indemõstratiõe potestatis eius, Quã sãctus spũs i theologis suscitauit, Qua quidẽ ieffabilibꝫ ⁊ icognitis i effabiliter ⁊ icognite copulamur, Per unionem quidam potẽtia ⁊ actione nostra / tum rationali / tũ etiam intellectuali pręstantiorem.

Extensio est unio

¶ Tãtũ de diuinis asseuerãdum / q̃tũ diuinitus ĩspirati nobis ostẽdunt, Itẽ q̃uo radius diuinus se ipsum nobis accomodat.

Marsilius.

Plato in Timeo de rebus diuinis credendum inquit dei filius: etiam si nullas afferant rationes. In legibus quoqꝫ theologię inuenta iubet oraculis confirmari, Dionysius similiter nihil de rebus diuinis asseuerandum putat: nisi quantum diuinitus inspirati confirmant. ¶ Deum hic appellatione quadam apud latiõs prodigiosa / super essentialitatem nominat. Essentialitas apud Methaphysicos est simplicior q̃ꝫ essentia, Deus igitur non solum simplicissimum est: sed ipsa simplicitas. Siqua huic scientia competit non essentialis illa quidẽ est dicenda: sed eminentior q̃ꝫ essentia, Quę rursus ignoratio dicitur, Quippe cum nihil alicui note cognitionis habeat: sed est interea ratione intelligentia cognitione essentia melior, ¶ Hęc igitur dei propria sit, Nobis autẽ quamdiu sumus extra patriam summa cognitio intelligentia est / diuinam naturam non dum attingens. Tantum vero de muneribus diuinis viribusqꝫ consequẽs: quantum diuinus ipse radius per serenas sanctorũ mẽtes transmissus ostenderit, Inquibus sane tanquam in corporibus diaphanis diuinum percipimus solem: quẽ capere ĩ se ipso nõpossumus, ¶ Quamobrẽ circa diuinorum cõtemplationem certis quibusdam limitibus cohibiti sumus, Primo quidem: quoniam nihil vltra pertĩ

gere possumus / q radius offerat: secūdo: quia radius ipse in nos sub mensura descendit non quidem ostensurus nobis naturam ipsam diuinam: vel quecunqz deus conspicit in se ipso: vel omnia saltem quę proenes deum angeli contuentur: Sed pauciora / et inferiora quedam: quamuis pretiosissima proculdubio si cum cęteris conferantur. Tertio: quoniam radius illę vnicuiqz pro sua dumtaxat capacitate demonstrat. Justa quadam vbiqz pro meritis distributione seruata. Vbi certe sol diuinus per inde se habet ac si sol cęlestis lumen suum singulis passim oculis temperaret. Se ergo quasi finitum mentibus finitis offert / infinitatē interea suam occulens in se ipso. ¶ Deniqz et vnusquisqz debet circa diuinū radiū ita moderari se ipsum vt nec per ignauiā ab illius excellentia decidat indeterius neqz tentet ulterius psuperbiā Ibi quidez sanctitas, hic autez temperantia lucet.

¶ Tantum de diuinis asseuerandum: quantum inspiratio diuina declarat. Jtem radius diuinus procuiusqz īgenio se īfūdit Dionysius.

Nulla igitur ratione audendum est aliquid de occulta deitate: quę est superior q essentia / dicere vel cogitare / preter illa quę sacra eloquia diuinitus nobis aperuerunt. Ipsi namqz quod excelsius est essētia: scientiam quoqz essentia superiorem / quę et ignorantia nominatur. Sed ratione / et intellectu essentiaqz pręstantior ē debemus adscribere. Eatenusqz ad excelsa contendere / quatenus precipue diuinorum verborum radius se ipsā nobis infundit / dum videlicet ad sublimiores splendores temperantia / et sanctitate diuinorū ueneratrice cohibiti sumus. Siqua enim sapientissimę verissimeqz

theologię fides habēda est pro mētis cuiusqꝫ proportiōe reuelātur/spectāturqꝫ diuina. Ubi sane pręcipua dei bonitas per iustitiam omnium seruatricem abhis quę sub mensuram cadunt/immensitatem ipsam tanquam īcomprębēsibilē/qua deū decet prouidentia segregat.

¶ Deus nec ab essentia/nec ab ītellectu:nꝫ ꝑillā/nꝫ per istū vel ꝯprębēdi/vel saltem ꝑspici potest.

Marsilius.

Intelligibilia ita superant sensibilia:itē simplicia/cōposita/rursum in corporea similiter corporea sic excedunt/ut supiora illa/nec abhis īferioribꝫ/neqꝫ ꝑhęc vel ꝯprębēdi/vel ēt reuera spectari possit. ¶ Multomagis principiū uniuersi tū īmensitatę naturę superat essentiā/forma quadā necessario designatā:tū incōpabili simplicitate/unitateqꝫ penitus absoluta superat mētis formā/vt Plotinus probat necessario multiformē. longiꝰ quoqꝫ superat cogitationē nō solū multitudine. Sed ēt mobilitate dispsā. Maximę vꝰ sermonē. Nec igit̄ abhis neqꝫ ꝑhęc: neqꝫ per aliud finitū qcqꝫ ꝯprębendi ꝑspici ve pōt. ¶ Est aūt deus unitas nō inre quauis unita sedē habens: sed unionis unitatisqꝫ vbiqꝫ causa. Essentia qꝫ/ītellectus dici pōt tanqꝫ eēntię oīs ītellectusqꝫ causa/nō tanquā eēntialis quedā ītellectualis ve forma Deniqꝫ cū ēt peripatetici putēt eēntiā ⁊ esse/ tanquam ꝯmunissima a ꝯmunissimo principio rebus tribui:atqꝫ causa/cōmunissima potētissimaqꝫ cāꝝ/si ab oībus effectibus expedita merito primum principium Platonici putant ab essentia ⁊ esse solutum. Qua vero ratione intellectus quantuncunqꝫ sublimis nunquam primum principium esse possit sicut neqꝫ visus fit quandoqꝫ lumen intheologia nostra planius declaramus.

¶ Deus: essentia & itellectu superior/nō potest per ullā essētiā vel ab ullo itellectu comprehēdi: uel saltē propria uirtute cerni.

Dionysius.

Sicut neq; sensibilibus itelligibilia cōprehēdi spectari ve possūt: neq; fictis figuratisq; simplicia & īfigurata. Neq; per corporu3 figuras formatis informitas ipsa incorporeorum refugiens tactu3 figuraq; carēs: eadem veritatis ratione: ipsa super essentialis īfinitas/ omnes essentias antecellit. Ipsa quoq; vnitas itellect⁹ superior/omnes super eminet intellectus: ipsum deniq; vnum cogitatione prestantius / nullis cogitationibus potest excogitari. Atq; bonu3 excelsius omni uerbo/uerbis est ieffabile. ¶ Vnitas unitatis omnis vnifica. Super essentialis essentia. Intellectus nequaqua3 intelligibilis. In eloquibile uerbum. Verbi & intelligētie nominisq; uocatio: hec sane iuxta nullum existentiū est. Causa quidē omnibus vt sint ipsa uero non est: tāquam omni essentia superior. Et tandem quemadmodum ipsa de se/ proprie sciteq; pronuntiauerit. ¶ De hac igitur secretissima deitate/que & essentiā antecellit/sicut dictum est nec loqui/nec cogitare quicqua3 audendum est/preter illa que sacra eloquia nobis diuine admodum tradiderūt

¶ Comprehendere deum nullus intellectus potest. Scire quid sit deus intellectus beatus/ solus solo lumine super naturali potest.

Marsilius.

Intellectus lumine naturali potest certis rationibus itelligere primo quidem esse deum. Deīde quid non sit ipse deus. Tertio quid & quemadmodum efficiat/atq; regat. Quarto: qua conditione res ad deū

omnes sese habeant. ¶ Scire vero quid proprie sit ipsa natura dei nec intellectus noster / nec angelicus natura li lumine potest. Est enim natura illa longo interuallo su per essentiam & intelligentiam quantuncunq; perfectā Sed sole beate mentes intelligunt quid sit deus sub lu mine quodam plusquam naturali: quando deus ipse se menti coniungit / quasi tanquam formam quam videat & perquam uideat hinc Plotinus: animus īquit perfe ctę purgatus prius per vnionem diuinaz deus efficitur ꝙ cognoscat quid sit ipse deus. Sed comprehēdere deū naturamq; ipsius subcūctis rationibus suis aprehēdere nullus ītellectus / nullo lumine valet. Nullum ergo ue stigium nobis usquam obcurrit / eorum qui deuz hac ab soluta ratione comprehēderint. Quoniaz nullis comprę hendere licet: nec rursus eorum / quibus palam ipsa diui na natura patuerit percipientibus quidem: nec interim complectentibus. Nec enim vel ipsi exprimere vel alii capere possuntquod illi contemplati fuerint inexcelsis: vel etiam contemplentur. Nam & quę Paulus aposto lus cognouit in raptu / non licuit homini loqui. Et Pla to diuina inquit dici / doceriq; non posse: sed in animo pio ad deum accedente subito tandem diuinum exalto lumen accendi. Quod quidem / se ipsum itus alat. Qua si neget eiusmodi lumen extrinsecus emicare.

¶ Scire quid sit deus / dei ipsius ꝓpriuz est. Nec ullum diuinę substantię usquam mani festum vestigium reperitur.

Dionysius.

Quemadmodum enim diuinitas īsacris litteris benigne admodū de se ipsa tradidit: eius quicq̄d tādem est / scientia contemplatioq; omnibus quecunq; sunt / est in accessa. Quippe cum ab omnibus super essen tiali quadam excellentia sit segregata. ¶ Jam uero theo

Diuina nota

logos multos inuenias diuinitatem celebrauisse/non so lu tā: inuisibilem īcomprehensibilemq3: verum etiam inscrutabilē inuestigabilemq3 dixisse. Quasi nullu3 extet vestigium eorum qui ad occultam infinitatem illius ac cesserint

Causa prima/ & seperatissima ē/ & presentissima atq3 sicut oibus ipartit bonū sic multis di uinam itelligentiam atq3 unionem

Marsilius.

D excellentia3 cause duo precipua pertinere uidē tur. Primum quidem vt quo prestantior causa ē eo sit a subditorū conditionibus segregatior. Secundu3 vero/ vt pro excellentie sue gradibus/ vires suas/actio nesq3 longius/latiusq3 diffundat. Quamobrem prima omnium causa/ & seperatissima est ab omnibus/ & interi3 presentissima. Inde vnum/ hic bonum a Platonicis no minat. Inde qdē/ nihil habet simile cū effectib9 atq3 cōe Hinc rursum agit oia. Agit in oia. Conseruat assidue. Est in omnibus penitus presentissima. Cum ad infi nitam illius bonitatem pertineat amplissima virtutum munerumq3 diffusio/ nihil relinquit usquam sue bonita tis expers. Merito igitur & claritatem illam qua se ipsā cernit/ multis impartit. Per quam multa rerum contue antur. Sed ipsa cognitio rei precnes rerum super essentiā extat. Insequentibus vero cognitio rei/ non transcen dit essentie limites/ radiu3 ergo excelsiorē essentia rerus retinet in se ipso. Essentialem vero communicat. Nem pe cum primus ex deo prosilit/ eēntialis euadit. Per hūc vt Plato in republica inquit/ & species rerum fiunt in telligibiles: & mentes euadunt intellectiue. Atq3 he qō cū illis harmonice copulantur. Ac tandem mentes reo beate formāt. Distribuit vº lumē reus suū itellectib9 pro sua cuiusq3 proportione. Quēadmodu3 stelle singule

pro natura sua lumen varium a sole suscipiunt. ¶ Tuz vero beate mentes cum diuina uoluntate concordes mensura dati muneris cōtentę viuunt. Presertī cū ita naturę suę fuerit satisfactum. Nec affectant ulterius. Neqꝫ decidunt indeterius. ¶ Quoniam vero luminis est calefacere ideo sub hoc intelligentię lumine statim accendunt amore/congruente videlicet cum ipso luminę/ vt nec citra/nec ultra petat. Ipse vero amor est/qui alarum instar mentes per sublimia substinet/ ne ad inferiora labentur. Hic amorem diuinum inhymnis Orpheus alatum canit. Et Plato in Phedro sublimes animas per amorem diuinę pulchritudinis / pennas inquit recuperare: quibus in cęlestem patriam deniqꝫ reuolent. Deniqꝫ amor sicut/ꝛ natura principium motus est atqꝫ quietis. Itaqꝫ si forte mentes dum deuz cognoscunt nō mediocriter: interim tamen ament aliud/vel mediocriter/statim relicto deo ad aliud mouebuntur.

¶ Deus radium intelligentię suę vnicuiqꝫ pro capacitate cōmunicat. Intellectusqꝫ beati distributo munere cōtēti viuūt ac firmiter perfruuntur.

Dionysius.

Erumtamen summum illud bonum nulluz alicubi existentium sui ex pers eē paritur. Sed cum inse ipso stabiliter super essentialem fixerit radium/benigne tamē interea procuiusqꝫ existentium proportione/ vnicuiqꝫ fulget. Atqꝫ ad ipsius contemplationez/cōmunionemqꝫ ꝛ similitudinem/quatenus assequi possint/sacros intellectus extendit. Qui vt fas est aciem in ipsum reuerenter intendunt. Neqꝫ ad superiora q̄ꝫ ferat indulctus ipsis pro modo suo radius frustra insolenter ve contendunt: neqꝫ inclinatione quapiam ad deterius uergente/ad ise

Illuminat oēs homīs

divina nota 21

riora labuntur. Sed firmiter indeclinabiliterqꝫ ad illu cescētem sibi radium/aciem intendūt. Et amore decen tium illustrationum cōgruo sacra cum reuerētia tēpera te sācteqꝫ per sublimia peruolāt

¶ Facilius tutiusqꝫ diuina videmus. Si mētis aciem ad eloquia sacra cōuertimus / quasi in ipsum deū audentius dirigamus.

Marsilius.

Quod lucet in deo tanquam solis mūdani sole/sup essentię ꝛ ītelligentię limites. Non tam perscruta ri ꝙ venerari debemus. Mentisqꝫ oculos imensaꝫ hāc luceꝫ minime substinētes. Hinc ad sacras litteras tāꝙ ad cęlos flectere. Inquibus nomina sunt cognomētaqꝫ diuina tradita diuinitus/uelut stelle oculis nostris acco modatę:exquibus sane stellis nobis emicant/proprię dei uires ꝛ appellationes laudesqꝫ diuinę/ tanquam solis/ virtutes in stellis. ¶ Exhoc deniqꝫ seculo pioqꝫ studio duo quedam potissima reportamus. Primuꝫ quidem ꝙ diuinos radios hinc aurimus nostro ingenio congruen tes. Secundum ꝙ diuinum solem radiorum eiusmodi fa cti fontem/ vt deo placet rite laudamus. ¶ In nomini bus appellationibusqꝫ diuinis diuinus videlicet tradi tis/mirabiles latere virtutes : tum ad diuina mysteria declaranda:tum ad mirabilia perpetranda Hebrei cēs existimant:ꝛ Zoroaster Iamblicbusqꝫ cōfirmāt.

¶ Radii diuinitatis fulgentes in sacris eloquiis ad diuinam contemplationem facile nos perducunt.

Dionysius.

Is ergo subditi diuinis lancibus/quę vniuersos super celestium ordinum sanctos gubernant exer citus/secretum quidem illud diuinitatis ītellectu esse

ẽtiaq3 excelsius sactis intelligentię nihil iam perscrutã-
tis venerationibus: que v° ineffabilia sũt modesto quodã
silentio honorantes ad illos dũtaxat qui in sacris litte-
ris nobis fulgent splendores contendimus. Atq3 ab eis
ad diuinos hymnos illuminamur: inde uidelicet ultra
mundanum modum illumnati. Atq3 ad laudationes sa-
cras inde formati. Ad hoc ipsum videlicet: vt & diuina
lumina nobis inde pro modo nostro tradita facile uidea-
mus: & beneficum illud principium totius illuminatio-
nis rite laudemus: quemadmodum & ipsum de se ĩ sacris
eloquiis tradidit.

¶ Deus usq3 adeo potens / & intima causa est re-
bus omnibus bonorum omnium / vt ipse-
met rebus sit ipsa rerum bona.

Marsilius.

D rationem cause effectusq3 pertinet vt hic ab il-
la pendeat: & quo causa magis causa est: effectus
etiam magis inde dependeat. Cum igitur causa causaꝝ
sit maximę causa / consequens est: vt & omnia / & omnino
inde dependeant. ¶ Quamobrem / & illa est non solum
efficiens omnium causa sed finalis. Nec efficiẽs tm̃: sed
conseruans / mouens / perficiens / iterũq3 reficiẽs. Et quę-
cunq3 sunt ĩ opere / ab illa omnino dependent. In operi-
bus vero mundanis est essentia / vita / virtus / inclinatio
motus / actio / perseuerantia / perfectio. Hęc igitur ĩ rebus
omnia prima causa facit / seruat / perficit / reficit. ¶ Pro-
inde causa prima ob ĩmensam potestatem adeo tota totũ
occupat: vt vbiq3 sit omnibus pręsentissima. Tantoq3
saltem in omnibus interius agat / quãto natura ĩterius
q̃3 ars proculdubio facit. Quoniã igitur tũ omnia ĩre-
bus narrata a deo pendẽt omnino: tũ etiam deus omni-
bus omnium inest intimus / merito deus ipse uidetur bo-
na hęc omnia / quę narrata sunt esse. Speculare imaginẽ

sicqua est inspeculo. Hęc adeo dependet a uiuo / vt essen tia eius & virtus / & motus / & status sit ipse qui uiuit: seq; ipsum ad speculum speculatur. Multo magis deus ipse est essentia reruz vita / uirtus / actio / perseueratio / per fectio / reformatio. Atq; imentibus puritas / illuminatio perfectio diuinitasq;. ¶ Plato in Politico Protagora / Critia diuinum quiddaz inquit / vel deiforme quōdam animis nostris infusum. Idq; paulatim multis tempoꝝ curriculis aboleri. Sed cuz primum delectum est deum renouare seculuz animosq; iterū diuinitate formare. Id modo Dionysius attigit. Qui deinde subdit deum esse tuz eorum qui simplices fiunt simplicitatez: tum eorum qui uniuntur / vnitatez. Siue enim exuendo corporea ad simplicitatem proficiant / resolui videntur in deum / qui est ipsa simplicitas. Siue posthabita uirium / actionūq; multitudine ad vnum se conferant / rediguntur in deuz qui est ipsa vnitas. Siue intellectus tum inuicem: tum etiam cum intelligendis vniantur / ita prorsus deo / qui est ipsa unitas quasi quodam glutino copulantur. Seu tandem cum ipso deo quasi unuz efficiantur / uacant hic iam mentes. Diuina regnat unitas. Vnitate diuina for mate mentes agunt. Quod & Plotinus sepe probat Iā blicusq; confirmat. Et si deus adeo sit rebus intimus: est tamen interea segregatus tanquam principiū ratiōe quadam super essentiaz: principium inquam super prin cipiuz: nullam videlicet cum principiis ceteris vel effe ctibus habēs proportionem. Rursum quamuis sit adeo separatus / imensuz tamē: quod ise bonū / ceu lumē occu lit / largisime difundit i omnia. Hinc Orphicū illud Iu piter quā ise ipso lucez occulit / edit quādoq; foras / ex al mo corde operans admirāda.

¶ Deus omnibus in rebus / est oīa rerum bona. Dionysius.

eoꝝ ꝙ st sbstantia: uiuetiuz uita: eoꝝ ꝙ roe ...; ... damase. 50

Radidit autez hęc. Deus est causa omnium/atqꝫ
p꞉icipium. Essentiaqꝫ ⁊ uita. Tum vero eoꝝ qui
a deo prolapsi sunt/reuocatio atqꝫ resurrectio. Eorum
autē/qui lapsu quodam diuinā ī se effigiem perdiderunt (Oīa in oībꝫ deus)
renouatio atqꝫ reformatio. Rursus eorū qui prophana
quadā agitatione quatiūtur cōfirmatio sacra. Permanē
tium vero/tuta securitas. Ad euz quoqꝫ proficiscētiuz
porrecta manu perductio. Illuminatoruz fulgor. Eorū (Deus est fides credm)
qui perficiūtur principatus ipse perfectionis. Quiqꝫ in
oīn assummuntur sūma diuinitas. Eorū quoqꝫ qui sim
plices fiunt/ipsa simplicitas. Qui ī unū cōueniunt/simi
liter unitas. Vniuersi principii ratione quadam suꝑ
essentiā principiū supra principium. Occulti quin etiam
quātum fas est benefica distributio. Atqꝫ (vt sūmatiz di
xeri) uiuētiū uita existentiū essentia. Oīs vitę cētieqꝫ
principiū atqꝫ causa ob propriā bonitatē/omnia vt essēt
producētem/atqꝫ conseruantem.

Quare deus multis nominibus appellet. Cur unitas.
Cur trinitas. Causa. Sapientia. Pulchritudo.
Benignitas. Cęteraqꝫ similiter.
Marsilius.

Omina cognomenta/adiectina/quę a sacris litte
ris varia tribuuntur deo/non ad hoc inuencta (affirmatoes)
sunt/vt ipsam dei naturā significarent. Quę cum unica
sit ⁊ simplex/si nominanda foret vnico foret nomine no
minanda. Sed ideo instituta sunt vt multa uariaqꝫ bo
na a diuina bonitate largissimę profluentia declararent
Siquid vero pręter processum ex deo/aliquid pręterea
significant apud deum/dicunt utiqꝫ quid non sit deus.
Vbi igitur deus ipsuz unū/vel unitas/vel monas co (Vnum)
gnominat/primo qđ pista significat nō ēē deos plures ꝓ
unicū. itē unicū deū nō ēē ꝯpositū/ꝓ sīplicissimū. Rursus

simplicissimum deum non esse diuiduũ. Atq3 ita dicitur quid non sit deus. Deinde per eiusmodi appellationes significatur rerũ unitas ex diuina unitate procedens. Singularis. n. simplicitas indiuiduitasq3 vbicũq3 rebus inest a prima singularitate/simplicitate/indiuiduitate procedit: sed hoc interest q qui in rem aliquã incidit singularem unicãq3/hanc habet solam. Qui v° unicum deum habet/iam possidet oĩa. Preterea res plurimũ simplices cõpositioni seruiture sunt. Diuina simplicitas cõpositionibus dominatur. Deniq3 ad indiuidua in rebus velut ad punctũ & unitatem deuenimus uelut ad minima diuidendo paulatim vel quomõ libet minuendo. Ad indiuiduitatem v° diuinã peruenitur uelut ad maximũ. Vbi cũ infinita unitate/uirtus concurrit ĩmensa. ¶ Et vt/sũ natim dicã. Quod hõ sit vnus homo: q corpus sit unũ aliquid/& unũ3 aliquid aĩa/sic ex deo habent/sicut ex eodẽ habuerunt/vt & simpliciter essent: & essent hõ corpus & aĩa. Partes sane corporis tũ humani/tũ mũdani/ĩ se naturaliter repugnãtes/vt in unã forma cõciliarẽt a prima tandẽ unitate sortite sunt per eandẽ quoq3 discordes animę uires & affectus & motus dissensione tandem sedata placant/totusq3 animus sub una intelligentę forma uiuit. ¶ Sed quis nõ uideat unionẽ oĩum a primo principio dependere? Quatenus. n. cuncta sunt ab eodem & eo quidem simplicissimo indiuiduoq3 prorsus secũq3 ipso penitus uniformi/eatenus & inuicem cõformia sunt cõfluuntq3 ĩ idem uelut finem/quod & tanquã principiũ ad se ipsũ3 conuertit/quecunq3 produxit cõuertendoq3 in idẽ/efficit interim/vt cuncta ĩter se sint eadẽ. ¶ Proinde queadmodũ in theologia nostra probauimus/ad fecunditatẽ naturę pertinet generatio: & interior illa qdẽ prius q̃ exterior. Et quo excellentior natura ẽ/eo interiorem sibi prolẽ generat: prima ergo natura adeo generat

intimam/ut unica sit generantis genitiq3 natura: eadez quoq3 mutui sit amoris. Veritas quidem generationis pductionisq3 postulat: vt tres hę persone sint existētes. Vnitas īterea infiniti principii facit/ vt natura sit una. Contra in nobis: in quibus vna persona intribus con sistit naturis: anima/corpore/spiritu. Quod Latinę per sonam dicimus Dionysius dicit hypostasim. Quod quidē non debemus substantiam interpretari: sed suppositum vel subsistens/vel existens. Aut subsistentiam vel existē tiam. Ita vero conclude. Natura communiter prior ē ⁊ simplicior q̄3 persona. Si ergo persona plerumq3 unita tem suam seruat inmultitudine naturarum/multo ma gis cōuenientiusq̄3 natura potest singularem unitatem suam in personarum numero conseruare. Quod autem ⁊ ratione possibile ⁊ simul conuenientissimum est/ipse in se deus implet. ❡ Diuinam trinitatem ibidem confirma uimus oraculis Caldeorū. Plato quoq3 noster scribēs ad Hermiam in diuinitate patrem nominat atq3 filiuz. Et mox utrunq3 singulari numero celebrat. Refert Iā blicus Egyptiorū mysteria. Inquibus deum inducunt exse emicantem. Suiq3 ipsius patrez filiumq3 nominant vbi unā in primo naturaz ponunt generantis ⁊ geniti. Plotinus vbi de amore diuino. Item vbi de uno ⁊ bo no/⁊ libertate primi disputat intimam quādam indiui nis generationem ponit: perquam existens aliquid gene retur: deumq3 asserit exse ipso prodire. ❡ Ex hac igitur fecunditate diuina omnis fecunditas emanauit inange los/in animas/in cęlestia in inferiora cęlo. Ex illo quidē generante generantia/ex illo autez genito genita prodie runt. Ex producente similiter/⁊ producto/producentia pariter/atq3 producta. Appellatur etiam deus causa/ quoniam omnia essentiā accipiunt a deo/bonitate vz di uina ita uolēte: sicut/⁊ Plato ī timeo īgt: nō āt necessi

persona

hypostasis.i.suppositu

a p̄o ad actum ua= let ɔ̄nā in diuinis.

Diuina noīa.

24

tate naturę. Nominatꝰ sapientia ⁊pulcritudo: quoniā harmoniam decoremq́ʒ rebus imserit: harmoniam īquā interiorem: ⁊ exteriorem ꝟ decorem perq́ʒ quidem duo ⁊ sunt ⁊bene sunt omnia. ¶ Post hec Dionysius eternū Dei filiū īquit benignitate mirifica humanā sibi naturā assūpsisse nullo īterī mō mutatū. Misteriū hoc Platonicus Amelius euangeliū Johānis cōmemorās / venerat Plato quī ēt cōtra Prothagoram disputans non hominem inquit esse rerū oīum mēsurā: ſ deū: maximę ꝟ si deus fiat homo. Rationes aūt mysterii huiꝰ ilibro de christiana religione tractauimus.

¶ Diuina nomina plurimū significāt beneficos ex deo ex progressus. Deus appellatur unitas, trinitas cā sapiētia pulchritudo benignitas.

Dionysius.

Ec tā ꝓ initiati ab eloquiis sacris accepimꝰ. Inuenies aūt uniuersaʒ (vt ita dixeri) sacrā theologorū laudationē ad beneficos summę diuinitatis progressus explanādos laudādosq́ʒ appellationes diuinas effingere. Itaq́ʒ ī omni formę theologica tractatione / sūmaʒ diuinitatem sctē celebratam uidemus. ¶ Vt Monadeʒ quidem ⁊ unitatem propter simplicitatem unitatēq́ʒ impartibilitatis ipsius naturam exsuperantis. Ex qua tāq́ʒ unifica potestate efficimur vnum diuiduisq́ʒ nostris diuersitatibus supra mundanum modum conglobatis / im monadem deiformem vnionemq́ʒ deum imitantem colligimur. ¶ Vt trinitatem vero propter super essentialis fecunditātis insuppositis tribus expressionem. Ex qua paternitas oīs ī cęlo ⁊ in terra existit atq́ʒ nominatur. ¶ Preterea vt oīuʒ existētiū cām: qm̄ oīa perbonitatē eius effectriceʒ essentię / vt essent acceperūt, duʒ ꝟ sapiētem: atq́ʒ pulchram: quia quecunq́ʒ ex eorum numero quę sunt naturę suę / propria seruant inuiolata / diuinę

Monas

Oīs

ppitius

ois harmonię sacriqꝫ decoris sunt plena. ¶ Pręcipue v° generi nostro propitiam. Quoniam in una personarū suarum naturam nostram uere integreqꝫ assumpsit: reuocās ad se sibiqꝫ applicans humanam humilitatē. Ex qua simplex Iesus ineffabiliter est cōpositus. Et qui est eternus tēporalē sumpsit processionem. Atqꝫ in itima naturę nrę puenit/qui omnē totius naturę ordinē super eentię modū eminenter excedit. Propria tamē interea imutabilia prorsus/ꝛ in confusa conseruans. ¶ Hęc inquam tanq̄ initiati didicimus: ꝛquecunqꝫ alia deifica lumina sacris eloqis hausta secreta diuinoꝝ pręceptoꝝ nostroꝝ traditio explanatione nobis pspicua contulit.

¶ Ipsum unū bonumqꝫ est superius ente itellectu itelligibili/item quare figuris utamur ad diuina declaranda. Item de resurrectione/ꝛ fruitione dei.

Marsilius.

Am diu lectores āmonendi nobis erāt: uocabula hęc essentiā ꝛ ens ꝛentia philosophis ꝯdonāda ut istrumēta sua cuiqꝫ artifici cōcedēda. Pręterea nō posse nos: vbicunqꝫ Dionysius vsiā nominat/per substantiam satis interpręetari: sed plerūqꝫ p essentiā exprimendum: pręsertim vbi de ipso uno bonoqꝫ vbi de malo/vbi de materia disputat. Philosophi.n. nō substantiā qdē quę unum pręedicamentū est: sed essentiā/atqꝫ ens quod oīa pręedicamēta ꝯplectitur/in certamē trahunt cū uno atqꝫ bono: Peripatetici sane ens unum bonū equalia putant. At v° Platonici inter quos Dionysius noster obtinet principatum/vnū bonūqꝫ enti extra controuersiam anteponunt/tanq̄ amplius simplicius/prius/sufficientius. Ideoqꝫ summū deum vnū ac bonum essentia superius libenter appellant. ¶ Sed dic age/quando Dionysius materiam informem vsia inferiorē inquit/iterpręetaberis

essentia

Diuina nota

ne substantia inferiorem? At parum dixeris. Nam qua
tenus est informis/nō solum substantiali/sed etiā accidē
tali est forma deterior. Preterea ubi malum ait/nec esse
nec habere essentiam si substantiam ītellexeris ibi negatā/
sub intelligere poteris malo quantitatem saltē/ vel qua
litatem posse concedi. Quod dictu nephas. ¶ Proinde
Dionysius una cū Platonicis: quęcunqꝫ sensibus sub
iacent entia nō uera nominat/substātias vero īcorporeas 54
earumqꝫ proprietates appellat entia uera: & ītelligibilia
uocitat. Quo ī genere sūt aīę ītellectuales/& ītellectus
angelici. Super hęc tādem entia uera/ītroducit deū ex
celsius ēte/ ītelligibiliqꝫ superius. Sane queādmodum
unusquisqꝫ sensus cū sensibili suo ꝓportionē quādā hēt/
ita sensus uniuersus/cū uniuerso sensibili. Item quam
proportionem sensus habet ad sensibile: eandē ferme ad
ītelligibile obtinet ītellectus. Rursus qua proportiōe
se habet sensus ad ītellectum: eadem sensibile ad ītelligi
bile se habere uidetur. Quamobrem cum & ītellectus &
intelligibile proportiōem aliquam subeant: merito sup
utrunqꝫ deus est ab omni proportione pœnitus absolu
tus. Est & super substātiā/quę sub ēte ab accidente diui
ditur: & cōmertiū subit cū accidente. Est etiā super eēn
tiā natura sua multiplicabilē ī essentias: ipse tamen non
ita multiplicādus. ¶ Quoniā vero ītellectus noster ꝑ pri
mū sensuū sensibiliūqꝫ cōmertiū/ē eiusmodi uita quodā
modo ad ītelligibilia pura fit ineptus: ideo prudētes theo
logi sensibilibus quibusdam/& his quidem honestioribus
ītelligibilia uestiunt: ita demum intellectui nr̄o magis
accomodata: qui lumen intelligibile ita temperatum/tā
facile cernit: q̄ꝫ oculi lumē quodlibet incorporibus uidet
quodāmō solidis: alioquin minime discernendū. ¶ Deū
quoqꝫ excelsius ente & quouis intelligibili mirabiliter
eminētius/entibus intelligibilibusqꝫ ad angelos & aīas

pertinentibus induere solent/sic intellectui reperandū/
sicut sol ipse/ qui alioquin tollerari nōpotest/rara sepius
nebula oculis reperatur/ita lumen figuramq3 solis tuto
cernentibus. ¶ His itaq3 rationibus Plato noster aīas
intellectūq3 per lineas/circulos/musicos/numeros/cur
rus/alas similiaq3 describit: ꝛ deū in sole figurat. Isaias
quoq3 dominū uidet in solio excelso sedētē. Et Seraphi
nos fingit alatos: vt Ezechielle3 impresentia ceterosq3
dimittam. ¶ Et vt summatim dicam/sicut ī genere sen
sibilium puriora tanquā uelamina quedam/ rebus intel
ligendis apponunt. s. puncta lineas/figuras/unitatē/nu
meros lumina ꝑpunctū quidē ꝛ unitatē/significātes na
turam indiuisibile3/per lumen vero intelligentię certitudi
nem sic quę sūma sunt in ipso intelligibiliu3 ordine deo
adhibent/vt essentiā/vitā/intelligentiā/veritatē/sapien
tiā: itelligibile lumen. Verū sicut illa ītelligibilibus de
teriora sūt ita hęc īferiora deo. ¶ Resurrectionē corporū
humanorū diuina potestate futurā Plato ī libro de re
gno describit. Quā olim Zoroaster asseruit. Itaq3 legi
mus in magorum carminibus / quod omnes usurpaue
re/Platonici aīam nostrā pręter terrenum corpus here
celeste. Qui cū quasi curru quodā reuersura sit in cęlū.
Item aīas deo deditas / terrenum quoq3 corpus terre
tandē nō relicturas/sed una cū cęlesti suo corpore/id ē
corpus celo reddituras illumiandū. Quibus in uerbis
ꝛ resurrectio corporum/ꝛ beatoru3 splendor asseritur.
¶ Profecto quemadmodum sol ī vere terre uisceribus
cōdita semina suscitat: ꝛ pleraq3 pulcherrimis floribus
ornat: ita splendidissimu3 Christi corpus/statutis tēpo
ribus cōlectis usq3 quaq3 radiis/ hominum corpora su
scitabit. Multaq3 preterea splēdoribus exornabit. Hic
illud Pauli conformabit corpus humilitatis nostrę cō
figuratum corpori claritatis suę. Quando igitur ita filii

Currus

divina nota.

resurrectionis erimus idest ex eo/ qui primus iam resurrexit insimilitudinem eius renati fuerimus/celoque donati/terno Christi lumine perfruemur. Per uisum quidem uisibili corporis Christi luce: per intellectū vero iam ab omni cōtagione corporea liberum. Intelligibili lumine ex intellectuali, videlicet Christi anima i nostram intelligentiam emicante. Sed per unitatem illam anime/quā Plato in Phedro mentis caput appellat/intellectu prestantius consequemur vnionem quandam intelligentia meliorem cum vnitate bonitateque diuina: que quidem infinito interuallo superat intellectum: sed coniectis in uiuitatem nostram radiis intelligibili sorte superioribus vniet sibi mentem: que ita formata deo per deū ipsum/deum protinus percipiet formatorem.

Diuina rite docentur persigna. Item qualis gloria celestis futura sit.

Dionysius.

Nunc quidem in his erudimur pronostri ingenii facultate. Cui sane indulgens benignitas sanctarū litterarum sacerdotaliumque traditionum per sacra uelamina intelligibilia quidem sensibilibus: que vero essentiam superant/rebus que habent essentiam/obtegit. Formasque/et figuras his que formam figuramque refugiunt rite circūdat. Excelsam denique ifigurabilēque simplicitatē signorum diuiduorū uarietate multiplicat et effingit. At quando incorruptibiles/inmortalesque facti erimus sortemque cristo similem beatāque adepti semper ut scriptum est cum Domino erimus. Visibili quidem diuineque ipsius spectaculo per castissimam speculationem iam impleti: lucidissimis/tunc nos circumfulgente luminibus. Quemadmodum discipulos suos in diuinissima

Inuisibilia per uisibilia ut per signa

illa trasfiguratione sua. Intelligibilis autē illuminatio nis eius intellectu a perturbatione materiaqꝫ seperato ꝑticepſ. Unionis vero intellectu superioris prefulgētiū radiorum incognitis beatisqꝫ iactibus: cōpotes erimus in diuiniore videlicet super celestiuꝫ mentiuꝫ imitatiōe. Erimus enim ut diuinoruꝫ eloquiorū ueritas ait equa les angelis: filiiqꝫ Dei/ quādoquidꝫ resurrectionis filii futuri simus.

Quare circa diuina imaginibus ⁊ comparatio nibus uti deceat ⁊ quomodo deus essētiā cognitionemqꝫ antecellat.

Marsilius.

Hoc uite statu anima quidem corpore uestita ē: ratio vº imaginatione: mens deniqꝫ ratione. Tum vero imaginatio/ qua utimur uiuimusqꝫ q̄ plurimū: in telligentie notiones/ assidue sensibilium imaginibus īdu it: quo circa nec iniuria cognitioni nostre nō tam nuda q̄ vestita quedam accomodata uidentur. Induunt igitē sapientes merito sicut diximus/ sensibilibus quidem itel ligibilia. His vero diuina. Hac Plato prouidentia/ iubet homineꝫ subtenebroso specu nutritum: ad intuen dam meridianā lucem non subito compellenduꝫ: sed mō strandum huic solem/ Primo quidem ad lucerne lumen in aqua. Deinde in luna subnocte serena. Demuꝫ in ipsa aeris serenitate diurna. Simlibus quoqꝫ gradibus rude vult ingeniū ad contēplandaꝫ perduci diuinitatē. Li nee vndiqꝫ cōtingentes centrum/ nō longitudine quidē sua signuꝫ illud tangunt magnitudinis expers: sed suo queqꝫ signo/ signum. Quod quidē ⁊ si nō est longū/ neqꝫ plura. Plurimarum tamen longarum que linearum ter minos idest puncta eodem sui puncto complectitur. Iā vero cuꝫ linee cuncte earumqꝫ termini. Ab eo profluāt: merito ise eminenter per anticipat omnes: eadē ratione

Diuina nota

sphere minores multe spherã quadam ampliore ꝯprehen
se/centris queq; suis attingunt/sphere cõtinẽtis centrũ
mirabiliter in se/ ⁊ circulos omnes/ ⁊ centra complectẽs.
His ferme comparationibus Plotinus magnus utitur
ostensurus qua rõe q̃ꝫ plurime simul mẽtes i unũ ipꝫ uni
uersi principiũ fingant intuitus. Ipsumq; in se ꝯp̄hẽ
dat ⁊ intellectus omnes/ ⁊ sũma queq; ĩtellectualium
actionũ. Item hic ãte Plotinuꝫ Dionysius attigisse vi
det:probãs preterea ĩtellectus vbi deũ attingũt/ ĩtelle
ctuales actiones post hec quasi multiplices:ideo diuine
oppositas unitati. Atq; per unitatẽ potius amorẽq; attĩ
gere. Qḋ ⁊ Plotinus sepe cõprobat. ¶ Queãdmodum
uita ante se essentiam postulat/nisi.n.sit nõ uiuit: ita co
gnitio uitam. Nempe non cognoscit/ nisi prius uiuat.
Omnis ergo cognitio in essentia uiua fundamentum ha
bet. Et ideo circa essentias atq; entia tanquam fines di
rigit actionem. Hinc aiunt naturalem quidem philoso
phiaꝫ circa ens iam quale mobileq; uersari. Mathemati
cam vero circa ens iam quantum. Metbaphisicam de
niq; ipsum simpliciter ens spectare. Quod tam ⁊ si non
dum substantia est vel accidẽs. Nec dum quantum vel
quale uel mobile/potest tamẽ per hec omnia quandoq; fi
niri. Ideo nec est simpliciter infinitum. ¶ Sed (vt sum
matim dicam) cum cognitio quidem/ ⁊ essentia sit poste
rior ⁊ desinat in essentias velut fines: merito deus essẽ
tiam supereminens / cognitione etiam antecellit: nec
igitur attingi cognitione potest. Essentiam vero bono
posteriorem esse testantur essentie quelibet in se ipsis mi
nime quiescentes:sed annitentes semper adactionem /
adactionem uidelicet circa bonum una queq; suuꝫ/qua
quidem ratione/ ipsa simpliciter primaq; essentia ogere
iam cõuincitur ad ipsum simpliciter primũq; bonũ.

¶ Signis congrue utimur ad diuina/ipse vᵒ deus
essentiam cognitionemq; antecedit.

Hunc autem pro ingenii uiribus congrue ad diuina signis utimur. Rursumq; ex his ad simplicem unitamq; intelligibilium spectaculorum ueritatē modo quodam proportionis assurgimus. Atq; post omnem nostram diuinorum intelligentiam/sistentes itellectuales actiones nostras ad sublimiorem essentiam radiū quātū fas est/cōtēdimus. In quo quidem termini omnes oīu; cognitionum plusquam ieffabiliter preexistūt. Quem nec itelligere nec eloqui licet: neq; quomōcumq; aliter speculari. Propterea q̄ ē ab omnibus segregatus/ꝛ eminenter ignotus. Iam uero essentialium omnium cognitionū/atq; uiriū super essentiali uirtute fines simul cēs anticipauit. Atq; in comprehensibili potestate supercęlestibus quoq; mentibus altior extat. Si enim cognitioēs omnes tum ētium sunt/tum etiam ī entia desinunt/qui omni essentia superior est/cōsequenter est ab omni cognitione semotus.

Deus amplectitur/complectitur/āticipat oīa
Mysteriu; diuinum/nec aīę/nec āgeli per
itelligētiā assecūt: sed p unionem
itelligentia meliorem.

Marsilius.

Eus oīa amplectitur: cōplectitur: āticipat: amplectitur quidē per excellētia; potestatis uelut extrīsecus circūfusus. Cōplec itur autē: una quadā pœnes se natura unice colligēs singula quantumlicet interse diuersa. Anticipat deniq;: quoniā ꝛ ante q̄ sint possidet ipse: ꝛ gradu lōge prestantiore q̄ sint. Deu; neq; sciētia/ueq; tactu percipere possumus. Id antē est/neq; cōclusione quadam antecedētibus principiis consequētę. Neq; subito quoda; itellectus intuitu. Ipsu; bonū

Diuina noia -8

ob infinitatem suaȝ intellectu finito assequi non ualem9.
Rursus vnitatem eius propter i comparabilem simplici
tatem intelligentia semper multiplici non attingimus
tres insuper illas (vt ita dixerim) existentias i unitate
simplicissima subsistentes/ vestigiis nullis inuestigare li
cet. Presertim quoniam quilibet trium illic existentiuȝ
eque deus est/atq3 bonus/totusq3 deus/totumq3 bonū
¶ Angeli quinetiā naturali itelligētię lumine/mysteria
eiusmodi non attingunt: sed diuinitus infuso super na
turali quodam lumine i angelicam vnitatem intellectu
prestantioreȝ/coniunguntur deo/vnione quadam itelli
gentiam superante. Per quaȝ vtiq3 vnionem fruentes
deo/hęc mysteria/ꝛ si non omnino comprehendunt/ cer
tissimis tamen rationibus consecūtur. Angelos dico nō
omnes: sed beatos. Qui naturaq3 soli inter angelos su
per naturali luminę digni sunt habiti. ¶ Animę q̊q3 im
patria iam beate/ꝛ sique preterea quasi separate viuētes
i corpore extra corpus aliquando diuinitus rapiuntur/
factę iam āgelicę: eodem ad tempus cum angelis mune
re potiuntur. Similium dumtaxat animorum officium
est/diuina nobis nomina rite tradere. ¶ Quoniaȝ vero
nomina hęc non rite pandunt/nisi coniuncte deo: coniū
cte vero non sunt/nisi seiuncte prius non solum a corpo
re fuerit: uerum etiaȝ a propriis intelligentię actionib9:
rursus ab omnibus tum quę sunt/ tum etiam quę intel
liguntur esse/idcirco prima eiusmodi nomina/ tam abla
tionem rerum a deo/ q̄3 separationem dei ipsius a rebus
significauerunt. ¶ Vniones quibus beati vel angeli vel
animi deo iunguntur/ appellat vel epitolas vel parado
chas. Primum quidem significat iactus / ictus/ aspec
tus/intuitus. Secundum vero perceptiones/ acceptio
nes susceptiones. Disiunctio hęc originem ducit a diuer
sis opinionibus circa iustum. Platonici enim putant

visum foras emittere radios. Peripathetici vero q contra imagines a re uidēda suscipere. Beati vero nec iaciunt suos in deum radios nec deuz ipsum accipiunt. Sz ab ipso deo lumen auriunt: quo statim hausto non deus quidem beato coniūgitur. Sed beatus deo. Non eniz beatus deum accipit. Sed beatum sibi deus assummit.

¶ Formę quidem materiales idest cum materia quanta usqz quaqz diuidue ab ipsa materia suscipiuntur atqz substinentur: indiuiduę vero forme & a materia separabiles materiam ipse suscipiunt: atqz regunt. Similiter accipi quidē rerum formas ab anima licet dicere. Deū vero nequaquā. Sed aīam ab ipso deo uicissim.

¶ Soli sancti per diuinā īspirationē facti iā āgeli citra per unionem cognoscunt deum ut recte possint diuina noīa ꝯstituere.

Dionysius.

Et uero si ipsa omniū causa est omni sermone cognitioneqz prestantior atqz intellectu uniuersaliter essentiaqz superior: quippe cum amplectatur complectatur anticipet omnia ipsaqz a nullis usquam cōprehēdi possit: rursus si neqz sēsus ipsius ē ullus nec imaginatio nec opinio: nz nomen: nz sermo: nec tactus nec scientia: quonā pacto diuina nomina ptractabimus? Quippe cum ostenderimus Deitatem excelsiorem essentia cōsequenter nec uocabuluz nec nomen habere. ¶ Ceterū quemadmodum diximus ubi diuinas hypotiposis .i. figurationes uel institutiones exponebamus quid sit ipsū unum atqz bonum essentia superius et ignotum: quid inquam sit in ipsa unitate trinitas et in trinitate quilibet equę deus eque bonus: nec dici nec ītelligi potest. ¶ Ipse quin etiam sanctarum uirtutum conuenientes angelis uniones siue eas iactus dicere oportet: siue perceptiones circa bonitatem plusquam ignotā atqz presul

gentem/ineffabiles sunt/nobisq3 incognite. Solisq3 angelis illis insunt: qui super cognitionis angelice moduz his digni habiti sunt. Dis utiq3 unionibus/itellect[us] quoq3 cõformes deo/angelos imitantes: quãtum fas est uniti: cum per totius intellectualis actionis uacationẽz eiusmodi unio mentium deo raptarum ad ipsum lumẽ excelsum confecta sit/ consequenter lumen ipsum/ propria ad modum ratione per ablationem omnium celebrant. Ad hoc ipsum uere mirabiliterq3 illuminati ex beatissima ad idem unione. Quod videlicet reruz quidez omnium causa est. Ipsum vero nihil est ex omnibus. Utpote quod ab omnibus entibus sit supra modum essentię segregatuz.

¶ Deus dupliciter cõsiderari potest: tũ a rebus longissimę segregatus: tum omnibus se maxime se cõmunicãs. Item ipsuz bonũ ẽ accomodatissimũ deo nomẽ

Marsilius.

Tibi diximus duo ad primum rerum principium potissima pertinere: primũ quidẽ/excellentiã cuncta ĩmenso spacio supereminẽtez: secundũ vero bonitatẽ per omnia se ipsam creando/cõseruando/mouendo/ perficiendo/largissimę diffundentem. In prima quidem cõtẽplatione nulluz deo nomen accõmodamus rez prorsus ullarũ: siue sint siue esse possint atq3 fingi. In secũda vero attribuere quodãmodo deo bonorũ ab eo procedentium nomina possumus. Qua ratione omnium in deo vigor efficax/ exemplarq3 proculdubio uiget. ¶ Negat Dionysius de deo/ quecunq3 formali aliqua ratione pertinent ad proprietates/rerum naturalium animarumq3/ et mentium. Vel etiã entis illius uniuersi. Inquo Platonici/ essentiã/uitã/intellectuz/collocant. Item motum/statũ identitatẽ/diuersitatem tanquã genera rerum. Rursus

sintus unit

infinitatem/atq3 terminū/uelut prima omnium elemēta

❡ Vritur quinetiā prima Platonis epistola dicente circa regem omnium cūcta sunt. Ipsius gratia omnia: ipse causa est bonorum omnium. Primum ex his tribus oīa dicit ex deo pendere. Secundum declarat illic tanquã a causa finali. Tertium: velut abefficiente/omnia depen dere. ❡ Preterea probat ipsum bonum esse accomodatissimum primo reruз principio nomen. Primo: quoniã ad ipsum bonuз amplissima diffusio pertinet: eademq3 pariter pertinet ad principium. Deinde quia bonum rationē cause finalis habet. Quādo quidem tanquã finē/omnia bonum appetunt. Finis autēз/est causa causaruз causas enim ceteras mouet. Tertio: quoniam oīa pricipiuз suū appetunt: vt vel ide perficiãtur. Nihili vero aliud expetunt preter bonū. Bonū igitur oīuз ē pricipium: quēadmodum est ⁊ finis. Nō appetunt oīa intellectū. Nec cīa uitam/⁊ que saltē affectant essentiã: non simpliciter eam optant/sed gratia boni: videlicet vt etiã bene sint/⁊ bono quodam essendo fruantur. Quamobrē nec intellectus/nec vita/nec essentia: ita deo ↄueniunt sicut bonum. Memento vero quatenus singula proprium bonū cupiunt/eatenus quodammodo ipsum quoq3 simpliciter bonum desiderare. Ab hoc enim tum abinitio/tum perpetuo habent singula/ut bona appetendaq3 sint. ❡ Que de bono ex mente Dionysii diximus/a Plotino/⁊ Proclo post Dionysium sunt maxime confirmata.

bonū ⁊ finis

❡ Deum tum exnullis nominare licet/tum etiã
ex omnibus celebrare. Siqdē ipsum bonū
suo mō appetūt oīa tãq3 īde creata

Dionysius.

Ipsum igitur deitatis excelse super essentiale/ipsa scilicet super bonitatis super essentia/quicquid demq3 sit/neq3 vt rationem vel potestatem: neq3 vt ītel

Diuina noia

lectũ/ aut uitã/ vel essentiã laudare fas est/ ulli ex his q ueritatis/ omni ueritate superioris/ sunt amatores: ꝑ vt excellẽtissime segregatã ab omni habitu/ uel motu/ uita. imaginatione, opinione, nomine, sermone, cogitatiõe, ĩtelligentia, essentia· statu, firmatione, vnione, termino, ĩfinitate, Et vniuersaliter ab omnibus/ quę in ordine entiũ collacantur. ❡ Uerum quoniam tanquam subsistẽtia bonitatis ipso suo esse entium omniũ causa est/ haud ab re excelsę deitatis prouidentiã bonoꝝ principium/ ex omnibus ĩde creatis laudare decet. Quando quidẽ circa ipsã oĩa, Atq; eius gratia: ipsaq; est ante omnia. Et in ipsa cuncta consistunt. Atq; eo ipso quod est ipsa/ vniuersa ꝓducta sunt/ atq; subsistũt. ❡ Jdcirco hãc appetũt oĩa, intellectualia qdẽ rõnaliaq; sciẽter. Jnferiora vº/ his sẽsuali cõditione, Sequẽtia rursus paruitatẽ motũ: aut ꝑ aptitudinẽ quãdã essentialem/ ⁊ ĩ quodã habitu cõsistẽtẽ.

❡ Qua ratione negari omnia de deo/ ac pariter affirmari possint.

Marsilius.

Jsteria Dionysii sententia illa Mercurii ter maximi ꝯfirmatᷣ. Deus ĩquit nihil ẽ oĩu; Deus ẽ oĩa. Deus nomen nullum habet. deus habet omne nomen. ❡ Jta ferme res omnes ideo sunt pariter atq; non sũt/ sicut domus ĩ architecto. Formę mẽbroꝝ in uegetali seminariaq; natura. Jgneus ĩ sole calor. Jn unitate numeri. Longitudo linee in puncto/ vnde Pictagorica ratione producitur. Lineę ĩ cẽtro circuli. Radii omnes ĩ centro solis. Jn lumine vº calores. ❡ Res sane nulla pręter deũ ea forma qua vel ẽ/ vel fingit/ ẽ ideo: finita v; idoe ꝯenitᵒ ĩfinito. Res itẽ oẽs tanq; a deo nõ casu ꝑ rõe in formã suã edite/ in deo ꝑ sunt gradu quidẽ certo/ sed infinitę ꝓstãtiore q; in se ipsis. Merito igitur Parmenides pythagoricus apud platonẽ/ oĩa deipso uno reꝝ ꝑ̃cip.

In deo sunt oia

negat pariter ꝛ affirmat. Nomina vero affirmatiue de deo dicta non significant ipsam dei naturam: ficta videlicet ab intelligentia naturam illã penitus ignorante. Sed significant actum quendam. Qui ad deuꝫ quidem cõparatus/productio/ad res autẽ/processio dici potest. Jam vero quando deus nominatꝰ uita/significat ꝛ actũ dei uiuificũ/ꝛ uitã ĩ res quandã actione eiusmodi procedentem. Similiter essentia ꝛ ĩtellectus ꝛ bonitas/ꝛ cognomenta cetera que affirmãt.

¶ Qua ratione deo nullũ conuenit nomen. Rursusq̃ conueniunt omnia nomina.

Dionysius.

Hoc igitur intelligentes theologi/ diuinitatẽ ptim tanquã nomine carentẽ: partiꝫ ex omni nomine celebrant. Ut carentẽ quidem nomine/quando suppremã diuinitatem aiunt in una quadaꝫ secretarũ occultumq́ꝫ aliquid significãtium uisionum apparentem / more passe eum/qui interrogauerat. Quod est nomen tuum? Ac veluti eum ab omni diuine appellationis cognitione deterrentem/dixisse. Quid nam meum nomen interrogas. At qui ꝛ hoc est mirabile. An vero non ne est istud reuera mirabile nomen? Quod est super omne nomen. Quod est innominabile. Quod quidem omne nomen exsuperat quodcunq́ꝫ nominatur/ vel in hoc seculo vel infuturo.

¶ Uicissim quoq́ꝫ tanquam plurimis nominibus predicatum laudant. Ubi deum rursus dicentẽ inducunt. Ego sum qui sum. Uita. lumen. deus. veritas. Et quando diuina sapientia prediti ipsam omnium causam uaria denominatione ex creatis omnibus predicant. Ut bonũ/vt pulchrum. Ut sapienteꝫ. Amabilẽ. Deuꝫ deorum. Dominuꝫ dominoruꝫ. Sanctuꝫ sanctorum. Ut eternum. Ut existentem. Ut causam seculorum. Ut auctorem vite. Sapiẽtiam. ĩtellectum. rationẽ. cognitorẽ. Ut thesauros

totius cognitionis omnes anticipantem. Ut potentiaz. Potentem. Regem regnz. Antiquum dierum. Insenescibilem. Immutabilē. Salutē. Iustitiam. Sāctificationē. Redemptionem. Magnitudine Omnia excedētem. In aura tenui. Iam vero ꝛ ī mentibus esse deū dicunt: ꝛ ī animis/ꝛ ī corporibus: ꝛ in cęlo ꝛ in terra: atq; simul ī eodem. Eundē in mundo/circa mundum/super mundū. Super cęlestez. Super essentialē: solem: stellam: ignem: aquam: spiritū: roris nubez: ipsum lapidem: atq; petrā omnia quę sunt. Nullum eorū quę sunt.

Deus est oīa quæ sunt

Deus nom solum omnia in omnibus agit/sed etiam ipse est in omnibus omnia.

Marsilius.

Plato inepistolis inquit omnia a deo regente pēdere/tanquā ab efficiente pariter atq; fine: pręterea ī quarto legū idem cōfirmat his verbis. Deus vt prisci tradunt principiū ꝛ finem ꝛ media omnium cōprehēdēs recta via peragit ꝛ secundum naturā omnia circuit. In Timeo/atq; Parmenide omnia deducit ab uno. Quā obrem Plotinus ꝛ Iamblichus/ꝛ Proclus/omnesq; extra cōtrouersiam Platonici/quāuis res/uirtutes/euētus/differentes ī causas quoq; differentes proximę referant/omnes tamen ꝛ effectus ꝛ causas ī primaz redigūt causam causarum. Unde causę omnes habent vt ꝛ sint ꝛ causę sint ꝛ sua queq; naturaliter agāt ꝛ certo quodā ordine moueantur. Iccirco mediarum causaruz effectus a causis suis proficiscūtur/ī omnibus causis agente prima ideoq; ea prima sunt omnes. Eaz vero efficaciter agit ī causis agentibus effectibusq; procedentibus/causa prima cuius uirtute actuq; omnia faciunt atq; fiunt/ vt mirifice dotes omnes ī rebus quibuscunq; reperte/ non solum a causa prima sint verū etiā excellenter cōsiderate/causa ipsa sint prima. Imo prima causa sit omnes

eiusmodi dotes, Queadmodum anima ĩ oculo quidem ẽ uisus / ĩauribus aũt est auditus inceterisq̃ mẽbris ⁊ ceteri sensus atq̃ uires. ¶ Tradunt astrologi per aspectũ quendã lunę ad solem / uires summatim congregatas stellarum omnium hauriri, Quoniã videlicet uires omniũ ⁊ existant a sole / ⁊insole consistant / perlumen usq̃ quaq̃ diffusũ singulis uirtutes singulas conferente, Itaq̃ nõ solum quicquid stelle faciunt sol quoq̃ facit sed etiã uirtutes instellis differentes / ipse sol existit. In Saturno quidem solis lumen est ipsa saturnia firmitas. In Ioue uirtus alma, In Marte motus efficax, In Venere gratia. In Mercurio agilitas ⁊ industria, In Luna uiuidus humor, Inceterisq̃ similiter est ⁊ cetera, ¶ Quid ergo mirum? Si deus sit nominibus omniũ appellandꝰ, Cum ipse deus in essentia sit ipsum essentię firmamentum. In uita vero sit ipse aduniuersalem motum uigor intimus, Inintellectu perspicacia pariter atq̃ claritas, In omnibus deniq̃ sũmitas unuscuiusq̃ boni, ¶ Huc deniq̃ tendunt quę Dionysius de uniuersali dei actiõe ⁊ regno ⁊ prouidentia disputat, Ita vero uniuersale ⁊ absolutum est dei regnum / vt non solum omnia in omnibus agat. Sed ipse quoq̃ excellenter sit ĩ omnibus oĩa, Agit quidem regitq̃ cuncta absq̃ inclinatione habitudineq̃ adsubdita, Est quoq̃ omnia / sine mistione adalia sine detrimento sui, Habet insuper inse omnia / simpliciẽ ac prorsus ĩdefinite, Simpliciter ĩquã atq̃ unice. Quoniã quę in rebus forme sunt multe / in deo forma sunt vna, Sicut lux / calor / siccitas / leuitas / ĩ igne quidẽ qualitates multe sunt / sed in celo una sunt qualitas / lumen unũ, Diximus ĩsuper indefinite. Quoniã uita / sapiẽtia / iustitia / cętereq̃ uirtutes quę ĩaĩa atq̃ mẽte interse formaliter distinctę sũt / spetiebusq̃ proprijs definite / ĩ deo sunt una uirtus ab soluta prorsus / ipse deus imensus.

Quemadmoduꝫ in numerabiles radii īterse discreti e so lis globo prosiliunt/in conū passim determinati, Sed in ipso sole sunt lux unica solis / non dum discreta conis: Sed orbem sibi retinens naturalem,

¶ Deus omnia ī omnibus agit, Atqꝫ ipse est in omnibus omnia, ideo ex honestis omnium nominibus rite laudatur, Conuenit deo omne n.

Dionysius,

Ac igitur rōe ipsam oīum causaꝫ super oīa existen teꝫ tū priuatio nominuꝫ/ tū ēt reꝝ oīum nomina decēt, Vt uniuersoꝝ ex acta rōe sit regnum, Atqꝫ circa ipsam oīa sint, Et ex ipsa tanquā causa/tanqꝫ principio/ tanqꝫ fine dependeant • Ipsaqꝫ/ vt scriptū est oīa sit in omnibus • ¶ Sic igitur uere laudatur tanqꝫ oibꝫ subsi stētiā exibēs,/In cobās:perficiēs:cōtinēs:custodia oīuꝫ atqꝫ sedes, Et ad se ipsam cūcta ꝯuertens, Sed agit hęc oīa/unite/absolute/eminent, iam v̄ neqꝫ ꝯplexionis aut uite aut pfectionis dūtaxat causa ē, Vt ab hac sola vel alia prouidētia/bonitas illa/q̄ ē super omne nomen ꝓprie nominetur, imo v̄ simpliciter oīa ⁊ in circumscripte in se ipsa cōplectit, Perfectissimis vꝫ ipsius uniꝰ oiumqꝫ cau se/prouidentię beneficiis, Quāobꝛeꝫ ex rebus omnibus congrua ratione laudatur atqꝫ nominatur, oīa in oibus

¶ Quot modis fingantur diuina nomina:⁊ quo modo diuina in visum veniant,

Marsilius,

Diuina nomina fingi solēt vel pnegationes: de qbꝫ ī mystica theologia tractat: vel p affirmationes: atqꝫ idqꝫ duplici rōe, Aut, n, secūdū ītelligibiles ex deo ꝓcessiones formant, De qbꝫ his agit, Aut secūdū sensi biliū reꝝ similitudines adducūt, Qđ sāne de symbolica theologia liber explicat, ¶ Liber v̄ p̄sens p processiones intelligibiles nomina fingens/ex tribus principiis ea du cit, Aut enim uniuersalem dei prouidentiam beneficen lib. de symbolica theologia

tiamq; significant/per omnia procedentem. Vt unum, bonum, essentia. Aut prouidentiam quasi particularez: vt uita ueritas intellectus. Particularē quoq; magis vt iustitia/temperantia/fortitudo. Aut forte nō taz ipsā dei prouidentiā proferunt/ q̄ res prouidentia guberna tas. Vt quādo deus nominatur sol/ignis/homo. ¶ De niq; quod uetat diuina temere diuulgari/cōfirmatur au ctoritate Platonis/ī epistolis prohibentis inter diuino rum impitos efferri diuina. Ait eniz nulla rudibus ma gis ridicula uideri q̄ diuina. Nulla sapientibus admira biliora/q̄ diuina putari. ¶ Ceterum quod de diuinoꝝ visis: seu uisionibus adducit īmedium / quonam modo putabimus exponendum? Nunquid diuina/que plusq̄ ītelligibilia sunt/cōdensato quotidie aere circunfundi: atq; ita externis oculis/ssbuarus se ipsa figuris offerre? An potius ītelligibile īde lumē intellectui nostro uberi us se infundēs/ex intellectu protinus in imaginationez nostram exuberare. Ibiq; uariis uestitum figuris/ac iaz imaginabile factum/inuisum quoq; ipsum ītrinsecus ex undare? Atq; hic efficacius apparere/uerius q; uideri/ q̄ si per inferiora media extrinsecus incidisset. ¶ Hac utiq; ratione diuinorum plurimum uisa fieri Platonici putāt. Idēq; presētia Dionysii verba sonare uidētur. Vbi eos qb; hec apparent & tūc illuminatos dicit & pro phetas nominat/preceptoresq; sacroꝝ. ¶ Nō qō Pla tonica forte dictaret/uisa per deū sūmū; angelosq; subli mes effecta/secunda hac fieri rōe. Facta vō per īferiores angelos sepius rōe prima. Presertim quādo hominibus nō admodū excellētib; offerūt. Nos aūt ita deniq; sen tiemus vt theologoꝝ cetus maxime ꝓprobauerit. ¶ Si uaria diuersoꝝ numinū uisa desideras ītelligere. Lege Imblici librū/quē anno superiore sumus īterpretati/ de his latissime disputantem.

¶ Diuina nomina ducũtur nõ solum a prouidẽtia dei/
rebus de prouisis sed etiã a uisionib; diuinis. Sz
diuina nõ sunt patefaciẽda prophanis.

Dionysius.

Eq; v° hec tm̃ diuina nomina theologi celebrãt /
que a prouidentiis uniuersalibus: particularibus
de: aut ab his que prouidẽtia diuina regũtur / originem
ducunt: sed etiã a diuinis quibusdã interdũ uisis. Qui
bus preceptores sacrorum / vel prophete in sacris edib;
aut alibi illuminati sũt / ex aliis ⁊ aliis cãis / atq; virib; no
minare solẽt bonitatẽ omni nomine omniq; luce prorsus
excelsiorez. ¶ Jaz vero formas illi figurasq; humanas /
vel ignis / uel electri circunponunt. Ipsiusq; oculos au
resq; ⁊ crines, facies, manus, scapulas, alas, bracchia,
humeros, pedes, laudant, coronas quinetiam, sedes, pocu
la pateras / ⁊ alia quedam id genus mystica / circa deum
fingunt. De quibus insignificatiua theologia pro ingenii [significatiua theol^a]
facultate dicemus. ¶ Nũc autẽ quecũq; ad presens opꝰ
ptinẽt ex libris theologicis colligẽres: atq; his que dicta
sunt / tanquam regula quadam utẽtes ad quam aciem [regula]
dirigamus ad explicanda ĩtelligibilia dei nomina iam ꝑ
gamus. Jaz v° quod nobis ĩ uniuersa theologia lex sacra
sancit / ĩtẽtissima ĩ deum mẽte / diuinitus effulgẽtia (ut
proprie dixerim) spectacula speculemur. Atqui ⁊ aures
expiatas sacrorum dei nominuz explanatiõibus adhibea
mus. Sãcta sãctis ex traditiõe diuina dumtaxat ĩsinuã [scta sctis]
tes Eaq; a risu illusioneq; prophanorum interiz uĩdicã
tes. Jmo v° illos ipsos siqui omnino sunt tales ab hoc
errore diuinis repugnãt et prouiribus liberantes. ¶ Te
quidem ista conseruare oportet optime Timothee iuxta
sacratissimã santionẽ. Neq; inter prophanos eloqui aut
efferre diuina. ¶ Mihi autẽ prestet Deus rite ut diuina
decet laudare benefica ⁊ multiplicia nomina deitatis ap. [caret noie]

pellatione/nomineq; carentis: nec ori meo verbu; aufe rat veritatis.

¶ Que deitas per essentiā, Que pparticipationē, Quō bonitas sit proprium dei nomē, In trinitate que cōmunia sint/que propria.

Marsilius.

Hearchia usitatissima apud Dionysium appellatio dei/īterpretatu durissima/significat deitatē primā deitatis diuinitatisq; vnius cuiusq; principium, Oppinātur.n. Platonici deum primu; ītellectib; oībus tam humanis q̄ angelicis impressisse proprium quendam sui charatherem/tanqua; proxime a se creatis: quā alibi ap pellauimus unitatē: atq; ēt bonitatē, Que qdē unitas ī naturis ītellectualibus sociā superat multitudinē, In naturis v° deterioribus sepius acognata multitudine su peratur, Intellectus igit̄ obnaturalē excellentemq; uni tatē diuini dicūt, Et quatenus ī eam collecti p eā fruūt̄ ꝛ deo/dii quandoq; cognominant̄ Hac igit̄ rōe, Deus ipse alioqn simpliciter pferendus/dicit̄ ꝛ prim̄ deorum deus/ꝛ diuinitatis deitatisq; vniuerse principiū, ¶ Ipsa pse bonitas cū significet sūmam/tū sufficientiam tum ēt amplitudinē/preceteris exprimit principii primi naturā, Presertim q2 pprietas illius ē oīa facere, Boni q̄; ipsi⁹ est efficere oīa: siqdē eiusdem est cūcta perficere, Intelle ctus aūt qua rōe simpliciter/intellectus existit: nō ē sibi ipsi sufficiens, Sed ē quasi quidam oculus īstitutus ꝛ ad spirans ad ītelligibile lumen, Neq; hoc ipsū lumen ē pri mus ipse deus, Subit.n.quandam (vt diximꝰ alibi) cum ītellectu pportionē, Multo min⁹ essentia/atq; uita sibi met sufficiunt, Quandoqdē ītellectus q perfectionē/nō satis sibi ipse facit, ¶ Deniq; si ueꝝ est/q̄d pleriq; pipate tici putāt: ip; v; ens qua rōe ens esse ītellectus obiectū ītellectui adequatum/nimiꝝ nec ens nec essentia eē pōt

Diuina nota. 34

principium uniuersi, Quippecū ītellectus hoc inferior ē͂s uniuersum undiqȝ circū lustret/ꝛ penetret/ꝛ distingnat ꝛ componat atqȝ definiat tāꝗ̃ rem proportione quadaȝ intellectui cōiugatam, ¶ Omnia comuniter nomina asa pientibus atributa Deo: propterea ꝙ perfectionē sīplici ter excellētiamqȝ significent : singulis trinitatis diuine personis eque conueniunt, ut bonitas ipsa, inmēsa pote stas : causa omnium prima atqȝ similia, Nā ꝛ eiusmodi nomina adcelebrandā diuinam naturam īstituta sunt:ꝛ natura diuina tota in singulis personis est penitus una ¶ Que vͦ proprietatem ꝑsone significāt personis ceteris non conueniunt, ut pater/filius/spiritus, Jtē generare generari. procedere, Propriū quoqȝ filii est humanam sibi naturam assūmere, ¶ Genitor quo potentior est eo similiorem sibi prolem generat, Potestas igitur infinita infinite consimilem : similitudo vͦ ad equalitatem adole scens gradatim in ipsā identitatem postremo resoluitur Una est igitur nature inpatre ꝛfilio singularitas tanta duȝ taxat distinctione seruata quanta est omnino inter genitorem ac genitum necessaria, Jd autem est ut hoc quidem sit abillo / neqȝ uicissim. Similis quoqȝ disti ctio est inter patrem una cum filio producentem spiri ritumqȝ productum, Atqȝ procedentem, Que quidem distinctio priorem aliuȝ alio sola forsan designat origine, Quia videlicet hic abillo, Neqȝ cōtra, Neqȝ propterea prior est alius alio vel tempore vel natura, Non tēpore, Quoniam ꝛ hic ꝛ ille pariter est eternus. Non natura, Quoniam ita natura singularis est una/ quemadmoduȝ in nobis natura in patre filioqȝ specialis est eadem, Que quidem in nobis ac multo magis in igne vel lumine ad identitatem summam videtur anniti quam ab euo possi det indiuinis.

¶ Que in trinitate cōmunia sint/que propria.
Dionysius.

Ipsa per se bonitas a sacris celebrat̄ tāquā definiēs atq3 exprimēs totā deitatis supp̄reme substātiam/ quicqd tandem existit. Quid.n.aliud ex sacra theologia discere licet? Quādo supernum ip3 deum ait exponendo dixisse? Quid me īterrogas de bono. Nullus bonus nisi solus deus. ¶ Hoc igitur talibi a nobis discussū ē/atq3 demōstratum. Oēs semper de nominationes deo dignas nō diuisi3 per partes/sed ītota/perfecta/ītegra/plena/deitate/a sanctis eloquiis celebrari. Ipsasq3 oēs īdiuidue/ absolute/preter omnē discriminis obseruantiā ītegra ds rōe uniuerse integritati perfecte totiusq3 deitatis attribui. ¶ Iā v̄ queādmodū in theologicis institutionibus/ āmonuims/nisi quis hoc de tota deitate dictū cōfiteatur scindere audet temeritate nefanda unitatem ipsa3 super unitam. Dicēdum igitur de tota deitate hoc accipi oportere. Nempe uerbum quoq3 ip3 natura bonū/ego īquit bonus sum. Atq3 aliqs ex profetis diuinitus occupatis canit spiritū bonū. Huc tēdit & illud. Ego su3 qui sum. Nisi de tota dictū deitate consentiant/ sed per unā du3 taxat pte3 circumscribere annitātur/ quonāmodo illud accipient? Hec ait qui est/q erat/q uenturus est/qui est omnipotēs. Itē illud tu autem idem ipse es. Nec non & illud. Spiritus ueritatis/q est/qui a patre procedit. At qui nisi totā deitatem esse uitam dicant atq3 uiuificam. Quo nam modo uerū est uerbum sacrū/quod ait. Que3 admodū pater suscitat mortuos & uiuificat/sic & filius quos vult uiuificat. Et illud spiritus est qui uiuificat. Iam v̄ q̄ tota deitas habeat omnium dominatum perspicue patet. Nempe de fecunda patris deitate/vel deitate filii. Nō facile narratu ē (vt arbitror) q̄3 multis theologie locis predicetur dominus de filio parit̄ atq3 patre.

bonitas oībʒ conuenit personis

Oēs denoīatōes deo digne de tota deit^e celebrm

Spiritus quin etiã dominus est. ¶ Ipsum q̃z pulchrũz atq̃z sapiens in tota deitate laudat. Lumẽ preterea. Potestasq̃z deifica similiter atq̃z causa. Cuncta sũmatim q̃ totius deitatis supreme sunt / sacre littere ĩ uniuersã deitatem referunt celebrandam.

¶ Nomina trinitati cõmunia / q̃doq̃z sũmatĩ cõprehenduntur / q̃doq̃z discursione quadam enarrantur. Ac dum de uno predicantur / de omnibus predicata censentur.

Marsilius.

Paulus scribens ad Colosenses / filium inquit dei esse patris quidẽ imaginẽ: mũdi uero exemplar. In q̃ sint omnia genita. Item per ipsum tanquam efficientẽ causam oĩa facta fuisse. Rursus in ipsum uel ad ipsum referri omnia ut ad finem. deniq̃z in eo cuncta consistere uelut in causa conseruante. Dum uero de filio loquens ipsum esse omnium causam inquit / exemplarem / efficientem / finalem / conseruantem / quatuor hec munera non solum filii: sed etiam patris sanctiq̃z spiritus esse censet. ¶ Dauid quoq̃z ubi ait: spiritum creare omnia / intelligi uult patrem quoq̃z / et filium una cum spiritu pro creare. Quam sane communionẽ declarat euangelium: ubi filius inquit patri: tua omnia mea sunt atq̃z uicissim. Deniq̃z spiritui quoq̃z dãtur quecunq̃z patri filioq̃z traduntur. Sed aliquando munera hec eiusmodi discursione / et quasi distinctione quadam gradatim diuinis personis attribuunt (ut diximus). Interdũ uero summatim: ut quando dicitur omnia sunt ex deo.

¶ Diuinis personis cõmunia aliquando summatim comprehenduntur / aliquando attinguntur articulatim.

Dionysius.

De psonis diuinis cōmunia sunt littere sacre ali
quando sūmatim ꝯprehendunt: uelut quādo dici
tur/oīa sunt ex deo. Aliquādo discursione/ et quasi distin
ctione quadam: vt quādo dixerit quispiā. Omnia p ipꝫ.
Atqꝫ ī ipꝫ creata sunt. Et in eo cuncta consistunt. Rur
sus illud: emittes spiritum tuum/ et creabuntur. Atqꝫ
vt summatim dicatur: verbum ipsum suppreme diuinū
inquit: ego et pater unum sumus. Et omnia quę habet
pater/ mea sunt. Et quando sic patrem alloquitur. Mea
omnia tua sunt. Atqꝫ tua sūt/ et mea. Pręterea quecūqꝫ
patris sunt/ atqꝫ filii/ spiritui quoqꝫ suppreme diuino cō
municabiliter uniteqꝫ attribuūtur. Deificas operatio
nes uenerationem fontiam indeficientemqꝫ causam. Op
timorum munerum distributionem. ¶ Iam vero nemi
nem arbitror ex his qui in diuinis eloquiis recta inmu
tabiliqꝫ intelligentia sunt educati huic sententię cōtra
dicturum. Quod videlicet quecunqꝫ deo digna censen
tur/ toti diuinitati insunt/ ratione diuinitatis absolutissi
ma. ¶ Cum igitur hęc impresentia quideꝫ breuiter atqꝫ
ex parte: alibi vero sufficienter sacrorum eloquiorum te
stimonio ostēderimꝰ: atqꝫ distinxerimꝰ/ deinceps quācūqꝫ
diuinam denominationem integram explicare tentemus/
hanc ad totam diuinitatem pertinere putandum.

¶ Eloquia diuinitus inspirata sunt totius theo
logię principia. In qua mysteria multa hu
manam superant rationem. Illis er
go principiis ad quiescendū
Sq̄s illa negauerit nō
ē cū illo de theologia loq̄ndum
Marsilius.

Siquis autem obiiecerit confusionem nos hac ra
tione contra distinctionem diuinitati conuenien

tem introducere/ nos hunc arbitramur se veradicere/ nunquam persuasurum. Si enim is est / qui omnino sacris licteris resistat / a philosophia quoq3 nostra pro cul admodum aberit. Atqui nisi cure illi sit diuina san ctorum eloquiorum sapientia/quonam pacto nobis cure erit ad theologicam scientiam hunc adducere? ¶ Sin autem sacrorum eloquiorum ueritatem quasi signum spe ctat/hac7 nos regula luceq3 freti/ad rationem nostram prouiribus contra obiecta reddendam indecrinabili sen tentia iam pergemus. Principio dicentes theologiam alia quidē vnite/alia vero discrete nobis tradere. Qua re neq3 vnita diuidere fas est/neq3 discreta confundere. Sed ipsam sequendo quantum vires suppetunt ad diui nos splendores conferre nos expedit. Jam vero nos il linc diuinas explicationes suscipientes / tanquam regu lam quamdam veritatis pulcherrimam / quę ibi posita sunt/in nobis ipsis conseruere studemus: nec addentes quicquam/ nec minuentes: nec etiam permutantes: in seruandis diuinis eloquiis: nos interim conseruati. Atq3 ab ipsis ad conseruandos eorum obseruatores cor roboriti.

Indditio dimin°

¶ Quę sint indiuinitate cōmunia. Quę propria. Marsilius.

Alia indiuinitate communia sunt. Alia propria. Duo vero sunt communium genera. Aut enim excellentes quedā3 negationes sunt. Vt super bo num/super essentiā atq3 similia. Aut progressus ex 7o benefici. Vt bonum 7 essentia ceteraq3 similia. ¶ Duo quoq3 sunt genera propriorū. Aut. n. persone ipse diuine sūt psonar q3 ꝓprietates/aut humanitatis assūtio a uer bo diuino tm̄ facta. ¶ Et sic ē patris ꝓpriū. i. generare nōsit cōmune filio. Cui ē ꝓpriū generari/non tamē ppt̄a

filius gradum tenet inferiorem. Quia/nec tempore/nec natura posterior est q̃ pater/nec minus diuinitatis h̃et. Tota.n.est utrobiq3/eademq3 diuinitas: hoc tm̃ differẽs quod hic existit inde/neq3 uicissim.

Que sint indiuinitate cõmunia.que propria.

Dionysius.

Communia quidem toti diuinitati sunt/queãdmodu3 ĩtheologicis ĩstitutionibus latius exsacris litteris demõstrauimus: ip3 quod dicitur/super bonũ. Super deitatẽ. Super essentiã. Super vitã. super sapientiã. Et quecũq3 ĩexcellente quadã negatione ɔsistunt. Quoru3 ĩ ordine sunt etiã que ad expressione3 cause pertinẽt .s.bonum.pulchrũ'ens.viuificũ.sapiens.7que cunq3 nomina exbeneficis ipsius donis/bonoru3 oĩu3 cause tribuuntur. Discreta/v° indiuinitate sunt super essentiale patris nomen\resq3 ipsa proprie patri. Itẽq3 filii/spũsq3 sancti. Quippecum nulla in his cõuersio/aut omnino cõmunitas inducatur. Discreta preterea est perfecta ĩ mutabilisq3 Jesu substantia cu3 nostra natura cõmunicãs: et quecunq3 substantialia mysteria sunt ad ipsam Jesu substantiam. Humanitatemq3 benignissimam ptinentia.

De vnitate 7 discretione diuina.

Marsilius.

Vnitas Vnitatem appellamus in deo/ipsam diuine infinitatis singularitatem nulli foris communicabilẽ. Discretionem vero dicimus processionem rerum ex deo manantium. Nisi enim processio fiat/nec deus habebit a quo distinguatur: nec vlla rerũ erit interse distinctio. Cuncta siquidem in deo sunt vnum. Res ipse procedẽtes conseruant interim mutuam unionem. Nam ĩ uno quodam conueniunt cum sint ab uno. Item pœnes diuinam vnitatem (qualem modo diximus) personaru3 consideramus distinctionem: rursus in hac distinctione

processio

Distinct°

communionem. Tum quia dotes omnes per excellentiã deo tribute/sic in vna quauis persona sunt/sicut in alia tum quia persona quelibet est in aliis cuncta simul/atqȝ distincta/quẽadmodũ lumina luminibus isunt.

¶ De vnitate ꝛ discretione diuina.

Dionysius.

Pere pretium vero est (vt arbitror) vt planius resũmẽtes/perfectũ diuine vnionis distinctionisqȝ modum exponamus. Quo sermo nobis omnis sit conspicuus/uarietatem quidẽ omnē obscuritatēqȝ deuitans. Distincte vero ꝛ manifeste/ꝛ ordinate prouiribus ꝓpria digerẽs. ¶ Theologice traditionis nostre preceptores appellant/vt alibi dixi/vnitates quidẽ diuinas excellẽtes quasdã ipsius plusquã ineffabilis ꝛ supra moduȝ icognite singularitatis stabilitatis ve firmitates/secretas pœnitus nusquã ve prodeuntes. Discretiones auteȝ/uocant beneficas supreme diuinitatis ꝓgressiones/atqȝ expressiones. ¶ Jam vero eloquiorum sacroꝝ obseruatores tradunt vnionis modo dicte propria quedaȝ: rursumqȝ discretionis proprias quasdam uniones/atqȝ discretiões. Velut i unione diuina/siue natura illa essentiã superãte cõmune quidem est vnice principaliqȝ trinitati existentia essentiam superans. Deitas diuinitate superior. Bonitas bonitate prestantior. Jtem identitas ipsa totius proprietatis omnia superantis/omnia superans. Vnitas quoqȝ principio eminentior. Preterea ineffabile. Vicissimqȝ multis uocibus predicabile. Jgnoratio/quinetiã: ac uicissim per omnia intelligibile. Omniuȝ positio/oĩuȝ ue negatio. Ex cellentia quoqȝ omnem positionẽ ablationemqȝ excedẽs. Personarum preterea ratione principii dominantium/si dicere ita licet/mansio inse inuiceȝ atqȝ sedes/integre suprã modũ unita/nullaqȝ exparte cõfusa. Quemadmodum lumina lampaduȝ/vt sensibilibus pro

priusq; vtamur exemplis/in domo una cũ sint/ & tota in totis mutuo sunt/ & sincera interim exactaq; a se inuicẽ discretione propria secernuntur: discretione quidẽ cõiun cta: & uicissim vnione interse discreta.

De vnione & discretione luminũ/atq; diuinorũ.

Marsilius.

Si in aula lucernis tribus illustri deambules tres vmbre resultant. Preterea si ingentem tabulam lucernis illis opponas: cuius i medio sit foramẽ/lucerne tris perforamẽ illud tria lumina etransuerso trabiciunt in oppositum. Unde coniicimus emicantia lumina in ae re inuicem non confundi. Sed quanuis sint conuincta loco/pura tamen sunt suamq; proprietatem seruant iter se disc etaz. Spiritalis enim eorum natura facit vt non cõmisceantur inuicem in nouam communemq; formam: sicut solent corporee qualitates. Quamquã astrologi pu tant e multis radiis vim nouam aliquam procreari. Ra diis tamen interim nõ cõmistis. Quãobrẽ unumquodq; lumen discerni potest ab alio: nec alieni quicquã secuz fe rens: nec relinquẽs sui: atq; vt Plotinus ait: pricipiũ suum passim/& assidue comitans. Profecto pluribus lu cernis adductis splendor inde fit igentior. Una quaq; subducta fit minor. Unaqueq; enim lumẽ suuz & affert veniẽs/& aufert inde discedens. Si lumina ob icorpo ream proprietatẽ icorpore tamẽ existentia/munus id con sequntur/ vt & vnita inuicem/&simul discreta iterse mi rabiliter esse possint/multo magis id habent/que magis sunt a corporibus seperata. Ut ipsius aĩe uir tutes atq; sciẽtie. Magis ẽt ipse iterse substãtie aĩaꝝ. Magis isup inuicẽ itellectus angelici. Maxime oĩum trinitatis diui ne persone. Cuius quidẽ tã unitatis q̃z discretionis par ticipatione quadã singula deinceps pro modo suo grada tim vnionem discretioneq; reportãt.

¶ De unione discretioneq3 luminum.
Dionysius.

Vdo ĩ eadẽ aula lampades accẽse sunt plures / videmus oĩu3 lumina ad vnũ aliquid coniuncta lumen / vnumq3 splẽdorem ĩdiuiduum preferentia. Neq3 posset (vt arbitror) aliquis lãpadis huius lumẽ ab aliis ex aere cũcta lumina ꝯtinẽte secernere: ꝛ alterum absq3 altero cernere. Quippe cũ tota ĩ totis sine mixtione sint in serta. Ia3 vero siquis lãpadẽ vnam e medio tollat / lumen quoq3 proprium eius totum abeuntem lãpadem comitabitur: nec quicquã aliorũ3 luminum secum trahẽs: neq3 ex suo ceteris aliquid linquẽs. ¶ Erat enim (vt diximus) illic totorum ad tota exacta quidem vnio / nec ullo modo ꝯmista / nec ulla ex parte cõfusa. Id quidẽ ita se habet. Quamuis lumen sit ĩ corpore aere / atq3 exigne materiali ꝯpẽdeat. ¶ Vnionem igitur illam essentia superiorẽ / trãscẽdere dicimus / nõ uniones tm̃ que fiunt in corpore: sed eas etiã que inanimis ipsis cõficiũtur. Imo ꝛ illas que efficiuntur ĩ mentibus. Quas quidem tota illa diuina ꝛ supercelestia lumina: pertota / rõe plusquam mundana sincere admodũ possidẽt: participatiõe quadã unitatis illius oĩbus eminẽtis: ꝛ unicuiq3 procuiusq3 modo se ipsam impertientis.

¶ Discretio diuinarum personarum duplex.
Marsilius.

Eminam in trinitate ꝯsideramus discretionẽ: tu3 quia existẽtia patris / alia ẽ atq3 filii: ꝛ existẽtia filii patrisq3 alia est / atq3 spiritus. Tum etiam quonia3 actꝰ patri ꝓprius q̃d est generare nõ cõuenit filio. Neq3 actꝰ filio proprius. i. nasci / patri competit. Similiterq3 procedere ad spiritum solu3 pertinet. Ideo nec pater est filiꝰ: nec filius est pater. Neq3 spiritus simili ratione.

¶ Idem. Dionysius.

Est autem discretio apud suppremam theologiã non solum quam modo dicebã/ quia videlicet in ista ipsam unitatem diuina quelibet subsistentia puram/ & impermistã/suam sibi seruat proprietatem: sed etiã quoniam diuina illic generatio inuicem non cõuertitur. Neque super essentialis deitatis fons solus est pater. Neque pater est filius: Neque filius est pater: sacri igitur hymni sua unicuique diuinarum personarum pie planeque conseruant. Hae quidem secundum ineffabilem unitatem atque existentiã uniones & discretiones existunt.

¶ De discretione/ & vnione diuinarũ in creaturarum processione.

Marsilius.

In processione rerũ ex deo consideratur discretio simul/ & vnio. Discretio quidem quia deus uidet se ipsum idest similitudinem suam in plures imagines deriuare: sicut & sol lucem suam in radios quãplurimos: & vultus vnus circa speculum effigiem suam in multas imagines. ¶ Vnionem quoque interim cogitamus. Tum quia nec unitas ipsa diuina vel multiplicatur intus vel diuiditur foris/ vel ad miscetur. tum etiam quia bonorum progressio cunctorum/ eque fit a filio atque spiritu sicut a patre. Profluunt autem ex deo bona quam plurima. Precipua vero tria scilicet essentia/ vita/ intelligentia. Quemadmodum a sole lumen. Calor/ ordo formarum. ¶ Preterea sicut a puncto circuli medio lineę circum quam plurime producuntur/ ipso interim in logitudinem non producto ab aliisque distincto. Lineę vero inde/ & suum quęque punctum possident/ & indiuiduitatẽ ĩlatum profundũque suam/ rursum sicut multe impressiones ex uno eodemque sigillo/ non multiplicato/ non diuiso/ nõ omnino cõiuncto Ita ferme rerum processio fit ex deo. diuina tamen simplicitas

lineę in circulo

absq3 proportione segregatior est a rebus inde fluētibus q̄ centrum/atq3 sigillum: diuina quoq3 potestas est reb9 presentior q̄ alterutrum.

Idem. Dionysius.

Iam aūt diuina quoq3 discretio est beneficus vnitatis diuinę progressus se ipaз plusquā unitę bonitate sua ꝓpagātis/atq3 multiplicantis: vnitę q̄ō sunt ī discretione diuina traditiones ipse donoꝝ a reb9 pœnitus ab solute: siue essentia: siue uita: seu sapiētia īde ꝓcedat cęteraq3 cāę omnium bonitatis munera. Juxta q̄ ex participationibus atq3 participantib9 celebrantur quę participantur: īterim nequaquam participata. Id sane cō mune vnitumq3 est ⁊ vnum toti pœnitus deitati. Ipsa3 v3 omnē totamq3 ab uno q̄3 participante summi: atq3 a nullo īterim ulla ex parte percipi. Quēadmodum circuli cētrum ab omnibus circunfusis rectis īcirculo lineis. Atq3 ueluti sigilli figuramenta plurima/principalis figurę participia sunt/vbi/⁊ insingulis figurationibus idem totumq3 sigillū est: ⁊ ī nullo vlla exparte rursus existit. Supereminet autem hęc in cōmunicabile illud deitatis omniū auctoris. Propterea q̄ neque tactus illius est vllus: nec alia quę uis ad participantia per mixta communio.

Differentes sub eadē idea resultant imagines ob differentiam subiectorum.

Marsilius.

Sigillum manu potenti ductu3/imaginē suam eandem/vniuersam exactā/quātū īse ē subiecto cuiq3 tribuit. Multę vero fiunt sigilli eiusde3 imagines/quia multę materię sunt: perfectionis quoq3 gradibus differentes euadunt/quoniā materię ad mouentur gradibus diuersis affectę. Similiter ferme se habent diuini exēplaris ideę quelibet ad subiectas sibi materias/vel natu

ras. Materię vero vel naturę non solũ per medias cau sas ad diuinum exemplar varię disponuntur: sed et ipsa prouidentia dei ad pręscriptũ finē medias vbiq; causas agitātē. Quę et ita naturas abinitio uarias procreauit.

Idem. Dionysius.

Obiciet forte quispiam: sigillũ nec idē nec totum in totis formationibus esse. Sed sigillum nō est in causa. Illud namq; se totũ idemq; inprimit unicuiq;. Differētia vero participantiũ dissimiles unius totiusq; et eiusdem exemplaris primi redit effigies. Si enim subiecta sint mollia formatuq; facilia et lenia, figurisq; uacua neq; resistentia, duraq;: neq; fluxa, rursus et ĩ cōstātia, figuram certę purā et expressã per mansuramq; reportabunt. Siquid vero ex his (quę diximus) pręparamētis defuerit: defectus eiusmodi erit in causa, vt et figura minime congruat exemplari: et obscura contingat. Atq; vt cętera quoq; accidant, quotcũq; participationis ineptitudine fiunt.

De discretiōe rursus et vniōe diuina circa xp̄m.

Marsilius.

Has ĩ pręsentia circa deũ discretiōes consideramus primã: q; nec pater, nec spiritus. Sed filius naturã absumpsit humanã. Naturã duo nō personã: sed ĩ ipsa diuinę vnionę personę: secũdam: q; actiones passionesq; xp̄i prorsus humanę, vt concipi, nasci, exurire, cōmedere dormire, dolere: quodāmodo quidē attribui filio possũt, v; humanã ĩduto naturã. Patri vero spirituiq; nullo mō possunt. Sed geminã vicissim unionem excogitamus. Primã, q; pater, filius, spiritus uolũtate eadem penitus cōsenserũt: filiũ v; hominē effici. Secũdã, q; diuinę oēs ĩ xp̄o operationes eque sint toti trinitati cōmunes. Notabis ĩ terea eternũ dei verbũ ad sumpsisse corpus humanũ nō ex cęlo, vt opinatus est cęlestinus atq; Valerianus

Sed ex nobis. Itē totā naturā nostrā nō subtracta aīa vel intellectu. qđ Arrius Apolinarisq; suspicāt̃ deniq; naturā uerā nō imaginariā/qualē manichei somniauerūt Tres enim hos errores ipsa Dionysii uerba proculdubio confutant.

¶ Idem. Dionysius.

N ipsa quidē operatione diuina erga nos benefica munus hoc discretū ē/ꝙ vȝ super substantiale dei verbū secūdū nos & ex nobis itegrā/atq; uerā adsūpsit naturā. Itē ꝙ gessit & ptulit/quodcūq; diuinitatis ipsi⁹ factę iā humanę: ꝓpria sīt atq; pcipua. In his.n.pater & spūs nullā habuere ꝯmunionē. ¶ Nisi forte qs dixerit ibenefica clemē iq; uolūtate circa adsūptionē eiusmodi cōsensisse. Rursūq; conuenisse simul i omni opone diuina ieffabili penitus/& excelsa/humanā naturā exsupante: quā gessit dei uerbū/secūdū qđ nos factū hō: sed diuinitate penitus imutabile. ¶ Hac igit̃ & nos rōe unire/& discernere diuina disserendo studemus queādmodum ipsa diuina/cōiuncta sunt atq; discreta.

¶ Duabus viis ad deum accedimus rōe/ ueneratiōe

Marsilius.

D diuina duabus pręcipue viis accedim⁹. Aut.n. rōe/aut vt ueneratiōe mouemur rōe qđ ad cognoscēdū ēē deū ex ordine mūdi Esse potentissimū: ex motu totius rerūq; effectu. Esse optimum ex usu rerum/& cōmoditate mirabili. Eadem quoq; via principium uniuersi exparticipationibus suis cognominam⁹/deū. Quia deos efficiat vel diuinos. essentiam. vitam. sapientiam. bonitatem. Quia esse rebus tribuat: vitamq;/& sapientiā. siue ordinem. Et benefica dona. ¶ Huc usq; humana rō lumine naturali procedit. At ipsam vͦ naturā dei inse ipsa manēte: & mysteria trinitatis/atq; similia/veneratione potius pręparamur. Veneratio ad deum geminis

peruolat alis, fide vz et amore. Quibus deniqz deo con iungimur vnione quadam itelligentiaz superante. ¶ Qui tandem ita deo fruitur/agnoscit protinus nō esse deuz/ vel poenes deū simile vel tale aliquid/quale prius exco gitauerat/quando principium reruz exparticipantibus/ participationibus/donis cognominabat. Huic Platoni cum illud i epistola ad Dionysiuz simile. Animus noster affectat qualia diuina sint intelligere/aspiciens i ea quę sibi cognata sunt: quoꝝ nihil sufficienter se habet. Nā in ipso rege omnium/et poenes ipsum nihil est eiusmodi. Quod autem post ipsum est/animus dicit. Hęc Plato Cognata quidem animo sunt substantia icorporea/vita uiuifica, sensualis, rationalis, intellectualis, itelligibilis sapiēs. Nam ipsa anima vel hęc ipsa est: vel horum parti ceps/atqz compos. Quatenus vero ise ipsam suaqz respi cit/per hęc deum iudicat atqz nominat eatenus quoqz fallitur. Trāsiturus vero aīmus quādoqz ē/hęc oīa. Tū demum non amplius mentiturus.

¶ Idem. Dionysius.

Ed harum vnionū/atqz discretionum/rōes deo dignas quascūqz i diuinis eloquiis inuenimus/in theologicis institutionibus propria seorsum de singulis distinguentes/pro uiribus exposuimus: alia quidem ve ra ratione euoluentes et explicantes. Atqz ita sacrū/trā quillumqz intellectum ad perspicua sacrorum eloquioꝝ spectacula perducentes. Aliis autem tanquam misticis extraditione diuina super intellectualē actionem intēdē tes. ¶ Diuina. n. oīa etiā quę nobis patuerunt solis par ticipationibus cognoscuntur. Hoc ipsum vo qualia inse ipsis existant secundum ꝓprium principium atqz sedem/ super intelligentiam extat: omnemqz essentiam et notitiā supereminēt: veluti si super essentiale illud atqz secretū appellamus deum aut vitam/aut essentiam. Velut lum

theologice instōes

nemo nouit ni qui accipit.

72

vel rationem atq uerbum: Nihil intelligimus aliud q aliquas innos ex eo profluētes/participationes atq uirtutes. Quę videlicet diuinos aliquid faciāt/vel essē tiam aut uitam/aut sapientiam largiantur. ¶ Ipsi vero secretę naturę per quādam oium itellectualiu actionū uacationem poenitus absolutam appropinquamus: nullam iam aspicientes deificētiam: aut uitam/ aut essentiā quę omnino similis sit ipsi omnium causę/cūcta prorsus per omnem excellentiam superāti.

¶ De trinitate ꝛ donis trinitatis in naturis intellectualibus.

Marsilius.

Ex fecunda solis natura nascitur ipsa lux intima solis: equalis generanti naturę/ꝛ a cētro ad superficiem solis usq producta. Ab superficie rursus eadē equalitate reflectit vndiq se ad centrum splēdor ipse calefactorius ex natura luceq profectus. Eodē ferme modo in diuinis ex patre filius spiritusq existēt. Tam ꝛ si modus ille itelligentiam nostram superat supra modum: ¶ Verum qualiscunq modus ille sit/itelligentia saltē hucusq progreditur: vt excogitet: quemadmodū a sole omnia diaphana.i. luci peruia. euadunt momēto lucētia poenit⁹ ideoq solaria: sic ex deo itellectuales substātias puritate diaphanas/suscepto protin⁹ fulgore diuino/diuinas ꝛ quasi deos euadere. Atq fulgoris huius fecunditate itellectus vbiq superiores lumē isequētes effundere. Cuius ifusione illi qdem hos quasi regenerēt: hi vero illinc qdammodo renascantur: ferme qmadmodum luna ex sole illuminate renascitur. ¶ Hac igitur ratione diuini patris filiiq munera per generatiōem/ꝛ natiuitatem isequētes perueniūt itellectus. Peruenit q munus sancti spiritus dum illę suum cūctis ispirat amorem. Vnde per amatoriū affectu/itellectus tū superiores generāt:

tũ inferiores inde nascũtur: quatenus hi semper ab illis cõuertunt purgantur/illuminãtur/proficiũtur. Deniqꝫ sicut materia corporalis per potẽtiã formabilẽ ad actum formę paratur: vnde generatio sequitur. Ita substantie spiritales per amatorium affectum qui sanctũ spiritũ re presentat superioribus intellectibus exponũtur: atqꝫ ex positi renascuntur. ¶ Ratio tamẽ ipsa generationis/nati uitatis/spirationis diuinitati propria: sequentia hęc quã uis ꝗquomõ similia/infinito prorsus superat interuallo.

¶ Idem. Dionysius.

¶ Cepimus insuper a sanctis eloqĩs: patrẽ qꝺ esse fontanã (vt ita dixerim) deitatẽ. Filiũ vº spũmqꝫ fecunde deitatis: si modo ita licet loqui/germina diuini tus pululantia/ꝛ quasi flores/ꝛ super substantialia lumi na. ¶ Sed qua rõe hęc sint/nec loqui/nec ĩtelligere pos sumus. Hactenus vº nostra omnis intellectualis actio se extendit: vt videlicet excogitet/omnem patris ipsius ac filii rationẽ/ab ipsa ratione patris/filiiqꝫ prima omni bus eminente/ꝛ nobis/ꝛ uirtutibus supercelestibus esse tributam. Ex qua quidem intellectus/diuinã imaginẽ preferentes/ꝛ dii/ꝛ deorũ filii/ꝛ deorũ patres fiũt atqꝫ nominantur. Dũ vꝫ id patris/filiiqꝫ munus spiritaliter ubiqꝫ peragitur. Idest ĩ corporea/in materiali ĩtelligibi li ratiõe. Ipso interim diuino spiritu quicquid ĩtelligibi bile ĩmateriale diuinum/fingitur/excellentissime superã te/similiterqꝫ patre/atqꝫ filio/ ab omni diuino patris fi liiqꝫ officio/eminenter exceptis.

spũs a filio

¶ Causa superat effectum/nec est ĩeffectu ad su periorem causam perfecta similitudo.

Marsilius.

Causa tanto saltem excedit effectum/ quanto mo uere/ꝛ agere supat moueri/atqꝫ pati. Hac utiqꝫ ratione causa quelibet quomodocunqꝫ efficiens/prestan

tior est effectu: presertim quoniam causa quidem effectū profert. Hic autē neq se ipsū/neq illā proferre potest. ¶ Potissimum vero cause ille operibus suis prestantiores sunt que non eadem specie comprehenduntur sicut ignis generans cum igne genito: sed ad genus quiddam superius attinent: quemadmodum Sol atq Mars ad ignē se habere uidentur. Jam vero eiusmodi causa simpliciter gignit effectum: ceu sol cum Marte simpliciter generat ignem. Hic autem ignis quando alium generat ignem non generat ipsum simpliciter ignem. Alioquin & se ipsum/& precedentem ignem pro generaret. Sed hunc ignem hic/atq nunc/& intali materia gignit: imo produ cit/& quasi propagat iam existentem. ¶ Quando igitur efficientes causas operibus anteponimus: negamus q opera perfectam ad causas similitudinē optinere/de causis specie differentibus ab effectu uerba facimus. Quam obrē neq sol necessario similiter calet: propterea q ignē generet ita calidum. Neq rursus calor ipse similiter calet: quamuis causa sit formalis: qua caleat ignis. Neq iterum calefit ignis. Licet causa sit efficiēs/qua calefact lignum. Neq uiuificatur uita/quando corpus ipsa uiuificat. Neq etiam uiuit ea videlicet participatione uite qua per ipsam uiuit corpus. Uerum si uita dicatur uiuere hoc ipsum in ea uiuere est ipsam uitam actu suo prorsus existere: vel naturalem sibi actum inse ipsa secum penitus edere.

¶ Idem. Dionysius

Eq enim est effectibus ad causas similitudo perfecta. Sed habent quidem effectus/ quas prefer re possunt/imagines causarū. Ipse vero cause segregate ab effectibus inse superius extāt/ipsa videlicet sua ratione principii. Atq vt exemplis nostris utamur voluptates/& dolores efficere quidē dicuntur vt oblec

causa effectus

temur/atq; doleamus. Ipsa vero nec letātur/nec merent. Atq; et in his cum calefaciat/vtraq; / nec vri tamen neq; calefieri dici solet. Tum vero siqs dixerit ipsam uitam vi uere: vel lumen ipsum illuminari/ meo qdem iudicio nō recte loqtur: nisi forte alia quadam cōditione hec accepe rit. Quoniam videlicet q pertinēt adeffectus rōe quadā essentiali/atq; exuberāte ī causis preexistūt.

De conceptione Christi/ et absumptione huma nitatis: atq; miraculis.

Marsilius.

Tria circa Christum omnē ītelligentiam superāt/ vel angelicā. Cōceptio. Absumptio. Prodigium. Inconceptione quidē īpossibile intellectu est: quomodo spiritus sanctus virgineum fouens vterū: vel quasi ta ctu qdā/ceu gallina vel quasi aspectu/ceu struthus ouiū sanguinem nō qualēcūq;: sed ex toto purissimū undiq; traxerit ī matricē. Qui fomēto spiritus statim coaluerit in īfantem/nō paulatim/sed momento perfectū, i. pœni tus figuratū. Quo quidem momēto ītellectualis anima se īfuderit: eodemq; diuini verbi persona/naturam sibi hanc ab sumpserit in unitate persone. In absumptiōe rursus ītellectus nullus ītelligit/qualis unio diuini uer bi cū humana natura facta fuerit. Nō. n. confectum est unum aliquid tertiū ex hoc/et illa. Sicut exforma simul atq; materia: quēadmodum aīam cum corpore cohire ī vnam spēm peripathetici putāt. An forte sicut ex anima rationali atq; nostro corpore per aīam īrationalē iam ui uente quodāmodo fieri unum dicitur a platonicis. Aīa tamē rationali interim separabili/ nec nō quodā modo se parata. Et quasi quomodo Auerois cogitatiuū ī nobis animal ītellectui subigit separato. Nō pœnitus ita/ sed aliter. Nunquid sicut intellectus lingue/ manibusq; se cōiungit: ita deus homini. Nec ita prorsus: sed modo

quodam apud deum cognito. Ubi & copula quidē arctissima sit/& īterim diuinitas per humanitatē subiunctam nihilo permutata. ¶ Quo etiā pacto miracula Christus effecerit perfecte nullus ītelligit/solū aūt hoc ītelligimus ex admirandis operibus adesse deū. Hic Amelius Platonicus: diuinum inquit verbum: humanam induisse naturam. Atq; ī hac ipsa naturę diuinę celsitudinem ostendisse. Jam vero/quando Christus aque superficiē siccis pedibus pertransiuit: nunquid aque potentiā indidit resistendi ne pedes īmergerētur? An forte pedibus substulit interea pondus? An potius animalē uirtutē rectricē mēbrorū multiplicauit ī pedibus? An deniq; respiratione uehementi aerē q͂ plurimum auxisse dicetur? Cuius leuitate corpus & sustineretur atq; peruolaret. His ne similibusq; rationibus christianorum miraculorum modos/& quasi ratiōes quasdā īuestigabimus. Nequaquā. Sicut.n.supra uires naturę: ita super rationes intelligētię facta censentur.

¶ Idem. Dionysius.

Preterea quod inter omnia theologię mysteria apparet euidentissimum: q͂ videlicet Jesus formatus est ī natura nostra diuinitus/ineffabile prorsus est omni sermoni: oīq; ignotum ītelligentię. Ipsi q̊; antiq̄ssimorum angelorum primo. Jam vero q͂ essentiā uirilem adsumpserit accepimus in mysteriis. Ignoramus autem quo pacto ex virgineis sanguinibus lege quadam non naturali formatus fuerit. Et quomodo siccis pedibus corporale pondus materięq; grauitatem habentibus liquidā instabilemq; substantiā perambulauerit. Aliaq; perfecerit/q̊tcūq; supernaturalem Jesum naturā rationemq; declarant.

¶ Quot modis diuina cognosci possint.

Marsilius.

Ribus modis diuina percipim᷑. Aut. n. actiōe aut passione, aut motu quodā q̄i misto. Actiōe q̄dē pręcipue / quādo nō ab aliis eruditis: sed rōnis ꝓprie discursionibꝫ sub naturali lumine hęc inuencta ꝯsequmur. Passione v° / cum diuinitus afflati percipim᷑. Mixto deniqꝫ motu. i. partim patiendo ⁊ partim agendo / vbi docente alio / aut uerbis / aut litteris erudimur. Tunc. n. quatenus aliunde mouemur / quodāmodo patimur. Quatenus aūt proprium ipsi iudicium examenqꝫ adhibemus / uidemur ⁊ agere. ¶ Cęterum / ⁊ aliena disciplina / ⁊ inuenctio propria diuinorum adhoc uelut adsignū dumtaxat dirigēda ē / vt deo assidue nos pulsanti penitus exponamur. Id autem solo in eum amore perficimus. Hoc enim dumtaxat / ⁊ ad deuꝫ dirigimus omnia / ⁊ deo subicimur clam pulsanti. Atqꝫ illo inspirante ⁊ quasi mouente / agenteqꝫ subito cōmouemur: atqꝫ ita compatimur / spirituqꝫ replemur. ¶ Affectio vero eiusmodi passio nuncupatur. Tuꝫ quoniam amatoria est. amor autem transferens ī amatū amantem inde pati compellit. atū quia uacantibus tūc propriis rationis intelligentieqꝫ actionibus / diuina luce formamur: patimurqꝫ formati. ¶ Adhanc vtiqꝫ lucē amore solam feruentissimo pręparamur. Sicut enim opacas sępe materias inuias luci / calor ingens purgat extenuat / peruias luci prębet / sic amatorius in deum feruor a corporeis perturbationibus nebulisqꝫ purgans animū q̄i serenū reddit luciqꝫ diuine paratū. Cum qua ⁊ unioneꝫ arctiorē intelligentia: ⁊ fidē humanā sciētia certiorē deniqꝫ consequamur. ¶ Ad hunc utiqꝫ statū vt ⁊ Plato ait / neqꝫ doctrina peruenimus nec propria quauis inuentione. Neqꝫ vicissim hunc exprimere possumus: ⁊ cęteros ve docere. ¶ Amare vero bonum ipsum nō tam persuadēdi sunt q̄ꝫ docendi. Hoc. n. instigāte natura / assidue insingulis bonis amandis cōsequenter amamus. Sed di

stractum inuaria bona colligere debemus amorē. atq; ī ipsum dumtaxat itēdere: quo bona sunt omnia / & nobis amanda.

¶ Idem. Dionysius.

Ec autem & nos alibi satis tractauimus. Et īcli tus preceptor noster intheologicis elemētis supra nature modū mirabiliter celebrauit. Que ipse uel a theo logis sanctis accepit. Vel artificiosa litterarū sacrarū indagatione perspexit / frequenti circa illas exercitatione studioq; diuturno. Aut etiam diuiniore quadam inspira tione percepit: non solum dicens diuina. Sed patiens. Atq; exquadam ad illa compassione / si modo ita loqui li cet / ad indocibilem secretamq; eorū unionem / ac fidem deniq; consumatus: sed vt plurimas beatasq; contem plationes excellentis ipsius ītelligentie / paucissimis affe ramus / hec de Iesu itheologicis elementis summatim collectis inquit.

¶ Expositio Hyerothei de diuinitate Christi. Marsilius.

I Arriani similesq; heretici legissent hec / & simi lia Hyerothei / Dionysiiq; verba / & equo animo p pendissent / ausi certe nunquam fuissent (vt opinor) di uinitatem in Christo creatā ponere: vel secundā. Quā quam / & in Paulo apostolo / & Iohanne euangelista / idē / nec negligenter / nec ambitiose legentibus patere potue rat. ¶ Ad primum sane deum tanquam maxime causam atq; communissimam / pertinet non hec aut illa dumta xat: sed omnia facere. Omnibus omnia dare. In omnib; omnia operari. Cum igitur diuinitas ipsa cum Christo communicans in unione persone / prorsus ita se habeat / certe prima est Christo communicata diuinitas. Ita vero se habere extra controuersiam Hyerothei & Dio nysii dicta declarant. ¶ Si omnia preter deum ex

quo deus sit oia vel no sit

ptibus quibusdam viribusqz suis composita sunt/certe deus omnia faciendo vbiqz conficit τcōponit. Cōponit aūt insingulis cōficiendis multas unius cuiusqz partes in unā formam in ipso toto perfectam. Perquā auctorez suū q ē ipsa unitas prouiribus imitentur. Non possunt aūt multa ꝯflari prorsus in unum : nisi proportionibus cōnectantur harmonicis. Quod quidē Pythagoras τ Plato senserunt. Ac Hierotheus hic Dionysiusqz cōsentiuntur. Et nos in ultimo legum/atqz Timeo proportiones harmonicas exposuimus/ad eiusmodi copulam conferentes. ¶ Nominatur autem hic pręter partes singulas tum totū/tum etiam totalitas (vt ita dixerim) vel uniuersitas. Totū quidē vbi distincte loquimur/est partes ipse simul cuncte: nec prętereaquicq̄. Totalitas āt est res quędā formaq3 noua excunctis rite cōspirantibꝫ postremo resultans. Rite vero cōspirant/si τ pars alia cum alia cōsonet. Et cuncte sint pœnitus cum forma cōficienda cōcordes. Alioquin nec simul permanent. Neq3 cōficitur noua forma: vel conseruatur. ¶ Deus interiz neq3 partes/nec ulla partium est/nec totū/ nec uniuersitas. Alioquin aliūde penderet. Uerumtamen alia quadā ratione est hęc oīa. Quoniā quicquid boni his inest/het τ illę. Habet quidē non eodem modo quo illa/ ideo nec proprię uidetur habere. Possidet autē eminentius atq3 prius. Eminentius inquam idest gradu quodammodo altiore. Prius quoqz idest ante q̄3 illa tempore pariter/atqz natura. ¶ Cognomenta dei/quę hic affirmando negandoqz afferuntur/in septez capita colligi possūt. Totum: siue (vt ita dixerim) totaliter. Perfectionez. Speciem. essentiam. mensuram. plenitudinem exuberantiam. In ipsa quidem/ (vt ita loquar) totalitate/ perfectio partium tota consistit. Perfectio vero forma quedā est. Forma rursus: vel performam existit essentia. Essen

Totuz totalitas

Cognita dei

tia prima est mensura sequentium. Mensura non sepius repetita: sed semel plena vel plenitudo. Plenitudo non adequata rebus: sed prorsus exuberans. ¶ Deus ad imperfecta vel informia comparatus perfectio dicitur atq3 forma: quoniã forme omnis/ 7 perfectionis ẽ auctor Comparatus vero ad perfecta formosaq3 nec perfectio quedam est/ nec forma. Quoniam nõ eadẽ proprietate qua illa: sed longe diuersa. ac infinito spatio celsiore: adeo vt super formam perfectionemq3 dici debeat potiusq̃ã forma: vel perfectio: vel alicubi reperata: vel a nobis excogitata. Proinde quemadmodu3 tempus est mensura fluentium: sic euum mensura est existentium. Mensura inquam existentibus adequata/ quemadmodum tempus fluentibus est equale. Deus igitur si ad fluentia referatur est euum. Sin referatur ad existentia/ est super euũ. Ipsum namq3 bonum vnumq3 toto ente superius/ entibus non equatur. ¶ Varii rerum ordines ad principia varia velut propria proxime reducuntur. Eiusmodi vero principia multa quidem 7 definita ad principiu3 unũ rediguntur ĩ ĩmensu3. Quod quidem est principiu3 super vnum quodq3 principium. Disponit principiorum numerum. Subigit suum cuiq3 ordinem. Metitur rerum ordines sub principiis. Metitur principia sub se ipso: eatenus vnum quodq3 sub ipso principium est/ quatenus/ accipit id minus ab illo. Et quo illi propinquius est atq3 similius/ eo magis 7 principium indicatur. ¶ Naturale dicimus quod motum aliquem vel mutationem quamlibet habet vel habere potest. Intellectum igitur mobili ratione superiorem solemus supernaturale aliquid appellare. Essentiale tamen. Unitatem vero ipsam/ quam Plato ĩ Phedro mentis caput appellat: super essẽtiale aliquid nominamus. Utroq3 deus ipse superior extat: Unde super naturale/ 7 super essentiale uocatur. Sed

Tempus 60
Evum

munus hoc/ꝛ illud ratione quadã super naturali/atqꝫ super essentiali possidere censetur. Essentia vero queli bet creata/vel rationalis vel angelica/vnitatẽ quidem illam habet/quę super essentiale quiddã est. Sed id pos sidens in essentia/merito id essentiali tenet proprietate. Habet/ꝛ intellectum super naturale munus:sed natura li quadam conditione. Quoniam id habet ĩ essentia:vel potentia quoquomodo mutabili. Solus itaqꝫ deus mu nus tantum supernaturali/ ꝛ super essentiali possidet ra tione. Cętera vero nequaquã. Quemadmodum seren⁹ aer/ꝛ habet lucem/ꝛ hanc quidem habet lucide. Aer v° nubilus non lucide lucẽ habet. ¶ Deniqꝫ si anima ratio nalis coniuncta corpori corpore aucto diminuto/vsto/se cto/non augetur ipsa similiter nõ minuitur/non uritur/ non secatᷣ:multo minus diuinitas in Christo vt cumqꝫ libuit humanitati coniuncta/similiter humanitate patiẽ te compatitur. Pręterea sicut anima corpori copulata munera quedã tribuit corpori nõ corporea/ ita multoqꝫ magis deus homini se coniungens dona largitur homini non humana.

¶ Mirabilia Hyerothei dicta de diuinitate ꝛ operibus eius ꝛ excellentia Christi⁹ Dionysius.

Verbis hyerotei loquitur.

Esu diuinitas quę omnium causa est : ꝛ implet omnia/ac partes consonas vniuersitati conseruat neqꝫ pars/neqꝫ totum est:rursusqꝫ/ꝛ pars est/ꝛ totum. Vtpote quę partem omnem/ꝛ omne totum in se ipsa comprehenderit/ꝛeminẽter habeat/atqꝫ prehabeat: perfecta quidem est in rebus imperfectis : vtpote perfe ctionis princeps. In rebus vero perfectis/imperfecta. Quippecum perfectionẽ excellentia origineqꝫ pręcedat. ¶ Pręterea in rebus carentibus specie/species est speci

fica/tanquã principiuз speciei. In speciebus autẽ specie carens vt speciez superans. Essentia quin etiam totis procul a cõtagione essentiis insidens. Atqz super essentiã extãs/ab omni essentia pœnitus absoluta. Uniuersa prĩcipia ordinesqz determinans, ⁊ super omne principium ordinemqз locata. Mensura entium est/ ⁊ euum. Atqз super euum/⁊ ante euuз. Plena quidẽ in rebus egenis: In plenis autem exuberans. In effabilis. Non pronun tiabilis. Super intellectum. Super vitam. Super essen tiam. Super naturale munus. super naturaliter habet. Super essentiale super essentiali etiã ratione. ¶ Quãob rẽ quando vsqз ad naturam ob sũmã benignitatẽ venit uereqз substantiã nostrę carnis accepit: sũmusqз illę de⁹ vir est appellatus/ propitia vero sint/ quę inpresentia in tellectum sermonemqз superentia laudãtur a nobis/tũc quoqз in his super naturale ⁊ sup essentiale munus emi cuit. Non solum quia in mutabiliter/⁊ in confuse nobis communicabit. Nihil in exuberante sua plenitudine ab ineffabili exinanitione perpessus. Sed etiam quia quod nouitatum omnium est maximę nouum/ in naturalibus nostris super naturalis erat. In his quę nostre sunt ẽẽn tię/super essentiam. Omnia nostra exnobis/⁊ super nos possidens excellenter. Sed de his satis. Ad ipsum sermo nis nostri signum iam pergamus: cõmunia coniunctaqз diuinę discretionis nomina prouiribus tractaturi.

Mensura

¶ Qua ratione deus producẽdo multa permaneat unus atqз extet ẽte superior ẽtia procreãdo. Sitqз unũ ipsum vno quolibet excellentius.

Marsilius.

Equẽtis disputationis ĩstitutũ ẽ/diuina noĩa recẽ sere. Queqз õ significãt beneficas quasdã ex ipo deo pcessioẽs. Inqb; sane pcessionib; uidet unitas ipa diui (na multi

plicari: queẽadmodum lux infima solis ĩ radios ꝙ pluri
mos ĩde micãtes. Aut vultus unus in quã plurimas il
linc imagines quomõ libet resultãtes. Atqꝫ ita ferme de
us sicut lux ꝛ vultus / ĩ uaria bonoꝝ diffusiõe permanet
unus. Distribuit aũt munera / deꝰ unite pariter atqꝫ uni
ce. Unite quidẽ. Quia universa oĩuꝫ distributio / eodem
actu pœnitus singulari ad filiũ ptinet vt ad patrẽ. Per
tinet ꝛ ad spiritũ vt ad illos. Unice vͦ qm̃ ꝛ nulla deo
uarietas ĩde ꝯtingit: ꝛ procedẽtia licet uaria / un ũ tamẽ
sunt: quatenus ab eodẽ ad idẽqꝫ pendẽtia / ꝯueniũt ꝛ in
uno. Dicitur ãt deus ens (vt ita dixeri) superenter: qꝛ
vꝫ entia procreat. Dicitur ꝛ entia superẽter excedere:
qm̃ natura ĩsũmo gradu entiũ collocat̃: reliqua ĩ secũdo
vel tertio. Alioquin ptim cũ ceteris ꝯueniret qͦ: ptim
vͦ differret / foretqꝫ ita cõpositus. Presertiꝫ si una sit en
tis ipsius uniuoca rõ entibus qbuscũqꝫ cõmunis. Qͦ
illustres methaphysici nõnulli una cum Platonico Ple
thone senserunt. Deus itaqꝫ / ꝛ extra / ꝛ supra totã entiũ
latitudinẽ excellẽter existit. Presertim qꝛ rõ formalis
entis / ꝛ si ĩdeterminata ẽ: secũdũ oẽs entiũ spẽs. Deter
minabilis tam̃ ẽ ad oẽs. Dus ãt nõ solũ ĩdeterminatus:
sed ẽt ĩdeterminabilis eẽ debet. Cũ igit̃ deꝰ ens uniuer
suꝫ ẽtiaqꝫ singula ab ipso procedẽtia / miꝝ ĩmodũ supet /
inestimabiliter segregatus / ꝯsequẽs ẽ / vt nec ĩprocessiõe
reruꝫ a suo statu digrediatur: nec inderiuatione ĩde fluẽ
tium deinceps ipse minus sit plenus: nec ĩ multitudine
illinc perprocessionem deriuationemqꝫ imaginum propa
gata minus ipse sit unus. ¶ Deniqꝫ cũ deus sit ipsa sim
pliciter unitas a certo quolibet uno pœnitus absoluta:
merito nec est una quę vis entiũ species: neqꝫ unum ẽs.
Neqꝫ uita una: nec intellectus unus. Nec una quedaꝫ
pars alterius totius: neqꝫ unũ aliquod totũ. Sed horũ
omnium principium atqꝫ finis.

rõ forlis

¶ Idem. Dionysius

T aũt perspicue de omnibus que sequũtur ante de finiamus/discretionẽ diuinã (vt dictũ est) appella mus beneficas deitatis processiones. Cũ.n.omnibus q̃ sunt/dum eminet bonorum cũctorꝝ consortia largiatur vnite quidẽ discernitur: amplificatur autẽ unice. Ac dũ mutiplicat̃/nõ discedit abuno. Puta quoniã deus ens ẽ (vt ita dixerim) superenter/largitur autez esse his que sunt oĩbus/⁊ omnes producit essentias/vnum illud ens multiplicari dicitur/dũ entia exse multa producit. Ma net ille nihilominus ĩmultiplicatione unus: ⁊ĩprocessio ne vnitus. Et ĩdescriptiõe plenus: ꝓpterea ꝙ ab oĩbus entibus superẽter sit absolutus/⁊ unico actu producat omnia. Atq3 indiminuta profusiõe deficientia ipsius mu nere largiatur. Atq cum sit unum/ omniq3 parti ⁊ toti ⁊ uni/⁊ multitudini participationez unius inptiat/unũ permanet eodem pacto super essentiali videlicet ratiõe. Nec pars est multitudinis alicuius: nec aliquod exparti bus totũ. Sicq3 nec unuz est/nec unus particeps: neq3 habet vnũ. Longeq3 ab his existit super unum illud/q̃d entibus inest. Multitudo quin etiam ĩpartibilis ĩ exple bilis super plena/omne vnum multitudinẽq3 producens ⁊ perficiens/atq3 continens.

¶ Quõ dei vnius participatione/dii multi dicãt

Marsilius.

Sol vt putat Plato noster visibilis imago dei/ꝓ prietatẽ suam multis tum celestibus tum terrenis impartit. Vnde solaria fiunt atq3 nominãtur. Quod q̃ð in libro de uita tertio declaramus. Similiter deus ange lis animisq3 diuinam ĩpartit proprietatẽ. Obquã multi subuno apud Platonez dii cognominantur. Maxime q̃ addeũ pertinet/ut omnib⁹ prouideat/ab oĩbus segregat⁹ obsegregatã quidẽ singularitatẽ/unũ ipsuz cognominat̃.

Discretio diuina

Ob uniuersalem uero prouidentiam appellatur τ bonū. Angeli igitur ferme omnes animiq3 pleriq3 munus id ab ipso deo nacti/quo ferme similiter ab īferioribus segregati/īferioribus īterea late prouideant/dii merito nominantur. Dii v3 participatione primi dei. Qui solus sit deus per essentiā atq3 sūmus. Cum.n.alii spiritus aliis diuiniores sint/nonulliq3 diuinissimi/merito ad unicā atq3 summā deniq3 deitatem referendi censent. ¶ Que quidē per imagines suas ī multis quasi participata/dum ita discerni uidetur/nihilominus permanet una semper ac penitus īdiuidua. Sicut neq3 facies euadit multiplex/ ex imaginum inde resultātiū multitudine. ¶ Platonici in rebus quidē diuinis multitudinē ab unitate/ motūq3 a statu superari putāt. Ideoq3 īdissolubiles permanere/cetera uero/ī quibus unitas statusq3 a multitudine motu ve superātur/posse quādoq3 dissolui. Excedit q3 apud deū unitas multitudinē. Quē v3 unica natura dei ī extimabiliter superat imaginū īde fluētiū multitudinem. Nec inde fit multiplex. ¶ Deniq3 oīa cognomēta deo pp excellētiā attributa/ quēadmodū alibi diximus/ unicuiq3 trinitatis diuine psone pari dignitate ꝯueniunt.

¶ Idem. Dionysius.

Reterea ex deifico dei actu/quo unus quisq3 pro facultate sua deiformis euadit/dii plures efficiūtur. Qua quidē iure uidetur τ dicitur deus ipse unus discerni quodammodo atq3 multiplicari. Est aūt nihilominus deus ipse diuinitatis princeps τ diuinitate qualibet eēntiaq3 sublimior/deus unus īdistributis īde diis/non distributus. S3 unitus ipse sibi. Nec pmistus multis: nec ī multiplicatis multiplicatus. ¶ Id sane mirabilit' ꝯtemplatus cōmunis ille noster preceptorisq3 nostri dux/ qui ad diuinā illuminationē nos prouexit: diuinis abbūdās τ mundi lumen/hec īsanctis licteris sui diuinitus affla

tus ait. Siquidē sunt qui dicuntur dii vel ī cęlo vel in terra / queadmodū profecto sunt dii multi & domini multi. Unus tam̄ nobis ē deus pater / ex quo oīa. Et nos ad ipsū. Et unus dominus yhs xpus. Per quē oīa. Et nos per ipsum. In reb⁹ nēpe diuinis uniones excedunt discretiones atq; ducūt. Nihiloq; minus diuina secū sīt unita post discretionem participē unitatis / & ab ipso uno minime discedentem. ¶ Has itaq; nos cōmunes unitasq; totius deitatis distinctioēs / siue beneficas ex deo processiones / ex diuinis cognomētis declarātib⁹ eas ī sācris literis / pro uiribus celebrare conabimur. Quādo vz hoc / ut alibi prędictū ē prius definierim. Oēm beneficā appellationem dei / de quacumq; diuinarum personarum dicatur / absq; ulla distinctionis obseruatione in tota simul accipi deitate.

¶ De appellatione boni / efficacia orationis. Quo modo deus ubiq;.

Marsilius.

IN sequētibus libri capitibus ordine quodā quasi Platonico / primo quidē tractabit de bono. Secūdo: de ente / atq; ideis. Tertio: de uita. Quarto: de intelligentia: Deinceps vero de quibusdam ad hanc ordine consequentibus. ¶ Inter omnia dei nomina precipuum est ipsum bonum. Omnia enim nomina quę processione / & munera dei significant / in hoc vno nomine tripliciter comprehenduntur. Primo: quia hęc omnia dona tanq̄ uaria bona: uno cōmuniq; cōtinent bono. Secūdo: q̄m deus exuberāti naturę uolūtatisq; bonitate cuncta largitur / velut efficiens. Tertio: quoniam ad suam bonitatem cōmunicandam / & repręsentandā / tanquā finis / oīa refert. ¶ Due uidentur potissime ad bonum vię. Inquisitio disputans. Oratio supplicans. Illa quidem ad cognoscendum bonum contendit: hęc autem ducit ad

consequendũ: ⁊ consecutione perfectissimè cognoscẽdũ.

oro ¶ Tria vͦ sunt adorationis efficaciam sũmopere necessa ria. Primũ quidẽ pturbationes sensuũ cobibere/ quę ad corporea lõgissime a diuinitate distantia nos detorquẽt. Secundum: expellere tanquam nebulas/ fallacias ⁊ ma cbinamenta imaginationis abintellectu. tertiũ: uniuer sum uoluntatis affectum/ indiuersa nunc bona distractũ in primũ bonum tota prorsus amoris intentione conuer tere. Ita. n. feruor obsecrantis aĩum cõiungit deo sicut sulphureus calor copulat lignum flãmę. Huc tendit Zo roastricũ illud: si mentem igneam ad opus pietatis iten deris caducũ quoqȝ corpus inde seruabis. ¶ Quatuor proinde rerum gradus considera. Res sane diuidua cer tis loci limitibus circunmscribitur. Res indiuidua qđ sed uirtute finita/ ⁊ si cõtinetur loco: finitum tamen spe ctat locum. Hęc itaqȝ si uirtutem habet rebus quibus dam equalem/ eas ipsas facile pręsentia lustrat. Si rebus cũctis equalem facile totum babitat. Quod autem imẽ sam possidet potestatem/ nõ tam dicendum est rebus cun ctis inesse/ q̃ adesse pariter/ ⁊ pręesse.

¶ Idem. Dionysius.

Bonu Rincipio si placet perfectissimam omnesqȝ diuinas processiones exprimẽtem appellationem boni consi deremus: iuocãtes videlicet trinitatẽ: bonorum princi pium/ atqȝ super bonam: optimas quasqȝ suas prouiden tias explicantẽ. ¶ Oportet. n. nos uotis ĩprimis ad ipsã tanq̃ bonorũ originẽ proueht: atq̃ ita ad illam propri⁹ accedentes ĩhoc ipso gradu optima queqȝ dona penes ipsam sita perdiscere. Illa enim oibus adest. Non tamẽ

oro oĩa illi ad sunt. Quando vero illam castissimis pręcibus ⁊ intellectu tranquillo/ affectuqȝ ad diuinam vnionem

adesse deo apto pręcamur: tunc nos etiam illi ad sumus. Iaȝ vero illa/ nec ẽ in loco: vt propterea ab sit ab ullo: aut ab alus

se ad alia transferat. Jmo etiam dicere hãc ĩ rebus oĩbꝫ esse/lõge deficit ab ipsa ĩfinitate/quę excedit/ꝛ complectitur omnia. Quamobrem nos ipsos ad diuinorũ salutariumqꝫ radiorum/sublimiorem intuitum omnibus eleuamus.

¶ Catena aurea/vel luminosa a deo dependẽs/ẽ dispositio rerum sibi inuicem ꝯnexarum diuine prouidentię subdita.

Marsilius.

Jnge Catenam variis cõtextaꝫ luminibus quasi anulis pertotum cęlum diffusam/ꝛ ad terrã usqꝫ porrectam. Qualem Plato in decimo de re.pu.fingit. Qualẽ rursus apud Homerum Jupiter deos cõuocãs per cęlum proicit: promittitqꝫ sursum se tracturũ quicquid catenã apprehẽderit. Se vͦ trahi nõ posse deorsuꝫ. ¶ Catena vͦ hęc est ordo seriesqꝫ reruꝫ diuinę prouidentię parẽs. Series inquã luminum partim quidem ĩuisibilium partim etiam uisibilium. Occulta quidem lumina sunt ĩtellectus angelici animalesqꝫ. Manifesta vͦ sunt cęlestia lumina. Est autem cõmunio quedam ꝛcõnexio mutua. Tum ĩ ipsis ĩtellectibus/tum etiã ĩ cęlestibus: tuꝫ deniqꝫ cęlestibus ad intellectus/atqꝫ vicissim. Uniuersus sane cõtextꝰ eiusmodi catena dici potest. Sed ibi qꝺ intellectualis ꝛ aurea/atqꝫ prouidẽtie. Hic autem naturalis ꝛ argentea/atqꝫ fatalis. Series vͦ fatalis ordini ꝓuidentię subest perquem aĩę pie solui a fato quãdoqꝫ possunt. Ut Platonicis placet ꝛ magis/atqꝫ astronomis hebreorum. Ex verbis deniqꝫ Dionysii colligitur diuinaꝫ prouidentiam vsqꝫ adminima se prorsum ĩtẽdere. Atqꝫ dũ ipsa ĩmutabilis est/ordine mutabilia ducere. Locũqꝫ relinquere arbitrio animarum: atqꝫ uotis. Quod sane Plotinus sepe cõfirmat. ¶ Catenam quidem fatalem ꝑ infimos eius anulos magi prensant: vt gradatiꝫ trahãt

catena

homerus

ad celestia bona. Chatene aũt intel'ectualis gradus pro pinquiores attrectãt metaphisici cõtẽplatores: vt paulatim perueniãt ad ĩtelligibile lumen. Sed q̃ nam chatena est q̃ adorator debet apprehẽdere a deo sũmo/ facile q̃d optat ĩpetraturus? Chatena profecto hęc ẽ diuina lex & naturaliter ĩsita mentibus & modis vbiq; uariis ꝓmulgata: dictãs primo q̃dẽ unũ summũq; deũ esse. Deinde hunc ẽẽ bonoꝝ oĩum auctorẽ. Tertio ab oĩbus ĩprimis amandũ. ¶ Iamblichus Platonicus uotũ longo interuallo sacrificiis ãteponit. Probatq; hęc abillo totã uim accipere. Nihilq; adoratione uehementius aĩam cũ diuinitate cõiungere. Nec mutari orationibꝫ deũ ꝑ animũ ĩtrinsecus permutari/ atq; ad dona diuinitus cap ẽda parari. Plato inepistolis inquit/ omnibus inrebꝫ principiũ a deo faciẽdũ ẽ/ & dicẽdi & cogitãdi. ¶ In Timeo potissimũ a deo incohandũ inq̃t/ vbi agit̃ de diuinis &opificio dei.

¶ Qui adorat ĩnitit̃ ĩmobili deo. Perque; nixũ nõ deum ad se: sed se ipsum mouet ad deũ

Dionysius.

Eluti si catena quedã multis contesta luminibꝫ a sũmo celo suspẽsa usq; adĩfima ꝓtẽdat̃. nosq; hãc manibꝫ semp alternis ĩ anteriora porrectis apprehẽdam̃ trahere q̃dẽ ipsam adnos uidebimur. Re aũt uera nõ deducem̃ eã adnos supra vs ĩfraq; ꝓ̃sentẽ. Sed ipsi potius ad excelsiores radioꝝ uarie lucentium splẽdores felicit̃ prouehemur. Aut forte quemadmodu; si ingressi nauim funes expetra quadam usq; ad nos extentos / teneamus quippe quorum nitamur auxilio: non petram quidem ad nos: sed nos potius nauimq; reuera promouem⁹ ad petram. Queãdmodum uicissim siquis stans in naui maritimũ percutiat saxũ. In illud quidẽ tãquã ĩmobile ꝑmanẽs nihil efficiet. Sed se ipsu; potius arcebit a saxo. Et quanto uehementius cõtendet impellere/ tanto illinc lõgius repelletur. ¶ Quamobrem ante oẽm actũ precipue

catena

theologicum ab oratione nobis exordiendũ. Nõ q̃dẽ vt potestatẽ illã ubiq; presentẽ/ & nusquã addictam ad nos quandoq; trahamus. Verũ vt diuinis cõmemorationib; inuocationib;q;/nos ipsos illi tradamus: & uniõe iũgam⁹. preces

Apologia. Cur scribit/que scripserat Hyerotheus. Mira Hyerothei laus.

Marsilius.

Lato in Protagora scribit antiquo⁊ doctrinam nihil aliud fuisse/q̃ breui loq; quiddã. Idq; ẽẽ viri absolute sapiẽtis paucis v; multa ꝯplecti. Hac rõe Hippocrates ꝯposuit Aphorismos Pithagoras q̃; Symbola/& prouerbia Salomon. Quo.n.altior itellectus est in ãgelis/eo formis paucioribus plura ꝯprehẽdit &agit. Hyerotheus igit᷑ post Paulũ Dionysii doctor/& apostolis excellẽtia proxim⁹/theologiã sũmulis mira profunditate ꝯcludit: scripsitq; expiatissimis mẽtibus: atq; doctissimis. Dionysius aũt & Hyerothe⁹ iussu. Et Timothei rogatu uniuersales illas sũmulas Hyerothei in notiones singulas deriuauit. breuiloquz

Idem. Dionysius.

Ergatiõe forsan nobis op⁹ ẽ. Cũ.n.iclit⁹ pceptor nr̃ hyerothe⁹ theologica elemẽta mirabilit᷑ pfecto collegerit/mirbilit᷑ forte aliqs: cur nos q̃i min⁹ illa suffíciãt/ talibi & hic theologica ꝯscripserim⁹. Iã v̊ si illę oĩa theologica ordine de iceps disposito digerere uoluisset: pticularib;q; explicationib; unũ qd̃q; totius theologię caput disposuisset/nũq̃ nos itãtũ furoris/vel ruditatis icidissem⁹: vt vel pspicacius: vel diuinius q̃ illę theologica penetrare posse mysteria ꝯsideremus: aut eadẽ bis dicẽdo supflua frustra tractare uelem⁹. Atq; ita pceptorẽ amicũq; nr̃u; iiuria auderem⁹ afficere & pclarissimã itelligentiã expositionemq; illius aquo post diuinum Paulum instituti sumus nobis vsurpare non dubitaremus. hierot[h] I 52

¶ Ceterum illę diuina uenerabiliter expones / summas profecto quasdam perspicacia cōpendiosa refertas nobis exposuit / in uno videlicet plurima cōplectētes. Precipiens videlicet nobis: ceterisqȝ radiuȝ aīoꝝ magistris explicare / prouirib9 atqȝ distinguere sermone nobis cōgruo lucētia ītus cōpēdiosaqȝ mysteria: a uirtute illius apprime ītellectuali manātia. Preterea ꝛ ipse ad idē sepe nos exhortatus es. Librūqȝ ipsum / vt supra modū excellēs quiddā remisisti. Quamobrē nos quoqȝ ipsum velut perfectorum seniliūqȝ animoꝝ magistrum / his dūtaxat assignamus / qui ītelligentia ceteros antecellunt. Tāquam secunda quedā eloquia sacra apostolicam auctoritatem proxime cōsequētia. Nos aūt his q nobis ꝓpinquiores sūt / pro īgenii nostri ꝓportione / diuina tradem9. Si. n. cib9 solidus / pfectoꝝ ē: hoc certe ꝛalios pascere / quāte perfectionis extimandum esse cēsemus.

¶ Sicut nō est idē lumen hoc inrebus inluminatis aspicere / atqȝ lucem ipsam insole suspicere / sic aliud ē diuina mysteria introspicere: aliud disciplinā ad illa conferentem prosequi.

Marsilius.

¶ Illudquidem Hyerotheū effecisse: Dionysius ait hoc autem se profiteri nonnegat.

Dionysius.

Ecte igitur id quoqȝ nobis ē dictū: contemplationem quidē ītelligibilia eloquia prorsus īspicientē: compendiosamqȝ eoꝝ doctrinam / cōsumate virtutis existere. Scientiam vͦ sermonū ad id conducētiuȝ / atqȝ eiusmodi disciplinā: inferioris meriti preceptoribus discipulisqȝ cōgruere. Enim vͦ diligentissime id obseruauimus: vt que diuin9 ille preceptor plane nobis expressit: nūqȝ attingeremus. Ne forte repeterem9 eadē ad id exponēdū qd in uerboꝝ diuinoꝝ explanatiōe fuisset ab eo ꝓpositū

¶ Salutatio Marię uirginis, mira Petri & Hye
rothei laus, Modestia Dionysii singularis
Marsilius.

Quantū multi sensu ualēt: afficiunt̄ qȝ ad corporea
& quādo corporis oblectamēta ꝯmemorāt / eadem
q̄dāmō patiunt̄ / tantū Hyerotheus pollebat ītelligētia,
Et afficiebat̄ ad īcorporea: laudāsqȝ diuina / patiebat̄ ea
dē, Simile qddā narrat Porphirius de Plotino,
Dionysius,

Conuenimus quandoqȝ apud Pōtifices nostros
Deo plenos / ut nosti / nos simul & ipse: multiqȝ san
cti fratres nr̄i / uisuri corpꝰ illud / qđ uitę pricipē & d ūqȝ
suscepit, Ubi aderāt & Jacobꝰ frater domini: & Petrus
excelsus & antiq̄ssimū theologorum culmen, ¶ Illic ḡ post
cōtuitū placuit, Ut pontifices oēs pro uiribus q̄sqȝ suis
infinitę potentē & d l'ibatis diuinę bonitatem laudarent,
Hyerotheus aūt alios oēs ibi doctores sacros / ut nosti /
post ipsos theologos superauit: totus excedens: totus ex
tra se positus: & eorum quę laudabat / cōmunionē patiens,
Quāobrē ab oībus qui audiebant eū atqȝ uidebant / siue
cognoscerēt ipȝ seu nō cognoscerent / occupatus d eo diui
nusqȝ laudator ē iudicatus, ¶ Sed qdnā illa tibi referā
q̄ illic s̄t theologica rōe tractata? Jā ū nisi mei oblitꝰ sū
memini me ptes quasdā diuinarum illarum laudationū abs te
sepius accepisse, Adeo studuisti diuina diligētissimę pseq̄
¶ Mira in Dionysio & reuerētia erga Hyerothe
um preceptorem: & modestia erga omnes,
Marsilius.

Sicut sensui amor ē ingenitus ad caduca: sic ītelle
ctui ad eterna, Jgit̄ etna pfacultate sua / & quere
re debet: & quādoqȝ īuenire potest, Potest & eternitate
frui, ¶ Uenerati sunt Pythagorā pythagorici / & Plato
Socratem, Multo magis Dionysius Hyerotheum,

Erũ quę illic mystice tractata sũt/missa ĩpresentia faciam̃, Quippecũ nec multis exprimi possint, Et tibi nota sint, Quotiẽs aũt oporteret nostra multis com munia facere/ ꝛ q̃ multos possemus insanctã disciplinã nostrã ĩtroducere/erat profecto mirandũ: q̃ longe Hye rotheus sanctoꝝ doctoꝝ plurimos antecelleret/ ꝛ diu turna docendi sedulitate: ꝛ puritate mẽtis: ꝛ exacta dili gentia demõstrandi: ac cęteris oĩbus quecũq ad sacra elo qa pertinẽt. ¶ Itaq nos nunquã aduersus solẽ taz igẽ tez fingere auderem̃ obtutus, Sic, n, nobis cõscii sumus nec ignoram̃/nos nec ĩtelligibilia q̃ ipsa diuinoꝝ satis ĩtelligere posse: vel ĩeffabilia diuine cognitionis mysteria verbis exprimere, Et profecto lõge diuinoꝝ uiroꝝ sciẽ tia ueritatez theologicã spectante/ĩferiores sumus, Hinc profecto reuerẽtia sũma nos adduxit, Vt nec audire nec loqui de diuina philosophia qcquam auderemus: nisi id p̃sus insedisset aĩo: nõ oportere diuinaꝝ rerũ cognitio nez/quatenus assequi licet/nos negligere, Id aũt nobis persuaserũt/non solũ naturalia mentiũ desideria/amato rio quodam affectu/ꝯtemplationem reꝝ sublimiũ q̃tã capere possunt/desiderantia: sed ipsa q̃ optima legũ ĩsti tutio diuinarum/quę supra nos sunt inquirere uetans, Quippecũ ꝛ nostra merita superẽt: ꝛ ꝯprehẽdi nõpossit, Quę vͦ pręter id ꝙ naturalit̃ apetũtur/notitię q̃ nostrę cõcessa sũt/studiose pdiscere/cęterisq benigne tradere/ad monẽs, His igit̃ ꝛnos p̃suasi/nec labore/nec ignauia per terremur: q̃minus diuina profacultate nobis ꝯcessa q̃ra mus, Imo vͦ eos ẽt q humano ingenio sup̃iora ꝯtẽplari nõ possunt absq auxilio deserendos minime iudicantes/ descendimus adscribẽdũ: noui q̃ nihil audẽtes ĩferre. Sz minutioribꝫ qbusdã ꝛ p̃singula dispositis ĩqsitiõibꝫ discernentes ꝛ explicãtes ea q̃ abillo uere hyerotheo, i, sacro q̃dã deo perspicacia ꝯpendiosa sunt tradita,

¶ In solo deo idē ē eē simpliciter atq3 bene eē. Itē deus hoc ipso ꝙ natura facit simul ītelligē tia facit/ꝛ uolūtate.

Marsilius.

In omni re post primū aliud qđ ē essentia: aliud ṽ bonitas, aliud eē simplicitẽ, aliud āt bene eē. Alioqn in ipso primo puroq3 eēndi mom̄to pœnitus ꝯqescerent nec ad aliud aliquid niterenẽ ītrinsecus vel extrīsecus acquirendū. Sz inquolibet re vera est aliquid quasi ad huc informe imperfectūq3 ad formā ab solutā natura cō tendens. Que quidē sua cuiusq3 bonitas appellaẽ. Qua iā cōpata rursus moneẽ ad finē aliquē ut ad bonū. Inpri mo ṽ reru3 principio ipsa simplex existentia prima ē ipsa bonitas absoluta. ¶ Sicut ꝛ sol per essentiā luminosus/ ꝛ ignis ꝑessentiā calidus ꝑter hoc ipsum eiusmodi eē nō indiget alio q̄piam adminiculo ad agendū: ẜ eiusmodi eē suo illumīat atq3 calefacit: sic ip3 bonū cuiꝰ natura ē ab solutissima bonitas/ꝑter hanc nō eget deliberatione qua dā/ꝛ electione cuius adminiculo benefaciat: sed ipsa sua existentia/q̄ ē bonitas benefacit. i. bona oīa pereat: ꝛ ꝑfi cit procreata. Est aūt idē pœnes deu3 uelle/atq3 ītellige re quod ꝛ esse. Deum igitur eēndo facit: ītelligēdo pari ter efficit atq3 uolēdo. Id noster Plato cōfirmat. Qui mundi huius opificē natura sua mundū fecisse putās/in telligentia tam̄/ꝛ uoluntate usu3 inopificio fuisse fateẽ.

¶ In sexto de Re. pu. solem inquit/eē boni ipsius imagi nem filiumq3 uisibilem. Vnde sequiẽ ipsum bonū eē ima ginis huius exēplar. Deū igitur eē solē primū/atq3 ueꝝ exēplar
Nostru3 ṽ hunc secūdū imaginariūq3 solē eē putandū.
De sole quidē tā diuino q̄3 corporeo libꝝ scripsit Plato nicus Iulianus preceptorē Iāblichū imitatus/qui sane vbi distincte loquūtur soles saltem tres īducūt. Diuinū Sol 3ᵗ
ꝛ angelicu3 ꝛ celestē. ¶ Sed de sole insequētibꝫ. Nūc āt

giiii.

Ita post appnsōez
⁊ amoīes agit psiliō

gradus quatuor agendi cōsidera. Humana ratio agit cō silio: ac sequēte psilium electione. Ars q̄3 similiter q̄3 diu est iperfecta. Cōsumata v° ars/ad faciendū electiōe non indiget. Sed ita facit habitu/sicut natura uirtute. Naturale agēs/naturali uirtute.i.bonitate facit nō essentia pura. Deus deniq3 tanq̄3 ip3 bonū: ipsa sua existētia pura .i.bonitate facit. Siqdē participatiōe boni cętera faciūt quicquid agunt.

¶ Sicut sol ita bonū natura sua radios suos p cūcta diffundit. Dionosius.

De igitur ad ipsa3 appellationē boni explicādāiā pgans. Quō theologi deitati plusq̄3 diuinę exoīb; excellēt atributūt. Ip3 diuinitatis principē (vt arbitror existentiā) bonitatē appellantes. Quippecū eo ipso q̄ est bonū: vtpote q̄d substantiale bonū ē/bonitatē inoīa quę sunt diffundat. Na3 queādmodū sol hic nobis cōspicuus nec cogitatiōe/nec electiōe: sed eo ipso q̄ ē/illuminat oīa q̄ p̄romō suo participationē lucis admittūt/sic ⁊ ip3 bonū non aliter solē superās q̄3 exēplar primū exilē excellenter ātecellit imaginē: ipsa sua existētia p ea quę sūt oīa prosua cuiusq3 capacitate bonitatis suę radios abūde diffūdit.

Bonū sui diff.

¶ Ipsum bonū sicut ⁊ sol p septe3 gradus suum diffundit lumen. Item/quid stelle a sole/ quid angeli a deo reportent.

Marsilius.

Sol p septē re℞ gradus lumen usq̄3 quaq̄3 diffundit. Per stellas fixas. Per planetas sex eodē semp tenore fulgētes. plunā lumine uariā. per ignē. per aerem: ⁊ per aquā/atq3 per terrā. Similiter sol ille solis/summus deus/ip3 bonū: per septē gradus beneficos radios ubiq̄3 distribuit. Per angelos. p aīas rōe prędita. p aīas sensu uiuentes. p aīas uegetales: p cęlestia corpora: per corpora elemētaria. Quę ex materia cōstant: p q3 materiam.

❡Lumina q̄ȯ a sole distributa stellis: uisibilia sūt atq; uisualia. Uisibilia inq̄ȝ/ q: clara ꝛ ingentia sūt. Uisualia uero/ q̄a uiua sensuq; pollētia. Preterea quoniā unū quodq; stellariū luminū absq; īpedimēto manat a/ Sole/ naturales īse uirtutes omēs mirabiliter conplectēte/ merito ꝛ unius cuiusq; stelle fixe lumē/ uirtutes illhic ꝛ īse omēs ōplectit/ ꝛ ad sequētia trahicit. Deniq; uirtute solis ꝑcul ab īpedimēto stellis ubiq; p̄sēte stelle naturā uirtutē q; solarē/ ut abinitio semel ita sēp habēt. ❡eadē ratione Beneficū lumen ab ipso bono procedēs/ stati īprimo sū moq; participatiōis sue gradu ꝓcreat tāq̄ȝ scītillas/ substātias penitus a corpore sepatas/ essētia/ uirtute/ actione ꝑditas sēpiterna/ Que q̄dē illhīc cū intelligibiles/ tū ēt intellectuales cognominanť. Siue suppremi āgeli/ ut Jāblicho ꝛ proclo placet nominenť ītelligibiles: sequentes aūt intellectuales. Q̄m isti illumināť ab illis. Siue unus q̄sq; āgelus more Plotini ꝛ ītelligibilis/ ꝛ ītellectualis pariter appelleť. ❡Jp̄ȝ profecto intelligibile qua rōe intelligibile/ eminentius ē/ ꝛ prius q̄ȝ ītellectuale. Hoc. n. participatione quadā illius intelligit. Jdeo boni ipsius lum̄ infusū āgelo in sūma illhic plenitudine sua/ ītelligibile nuncupať. Jn gradu uero sui sequente q̄i perspicuitate stati ȝ comitāte lucē intellectuale potius appellať. Uer͛ sibimet/ ꝛ ītelligibile/ ꝛ intellectuale censeť. Hec aūt ē plotini magni sentētia: eandē eē arbitror Dionysii. ❡Peripatetici sane hac ī re a Platonicis minime discrepantes formā q̄dē materialē/ nec intellectualē ullo mō: nec actu intelligibilē esse putant/ ſ; potentia: quatenus ꝑ efficacē agentis intelligētie radiū quodāmō absolutť a materia. Formā uero in materialē/ statim ītellectualē intelligibilēq; euadere. Q̄ō ꝛ Dionysius hic attigisse uideť. ❡Angelos .n. appellat intelligibiles eo ipso q̄ sūt a materia segregati. Eadē q̄ȝ rōe ītellectuales/ intelligentes quinēt nō modo

quodaʒ mundano/quo videlicet reruʒ imagines persen sus a corporibus mutuentur: sed modo quodam prestan tiore quo.s.entiuʒ.i.rerum uerarum rationes ipsas essen tiales ab ipso bono sub eius splendore reportent. Et inse quentes subinde transfundant. Quáobrē angeli diuini luminis participatione/totum habent. Illhinc.n.tanq̄ a causa efficiente substantiam uiuam intelligibilem/intel lectualē/ꝛ hanc q̄ꝺ eternaʒ/nacti sunt. Rursus velut a causa exemplari rationibus rerum omniuʒ inde formati. Deniqʒ tanquam a causa finali/ sortiti sunt vt amore il lhuc assidue conuertantur. Conuersi confirmentur ibi dem: in eodemq̄ perpetue consistentes/ diuiniqʒ iam fa cti/boni ipsius instar bona insequētes abunde traducāt.

¶ Quomodo angeli fiant ab ipso bono vt sint/ꝛ uiuāt/ꝛ ītelligibiles intellectualesqʒ sint atqʒ in eodē firmiter perseuerent.

Dionysius.

Er ipsos bonitatis diuinę radios subsistunt oēs ī telligibiles intellectualesqʒ essentię/ꝛ uirtutes/ꝛ actiones. Per easdē sunt ꝛ uitāqʒ indeficiētem/ꝛ indi minutā habēt: ab omni uidelicet corruptione/ꝛ/morte/ ac materia generationeqʒ segregate: ꝛ ab īstabili fluxaqʒ ꝛ alias aliter agitata trāsmutatione semote. ¶ Iaʒ uero tāq̄ īcorporee/īmaterialesqʒ substātie munus id nacte sunt: ut intelligibiles essēt. Atqʒ insup tanq̄ ītellectus supra mundanā ꝯditionē intelligūt. Rationes quin etiā rerū ipsaꝝ illustratione diuina tanq̄ peculiares reporta uerūt: rursumqʒ ad illa que sibi cognata sunt sua dona trabiciunt. Ab ipsa quoqʒ bonitate perseuerantiā habēt et firmitatē. Atqʒ inde ꝯtinentur custodiuntqʒ. Domici liūqʒ illhinc habēt/pabulūqʒ bonoꝝ. Atqui bonitatem ipsā amātes/ut ꝛ sint beneqʒ sint inde sibi uēdicāt. Atqʒ

esse uitus ꝛ operat°

In angelis Cognitio infusa

ad illā p̄iribus cōformatę bonitatis speciē p̄ferūt: atq3 vt diuina lex dictat/ sequentibus donorum ex ipso bono p̄uenientium consortium exhibent.

¶ Quemadmodum stelle/ ⁊ inuicem ⁊ ad solem:
sic angeli se habent inuicem/ ⁊ ad deum.

Marsilius.

S Telle omnes habent a sole tum naturam scilicet stellarem: tum etiam ordinem scilicet ⁊ inuicem ⁊ ad solem. Illhinc enim ⁊ mutuam interse cōmuniōes habent in eodem scilicet solis lumine: ⁊ distinctionem illā qua varie stelle sub uariis solis radiis/ uarias sunt nactę uirtutes. Habent ut alia uicissim sit in alia. Sic in Saturno Jupiter. Et in Joue Saturnus. Vna queq3 enim stella non nihil aliarum inse possidet. Illhinc insuper habent vt stella superior/ in inferiorem radios abunde proiciat: ⁊ ab inferiore uicissim insuperiorē radii reflectātur. Et quę iterse cognate sunt ⁊ quodāmodo pares/ cōiectis mutuo radiis/ uirtutes īuicem mutuentur/ ⁊ mutuēt. Cōseruat interim una quęq3 proprietatem sub sole suā.

¶ Superiores quinetiā quodāmodo purgant īferiores: ⁊ illumināt/ atq3 perficiunt. Purgant quidem dum a defectu luminis arcent. Illumināt quoq3 dum proprio insuper lumine complēt. Perficiūt deniq3 quatenus sui q3 muneris largiuntur effectum. Cūcte īsuper stelle ī eūdē solem quasi spectādum/ ⁊ uenerandum radios uelut oculos affectusq3 cōiiciūt. Lucem deniq3 solis/ quę ī ipso superat aciem oculorum/ ipse oculis īse cōtemperāt conspicuamq3 facile reddunt. ¶ Si quę dicta sunt singula ad āgelos deumq3 referes/ cognosces eadem comparatione āgelos ad deum atq3 īuicem se habere.

Purgare
Illuminare
Perficere

¶ Ordines in Angelis sunt ab ipso bono

Dionysius.

Vnde illis adsunt mũdo superiores ordines. Vniones susceptionesq; mutue. In ꝯfuse q̃; distinctiones. Virtutes et̃ inferiora reuocantes ad superiora. Superiorꝝ quinẽt ad inferiora prouidentia multiplex. Propriarꝝ cuiusq; uirium ꝯseruatio. Inmutabiles preterea inse ipsas reuolutiones. Itẽ idẽtitates / sũmitatesq; circa boni ipsius amorem: et quotcũq; alia dicta sunt a nobis. in libro de ꝓprietatibꝫ / et ordinibꝫ angelorꝝ. Deniq; quecunq; celestis hierachie ꝓpria sunt. Ipse. s. purgationes angelice. Illustrationes quoq; super mundane. Et perfectionis consumationes angelice. Id sane totum ex ipsa omniũ causa / et principali bonitate procedit. Vnde et illis boni indoles est indulta: munusq; tributum: quo occultam illã inse ipsa bonitatẽ ipse inse patefacerent: angeliq; existerent. Tanquam diuinum silentium nuntiantes. Et quasi cõspicua quedam lumina tanquã e uestibulo bonũ ipsum in aditis latens sequentibꝫ declarantia

Propetates anglice

¶ Anime rationales a bonitate diuina sex preci pue dotes habent.

Marsilius.

Anime rationales bonitatis diuine munere dona sex precipue possident. Quod sint intellectuales. i. lumine diuini solis ita referte: ut absoluta / simplicia. in corporea. eterna / querant / inueniant comprehendãt. Angeli quidem intellectus / aĩe ũ itellectuales esse dicunt. Quoniam angelus totũ id qđ ẽ itellectus et purus et totus existit. Aĩa ũo et ex quadam sui parte intellectũ / et partẽ habet intelligentie. ¶ Item quod uitã essentialẽ habeãt. Idest ab essentia sua prorsus inseparabilem. Non. n. põt earum uita resolui in essentiam non ultra uiuentem. Nec ipsum earꝝ uiuere actus est ꝯpositi necessario: sed proprius est actus essentie. Propterea et imortales sunt. Quẽadmodũ ĩ theologia nostra probamꝰ. ¶ Preterea quod ipsa ẽentia

Vita entialis

Bonu 76

virtuteqꝫ ad angelos se extendant. Cum.n.in actione.i. affectu itelligentiaqꝫ eternorum: atqꝫ diuinorum uenera tione cũ angelis ipsis coueniant: nimirũ cũ eisdem virtu te quoqꝫ ⁊ essentia cõgruunt sempiterna. Nec nõ/ꝙ itel lectuales ex deo reuelationes quales angeli proiuribus nanciscantur. ¶ Rursum ꝙ duces angelos habeãt ad di uina. Quatenus ⁊ ãgeli cõmuniter omnes aĩas/omnes illustrant. Et una queqꝫ aĩa ad certum angelũ precipue pertinet/vt rectorem. ¶ Deniqꝫ ꝙ eiusdem diuini mune ris.i.gratię beatitudinisqꝫ diuine/cuiꝰ ⁊ angeli cõpotes esse possint. Sua tamen proportione seruata. ¶ Jambli chus Platonicus/probat/animas non solum perange los: sed etiam per se nonnunquam/ad gradum equalẽ an gelis/deo vꝫ ductas/ascẽdere posse.

¶ Jdem. Dionysius.

Ost sacros illos sanctosqꝫ ĩtellectus animę oĩaqꝫ animarum bona per ipsam ꝯsistunt bonitatẽ plusqꝫ bonã. Jnde uirtutem intellectualẽ habẽt. Jnde essentialẽ uitã/⁊ ĩmortalẽ. Jnde ꝙ ipsa essentia potentiaqꝫ ad ãge licas vitas aspirant. Jnde ꝙ per ãgelos tanquã bonos duces reuocãtur ad ipsam bonorum omniũ principẽ bonita tem: splendorumqꝫ inde micantiũ promodo suo ꝯpotes eua dunt. Atqꝫ boni ipsiꝰ ad boni spẽm pertinẽtis prouiribꝫ participes fiũt. Jllinc deniqꝫ quotcũqꝫ alia ĩbis quę scri psimus de aĩa/numerauimus. lib de anima

¶ Ab ipso bono ĩtellectus ãgelici: animę rationa les: sensuales: ⁊ vegetales: ⁊ corpora/per fectionem suam/actu mqꝫ habent.

Marsilius.

Jcut oĩa corpora uirtute solis habẽt: vt nõ solum inertẽ molem sortita sint: sed preterea formam/figu ram/colorẽ/vim/motũ/habeant: sic res omnes ipsius bo ni munere preter potentiam formabilẽ/formale aliquid nactę sunt. Suppreme quidem ĩtellectum: secunde rõem

tertię imaginationē/quarte sensuz/quintę uitā/sextę eēn tialē uirtutem/ꝛ qualitatem/atq̧ habitū. ¶ Angeli sūt quidē boni formes:sed intellectus ueri. Animę rationales intellectuales quidem sunt:sed aię uere. In rationales aūt non sunt animę uere:sed aiationes quedā. Vegetales sunt uestigia uitę. Forme sequētes: sūt umbrę uitę.

¶ Oia quomōcunq̧ aiata. uel qūolibet formata donum ab ipso bono reportauerūt.

Dionysius.

Preterea si te aiab9 aialibus ve in rōalibus hic loqui licet. Que vel aerē diuidūt: vel per terrā gradiunt: vel serpūt humi: vel ī aqs uitā sortita st. Aut in aqua uicissim/atq̧ terra. Vel sub terrā īsita psiaq̧ luto uiuūt: ꝛ simpliciter quecūq̧ sensualē aiaz/aut uitā hnt: hec inq̧ oia insuper p ipz bonū ɔsecuta st vt aiarentur ꝛ uiuerēt. ¶ Plāte itē oēs uitā nutritiuā/ motricēq̧ ab ipso bono sortite st. Et q̄cunqz essentia aię uiteqz exps ē/peripsum bonum est. Atqz pidem essentialem habitum reportabit

¶ Influxus boni usqz admateriā extēdit. ipzqz ē essentia ꝛ uita inteligentiaqz superius.

Marsilius.

Quēadmodū esse hoc ꝛ istud/ꝛ illud phāc formā/ꝛ istā habet atqz illā:sic ipz simpliciter esse p ipsam simplicit formā necessario dat. In ipso igit simplicit vel qūolibet ente ē aliqd loco formę: ꝛ aliqd huic q̄dāmodo formabile subest: principiū vͦ rez primū eiusmodi eē nō potest. Est igit tota ētis latitudine/ꝛ rōe superius. Materia vͦ uicissim uniuersa entis āplitudine/rōeqz inferior iudicatur: qm̄ nihil in ipsa formale cogitari potest. Sed uelut speculū (vt Plotinus ait) esse hoc imaginale uel illud ab obiectis mutuari uidet: mox amisuz sic ab entibus formisqz materia. ¶ Vsqz ad hanc tandē ipsius bo

Bonū

57

ni procedit influxus. Hec.n.bonū appetit. & cpote que boni ipsius ē effectus: cū appetendo formā cōuertat ad illud/ sitq3 mundo valde bono pœnitus necessaria. Cū igit influxus boni longius q̄3 entis progrediat/ ɔsequēs est bonū esse superius/ & potentius ēte. presertim cū ens nō aliunde q̄3 a bono potentiā habeat/ & uirtutez. Atq3 habeat ab eodē: vt sit causa. Nō.n.cū primuz aliquid ē/ aut quomodolibet est/ hoc ipso generat atq3 efficit. Sed quando bene se het: atq3 ꝓpter ipsum bonū est i natura & uirtute perfectū: ipsuz itaq3 bonū est prima maximeq3 causa: quādo perillud ens q̄dlibet/ & ipsum simpliciter ēē het vt sit cā. ¶ Sz qs negat bonū esse primā/ & maxime causam: cū oīa bonū appetant tanq̄3 finē. Finis aūt cās oēs ubiq3 moueat/ tanq̄3 causa causaꝝ. ¶ Jaz vº si bonū atq3 ens tanq̄3 duo quedā sublimia cogitatione secernas bonū certe restabit vt finis. Ens aūt non supererit tāq̄3 finis. Nō.n.appetitur esse simpliciter sed bene esse. Neq3 sufficit ulli esse nisi cum ipso eē sit bonuz. Erit igitur nō vt finalis causa/ que quidem summa est: sed vt effectus boni. Quippecum referatur ad bonum. Et siquam heat rōez cause erit tāquaz efficiens/ aut forma. Et id quidē uirtute boni. Due vº he cause cū moueātur a fine. Nimirum/ & ducuntur a bono. ¶ Sūmus deus & materia infima similitudinem quandam interse habere vident: quatenus utrunq3 est informe. Sed rursus dissimillia sunt: quoniam deus est superior omni forma/ omnemq3 facit. Materia vº forma qualibet est inferior/ oēsq3 patitur. ¶ Platonici sicut diximus alibi/ ētia noīant res sub deo formales & sempiternas. Deum vero super entia cogitāt. Res substātia mobiles/ entia non uera. Materiā deniq3 nō ens. Sz hec formis a deo uenturis naturali quodam istinctu videtur exposita. Deumq3 dupliciter emulari/ tū ex hoc/ q formas inde sitit: tum quia naturaliter est

bonū & ens ɔparata

finis 112

esse
esse bonū

Deus
Materia ɔpar

informis. Informis quoqꝫ deus/ sed ꝛ hoc iterū ratiōe diuersa. ¶ Qua deniqꝫ ratione Dionysius deum cogitat essentię ꝛ vitę/intelligentieqꝫ expertem/eadem post illū cogitat ꝛ Plotinus idest eminentius aliquid essentia ꝛ vita ītelligētiaqꝫ habētē:atqꝫ hęc oīa facientē.

¶ Idem. Dionysius.

I aūt ipsum bonum ē super oīa quę sunt: vt certe est:nimirū ipsuꝫ quod illic ē īforme/format oīa/ ꝛ ī ipso solo/quod dicitur expers eēntię ꝛ vitę ꝛ ītelligētię/est excessus essentię/ꝛ eminentissima vita excellētissimaqꝫ sapiētia. Et quotcūqꝫ ī ipso bono modo quodam informium nominatur/ad potestatem pertinēt sublimioreꝫ formis/formas excellenter efficientem. Deniqꝫ si dictu fas est/ipsuꝫ quoqꝫ nō ens appetit ipsum bonum oībus quę sunt excelsius:contenditqꝫ quodāmodo ipsū quoqꝫ in bono ēē essentia prorsus superiore:ꝑnegationē quādā omnia inde tollentem.

Informe iiz

mā prima

¶ Cęlestia dotes habent mirificas ab ipso bono.
Efficaciam temperātiam/firmitatem/ pulchritudinem/ꝛ similia.

Marsilius.

Celum

Elum quia valde particeps ē/principii rerum/qđ est ipsum bonū/ideo euidenter habet multa ad bonum peculiariter pertinentia. Quapropter cęlū est principium corporeorum omnium atqꝫ finis. Generat.n.hęc tanquā principiū/ꝛ conseruat. Rursus definit unicuiqꝫ tēpus atqꝫ locum. Et ad imitationem sui prouiribus oīa reuocat. Substantiamqꝫ ipsum exbono possidet īmutabilem. Dispositaqꝫ sunt īeo prima mediaqꝫ ꝛ ultima/pro uoluntate boni. Preterea sicut bonū attingit afine usqꝫ ad finem fortiter/ꝛ disponit oīa suauiter. Ita cęlū ꝗuis magnitudinis potestatisqꝫ excessu motuqꝫ rapidissimo pulsans ꝛpenetrans uniuersa mox uideatur uiolentr oīa

concussurũ: se ipsum tam oĩuz cõmoditati prorsus acco
modat ac sine strepitu uiolentiaqz dispensat. Quod ve
mirũ ẽ sphere cęlestes corporum oĩuz tenuissime/ ⁊ (vt
ita dixerim) liquidissime motu ꝗ̃ celerrimo se inuicem
absqz ulla collisione ⁊ dissipatione cõtingũt. Rectore vz
cęli sic bonitate sua cęlestia inuicem tẽperante. Hic Or
pheus ĩ hymno naturę/ naturã inquit circuitũ agere ꝓ
uidenter: ⁊ incedere sine strepitu. ¶ Dicuntur vͦ cęlestia
liquida. Quia tanquam a terra separatissima/ duritiã ter
renam nullam habent. Dici ẽt quodammõ solida possũt.
Qm̃ uirtute mirabili cõseruant substãtię suę/ figurę mẽ
surę ꝑpetuã firmitatẽ. ¶ Cur aũt motus tã uehemẽtes
cõtactu freq̃uẽti cõbustionem ibi nullam inferunt. Cum
motus naturaliter auctor sit caloris. Qm̃ vz ipz bonũ
extrema spherarꝝ globorumqz labia vbi mutuo se cõtin
gũt/ aquea (vt ita dixerim) virtute perfudit. Quod qδ
Ebreorũ astrologi nõ negabunt. Quę sane uirtutes bn
misice forte apud Moisem ⁊ Dauidem ſt aque cęlestes.
¶ Deniqz Pythagorica qdẽ rõe cõcinere cęlestia possũt
melodiamqz cõficere/ terrenis auribꝫ nõ perceptam: stre
pere vͦ nõ possunt. Sic apud Orpheum Apollo supercę
lestis ĩ lyra cęlesti fides feliciter tonosqz mundanorum
iucunditati contemperat. ¶ Proinde stelle firmamenti
ex ipsa boni dispositione habent vt ordine certo ĩ imagi
nes pulcherimas disposite sint. Et in sua sede firme: so
loqz radiorum iactu uelut intuitu q̊dam/ atqz nutu oĩa
facillime peragant. Hinc quoqz planete uarietatem mo
tuũ sunt adepti. Hinc sol ⁊ luna cursibus suis dies ⁊ mẽ
ses metiunt̃ ⁊ ãnos: perqz tẽpora hęc metiũt̃ ⁊ secula. Et
quę sub tempore fiunt: eadem mensura ducuntur. Inde
certis temporibus orta/ ⁊ finitisqz interuallis temporꝝ
restituta. ¶ Probabile ẽ sub ꝓuidẽtia boni/ vt ab uno
gradatim in multitudinẽ procedat/ empyreum cęlũ uno

tm̄ ab oriente ad occasum motu moueri. Christallinus eodem quoqꝫ simulqꝫ opposito motu perferri. Firmamētum vero preter geminos eiusmodi motus / agit tertium per accessum vꝫ et recessum: septētrionem uersus / atqꝫ meridiem. Planete deinceps presertim propter epiciclos pluribus etiam motibus agitantur. Inter quos simplicissimus est solis tanquam domini motus.

Motus celorum
christalini cel.
firmamenti
planete

¶ Ab ipso bono sunt dotes ordinesqꝫ celestes / et moderatio et decus et splendor.

Dionysius.

Erum quod in medio disputatiōis cursu nos effugerat / bonū ipsum causa ē celestiū principiorum atqꝫ definitionum: huius videlicet substantie: que nec augeri / nec minui / nec omnino uariari potest. Causa rursum / vt celerrimus motus orbis immensi (vt ita dixerim) sine strepitu peragatur. Hinc preterea siderum ordines decores / lumina / firmitates. hinc planetarum permutatio multiplex. hinc solis et lune. Que magna lumina sacre litere nominant / circuitus ab eisdem ad eadem perpetuo restitutus. Quibus sane restitutionibus apud nos dies et noctes / mensesqꝫ et anni definiunt̄ que quidē definitioēs reliquos orbiculares motus tam tēporis / q̄ tēporalium determinant: numerantqꝫ et ordinant atqꝫ cōtinent.

Tempus

¶ Lumen est imago boni. Sol est celestium dominus et imago dei.

Marsilius.

Es nulla magis q̄ lumē refert naturā boni. Primo q̄d lumē i genere sensibili purissimū eminētissimūqꝫ apparet. Secūdo: facillime oīum / et āplissime momētoqꝫ dilatat̄. tertio īnoxiū obcurrit oībꝫ / atꝫ penetrat: et lenissimū atqꝫ blādissimū. Quarto: calorē secū fert almū oīa fouentem / et generantē / atqꝫ mouentē. Quinto: dum adest īestqꝫ cūctis / a nullo īficit̄ / nulli miscet̄. Similiter

Comp° boni ac luminis

ipsum bonum totũ rerum ordinẽ supereminet. Amplissime dilatat. Mulcet et allicit oĩa. Nihil cogit. Amorẽ q̃ calorẽ habet vbiq3 comitẽ: q̃ singula passim ĩescant: bonũq3 libenter asciscunt. Vbiq3 rerum penetralibus presentissimum commertiũ cum rebus nullũ habet. Deniq3 sicut ipsum bonũ ĩextimabile est/atq3 ineffebile: Ita ferme lumen. Hoc enim nullus adhuc definit philosophorum. Vt nihil lumine clarius sit alicubi: nihil rursum uideatur obscurius. Sicut et bonum/ et notissimum est omniũ/ et pariter ignotissimum. ¶ Quamobrem Jamblichus huc postremo confugit: vt lumen actum quendã/ et imaginẽ perspicuã diuinę ĩtelligentię nominaret. Queadmodum emicãs e uisu radius est ipsius uisus imago. Nos saltẽ lumen solemus dicere uestigium quoddã uitę mundane quasi proportione quadã/ita se ipsã oculis offerẽtis. Vel quasi spiritũ uitalẽ ĩter mundi aĩam atq3 corpus. Sed de hoc ĩtheologia nostra satis diximus. ¶ Sol tãquã manifestus cęli dominus/oĩa prorsus cęlestia regit/ et moderatur. Magnitudinẽ eius ĩgentem/qua centies et sexagiesq3 et sexies terrã excedere indicatur/ipresentia pretermittã Nã de sole et lumine librũ uitę graui cõposuimus. ¶ Neq3 tamẽ pretermittere decet cõparationẽ illam Platonicã/alibi latius a me descriptã. Quemadmodũ sol et oculos generat et colores/oculisq3 uim prębet qua uideãt coloribus qua uideantur et utrosq3 ĩ unũ lumine cõciliante cõiũgit ita deus ad ĩtellectus oẽs resq3 ĩtelligibiles se hre putatur. Atq3 ita demũ excedit hęc oĩa. Queadmodum sol oculos et colores. ¶ Cũ vero ab imagine ad exẽplar partĩ adimendo quod deterius est/partim addẽdo qđ melius/ascẽdere licet deme si placet soli cui materiã subtraxit aue rois/tu certã similit quantitatẽ. Sz iterea cum luce relinq3 uirtutẽ. Vt sup sit lumẽ ip3 mirifica uirtute refertũ: nec

Lumen

Sol

magnit

comp

quantitate certa nec figura aliqua definitũ. Ideoq͡ʒ imẽ
sum imaginatione spatiũ sua circũ presentia tãgens. Ita
tunc excedẽs intelligentiã/sicut ise ipso nunc exsuperat
aciẽ oculoꝝ. Hac ferme rõe deus qui insole posuit taber
naculũ suuʒ/ex sole prouiribꝫ inuenisse uideberis. ¶ De
niqʒ sicut nihil alienius ẽ a luce diuina q͡ʒ materia prorsus
informis: ita nihil a luce solis diuersis ẽ q͡ʒ terra. Ideo
corpora inqbus terrea ꝯditio preualet/ tanquã ineptissi
ma luci lumen nullũ intus accipiunt. Nõ qr sit impotẽs
lumen ad penetrandũ. Hoc. n. dum nõ illuminat itus la
nam/aut foliũ/iterim penetrat momẽto christallũ / alio
quin difficilius admodũ penetratũ. Ita diuinũ lumẽ ẽt
intenebris animę lucet/sed tenebre nõ comprehendunt.
¶ Queritur inter hęc quid potissimuʒ primo deus crea
uerit/respondet Moses lucem. Merito. n. abipsa diuina
luce plusquã intelligibili statim emanat lux oĩuʒ simili
ma deo lux qdẽ intelligibilis in mundo supra nos incor
poreo. i. angelicus intellectus. Lux aũt sensibilis imun
do corporeo. i. lux ipsa solaris. Sed hęc primo qdem sui
gradu tãquã die primo/id ipsuʒ simpliciter habet/ut lu
ceat itus/illuminetqʒ foris. Secundo uº ut uirtute cale
factoria tũ ipsa polleat tũ cętera uegetet. Tertio rursum
ut efficacia sua iussuqʒ dei se ipsam ꝑpaget in molem.
Quarto deniqʒ naturę ordinisqʒ gradu quasi die quar
to: ut molem suam ita sortiatur in orbem/ quem admo
dum diuinę intelligentię lux/unde manauit/reflectitur
inse ipsam.

¶ Similitudo luminis atqʒ solis ad deuʒ
Dionysius.

Quid aũt deipsa dicã secundũ se luce solari? Lumẽ
sanę exipso bono ẽ/atqʒ bonitatis imago. Quapp
ipsum bonũ luminis cognomẽto laudatur/tanquã ĩ ima
gine quadã exẽplar expressum ipsa quidẽ trãscẽdẽtis oĩa

Bonu 60

ditatis bonitas a supremis antiquissimisq; substantiis ad infimas usq; pertingit atq; iterũ extat super oẽs. Dũ nq; superiores eẽntię eminentiã eius super grediunt: nq; inferiores / quin ab ipsa cõtineant / effugiũt. Sed & illuminat quecũq; lumẽ admittere possunt & fabricat / uiuificatq; atq; ɔtinet & perficit oĩa. Rex q̃; oĩum mẽsura ẽ deuũ Mensura & nrs atq; ordo custodia causaq; & finis. Simili ferme rõe euidens diuine bonitatis imago: magnus hic sol oĩo semperq; lucens / pro exigua boni similitudine / q̃cunq; lumẽ accipere possunt / illuminat: habetq; lumen p oĩa eminẽter explicitũ & per oẽm hunc uisibilẽ mundum supra pariter atq; infra / radiorũ suorũ splendores sex pãdit. ¶ Si quid vero relinquitur lumine destitutũ / id sane nec debilitati / nec paruitati luminose distributiõis ẽ ĩputandum. Sed his potius quę inepta luci percipiẽdę ad participationẽ luminis attollere se nõ ualẽt. iã vero radius multa sic affecta ptrãsiẽs / q̃ post ea st illuminat. nihilq; uisibile usq; est quod ob excellentẽ lucis proprie magnitudinẽ nõ attĩgat. Preterea adipsam q̃; sensibiliũ corporum generationem ɔfert: ea q̃ ad uitã mouet / nutritq; & auget. Perficit / purgat / renouat. Mẽsura q̃; / & nũrs horarũ atq; dierũ totiusq; nr̃i tẽporis ẽ ipm lumẽ. Ipsũ nãq; lumẽ ẽ / & si tunc adhuc erat infiguratũ / qd diuinus Moses ait / primã illam diem nr̃orum trinitatẽ abinitio distinxisse. lumen est cã tpis. tempus 46

¶ Similitudo rursum solis ad deum.

Marsilius.

Quando dicimus a deo cuncta procedere: nõ ĩtelligimus actũ rerũ se ipsas inde mouẽtiũ. Sed rerum qd passionẽ / actionẽ vero dei. Similit ubi dicimus oĩa cõuertunt ĩ deũ nõ tã res mouere se ipsas erga deũ / q̃ ab ipso moueri trahi / allici / cogitamus. cũ vero causa prima nõ aliũde dependens oĩa sui gratia faciat: merito sicut principium uniuersi ẽ / ita & finis ẽ uniuersi: si principiũ ẽ & finis me

rito ⁊ conseruatio ē oīuȝ/atq̄ perfectio. ¶ Quaten⁹ ali
qua in uno q̊dā ꝯmuni cōgruūt/eatenus ⁊ uicissiȝ inter
se cōueniūt. Dū igitur cuncta ab eodē bono procedunt/
⁊ appetēdo ꝯuertunt ad idē/ nimiꝝ ⁊ab ipso bono uidēt
inuicē ꝯgregari. Jam v̊ si ꝓprios queq; fines appetunt/
q2 tam̄ finem unū q̊dq; suū appetit vt bonū q̄ddā boni
vz sūmi portionē quandam/atq; similitudinē/ꝯsequent
ad idē ipsū bonū oīa ꝯfluunt: ꝟ diuersa rōe participant/
summ⁹ q̄ō gradus participationis eius habet per ītelle
ctū. Secundus: per rōez. Tertius/per sensū. Quartus ꝑ
uitā. Quintus/per essentialē ꝑfetionē/atq; formā. ¶ Cō
paratiōe quadā simili sol effector est/⁊ ꝯseruator/⁊ finis
optatus oīum mūdanoꝝ. Ideoq; oīuȝ ꝯgregator. Nūc
.n. Ilion ab ipso ꝯuersionis ⁊ ꝯgregationis effectu Pla
tonici in Cratylo cognomināt. Sūma participatio solis ‹Ilion›
hēt ī uisu. Secunda in uirtute uitali: tertia ī motu q̊dā: ‹lucis gradus›
ad solē ꝯuersoꝝ q in erbis lapillisq; solisequiis euidenter
apperet. Quartus: in fomento caloris. quintus ī lumine.
¶ Physici ueteres nōnulli/atq; inde religiose gentes pu
tauerunt ipsum Iouē sūmūq; deū esse mundū aīal eoꝝ
sententia beatissimū. Mundi v̊ cor (vt diximꝰ) esse solē. ‹Sol›
Nō sicut ⁊ in quolibet aīali primū maximeq; uiuat effi
caciaq; fecunda/spheras oēs mūdi/ globosq; progeneret
queādmodū ⁊ cor arterias/⁊ vt pleriq; putāt/uenas atq;
neruos/⁊ sūmatim oīa profert. Atq; sicut hinc ꝑ oīa mē
bra spūs diffundunt/sic a sole radii per oīa mundana ui
branť. Ita sane solē opificem mundi putabāt. Atq; eadē
rōe gubernatorē. Nec solū calore uiuifico oīa uegetantē
sed proiectis circū radiis/singula cōtuentē/ ⁊ intima in
telligentie luce oīa prorsus intelligentē. Hinc homer⁹ are
naꝝ q̊; numeꝝ marisq; mensuras Apollinē nō ignorare
fateť: Orpheusq; similiť. Theologi v̊ pythagorici atq;
platonici/soli totiq; mundo sublimiorē deuȝ ueriorē sen

tētia prefecerunt. Si animus a mūdo separatus esset / in
uisibilia dei ꝑꝓprios ipsoꝝ radios primū intueret. De
inde ꝑilla etiā mūdana ꝯspiceret. Cuȝ uero sit creatura
mūdi. Natus uidelicet ī mūdo ⁊ exmūdo īstrumēta cor
porea: nimiꝝ q̃ supra mūdū sunt excogitat ꝑmundana.
Per solē q̃dē deum: ꝑstellas uero fixas angelos ꝑerrati
cas autem animas: maxime uͦ perlunam

simili° & ꝯpar°

¶ Idem. Dionysius.

onitas adse conuertit oīa. Primaqȝ ipsa bonitas
dispsa oīa ꝯgregat tāq̃ unitatis. Prīcipiū ⁊ un
ifica deitas. Atqȝ hāc oīa tanq̃ prīcipiū / tāq̃ ꝯtinētiā /
tāq̃ / finē appetūt. Bonūq̃ ipsū ē ut sacra tradūt eloq̃a
exquo subsistūt oīa. Productaq̃ sūt inde uelut a causa
omniū ꝑfectissima: ⁊ inquo oīa cōstant tanq̃ in omni po
tente fundamento penitus cōseruata. Adquod oīa con
uertuntur / tanquā ad suū queqȝ finē. Quō uȝ cūcta desi
derant. Intellectualia quidē rōnaliaqȝ cognitrici quadaȝ
conditione. Sensualia uͦ sensuali. Que aūt sensu carent /
ingenito uitalis desiderii motu. Et q̃ sunt expertia uite /
solaqȝ sunt essentia predita / sola quadā ad essentialē parti
cipātiā aptitudine. Eadē ⁊ euidētis imaginis rōe / lumē q̃ȝ
cōgregat ⁊ cōuertit adse ipȝ oīa. Que uident. q̃ mouent.
q̃ illuminant. q̃ calefiunt. q̃ ue oīo ab eius radiis cōtinent
Qua ꝑꝑ sol grece helios appellatur. Quod ꝯgregabilia
reddat oīa / cōcilietqȝ dispersa. Oīa solē sensibilia ꝯcupi
scunt / uȝ uidere / aut moueri ⁊ illuminari atqȝ calefieri ⁊
oīo ab ipso lumine ꝯtineri desiderantia. ¶ Neqȝ uͦ hoc
īpresentia dico antiquoꝝ sequens opinionē / putantiū / so
lem esse deum ⁊ opificem uniuersi ⁊ idcirco patentē hūc
oculis mundum ratione propria gubernare. Veruȝ hec
ideo dixi / qm̄ inuisibilia dei a creatura mūdi ꝑ ea q̃ facta
sūt ītellecta cōspiciūt sēpiterna q̃ȝ uirtꝰ eiꝰ atȝ diuinitas
¶ De qnqȝ luminibꝫ. itē quō diuinū lumē agit īangelos
atqȝ animas. Marsilius.

Bonum
ex deo in deo ad deū
omnia

expers

lumen

helios

lumen 7

Platonici quinq3 lumina ponunt: primũ sup ĩtelligibile. Secundũ: ĩtelligibile. Tertiu3: cogitabile. Quartũ: imaginabile. Quintũ: uisibile. Visibile hoc/cuius fons prim̃ ẽ sol/dependere putãt ab imaginabili. Q̃ aĩe mundanę imaginatio ẽt excellentius isto apud se ipsã imaginat̃. Imaginabile quoq3 a lumine cogitabili: quod rursum prestantius eiusdem aĩe ratio excellẽter excogitat. Cogitabile hoc ab intelligibili similiter emicare: qḋ ⁊ per sũmã participationẽ existit ĩmundane huius animę intellectu: ⁊ performam uiget in ĩtellectu super mundano. i. angelico. Lumen aũt ipsius boni ꝓprius nõ appellatur intelligibile. Q̃m nullã h̃et cũ intellectu ꝓportionẽ: sed plusq̃ ĩtelligibile nominat̃. Et ab Apostolo Jacobo nuncupatur pater luminũ. s. quatuor reliquoꝝ. Hoc ip3 lumen sic infonte suo superat ĩtellectũ: queãdmodũ lum̃ in ipso sole excedit noctue uisum. ¶ Temperat ṽ se ipsũ benignitate sua. Graduq3 pleniore descendit in ãgelicos intellectu. s. Jn nostros ṽ parcius: excelsius v3 lumen minime tolerantes. Officiũ ṽ luminis ẽ tenebras caligines q3 discutere. Jtẽ leuitatẽ dare ac motũ sursũq3 attollere. Hęc igitur oĩa facit diuinu3 lumẽ ĩ aĩa intellectuali quidẽ omni: ẽt intenebrosa per ignorantiã: ac tenebrarum põdere pregrauata permundanos affectus precipitãtes ad infima. Prima quidẽ portio luminis exhibet̃ ĩtellectuali naturę ẽt nõ querẽti. Hic e uestigio seq̃tur amor qdã/nimiꝝ exlumine calor. amor ṽ vbi euadit ardẽtior q2/⁊ purgat/⁊ transfert/uberiorẽ iure reportat luminis plenitudinem. Tot ṽ plenitudinis gradus aĩę cõferunt̃ quot amor gradibus incalescit. Feruet aũt/ tum accensus afflante deo: tum nostro arbitrio concitus.

effectus lucis

¶ Jdem. Dionysius.

Et hęc quidẽ ad theologiã symbolicã. i. significatiuã pertinẽt. Jmpresentia ṽ intelligibilẽ ipsi⁹ boni

purg. amor

appellationē a lumine ductam celebrare debemus. Bonus quidem ipse lumen intelligibile nuncupatur. Quoniam intellectum oēs super cęlestē lumine īplet intelligibili. Atq3 ex oībus aīabus/quibus se ipsum infuderit/ignorātiā oēs errorēq3 expellit: easq3 sacri luminis participes efficit: intellectuales harum oculos purgat: obductaq3 ex ignorātia caliginē discutit. Atq3 pſūdo tenebrarum pōdere obtusos suscitat explicatq3 ī lucē. Primū qđ bis mediocre lumē īptit. Deīde posq3 aīe gustātes lum ardentius ipz amare ceperunt/uberius affluit: ideoq3 illuminat abundantius. Quoniam plurimū dilexerūt. Atz ita sēper īcēdit vt gradatī ultra pficiāt: quatenus sursū prouiribus se atollere ualēt.

purgare et illu.

¶ Deus ē lumē super lumē. Illuminat mētes oēs tū natura/tū gratia. atz īunū illuminādo cōciliat

Marsilius.

Ex principiū non ē formaliter lumen aliquod ab intellectu quouis excogitatū: vel pportionē ullā habens ad īntellectū. Dicitur tamē intelligibile lumez. i. luminis ītelligibilis auctor. Atq3 deinceps luminis cogitabilis/et imaginabilis/uisibilisq3 largitor. ¶ Quēadmodū sol stellas fixas illustrat et planetas/et elemēta/ita ferme deus angelos super mundanos. i. assistentes deo/et dūtaxat ꝯtēplationi uacantes. Itē circa mundanos. i. angelos īgubernatione mundi ministrātes deo. Rursuz intra mundanos. i. ītellectus humanos. ¶ Nec solū naturale lumen abinitio semel unicuiq3 tribuit sed etiam super naturiale multis nouumq3 largitur. Et quēadmodū sol distributa lumina pœnes se ipz ꝯprehendit ī uno uberiusq3 possidet/atq3 prius: ita multoq3 magis deus intelligibiles et ītellectuales rōalesq3 uirtutes/ atq3 fulgores ī uno pœnes se uigore cōprehendit. Qui sane et infinitis gradibus sequentes superat: et naturali ordine/uel tēporali ēt antecedit. ¶ Quoniā vero diuinū lumē et simplicissumū ē et ipsa unitas: ideo quoscūq3 intellectus ad se

conuertit/in unã quasi formam τ uoluntatẽ/τ actionem mirifice congregat/vt non mirum sit,duz multe mentes eidẽ simul deo sunt dedite/ querendo vz contemplando amando/fruendo/ab alia uicissim in aliã cogitatus/τ affectus τ motus aliquos redundare. Mitto nunc q̄ circa idẽ una dumtaxat ẽ uera sentẽtia:esse v̄o false cõplurime possunt. Unde cõfirmat̃ ueritatis quidem lumẽ/mentes inuicem congregare contra vero falsitatis tenebras disgregare. Animus deniqz unifico dei lumine plenus unica uirtute cõsequit̃ oĩa que ceteri multis sensibus τ imaginatione rationeqz τ intelligentia prosequuntur.

Idem. Dionysius.

Ipsum ergo bonũ lumine quouis excelsius/lumen ĩtelligibile nuncupat̃ tanq̄ fontana lux τ exubrãs profusio luminis:intellectũ oẽz supermundanũ circamũdanũ/intramũdanũ/sua illuminãs plenitudine. Totasqz ĩtellectuales hoꝝ uires renouans. Et oẽs deniq̄ ĩtellectus cõprehẽdẽs eo ipso q̄ se super eos expãdit. Atqz oẽs excedens eo q̄ desup exstat. Et oĩo tanq̄ principiũ luminis super lum̃/auctoritatẽ dominationẽqz oẽz potestatis illumanãtis ĩse cõplectẽs τ ex cedẽs atqz ãtecedẽs. Iã v̄o ĩtellectualia rõaliaqz oĩa congregat atqz cõciliat. Nã quẽadmodũ ignorãtia eos q̄ decepti s̃t/diuidit/sic ipsa intelligibilis p̄sentia luminis eos q̄ illuminat̃ cõgregat/unic pficit. Cõuertit q̄z ad ip̄z q̄ȯ uere ẽ ex opinionũ diuersitate. Uariasq̄ uisiones/siue vt rectius loquamur imaginationes/ in unam ueram/puram/uniformẽ/cognitiõem cogit. Ac uno tandẽ τ unifico lumine complet.

Ipsum bonum oĩa reddit suo lumine pulchra.

Marsilius.

Ol trib; potissimũ gradib; per oĩa diffũdit intime lucis imaginẽ. Primo q̄ȯ per celestia. Secundo v̄o corpora penitus sub celo diaphana. Tertio p superficies corpoꝝ solidoꝝ. Similiter ip̄z bonũ lucis ꝓprie gratiã/

prietates lucis .iii.

q̄ pulchritudo dicit̄ per āgelos/per aīās/p corpora porri git. ¶ Pulchritudinē cōiter circa corpora ī duobus uer sari putam̄. In ꝓportione vȝ quadā mēbroꝝ atqȝ linea rum coloribꝫqȝ perlucidis. In aīs q̄ȝ pulchritudo tribu ta diuinitus ī ꝓportione uiriū motuumqȝ animi/iteȝ in cogitationis ꝛ intelligentie claritate cōsistit. In angelis ēt pulchritudo desuper emicans in ꝓportione/intelligen tie uoluntatisqȝ/ꝛ actionis/rursumqȝ in ueritatis lumi ne collocat̄. ¶ Sūma tandē ipsius dei simplicitas efficit: vt ꝓpria pulchritudo dei proportionē nō hat a luce disti ctam. Sicut neqȝ sol caloreȝ a lumine differentē. Efficit insuper vt pulchritudo ꝛ pulchrū/quę duo quedā sunt in rebus: unū deniqȝ sint inipso: sicut nec ī ipsa luce sim pliciter considerata aliud quidem lux ē ꝛ aliud v̄o lucere. ¶ Nec multa quidē hic de pulchritudine vel de amore dicā: plurima. n. ī libro de amore tractam̄/cōuiuiū Pla tonis interpretantes. Quē sane libꝝ placuisse Dionysio propterea cōiectam̄ q̄ Platonica uerba in hoc pręcipue capite libenter imitatur ꝛ comprobat.

¶ Idem. Dionysius.

Oc ipȝ bonū a sanctis theologis vt pulchꝝ ꝛ pul chritudo: itē vt dilectio diligēdūqȝ laudat̄. Et q̄ cunqȝ alie apellatioēs diuine pulchritudinem illā decēt gratiosissimā/ꝛ oīs pulchritudinis auctor ē. Pulchꝝ v̄o ꝛ pulchritudo ī causa illa/q̄ ī uno oīa colligit/ distinguē da nō sr̄. hęc. n. ī rebꝫ q̄ȝ post deū oībꝫ ēt ītelligibilibꝫ/in participationes pticipātiaqȝ diuidimus. Pulchꝝqȝ no minamus/q̄ȝ ē particeps pulchritudinis. pulchritudinē v̄o participationē quādā causę primę pulchra oīa faciētis ¶ Ipsum v̄o super eētiale pulchꝝ/pulchritudo q̄dē di cit̄/propter illā q̄ rebus oībus pro suo cuiusqȝ mō pul chritudinē tradit. Atqȝ vt oīum cōcinnitatis nitorisqȝ causa luminis vȝ īstar cūctis corruscās fontani radii sui

teriuationes/oĩa passim pulchra reddentes: & tanquam adse oĩa uocans. Unde & aduocando pulchritudo grece callos cognominatur. Ac deniq3 tota i totis & unũ colligẽs ❡ Appellatur/& pulchrũ. Tanquã uniuersã cõprehendens pulchritudinẽ atq3 super pulchrũ. Sẽperq3 & secundum eadẽ & eodẽ mõ pulchrũ. Nec unq̃ ortũ neq3 caducum: nec ad auctũ/n3 diminutioni subiectũ: nec pri qdẽ hac pulchrũ/illa vero turpe. Nec alias qdẽ pulchrũ: alias vero ne quaq̃. Nec ad hoc pulchrũ: ad illud turpe. Nec hic qdẽ ita. Ibi vero aliter. Nec his sane formosum. Illis aũt deformme. Sed tanquã tp3 secundũ se ipsum secũ ipso uniforme semp existens pulchrũ. Atq3 vt uniuersi pulchri fõtanã pulchritudinẽ ĩse ipso eminenter ãticipãs. In ipsa. n. simplici & excelsa pulchrorũ uniuersorũ natura/oĩs pulchritudo & omne pulchrum uniformiter secundũ cãm pexistit.

v. niforme

❡ Pulchritudo prima est oĩum principiu3 & exẽplar & finis. Atq3 est ipsum bonum.

Marsilius.

Omnia pulchra ad primã pulchritudinẽ referuntur. Cuius pticipatione magis minus ve pulchra fiũt. Est aũt pulchritudo prima oĩu3 causa/efficiẽs finalisq3 & exẽplar. Efficiẽs inq̃ mõ perfecto. Nã non solũ dat eẽ sed & motũ atq3 cõseruat. Nemo dubitat rẽ quãlibet eẽ pformã. Formositatẽ vero cuiusq3/q̃/& sua cuiq3 pulcbritudo ẽ eẽ ĩtegritatẽ forme nemo negabit. Ab eadẽ utiq3 cã & formositas ẽ/atq3 forma. Formositas aũt tanquã pulchritudo quedã a pulchritudine prima dependet. Que qdẽ cũ tribuat unicuiq3 formam/perquã ẽ unũ q̃dq3/nimirũ tanquã efficiens causa oĩbus eẽ largitur. Preterea dũ formam exibet/que ẽ principium motionis adhibet interea motum: motum inquam certum forme proprie comitem. Illhinc igitur habent singula/vt ad salutem suã moueantur: & iperfectore quiescant. Hinc efficitur vt

pulchritudo prima faciat/⁊moueat omnia paritēq; cōser
uet. ¶ Qm̄ ṽ singula quatenus pulchra sīt/amabilia sūt
merito pulchritudo prima maxime oīuz ē amabilis/ tuz
sibi ipsi/tū ceteris. Sed qz sibi ipsi amanda ē:ideo amore
sui se ipsam propagat/tanquā ī suas imagines/in oīa pul
chra:qz rursum oībus ē amāda/iterim ꝯciliat oīa. Que
dū insingulis pulchris amandis/pulchritudinē primam
amant/⁊ alia aliis amica fiunt/⁊ conueniunt in eodem.
Quapropter per ipsaz pulchritudinē societates oēs com
munionesq; nascuntur. Item intima unicuiq; rei ī suis
partibus ꝯgruētia. Hec.n.tāquā proportio quedā a pul
chritudine prima ꝓportionis oīs origine proficiscitur.
¶ Hinc rursus efficitur/vt pulchritudo prima sit finis
oīuz. Quatenus oīa/⁊ ad hanc amandā ꝯfluūt:⁊ oēz co
natū motūq; suū huc dirigūt/ vt integritatez forme for
mositatēq;/tū suā querāt/ꝯseruētq;/ prouirib; ī aliudq;
deriuent:tū alienam ꝯparent/atq; fruantur. ¶ Deniq;
pulchritudo prima ē causa oīuz exemplaris. Singula.n.
sunt performā. Dispositio ṽ uniuscuiusq; forme ꝑdisposi
tionē rōēzq; formalē prime forme ꝑagit. ¶ Cū ṽ dotes
eiusmodi quas prime pulchritudini ꝓprias attribuimus
ipsi tam̄ bono sint ꝓprie/ꝯcludit primū pulchꝝ primūq;
bonū esse idē. Plotinus quinēt postquā pulchꝝ distinxit
a bono/tanquā emanantem foras splendorē ab intima lu
ce/tandem ipsū bonū/rōe quadaz super pulchra pulchri
tudinē appellauit. ¶ Materia prima/que non ens ꝓpter
informitatē cognominatur/formā formositatēq;/imo/ ⁊
oēs formas naturaliter appetit:atq; ita appetit eē/⁊ pul
chre pariter/atq; bene esse. Ipsumq; bonū pulchrumq;
primū/inhoc saltē emulari uidetur:ꝙ quēadmodū illud
ita ⁊ hec nullam habet formam. Itē quatenus illud oēs
largitur formas:eatenus hec easdem ⁊ auide adsciscit/⁊
libenter amplectitur.

Pulchrum

¶ Idem. Dionysius.

Ex hoc ipso pulchro oībꝫqꝫ sunt ē est / vt pro modō suo sint pulchra. Atq̃ ꝑ ipꝫ pulchrū / oīuꝫ ꝯgruentie amicitieqꝫ ⁊ ꝯmuniones unionesqꝫ proueniūt. ¶ Idqꝫ oīuꝫ ē principiū / vt causa efficiēs ⁊ mouēs ⁊ ꝯtinens uniuersa: pulchritudinis vꝫ sui ipsiꝰ amore. Est ⁊ finis oīuꝫ Cunctisqꝫ amabile / tanq̃ finis. Oīa. n. pulchri gratia fiunt. Exemplaris q̃ꝫ causa est. Oīa. n. per pulchꝝ diffiniūtur. ¶ Quāobrem idē est pulchrū ipsuꝫ atqꝫ bonū. Q̄m oīa pulchꝝ parit̃ atqꝫ bonū secūdū oēꝫ causam appetūt. Nec quicq̃ ē ī reꝝ ordine: q̄d nō sit pulchri boniqꝫ particeps. ¶ Audebimꝰ q̃ꝫ dicere: ipꝫ ēt nō ens / pulchri boniqꝫ cōpos existere. Tunc. n. ⁊ ipꝫ ē pulchrū atqꝫ bonum q̃ndo ī deo ꝑ oīuꝫ ablationē supramodū eēntię celebrat̃.

¶ Idē est primum bonū atꝫ pulchꝝ. itē a pulchritudine prima sūt reꝝ essentię uniones / discretioēs / ꝯmunioēs ordiēs ꝓportiones status motꝰ

Marsilius.

[N]emo argumētari debet: primū principiū / qꝛ q̃ꝫ plurima facit / eē ꝓpterea multiplex vel ī natura vel actione. Sꝫ potius cōtra qꝛ vꝫ ē īfinite simplex / ideo eē primū: ⁊ iccirco illīc oīa proficisci ⁊ quoniā ꝑ mirā simplicitatē ē ipsa unitas / uirtutē īfinitam h̄re cūcta creātē. Siq̄dē insingulis unaqueq̃ uirtus quatenus unita magis ē / eo potentior ē: efficitqꝫ plura. Ipsū ḡ principium apud Dionysiū / sicut sūme unū ē sic unite / unice / unica uirtute ⁊ actione dicitur oīa procreare. ¶ Proīde si singula cōsideres nature opera cęlū / elemēta / plantas / aīalia videbis naturę intentionem duo hęc pariter ubiqꝫ curare: cōmoditatē vꝫ ⁊ ornatū. Q̄d vel minimis q̄bꝫqꝫ est maxime manifestū. In herbaꝝ foliis: in alis papilionuꝫ. cōmoditas q̄dē ⁊ utilitas ad bonū pertinet. Ornatus v̊ modus spēs ordo / dispositio ꝓportio / ꝯcinnitas / ꝯsonātia

Virtus unita for[tior]

quodlꝫ ens est unū aliquo: at nullū implet perfectaꝫ unitatē, nisi Deus: qui sine ꝯpone omniuꝫ reꝝ tanq̃ signorꝫ ueritas, perfectaꝫ unionem solus implet, estꝫ principium et finis omniuꝫ, simplicissime un[um].

gratia claritas spectat ad pulchꝝ ex his ergo colligitur ĩ
sũmo naturę principio primã pulchritudinẽ cũ prima bo
nitate concurrere. Et si Plotinus bonũ anteponit pul
chro. Tũ rationib⁊ aliis: tũ ẽt qꝛ bonũ usqꝫ ad materie
prime cẽtrũ uidet attingere. Materia siqdẽ necessaria est
⁊ utilis ⁊ cõmoda mũdo. Pulchrũ uº nõ ad ꝯformẽ ma
terię sinũ ĩspicit penetrare ꝫ circa supficiẽ eiꝰ ĩforma ver
sari dicit tam̃ primũ principiũ tã a Plotino q̃ꝫ a Diony
sio/ipꝫ pulchꝝ ⁊ pulchritudo prima: non qꝛ sit formalis
aliqua pulchritudo ꝫ qm̃ prima sit causa pulchritudinis
¶ Contẽplat̃ ꝑterea dionysius noster in sole occultã solis
naturã atqꝫ lucẽ. Ubi natura qđ ẽ lux ipsa se intus colli
gens in se ipsam. Lux aũt natura rursus existit se ipsã ex
plicans in apertũ similiter contẽplat̃ in deo efficacẽ natu
re fecunditatẽ: ⁊ clarissime rursus ĩtelligẽtię ordinẽ. Illã
qđ ꝓprie nominat bonitatẽ. Hãc uº nuncupat pulchritu
dinẽ. Re qđ ipsa penitus unũ. Sꝫ hanc ab illa quadam
rõe distinctã. Quẽadmodũ igit̃ quecũqꝫ fiũt a natura so
lis occulta eadẽ ꝓficiscũt̃ a luce atqꝫ uicissim/ita q̃cũqꝫ
a bonitate nascũt̃/eadẽ a pulchritudine disponũt̃. Sicut
in artificio cũta simul ⁊ uirtus in artifice mouẽs efficit:
⁊ rõ interim artificiosa. Dũ fiunt ordine suo quęqꝫ dispo
nit. ¶ Quęcũqꝫ ĩ ordine reꝝ ad gratiã claritatẽ/ꝓportio
nẽ cõcinnitatẽ ꝯsonantiã ordinẽ attinẽt/tanq̃ꝫ ꝓpria pul
chritudinis a pulchritudine prima perficiunt̃. Hęc igit̃
oĩa Dionysius ĩ pręsentia numerat. Essentiales qdẽ sbsi
stentie reꝝ in claritate forme ⁊ eiusdẽ ĩtegritate cõsistũt.
Uniones qꝫ discretioẽsqꝫ reꝝ: siue in suis uniuscuiꝰqꝫ
partib⁊ ĩsint: siue ĩter rẽ hanc ⁊ aliã ꝯsiderent̃ ad ꝓpor
tionẽ quandã spectare uident̃. Similiter q̃ per unionẽ di
scretionẽqꝫ ꝯtingũt. s. idẽtitates diuersitatesqꝫ ĩ natura.
Itẽ similitudines dissimilitudiẽsqꝫ inequalitate ad ꝓpor
tionẽ aliq̃ꝫ mutuãqꝫ habitudinẽ referri putẽt̃. In prima
pulcritudĩe unitas cũ multitudĩe ita sẽp ẽ ꝯcors ut alte

rutꝝ nō īpediant. In unitate essentie trinitas ī effabilis
ꝛ ītrinitate similit᷑ unitas. In conceptu diuino unica lux
intelligentię simplicissime cū idealium radiorū mira mul
tiplicate conspirat. Hinc efficitur ut in re qualibet ꝛ uni
tas sit essentię/ꝛ partium seu uirium multitudo. Nec al
terum īpediat alterꝝ. Itē vt in uniuerso multe reꝝ spēs
actionesq̄ ī una totius mundi forma ordineq̄ cōueniāt
Perq̄ qdē conuenientiā ꝛ superiora ad īferiora/ ꝛ hęc
ad illa/ꝛ equalia īuicē quodāmō se ꝯuertūt mirabilit᷑q̄
cōmunicant. Vnū qdq̄ tam̄ suā interim seruat ꝓprieta
tez. ¶ Pereandē q̄z ꝯuenientiaz cęlestia sᷓ et in terrenis
mō quodā prope terrēo. Ac terrena sunt ī cęlis: ꝟ ibi rōe
cęlesti. Hinc utiq̄ totus sibimet mundus ceu uiuens
vnū est cōnessus. Totusq̄ vbiq̄ respondet toti. Vt si
quis terrenuz Mercuriū explorauerit/ꝛ oportune susce
perit/sit quodāmodo cęlestē ad se Mercuriū attracturus.
Sed de his in libro de uita latius disputauimus. ¶ Pro
inde ꝓportio quęuis armonica vel exterior vel interior
a prima pulchritudine oībus est tributa. Perportionem
eiusmodi partium/uirium/actionum/tum substantie sta
biles permanēt insolubiles: tū res fluxe perpetua quadā
propagagine/speciem retinēt sempiternaz. ¶ Deniq̄ seri
es ideaꝝ diuina mente cōcepta est proculdubio pulchri
tudo prima. Ab hac igitur ꝛ in ipsa unum quodq̄ est ī
certa specie rationeq̄ propria constitutum. Vz vt ignis
necessario sit lucidus/calidus/siccus/leuis. Percertā v̊
naturam/inclinatio/ motio/actio/ similiter est sua cuiq̄
destinata. Illhinc igitur ꝛ status ꝛ motus est omnibus
assignatus. Ipse v̊ deus/vt Plato disputat in Parme
nide/neq̄ mouetur/neq̄ motus est ullus alioquin īper
fectus fore compelleretur. Neq̄ stat: esset. n. ex statu q̊dā
ac stānte compositus. Neq̄ status est ullus. Quo. s. for
maliter aliquid stare dicatur. Primum namq̄ principiū

est i nullo neqȝ est ipsa dumtaxat idea status. Esset. n. & certa specie definitus / & ad certum designat⁹ effectum.
¶ Sed ne pigeat mysterium hoc Dionysiacum memorie cōmendare. Quēadmodū in pricipio numerorū summa vnitas concurrit cum infinita numeraliuȝ uirium multitudine / sic in principio rerum penes ipsam nature unitatem inextimabilem / in numerabilis existit rationū idealium multitudo. Nec eiuimodi multitudo summam ipedit unitatem: sed necessario comitatur. Quamobrē diuina unitas atqȝ discretio usqȝ adeo pariter ubiqȝ regnat: vt nulla vel tā interse diuersa esse possint / quin inaliquo simiul communi conueniant / vel tam exacte conflata ex pluribus / quin plura hec suam ad huc aliquam seruent proprietatem.

¶ Idem. Dionysius.

Oc ipsum bonum vnū atqȝ pulchrum unice causa est multorum omnium pulchrorum atqȝ bonorum. Ex hoc omnes rerum essentiales subsistentie. Vniones. discretiones. identitates. alteritates. similitudines. dissimilitudines. Preterea discretorū cōmuniones. Vnitorum inconfuse proprietates. Superiorum prouidentie Rerum eiusdem ordinis consortia mutua. Conuersiōes inferiorum. Omnium interea sui met conseruatrices inmutabilesqȝ mansiones atqȝ firmitates. Rursus omniū in omnibus prosua cuiusqȝ proprietate cōmuniones. Et congruentie inconfuseqȝ amicitie consonantieqȝ uniuersi. Atqȝ omnes inuniuerso / tum eorum que re vera sunt cōtemperantie / īdissolubilesqȝ cōnexus: tum eorum que fiūt perpetue successiones. Deniqȝ stat⁹ omnes motusqȝ mentium / animarū corporū. Status. n. est omnibus atqȝ motus quod omni statu motuqȝ superius exstans rem quamlibet in ratione propria firmat & ad propriam dirigit motionem.

¶ De motu āgeli? aīe triplici.i.circulari/recto/obliq̃
Marsilius.

Inter uirtutē naturalē atq3 cognitricē hoc īter est potissimū:q naturalis uirtutis actio fertur foras/ ac desinit ī subiectū.Cognitricis vero virtutis actio per manet penes ipsam.Qua propter hęc quidem circulare non nihil habēt.Quod enim ī orbem mouetur/versatur circa se ipsum:reditq3 semper ūde discessit.Illa vº rectā videtur lineam imitari/ab altero videlicet pūcto in alterū desinētem. ¶ Corpori quidem sola competit eiusmodi actio/motioq3 ꝯsimilis.Intellectui vº conuenit actio circularis. Cum enim cognitio quelibet in se videlicet quodāmodo permanens circulare nō nihil habeat/ imaginatio quidem magis q̄3 sensus:ratio quoq3 magis q̄3 imaginatio:intellectus deniq3 tāquā cognitio sūma/ circularis est sūmopere. ¶ Hinc fit vt aīa inter ītellectu3 corpusq3 media/mediā habeat actionē motūq3 similiter tu3 orbis/tu3 recti participe3. Vna siquidē intellectus ipsius actio est ītellectio/ ex se exordiēs ꝛ orbicularit̄ remeans in se ipsa3.Quatenus vero se suaq3 intelligit/eatenus ītelligit/efficit/mouet/regit alia. Hic igitur recta quedā linea tēdens ī alia orbē ītimū comitatur/v3 inde ꝓfecta.hęc igit̄ actio circa alia ītimā nō distrahit actionē.Aīa vº ꝛ aīaduersiōe sui facit circulū ꝛ uegetatiōe corporis negocioq3 circa corpus rectam lineā imitatur.S3 quoniā hęc nō depēdet ab illa nimiꝝ aīa sic agēdo distracta videt̄/ꝛ apud eā opatio altera vicissim īpedit alterā ¶ Veꝝ si ad mentē quidem circuitus attinet/ad animā vº motio quedā mista/ad corpus deniq3 recta/vnde na3 cęlestis reuolutio prouenit?Non a corporea quide3 cęli natura.Sed a motore cęli mente vel aīa/ vel utraq3 ad circuitū interea ꝯferente figura.Esse vº mundanū motū a mente simul ꝛ aīa Platonicus quisq3 cōniciet ex moti

Dna

Motus Dx iii circularis rectus

bus mundi mystis/orbicularibus videlicet atq3 rectis. Hactenus Platonice tantum locuti sumus. Ad Dionysium reuertamur/Platonica semper in melius reformantem. ¶ Cum mens angelica per diuinum lumen intelligens/ipsum quoq3 lumen intelligat/idq3 vniformi perpetuoq3 actu semper efficiat/merito sic remeans ũde cepit/circulũ quendam uidetur efficere. Mox vero ĩtelligẽs inferiora/ꝛ intelligendo dispensans perrectã lineaz ita procedere iudicatur. Nec enim illuc spectat vnde ceperat. Nec que gubernantur inde similiter dispẽsantur. ¶ Inter loquendum Dionysius nostri Platonis amator libenter verbis Platonicis vtitur. Ubi inquit recta quadam via omnia peragit. Quod quidez Platonis est inquarto legũ dicẽtis deum dum vniuersa lustrat in orbem/oĩa interim via recta peragere. Ubi sane dicit deus secundũ naturã circuitum agẽs via recta peragit .i. naturalis ꝛprima dei actio uersat̃ circa se ipsum intelligendum atq3 amanduz exhoc autẽ circulo linea recta sub oritur dũ videlicet se ĩtelligẽs ĩtelligit ꝛ efficit oĩa. Animus vero noster contra/exordiẽs alinea recta qua versatur circa alia desinit in circuitũ quo se ipsuz aĩad uertit. ¶ Proinde motus obliquus partẽ quidẽ habet recti/partẽ vero circuli. Angelus igitur dũ quasi recta quadam processione gubernãs ĩferiora/ab ipsa diuinorum ĩtelligentia non discedit/atq3 ita summum illum conseruat circuitum nimirum obliquum motum imitari videtur. Eatenus autem in eodem suo habitu perseuerat/quatenus in deo permanet velut cẽtro. Ipsa nãq3 unitas/status oĩs prĩcipiũ est ꝛ ratio. Stare.n.cẽset̃/qđ sui habitus retinet unitatẽ. Est ꝛ fundamẽtum motus. Non enim motus est nisi cõtinuus. Neq3 cõtinuat̃ actus nisi punitatẽ uis ipsa mouẽdi pmãet. est ꝛorigo idẽtitatis/equalitatis similitudinis. Siquidem per ipsaz unitatẽ/ꝛ q̃ sũt eadez/

unum sunt insubstantia: ꝛ que sunt equalia/sunt vnum inquantitate: ꝛ que similia/ vnuz inqualitate. ¶ Quem admoduz vero a circulari celestium motu/tum recti elemẽ torum atqꝫ mistorum/tum obliqui uiuentiũ motus pro ficiscuntur atqꝫ reguntur: ita ꝛ rectus obliquusqꝫ motus .i. actus angeli ab intimo eius circa deum circuitu uim omnez ordinẽqꝫ sortitur. ¶ Platonicus Timeus incelo circuitus precipue duos suspicit. Erraticũ. s. planetarum. Atqꝫ nõ errantem: vꝫ firmamẽti. Circuitus ferme simi les in anima cõtemplatur. Erraticũ quidem in ratione circa se ꝛ causam cognoscendá uariis discursionibus ab errante. Nõ errantem vero/in ĩtellectu \ se ipsuz causamqꝫ suam per simplicẽ firmumqꝫ intuitũ cõtuente. Preterea quemadmodũ subluna motus recti sunt gemini alter qdẽ ascendentiũ/alter vero descendentium/sic in anima motus quasi rectus est duplex. Alter/sentiendo corpora ꝛ ima ginando imagines corporum ad ex terna descendit. Alter ascendit. Aut ex multis sub specie singularibus speciem uná rationẽqꝫ ꝯmunem cõcipiens atqꝫ colligens: aut ẽt ex natura corporea interdum excogitás in corporeá. In hoc aũt officio refugiens multitudinẽ cõfugere uidetur ad unitatem. ¶ Inter hec vero memento/quo superior uir tus est/eo ꝛ minus multitudine indigere/ꝛ magis ĩuni tate multa complecti. Sepe uisus unico intuitu figuraz percipit circularem quá actu multiplici digitorũ tactus exibet iudicádá. Imaginatio una cõficit quotcunqꝫ mul ti sensus efficiunt. Ratio singula imaginationis specta cula: sũmatim sub vna specie cõtuetur. Intellectus uno sepius actu stabili cõspicit. Quod ratio multis ĩdagauit ábagibus. Appellatur tamen ratio etiá ĩtellectus a Dio nysio: sed inferior ꝛ ĩ utroqꝫ ĩtellectu circulũ platonico more designat. Circuitũqꝫ ĩtellectus ĩferioris erraticũ resoluit ĩ orbẽ ĩtellectus superioris nõ errantẽ. i. minime

circuit⁹ d.

68

uagabūdū erroresq; rationis emēdātem atq; firmātem.

¶ Quē admodū vero ex iactu lapilli inaquā circuli plures euestigio sub secuntur sic exingressu animę inse ipsa; circuli deinceps multi nascunt̃ primo qd se ipsā aīaduertit dex ꝓpriis actionib; uires suas agnoscit atq; naturā. Atq; ita nōnuq; exrōnali maximę itellectualis euadit: unaq; iā efficit̃ exmultiplici. Secūdo v̄o circuitu p itelligentiā suā aīo participanti tributā angelicā excogitat intelligentiā/non in aīa qd ulla ꝑ inse ipsa ꝯstantē: ꝓpriaq; aīę unitatę longe simpliciorē/tertio tandē circulo per intelligentiā angelicā ꝯtemplat̃ deū oīs intelligentię lumē Tres aūt actus eiusmodi ideo circuitus appellant̃ qm̄ in suā originē se reflectuntur. ¶ Nominat̃ aūt motus obliquus in aīa quando luminib; infusis adeo/ip; met deu; excogitare ꝯtendēs/adiuinitate procul aberrat. Tunc. n. q; ꝯuertere se ipsam nitit̃ illuc vnde mouetur/refert q̄dāmodo circulū. Qm̄. v̄o non peruenit/ nō nihil ad huc recti recinēs/obliqua relinquit̃. Errat aūt sic a deo quotiens rōe utens potiusq; intellectu/notionē quandā sub diuino lumine circa deū cōcipit nō simplicissimam quidē atq; stabilissimā/qualē intellectus purus augurari solet: sed mobilē potius atq; multiplicē quā humana ratio cōfingere ꝯsueuit ideoq; longissime a diuina sūmitate distā ctem. Appellatur aūt eiusmodi/notio mista/quoniam ibi rationis actio diuinas intelligentię species/cum imaginibus imaginationis humane cōmiscet.

¶ Idem. Dionysius.

Intellectus diuini circulo qd moueri dicunt̃ dū pulchri boniq; splendorib; principio & fine carentibus ꝯiungunt̃. Recte v̄o linea quādo adinferiorꝝ prouidentiā prodeūt/recta oīa peragētes. Obliq; v̄o/qm̄ du; sequentib; prouidēt nunq; a ꝓpria idētitate discedunt: v; circa pulchꝝ atq; bonū/idētitatis causā ideficientē

Mot[is] aiæ circ

choreā agentes. ¶ Aliq̄ vͦ motus circularis quidē ē īgres sus inse ipsam ab externis. Atq̄ intellectualiū ei⁹ uiriū glomeratio uniformis velut circulo quodā acta / mun⁹ nō erraticū ei largiēs. Eamq̄3 a multis extrinsecus cir cūfusis diuertēs atq̄3 colligēs: primo q̄dē inse ipsā. Secū do tanq̄3 uniformē iā effectā3 singulariter unitis potesta tib3 copulans. Tertio hinc ad pulchr̄ bonūq̄3 perducēs q̄d super oīa q̄ sīt ē unū atq̄3 idē / neq̄3 p̄ncipiū hens neq̄ finē. Obliq̄ vͦ mouet̄ aīa. Quatenus diuinis subrutilat notionib3 / pro sua dūtaxat proprietate subsceptis: non in tellectuali quidē stabiliq̄3 sorte: s̄ rōali discurrenteq̄3 cō ditione / transeuntib3. s. actionibus atq̄3 permistis. Linea vͦ recta mouet̄ quando nō ingredit̄ inse ipsam nec intel lctuali uniformiq̄3 p̄prietate mouet̄: hoc. n. ē vt dixi cir cuitum agere: s̄ adexterna p̄cedens abeis uelut a signis quibusdā uariis multiplicibusq̄3 ad simplices ꝛ vnitas contemplationes erigitur.

¶ Ipsum pulchrū bonūq̄3 est causa efficiens / exē
plaris finalis ꝯseruatrix oīs stat⁹ atq̄3 mot⁹
ꝛ ordinis boniq̄ toti⁹ rer̄ omniū.

Marsilius.

Rimū rer̄ principiū / q̄d ex ipsa q̄dē fecūditate natu re dicit̄ ip̄3 bonū / ex ipsa vͦ intelligētie luce dicit̄ ipsū pulchr̄ / ē causa mot⁹ oīs recti / circularis / obliq̄ / tū ireb3 incorporeis / tū corporeis. Multoq̄ prius stat⁹ oīs ē cau sa / tū q̄2 status perfectioni principii propinquior ē / tū3 q̄2 in uno q̄3 precedit ac regit uniuscuiusq̄3 motum: videli cet statū uirtutis optantē. ¶ Cōclude / si stat⁹ motusq̄3 oīs causa deus ē / ip̄3 omni statu motuq̄3 superiorē eē. Est aūt causa utriusq̄3 modis quatuor. ex qua. per q̄3. ad quā siue cuius gratia. In qua. i. efficiēs. exemplaris. finalis. cō seruās. Efficiens inquā / q̄2 dum unicuiq̄3 dat essentiam essentialē p̄ uirtutē interim ꝛ perseuerantiam inessentia

prestat / et efficaciã admodum subito operantē. Exēplaris q; quoiã spēs modus et ordo utriusq; designat poenes deū. Finalis īsuper / ad quã utriusq; et ītentio spectat et cui' gratia edit actio. Cōseruãs deniq; qm̄ et ut princi piū ac exēplar seruat ad destinatū tēpus unicuiq; mune ra semel data: et ut finis ql'ibet ad se cōuersa pmō cuiusq; pficit atq; reformat. ¶ Qis eēntia uitaq; mētis aię na ture dependet ab ipso. Qd qdē ualde platonicū ē. Natu rã. s. inter aīaz corpusq; eē mediã, uitãq; hre. Putãt. n. mentē qdē esse uitã a corporib; alienã. Aīaz uo uitam ad corpus exquadã sui parte vergentē. Naturã deniq; uitã quãdã eē ex acessu aīe ad corpus euestigio resultãtē. Siue natura sit uniuersalis sub aīa mundi / corpori īfusa mū dano siue particularis sub aīa nr̄a nostro. ¶ Post natu rã dionysius corpus platonico more disponit narrat sa ne q̄ pertinent ad quantitatē vel cōtinuam vel disertaz. Et interim quę spectant ad qualitatē et quę adutramq; et quę comitant atq; secuntur. Quales sunt mēsure / mo di / proportiones / harmonie. i. cōgruentie. Mistiones / ser uata tamen discretione. i. uniuscuiusq; proprietate na ture. Item pprietates partiū. Perfectiones totius. Cō centus / quibus partes partibus totiq; ligantur. Prete rea ordines cōparationesq; inter totū aliud atq; totum atq; summatim et cetera modis (vt dixi) quatuor ex bo no pulchroq; dependēt. ¶ Maxime vero si inde dotes ani mę. Naturalis v; vel acquisitus habitus animi. Et sen sus rōq; et ītellectus. Atqui inhoc ipso intellectu / tū ta ctus. i. subitus principiorū uniuersalium ve intuit' ; tū scientia cōclusionū argumētationibus cōparata / tū unio in excelso mentis excessu cum deo deniq; facta. ¶ Prin cipiū ordinis uniuscuiusq; propriū ex principio uniuersi dependet. Quicqd igit ī quo uis ordine mun' id optinet

iiii.

vt sit efficiens aut finis vel exẽplar vel conseruatio vel elementale fundamẽtu₃ vel perfectio formalis/hoc sane totu₃ primi principii benificio possidet. Idest ipsius boni pulchriq₃ dono. Hoc.n.tanquã primũ ꝛ vltimũ oĩa petũt. Deniq₃ ꝛ q̃ sũt.i.sempiterna/ꝛ q̃ nõ sũt.i.fluxa vel in formia ꝛpẽdẽt aprincipio reꝝ primo/mõ quoda supraq̃ essentiali oĩa cõtinente. Quod qdẽ ꝛ principiũ ꝛfinis est oĩu₃/supra principii finisq₃ modum. Nullã.n.propterea cũ sequẽtibus proportionẽ habet: qualẽ propria reꝝ prĩcipia propriiq₃ fines habere uidentur. Qð aũt dixit oẽm infinitatẽ terminũq₃ illinc existere platonici Philebi sensu itellige ĩfinitatẽ capacitatis in materia atq₃ aĩa. Infinitatem ꝓpagationis ĩ spẽ successionisq₃ ĩtempore. Terminũ vero formas atq₃ perfectiones.

Infinitas iii
terminꝰ

¶ Idem. Dionysius.

Ipsu₃ bonũ atq₃ pulchꝛ omni statu motuq₃ superius auctor ẽt ꝯseruator ꝛ finis haꝝ triũ ĩ mũdo motionũ/atq₃ ẽt sesibiliu₃: multoq₃ prius uniuscuiusq₃ mãsionũ ꝛ statuũ atq₃ firmatũ. Perqð sane bonu₃ atq₃ pulchꝛ status oĩs ac motus existit. Exq̊/ꝛ ĩq̊ ꝛ ad qð ꝛ cuius gratia hęc oĩa fiũt. Iã v̊ ex ipso atq₃ per ip₃ essentia vitaq₃ oĩs ĩtellectꝰ ꝛ aĩę naturęq₃ existit. Preterea paruitates.equalitates.magnitudines.mẽsure oẽs.ꝓportioẽs reꝝ.ꝯgruẽtie.ꝯmistiones ĩtegritates ꝑtes. Qð libꝫ unũ. Quęlibet multitudo.partiũ nexus.oĩs multitudinis vniones.ĩtegritatũ ꝑfectiones.quale.q̃tũ quotu₃.cuiusmodi.ĩfinitũ ꝯiũctioẽs.discretioẽs.oĩu₃ ĩfinitudo.oĩs terminus.fines oẽs.ordines.excessus. elemẽta ꝛspẽs quelibet essentia.õnis potẽtia.oĩs actio.habitus oĩs. sensus.rõ.ĩtelligentia.tactus.sciẽtia vnio. ¶ Atq₃ simpliciter qcq̃d est/expulchro bonoq₃ existit ꝛ in pulchro bonoq₃ ꝯsistit. Et ad pulchꝛ bonũq₃ ꝯuertitꝛ. Nempe quecunq₃ sunt ꝛ fiunt propter pulchrum bonumq₃ sunt ꝛ fiunt. Ad ipsum omnia spectant. Abeodẽ mouẽtur atq₃

ↄtinentur. Preterea ipsius gratia ꝛ ꝑ ip̄s met ꝛ ī eodē est omne principiū, exēplare, ꝑficiens, efficiēs, speciale, elemētale, ꝛ simpliciter omne principiū. Queslibet conseruatio Vnusqsqꝫ terminus. Siue vt sūmatim dicā q̄cunqꝫ sūt ex pulchro sunt atqꝫ bono. Jmo ꝛ q̄ nō sunt rōe quadam plusquam essentiali ī pulchro bonoqꝫ ↄsistunt ipsumqꝫ ē oīum principiū atqꝫ finis sup oēm principii finisqꝫ rōez. Quoniam ex ipso atqꝫ per ipsum / ꝛ ī ipso atqꝫ ad ipsum omnia pendēt. Quemadmodū sacꝝ textaꝝ eloquiū.

¶ Oīa pmō suo appetūt ip̄s bonū atqꝫ pulchꝝ, q̄desiderio agūt q̄cq̄d agūt. ite ip̄s bonū amor sui oīa facit

Marsilius.

Vm effectū cōditio sit / vt quocūqꝫ possūt īstinctu conuertant adcausam / a qua processerunt: bonum v° pulchrūqꝫ sit oīum causa in omni genere causaꝝ / merito ipsum appetunt oīa. Que uidelicet simpliciter sunt / appetitu simpliciter naturali: que ꝛ sunt ꝛ sentiūt / appetitu insuper sensuali: rationala preterea rationali: intellectualia / quinēt intellectuali. ¶ Quāuis aūt ipsum appetant oīa / sola tamen rationalia intellectualiaqꝫ dicūtur amare: solus intellectus veniqꝫ cōsequi. Amor quidē appetitus quidā est / nō qualiscūqꝫ / sed ardēs ↄcitatus anelans. Est igitur ardentissim⁹ quidā motus. Et queādmodum ardor inaere seqtur non lucē soli insitam proxime / sed splendorem illinc aeri prorsus infusum / sic amor erga bonum ardēs nō aliter ab ipso videtur accēdi q̄ꝫ ꝑ intelligibile lumen ītellectui rationiqꝫ insertuꝫ. Siue mox ex alto subrutilet mētib⁹. s. segregatis: siue per sensibile lum̄ gradatim ascendatur ad ipsum lumē v° ītelligibile q̄dem pulchritudo prima est ꝛ prima bonitatis imago: sensibile v° pulchritudo secūda: ꝛ imago secūda boni. Ip̄s itaqꝫ bonū alicq̄n mediocritor appetibile / ꝑ pulchritudinem suā splendorēqꝫ / amore ītus accēso ardent appetit / ꝛ amat.

Quamobrem ꝛ qui nouũ gratiosũq; ĩtelligentie lumen
nõ est adeptus / vt Plotinus ait: nõ dũ ĩtus habet deũ
ꝛ q nõ ardenter amat deũ: his profecto non dum est lu
men ipsum intelligibile consecutus. ¶ Preterea solis ra
dius plantaꝝ motibꝫ cã; pbet efficientẽ atq; finalẽ. Nã
ꝛ calor eius insitus efficit vt moueantur: ꝛ cũ primum
mouentur / ad lumen uergunt velut ad finẽ. Similiter
ipsum bonũ atq; pulchrũ ꝛ tanquã efficiẽs efficaciã pre
bet oĩbus / qua moueantur atq; adid quod eis cõsenta
neũ est prouiribꝫ ãnitant: ꝛ tanq; finis gratia quadam
singula circũfundit perquã alliciant appetentia. Jam vero
quoniã ip; est primũ amans ꝛ amatũ amorq; prim⁹ / hinc
habent oĩa vt ament amenturq;. Hinc oẽs amores pro
ficiscuntur. Amores inq; genere quatuor. Amor superio
ra prouocans vt inferioribus benigne prouideant. Amor
inferiora reuocans ad superioꝝ uirutẽ vel similitudinẽ
cõparandam. Amor eoꝝ que ĩ eadẽ specie vel eodẽ gene
re vel ordine sũt / ad mutuã ĩterse cõmunionẽ ĩ cõuersan
do / dando / precipiẽdo. Amor uniuscuiusq; erga se ip; pro
uiribus cõseruandũ. Tum vero dũ oĩa gratia finis alicuius
atq; bonũ agunt qcquid agunt / ĩsingulis appetendis ap
petunt ipsum bonũ. Sed qniã nõ solũ cõmoditatẽ uerũ
ẽt ornatum; vbiq; spectant / quatenus bonũ / eaten⁹ ꝛ pul
chrũ spectare uidẽt. ¶ Deniq; si quatenus unũ quodq;
ẽst fitq; bonum atq; pulchꝝ eatenus ꝛ sibi ꝛ aliis ẽ. eua
dit q; amabile / merito cõncimus ipsum bonũ pulchꝝq;
primũ a se ipso prorsus amari. Ex ipso aũt sui ipsius amo
re ĩmẽsam efficaciã possidẽte tũ neccessario ĩexstimabile
quiddam in semet ipso prodit: tu; pro arbitrio multifor
mes extra resultant diuinitatis imagines. i. reꝝ omniu;
spẽs. Que quidẽ quo amore ĩde fiunt / eodẽ mouent per
ficiunturq; ꝛ seruantur atq; cõuertuntur.

De amore

¶ Idem. Dionysius.

Ipsum ergo pulchrum atque bonum est omnibus appetibile, amabile, diligendum. Rursus propter ipsum eiusque gratia inferiora quidem amant superiora: se ad illa videlicet conuertendo. Que vero in eodem ordine sunt / communicando inuicem / consortia diligunt. Sed prestantiora inferiora diligunt prouidendo. Et singula semetipsa: se videlicet continendo. Cuncta denique quicquid agunt atque uolunt / boni pulchrique desiderio faciunt atque volunt. ¶ Audebit et hoc vera ratio dicere: ipsam omnium causam propter bonitatis exuberantiam omnia amare: omnia facere: omnia perficere. Continere. Conuertere. Est profecto diuinus amor bonus boni. propter bonum. Ipse enim amor beneficus rerum auctor / cum antea in bono prorsus exuberaret / non permisit ipsum sine germine in se manere. Sed ad agendum mouit / per excessum / omnium genitorem.

amoris opus et effectus

¶ De nomine amoris. Et quod intentionem loquentis potius quam verba debemus perpendere.

Dionysius.

Nemo vero nos arbitretur preter sacrarum litterarum auctoritatem amoris nomen colere. Est enim inrationabile vt reor atque absurdum non vim ipsam instituti spectare: sed dictionibus inherere. Neque vero hoc est hominum diuina uolentium intelligere: sed sonos dumtaxat nudos aucupantium: eosque tantum ad aures obseruantium / interiora nequaquam penetrature. Neque nosse volentium / quid potissimum talis significet dictio. Et quemadmodum deceat eam per alia tantundem valentia et apertiora verba nonnunquam exponere. Curiose namque versantur in elementis et lineis intellectu carentibus: et sillabis dictionibusque cognitionis expertibus: neque ad intelectuallem

sigm desunt signato

vim aiꝫ penetrantibus/sed extrinsecus circum labia au resqꝫ sonantibꝫ. Per inde ac si nō liceat quaternariū nu merꝝ exprimere prebis duo. Figuraqꝫ recti lineā/perfigu ram lineas directas habentē īterpretari siue matriā per patriā declarare. Vel aliud quoduis eoꝝ/q̄ ipluribꝫ ora tionis partibꝫ tantundē significāt.

Quomodo imaginatio potest aliquid sine sensu Ratio sine imaginatiōe. Intellectus absqꝫ rōe deniqꝫ habit⁹ animi deo ꝯformis pōt uacāte iā ītellgētia deo frui

Marsilius.

Quem admodū sensus interior.i. imaginatio circa imaginanda se uersat/ēt vbi sensus exterior exter num nihil impresentia sentit/sic ꝛ ratio circa excogitāda potest argumentari nō nunquam imaginatione uacante: multoqꝫ magis altior intellectus simpliciora quedā sim pliciter intueri/nō argumentante ulterius ratione. Si militer ꝛ unitas apex anime prestātior ītellectu/cū deo congruens ītelligibile quodlibet excedente frui deo quā doqꝫ potest/intellgētia vꝫ ad hoc interim nō agēte. Frui inquam peractum quendam cognitione qualibet uel ex celsa sublimiorem. Lumen namqꝫ diuinum re qualibet cognoscenda superius/attingi non potest nisi peractum cognitione quauis excelsiorē/ideoqꝫ oculos non habēte. Oculus.n.ad cognitionē necessario pertinet.

Verbis utimur propter sensum. Sensus cum sensibilibus superflui sunt/quando intelle ctus intelligibilia penetrauit. Sup frua ꝛ ītelligētia/q̄ndo aīus cū deo charitate cōiungitur.

Dionysius.

Decet aūt recta rōe ꝯsiderare/nos elemētis/syllabis dictiōibꝫ/scripturis/sermonibꝫ uti sensuū gratia.

paul. cu ueneit qd pfcm est, euacuabr q ex pte est. 1. co. 13. ui. pnc. 42

Quapropter vbi noster animus intellectualibus actiōibus ad intelligibilia se iā confert/superflui sunt cū rebꝫ sensibilibus sensus. Quemadmodum ⁊ uires intellectuales super uacue sunt/cū animus diuinam indutus speciē per ignotam vnionez luminis in accessibilis radios iā attingit perceptionibus quibusdā exptibus oculorum. Quando vero mens per sensibilia studet ad cōtēplatiuas intelligentias prouocari illi preceteris sensuum usus eligēdi sunt/qui ad intelligenda planius ītroducunt apertioresqꝫ sermones ⁊ q̄ inter uisibilia uidētur expressiora. Nisi.n. expressa fuerint quę sensibꝫ occurrunt/ne ipsi quidē sensus sēsibilia menti rite porrigere poterunt.

Quibꝫ signa n zu-

Marsilius.

Sicut pulchritudo ad humanā speciē pertinēs nec in ullo hominum/nec semel in cunctis integra reperitur/sed excunctis tandē per mētem nostrā tota colligitur/sic generalis ipsa rerum oīuꝫ pulchritudo nec īaliqua formaꝝ specie nec cunctis inest/ sed in uno diuine mētis sapientieqꝫ splendore/quę prima pulchritudo ē uelut fonte cōprehēditur. Primam enim pulchritudinē Plato Dionysiusqꝫ diffiniunt/ītelligentie prime lucem ideis formaꝝ pulchritudinumqꝫ oīuꝫ corruscantem. Ab hac intellectus quilibet procreatus est ad eaꝫ deniqꝫ contuendā. Quisquis igitur ad hanc toto mētis ardore cōuertitur/vnitū habet amorē. Oēs.n. formas amat ꝯsequenterqꝫ īuna. Qui vero extra illā/ad pulchritudinē aliquā se diuertit/amore statim in multa diuiditur. Cum eniꝫ absolutam pulchritudinem naturaliter optet/neqꝫ hanc inueniat usquaꝫ/ vel singulis vel incunctis merito passim sitibundus oberrat/peruaria solicitus quotidie queritās quod in uno primoqꝫ semel fuerat perquirēdū.

Pulchritudo

Nomine amoris vtimur indiuinis tū qa efficaciꝰ illa significat tū ēt vt vulgarē huiꝰ nominis ab usū auferam

Dionysius.

Cèterũ ne hęc dicere uideamur sacra eloquia puertẽtes / audiant illa q̃ ĩ appellationẽ amoris calumniantur. Ama illã inquit / ⁊ seruabit te. Valla te illa atq̃ extollet te. Honora illã vt te cõplectatur. Et quotcũq̃ alia atheologis ratione quadam amatoria celebrant. Iã vero quibusdam exnostris sacrorum tractatoribus / visuz est amoris nom̃ / dilectionis caritatis ue nomine diuinius esse. Scribit. n. ⁊ diuinus ignatius. Deus amor Crucifissus est. Atq̃ in ipsis ĩstructionib' ad sacra ducẽtibus / quẽdã. i. Philonẽ de diuina sapientia dicentem audies. Amator equidez forme illius sum effectus. Quãobrem nomen hoc amoris minime formidemus. ¶ Neq̃ nos ulla perturbet oratio ab hac appellatione deterrens. Mihi sane videntur theologi cõmune quidẽ arbitrari dilectionis amorisq̃ nomen: sed propterea diuinis amorem ipz verum potius assignare vt istius modi hominum absurdam presumptionẽ feriãtur. ¶ Cũ. n. verus amor nõ solum a nobis sed ẽt a diuinis eloquiis quẽadmodũ diuinitatem decet celebretur / vulgus tamẽ vniforme illud appelationis amatorie capere minime potẽs suo quodã more ad particularẽ corporeumq̃ atq̃ diuisuz amorẽ ẽ prolapsum. Qui profecto nõ uerus est amor. Sed imago quędã: vel potius ab amore vero ruina. Vnitas. n. ipsa diuini uniusq̃ amoris a vulgari multitudine ꝯprehẽdi non põt / quãobrẽ q̃ multis nomẽ uidet̃ ĩgratius / ĩdiuina sapiẽtia ponit̃ / ad illos erigẽdos atq̃ prouehẽdos ĩamoris ipsius ueri notitiã. Atq̃ vt ĩde min' amoris appellationi succenseant. ¶ Internos aũt vbi abiectiores ingenio nõ nihil obscenũ suspicari nõnũq̃ possint / uocabulo q̃ uideatur honestius scriptura utens inquit Cecidit dilectio tua super me / sicut dilectio mulierum.

¶ Virtus amoris ẽ unire duo ĩ uno q̃dã tertio, copulare ĩuicẽ, cõmiscere ad nouũ aliq̃d inde conflandum.

amor terenus

Marsilius.

Tria ꝯsiderauimꝰ in sole. primo qđ naturá: secundo lucē naturalē. tertio ī luce naturali uirtutē calefa ctoriá. Tria ferme similiť cogitanꝰ ī deo. Ná in bonitate diuina: i. potestate fecūda ītelligētię lucē/tā𝔮ꝫ pulchritu dinē eiꝰ. Jn hac rursus amorē q̄i calorē. hic igiť amor ī bono pulchroqꝫ ꝯsistēs diligit oīa nō aliūde pēdēs: ꝫ bo ni pulchriqꝫ sui ꝓpagādi cōmunicandi/imitandi gratia. Hic qꝫ reb; īde creatis accēsus ē amor: bonū pulchrūqꝫ desiderans: ꝫ bonū qdē suauiter: pulchꝝ uº admodū ue hemēter. Diciť aūt amor unire/ꝯnectere ꝯmiscere. vnire qdē duo q̄dá in uno q̊daꝫ tertio utriusq̄ꝫ ꝯmuni. Quare nꝰ. n. animi duo amēt idē ipꝫ diuinū bonū pulchꝝqꝫ q̊d ē ipsa unitas ī hoc ipso sť vnū. Rursus q̄tū alter diligit alteꝝ inuicē ꝯnectunť. i. uoluntate ⁊ actione mutua co pulanť. Deniqꝫ mirifice ꝯmiscenť. Neqꝫ nūc qdē de coi tu uenereo loqmur: ꝫ de naturali q̊dá ⁊ occulto mirabi liqꝫ effectu/q ex mutuo amantiū affectu sepius frequen tato q̄ꝫdoqꝫ cōtingit. Sepe. n. hic/mores/īgenia nārę mi scēť: ut ⁊ alť ī his trib; alteꝝ imiteť: ⁊ ex ꝓpinquo utri usqꝫ ꝯgressu/nouꝰ/⁊ iopinatꝰ cōfletur effectus. Adhūc ipꝫ clá eoꝝ spū ꝯferēte queādmodū fieri solet ex coitu pla netaꝝ. amor tādē ē uinculū uniuersi: siqdē īferiora ꝯuer tit ad superiora/atqꝫ uicissim/⁊ equalia inuicem.

Idem. Dionysius.

Apud illos aūt q diuina recte audiūt nomē dilectiōis amorisqꝫ a sacris theologis ī eadē potētia poniť: ubi ex primere diuina conanť. est aūt hęc ipsa uirtꝰ: q̄dá unifica ⁊ ꝯneptēs mirificeqꝫ ꝯmiscēs: ī ipso qđ pulchro bonoqꝫ ꝑꝑ pulchꝝ bonūqꝫ primo ꝯsistēs: ⁊ īde uº ex pulchro bo noqꝫ ꝑꝑ pulchꝝ atqꝫ bonū foras emicás. Vbi sane q̄ sť eiusdē ordinis/alterna ꝯtinet ꝯmuniōe. Priora uº ad īfe riorum prouidentiam mouet. Inferiora deniqꝫ ꝯuersio ne quadam superioribus alligat.

Dria amoris et cognitois

¶ Amor ꝯpellit amantē in amatum se transferre
Motionūq; ⁊ actionū omniū est principiū
Marsilius.

Cognitio ⁊ amor hoc īter se maxime differunt. Qđ rem quidē externam cognoscimus pro ratione forme imaginisq; rei/quā intus ipsi iā habemꝰ. Atq; ad hāc ꝯprimis aciem mentis intēdimꝰ amamus aūt quod bonū iam iudicauimus pro natura ipsius boni eaq; qualis inse ipsa est frui prorsus apetimus. Quāobrem amor dicitur in amante exstasim facere.i.excessum quendā quo quasi extra se traducitur in amatum. Cum igitur cognoscēdo quidem quasi rem cognitam ad nos trahamꝰ amando vo vicissim trahamus vt nos ad ipsam/nimirum inferiora quidē satius est cognoscere q̄ȝ amare:superiora vo prestat amare q̄ȝ nosse. ¶ Quod igitur physici tradunt motus actionesq; omnes ab inclinatione siue naturaliter insita seu quomodo uis infusa/procedere qua cessante desinit statim motus simul ⁊ actio possumus amori prorsus accommodare. Inclinatio enī eiusmodi nihil aliud est q̄ȝ amor Amor igitur actionum omnium est principium. Vt ⁊ superiora inferioribus abunde prouideant. Et inferiora superioribus se tota deuoueant. Et equalia affectu quodā atq; cōmertio se inuicem cōplectantur

¶ Idem. Dionysius.

amor

Preterea diuinus amor excessum efficit. Dum amantes sui iuris esse non sinit. Sed amatorū iubet existere. Idq; declarant omnia. Nempe superiora inferiorum prouidentie sese dedunt. Equalia vo conseruationi mutue mancipare se solent. In feriora deniq;. Diuine cuidam ad suprema conuersioni se ipsa deuouent. Qua propter ⁊ Paulus ille magnus diuino amore iam occupatus:traductoriaq; amoris huius virtute ꝓphetans ore diuinitꝰ afflato proclamat viuo iā nō ego uiuit

autem inme Christus, Tanquam velut amator, Atq; in deo vt inquit extra se positus: uiuesq; iam uitam nõ suã sed amatoriam: tanquam prorsus amabilem,

Deus amore facit oia, adest omnib; ac prouidet
Marsilius.

Ol uisibilis imago dei neq; per occultam naturam neq; permanifestam lucem naturalia generat: nisi accesserit calefactoria uirtus & motio calorem proferens. Similiter deus neq; nature neq; intelligẽtie necessitate res procreat: sed potius uoluntatis actu & amante ꝓpriã bonitatem: & sic eligẽte/cõmunicationem eius iprocreando. Amor ergo diuinus rerum omnium est principium. amor est ꝑncip[u3]

Quoniam uero hic amor a bonitate pulcbritũdineq; prima sũmens exordiũ/reuertitur ĩ eandem merito semper amor omnis ad bonu; pulchrumq; dirigitur. Et si ad sũmam dei simplicitatem pertinet/vt i se ipso cõsistens/sit ab omnibus mirabiliter segregatus tamen propter beneficũ amorem bonitatis proprie diffundẽde/quasi procedit ex se in omnia, Adest omnibus presentissimus Diligẽtissime prouidet, Quoniã uero sua q̃sq; amat ac maxime dei sunt omnia/nimirum amans omnia plurimu; prouidet omnibus, Videtur q̃; Zelotes. Nam more Zelotũ non leuiter diligit: sed vehemẽter amat & explorat accuratissime singula, Vult etiam quasi Zelotes ita singulariter amare atq; redamari: vt solus ipse sua reuera amare putandus sit, Solus reuera sit amandus/Zeloq; prece teris obseruandus. Deus deniq; non sicut nos/q̃ uult ideo vult q̃m ipsa inse sint bona, S; cõtra/q2 vult ipse/sunt bona, Quoniã amat/sunt amanda/item q̃; Zelotes obseruant amat nequando deficiant, Preterea quoniã ita curat/hec (vt ita dixerim) sunt Zelanda idest cura quadã studioq; sit digna, Int hec amorẽ eẽ magico cuidã illicio ductuiq; vel raptui similẽ ex Dionysii uerbis percipere licet, Q̃ ĩ symposio disputans, Zelotes

¶ Beneficius amor quasi deū allicit vt extra se per oīa diffundat. Et çelo q̄dā oīa curet.

Dionysius.

Vdēdū q̄z id ē super proueritate loq. Ip̄z ēt oīuz auctorē pulchro bonoqz amore oīuz pp bonitatis amatorie uehementiam extra se prodire dum prouidet oībus. Atqz bonitate & dilectione & amore quāsi mulcetur: atqz ex illo statu/quo super oīa exstat ab oībus segregatus/ad id profecto vt ī oīb; sit/deducitur. Per super substantialem videlicet virtutem illā: quę traducit q̄ ipsum interim a se ipso nusquam digredientē. ¶ Quam obrem diuinaꝝ rerum periti çelotem illū appellauerūt: vt amore benigno erga oīa prorsus exuberātē: excitātēqz ad amatorii desiderii sui çlū: desideriūqz ipsū declarantem çelo dignum. Quo etiam quę desiderabilia ipsi sunt promerentur & çelum. Atqz ipse ad illa quę prouidet çelo quodam videtur affectus. ¶ Deniqz ipsum quod est amabile ipseqz amor/pulchri boniqz est: & in pulchro bonoqz priorem habet sedem: & existit efficiturqz propter pulchrum atqz bonum.

¶ Qua ratione deus appelletur amor. Qua rursus amabilis. Et q̄o amor/tū ideo/tū extra sit motus aliquis circularis.

Marsilius.

Principium vniuersi appellatur diligibile quidem quia bonum: amabile vero/quia pulchrum. Pulchritudo enim acrius q̄z bonitas cōcitat appetitū. Quā obrem ad bonitatem spectat temperata dilectio. Ad pulchritudinem pertinet amor/nesciens tenere modū. Pręterea deus appellatur amor: tum quoniam amorem in omnibus procreat: sicut a Peripateticis nominatur in sole calor: quoniam caloris est causa: tum etiam quia se ipsuz amat. Est igitur penes deū/amans/amor/amatū

Deus zelotes

similiter

Qua quidē rōe ē amabile/mouet. Qua vero amans qui mouet qua deniq3 se ip3 amās: quōdāmō a seipso mouet, qua rursū amor ē/existit. & motus. Motus inquā quo deus se amādo qui circulo reuoluitur inse ip3. Profecto nisi cōsideraremus ideo rationem eiusmodi/qua se contemplatur/& amat interim contemplando/vltra vnitatem naturę diuine nullam ibi distintionem inueniremus. Amor igitur ille contēplatiuus & expressio sui dicitur: & videtur inmultitudine3 quandam ab eximia vnitate procedere. Simplicitatem tamem interea cōseruare. Permanet enim semper in eadem vnitate nature. Appellatur & actio perse mobilis perse operans. Non enim aliunde dependet quā ab intima sui forma. ¶ Primus amor penes primum bonū ex ipso in ipsum circulariter se reuoluens. Hoc suo quasi motu calorem accendit omnibus amatorium/inorbe3 similiter reuolutum. Amor enim vbiq3 a primo bono tanquam principio prodit. Item in bono vnicuiq3 proprio sedem habet. Rursus ad bonum vniuscuiusq3 suū tanquam ad finem propinquiorem aspicit. Deniq3 ad primu3 omnibus cōmune bonum tanquam ad ultimum fine3 prospicit cunctis cōmuniter expetendum. Motus igitur amatorius perractū orbicularē pricipio fineq3 carente3/infiniti meruit cognomentu3.

¶ Idem. Dionysius.

Quid vero Theologi sibi volunt? Cum aliquando quide3 deum amorem dilectionemq3 vocant. Aliquando vero amabilem/atq3 diligibilem nominant. Sane alterius quidem chausa est: ac veluti productor & genitor. Alterum vero ipse deus existit. Rursus altero quidem mouetur. Altero vero mouet. Quippecum ipse sui sibique sit prouector/& motor. Hac vtiq3 ratione diligibilem ipsum nominant/& amabilem

amabile mouet

motus circularis

Quo amor amabilis

tanquam pulchrum atq3 bonum, Amorē rursus dilectio nemq3 cognominant/propter uirtutē eius mouētem pro uehentemq3 ad se ipsum. Quippecum solum id sit perse ipsum pulchrū atq3 bonum, Itē propter quādā3 sui ipsi⁹ perse ip3 expressionē, Eminentissimeq3 vnitatis benignā processionē:motūq3 amatorium/simplicē se mouētē perse operantē:precedentē quidē in ipso bono :atq3 ex ipso p oia procedētem:rursumq3 ad bonū se reflectētē, In quo sane munus suum fine principioq3 carēs precipue diui nus amor ostendit, Tanquā circulus aliquis sempitern⁹ propter ipsum bonū/ex bono ībono/ad bonū reuolutiōe quādā nequaquā errante se glomerans. Et ī eodē/atq3 secundū idem progrediens semper/ꝛ manēs/ꝛ deniq3 re stitutus, Hec inclitus q3 noster in sacris litteris institu tor diuine admodū in amatoriis hymnis exposuit, Quos pfecto ꝯmemorare fas ē/ꝛ tanq3 sacrū qddā caput appo nere nostro de amore sermoni.

Amores q nq3, primus ideo, secundus inangelo tertius ī ītellectu aīe, quartus īparte aīe inferiore, quintus in natura.

Marsilius.

Ubi Dionysius vna cū Hyerotheo pceptore amo rē vim appellat ītellige motū intimū efficacemq3 ad uniendū ꝛ cōmiscēdū, Quid aūt sit unire connectere ꝯmiscere ī superioribus exposuimꝰ, Amores vº quinq3 im presentia numerat, Primū qdē diuinū, Quo se ipsum de us amat:amatq3 alia se amādo, Ex hoc primo amore/ex quo accēduntur oēs/factū est/vt vnu3 quodq3 quodam modo prius se ipsū q3 cetera diligat, Secūdū amorē inan gelo se amante/deūq3 ꝛreliqua. Tertiū īparte aīe nostre ītellectuali, Intelligibilia diuinaq3 uenerante, Quartū ī parte aīali ad discursionem ꝛimaginationē sensumq3 p tinente, Quo vel sensibilia simpliciter affectantur/vel ī

Amor 4x

telligibilia sensibiliter diliguntur. Quintum innatura. i. vel in potentia uniuscuiusq; anime uegetali vel incerta quadam cuiuslibet corporis qualitate ubiq; cōsentanea quedā prouiribus asciscente. Hinc ortus est & famelicus amor ad solidum & sitibundus ad liquidum. Amor insolis & floribus ad calorē. In radicibus ad humorem. In leuibus ad circunferentiam. In grauibus ad mundi cētrum. In paleis ad succinum. In magnete ad ferrū. In igne ad humorem aerium atq; pingues. In qua quidē obseruatione Platonici magnorum machinas existimāt ad in ventas. Dictamus magiam deniq; si amorem uniuerso substuleris, neq; superiora īferiorib; prouidebūt. Neq; inferiora se superioribus commendabunt nec que eiusdem ordinis sunt communionem mutuā exercebūt.

¶ Hyerothei sanctissimi ex amatoriis hymnis
Dionysius.
& Hyerotheus.

Morem siue diuinum, siue angelicum, siue intellectualem, siue animalem, siue naturalez dixerimus, vim quandam intelligamus unificam atq; cōmiscētem. superiora quidez mouentem ad inferiorum prouidētiaz. Rursum que sunt eiusdem ordinis ad cōmunionem mutuam adortantem. Inferiora tandem reuocātem, vt ad sublimia conuertantur.

¶ Amores oēs referuntur ad duos. Duo ad unū
Marsilius.

Ante quam amatorias uires, que sunt compluri me, ad unum primumq; amorem referat, omnes i capita duo ritu Pythagoreo colligit. Alienāq; amatorie uires sunt mundane. Alie uero mundo superiores. Mundane rursum gemine sunt. Alie animales. alie naturales. Superiores item mundo sunt gemine. Alie

quidem intellectuales/humaneq; . Alie autem angelice sunt atq; diuine. Mundanis intellectuales presunt. Intellectualibus autem angelice. Angelicis tandem amor ipse diuinus. Hic autem in ipsa primi boni luce poenes se micante mirabiliter intus accensus/mox quasi foras emicat: variosq; peruaria spirat amores. Omnia deniq; passim amantia/informa quauis amanda primam consequenter amant: formarum amorumq; omniu; principiu; atq; finem.

¶ Einsdem ex eisdem hymnis.
Dionysius & Hyerotheus.

Actenus multos amores ex uno pendentes dispo suimus: diximusq; deinceps quales sint notioes uiresq; amorum tu; mundanorum/tum mundo superioru;. Quibus sane mundanis secundum designatam orationis intentionem presunt ordines ornatusque intellectualium intelligibiliumq; amorum. Super eos autem exstant ipsi perse intelligibiles atq; diuini amoru; ibi reuera pulchrorum. A nobisq; prouiribus propria sunt celebrati. ¶ Nunc iterum resummentes omnes inunu; & conglobatum amorem amorum omnium patrem colligamus simul atq; congregemus. Primo quidem exmultis induas cogentes amatorias vires vniuersales. Quas quidem omnes continet regitq; absoluta totius amoris causa poenes principium omnia supereminens. Ad quam contendit pro cuiusq; natura vniuersus rerum omnium amor.

¶ Vis amatoria exprimo bono luminis instar per omnia profluit/resluitq; circulariter in ipsum bonum.

Marsilius.

EAdem uidetur esse lux/ qua sol & lucet intus/& foras emicat: emicansq; illuminat omnia. Eadem

rursus qua omnia hec illuminata: tum inse ipsis nitent/ tum transuerso radiorum iactu refulgent in alia: tum etiaz recto quodam proiectu remicant erga solem. Ubi sane Plotinus excogitat/ipsum met solis lumen ex sole perpetue dependere/comitariq; solez vbiq;: ac versus solē vndiq; se reflectere. Similiter quoniã deus ē ubiq; amor quoq; quo deus se ipsum/aliaq; diligit: est ubiq;. Dū vero se ipsum aliaq; amat/ amorem cunctis accendit: quo se ipsa deum/ et alia diligant. Accēdit autē amorem hunc omnibus/ vel extremis gradibus uniuersi: quando quidem ipse pariter est vbiq; et omnia diligit. Uniuscuiusq; vero amor ratione taz necessaria pendet ex primo/quatenus illinc oritur et conseruatur atq; mouetur: vt unica quedam vis amatoria uigere uideatur vbiq;: ex primo quidem bono suspensa et inse ipsa residēs sicut lumen in sua passim puritate consistit/nullis imistū reflexa deniq; in primuz bonum: luminis instar: quatenus omnia in bono quouis amando\ primuz consequenter optat: bonoruz omniuz bonū. Sicut autez solaris radius vbiq; virtute vigens/ non tam efficit / vt omnia vbiq; luceãt; ꝙ vt omnia quodãmodo caleant/uiuãtq; multa calendo potiusquã lucendo: sic ad bonum vbiq; presens/nō cōsequitur: vt singula cognitionis eius sint capacia: sed amoris. Omnia enim semper ꝙ bonū ipsum amant/cognoscunt vero vix tandē ꝙ paucissima. Amor igitur ad consequendū bonuz/hauriendãq; inde uitam/ magis amanduz est necessarius ꝙ cognitio. Quãobrem radiorū illa catena insuperioribus introducta que apprehensa supplicantē trahit ad bonū: est amor potiusquã inuestigatio diuinorum.

¶ Eiusdem ex eisdem hymnis.

Dionysius atq; Hyerotheus

Se iam, has iterū colligentes in unum dicamus unā quandam esse simplicemq; uirtutē se ipsa mo uentem ad unificam quandam cōmistionem, ex ipso bo no usq; ad extremū uniuersi: abeoq; rursus deinceps p oīa ad ip̄ bonū, ex se ipsa, & per se & i se ipsa semet incircu lum reflectentē: atq; in se ipsam semper eodem modo se glomerantem.

¶ Materia est inferior ente: deus ente superior. Cum materia bonum appetat, multo ma gis reliqua bonum optāt. Item de malo demonum.

Marsilius.

Quem admodū alibi diximus res unaqueq; esse possidet in hac specie aut illa, per hanc formā aut illā. Ipsū ergo simpliciter eē: simpliciter ē performā. Qua propter materia cū perse careat omniforma, merito nec proprium habet esse: sed mutari uidetur a formis: nec ipsum sibi aliquando vendicare. Semper enī sub speciei alicuius esse latet: hoc iterum amissura. Dicitur ergo nō ens: sed ente deterior. Deus quoq; non ens: quia vide licet nulla definitus est forma. Sed ente sup̄ior. Quoniā auctor est formarū. ¶ Et si naturales inclinationes ad certos quosdā terminos contendentes in ipsis rerum formis sedem habent: ceu inclinatio quidem ad centrū ingrauitate, sed ad circunferentiam, in leuitate: inclina tio tam̄ ad omnē terminū pariter atq; formā, non potest ī aliq̄ formali s̄ poti⁹ īformi formabiliq; ꝯsistere. Inclina tio igit̄ ad formas quaslibet ī materia, ē ipsa materię for mabilitas procliuior ad formam quamlibet q̄ sulphur ad ignē. Materię igitur expositio tā prompta vel agilis ad subeundas formas imagines primi boni, est naturalis quędam appetitio boni. Cū igitur non ens eiusmodi

quod fingitur umbra quędam cõfusa boni necessario bonum appetat: multo magis ens quodlibet quod per formam est imago quedam boni bonũ appetit. ¶ Inter hęc ambigitur/ vtrum demones a deo rebelles bonum diligant nec ne: & qua ratione sint mali. Quid de malum sit/ & inquo/ & vnde: & quomodo prouidentia dei/ malũ permittat alicubi. ¶ Appellat Dionysius malorũ demonũ turbam prosylon idest procliuem ad materiaz/ addictam de materię. Siue aeria quędã mistaq3 corpora post peccatum demones sint induti/ quod Platonici cõprobant & Greci theologi non negabunt. Siue ad materialem (vt ita dixerim) cultum afficiantur/ animosq3 alliciant ad materiam. Quod etiam Platonici confitentur. Putat vero Dionysius/ sicut omnia bona exprimo bono proficiscũtur: sic omnia mala scilicet nostra exprimo malo demonum depẽdere. ¶ Plotinus una cum Platone ipsam simpliciter malorum originem esse vult materiã. Malorum vero nostrorum inclinationem animę ad materiaz: siue ex se ipsa: siue incitamento demonuz pronior ad hãc euadat. Sit igitur vel materia: vel mutatio quędam in demonibus aut animis accidens/ origo malorũ/ dum modo non sit principium malorum efficiens: sed deficiens. Ipsa vero materia proprię neq3 bonum est: neque malum. Non quidem reuera bonum. Ratio namq3 boni est/ cuis gratia sit aliquid aut fiat. Nullius autem materię gratia est enim infimum. Item neq3 reuera malum. Cum sit ex bono: boni auida. Sed necessarium proprie nominatur. Cum sit tantum gratia cęterorum sitq3 incboatio necessaria. Videtur ergo eiusmodi necessarium item bonum malumque medium obtinere.

Dionysius.

Prosylon

Vnde mala

Causa deficies

Bonum

¶ Cum omnia bonum appetant/ cur demones non diligunt ipsum bonum. Item unde demon malus. Quid de malum sit & unde.

Dionysius.

Dixerit forte quispiam: si pulchrum bonumq; omnibus est amabile/ desiderabile diligendum/ appetit enim ipsū id quoq; quod non ens appellari solet (vt est dictum) contenditq; quodāmodo in ipso esse. Ipsumq; bonum est: quod etiā informibus formā facit. Atq; in ipso non ens ratione quadam super essentiali dicitur/ & existit. Quonā pacto turba demonum pulchrum bonumq; non desiderat? Sed materię dedita: & ab angelica circa boni ipsius desiderium/ identitate/ delapsa/ malorum omnium causa/ & sibi ipsi/ & alus quecunq; depravata sunt/ dicitur extitisse. Quo rursus modo demonica gens ex bono profecta / speciem boni nequaquam pręfert? Aut quomodo bona ex bono facta/ mutari potuit? Et quid nam ipsam reddidit malam? Et omnino quid est malum. Et ex quo initio substitit. Et in qua rerum est. Item quomodo deus ipse bonus/ malum facere voluit: aut volens potuit. Atqui si ex alia causa malum trahitur/ quę nam alia rebus causa est pręter ipsum bonum. Denique cum sit prouidentia/ quonam modo malum est. Aut omnino fit. aut certe nō tollitur. Et quo pacto aliquid ipsum dimisso bono desiderat.

¶ Malum nec habet efficientem causam: nec ipsū est causa efficiens: nec est aliquid ipsa essentia malum. Item quomodo non ens dicatur de malo. Quomodo de primo bono.

Malum 79

Marsilius.

Cum naturalis intentio agentis cuiusq3 sit aliquid simile sibi pro viribus generare/ et quo queq3 causa magis est particeps bonitatis: eo magis possit sibi similia procreare: consequens est/ vt ipsum bonu3/ facillime similia sibi et valeat et velit efficere. Malum vero bono dissimillimum est atq3 repugnas. Malum igitur non fit ex bono. ¶ Sed neq3 malum efficit et generat aliquid. Efficere enim atq3 seruare propria est ipsius boni ratio. Nequit autem esse/ ratio mali repugnantis bono. Immo ratio mali contraria est rationi boni scilicet perdere. Malum igitur nullius rei causa est efficiens. ¶ Hic sequitur ut malum nec ex malo sit tanquam ab efficiente causa: nec etiam ex ipso primo bono. Immo neq3 ex quouis bono. Vna queq3 enim res tunc maxime generat/ quando maxime in natura sua bene se habet. Ratio igitur generandi efficiendique bonitas ipsa est. Cum itaq3 vnumquodq3 qua ratione bonum est/ eadem et naturaliter agat/ sequitur/ vt bonum faciat. Malum igitur non fit ex bono/ qua bonum. Quamobrem cum malum: nec ex bono: nec ex malo tanquam ab efficiente Causa fiat/ nec ipsum insuper tanqua3 efficiens agat aliquid: merito/ nec efficiens causa est/ nec efficientis effectus. ¶ Preterea quicquid est ipsa sua essentia tale/ est etiam tale totum. Atque conuerso. Sicut quod per essentiam calidu3 est/ calet vtiq3 totum. Siquid ergo fingatur se ipso idest secundum essentiam malum omnino malum est futurum. atque vicissim. Non potest autem esse per essentiam malum. Quoniam esse tanquam bonum naturaliter omnibus est optabile. Igitur non omnino malum. atq3 contra nulla res potest penitus esse mala.

Boni malum

totu

Cum enim malum significet defectum atq; pernitiem:
nihil erit essentię reliquum / vbi malum integrum con
fingetur. Non est igitur malum aliquid per essentiam.
Itaq; quod malum dicitur / siquid modo est / ipso quidem
suo esse / bonum est. Malum vero peraccidens scilicet per
defectum. Quo videlicet a bono quodam deficit. Quod
quidem expediret ad esse. ¶ Proinde naturalis entium
omnium / ⁊ agentium appetitio contendit ad bonum: ⁊
tanquam ad principium / quod appetitum mouet: ⁊ tan
quam ad finem: inquo appetitus deniq; conquiescit. Ad
malum igitur qua ratione malū nullus intenditur appe
titus. Malum ergo vicissim / qua malum affectare non
potest bonum. Itaq; siquid fingatur ipsa sua essentia ma
lum: id tanquā boni omnino contrarium non desideraret
bonum. Sicut nec ipsa siccitas humorem expedit perem
ptorem. Quamuis subiectum olim humidum humore
iam exhausto / pristinum affectet humorē. Eadem ferme
ratione res aliqua per naturam quidem bona / per defectū
vero aliquem mala / bonum optat. Non licet ergo fingere
quicquam ipsa essentia malū. Siquidem quicquid in eēn
tię ordine computatur / bonum expetit. Fictum vero il
lud nequit desiderare bonum. ¶ Proinde / ꝙ omnia per
appetitū conuertantur ad bonum / argumento nobis ē
ex bono entia omnia pro cessisse: ideoq; bonū esse uniuer
so ente superius. Presertim cum esse non simpliciter ap
petatur: sed ratione boni. Quem admodum vero quod
est super entia corporea / non est corpus: sed toto genere
corporeo melius: ita quod est super entia / non est ens:
sed ente toto prestantius. Iam vero vbi de hoc dicimus
nō ens / hoc ipsum ibi est ens. Idest negationem illam in
affirmationem quandam mente resoluimus: dicendo nō
ens videlicet superius quiddam ente: principiumq; ētis

totiuſ atq; finem. Contra vero quando de malo nõ ens predicamus/ in negationẽ id resoluimuſ.i. in quendã eẽndi defectum. Atqui malum non eſt appellandu; ens. Adeo .ſ. vt qua ratione eſt ens/ eadem ſit & malũ. Si ita eſt/ nõ omnino malũ eſſe poteſt. Neq; rurſus cognominandum non ens.ſ. ſimplicit extra omnẽ entis cõditionẽ. Sic enĩ; nulli noxiũ foret/ nulli malũ. Preterea nuſquam ponere poſſumus omnino nõ ens/ niſi ponam in ipſo bono. Quatenus nullũ deus ens eſt: ſed totius entis cauſa/ totoq; ſuperius. Deniq; bonũ ipſu; nõ ſolũ eſt altius ente quã tũlibet excelſo: ſed etiã eſt ſublimius / quolibet nõ ente ſi forte non ens fingat quomodolibet ẽte ſuperius. Malum vero (ſicut diximus) neq; eſt ĩ ente vllo/ qua ratione eſt ẽs. Hac enim ratione bonũ eſt/ & optandũ. Neq; pro fundamento poteſt habere/ quod nihilu; ſimpliciter nominatur. Nihilũ enim non poteſt fingi malũ. Jdeſt aduerſum alicui/ aut mancũ. Sed fundamentũ habet ẽs aliquod atq; bonũ. Jnquo videlicet eſt aliquis bene ſe habendi defectus. Defectus autẽ eiuſmodi longius diſcrepare uidetur a nihilo q̃ a bono. Jn bono.n. tanquã ſubſtentaculo quodam/ iacet/ nõ in nihilo. Et quoniã malu; ſemper alteri cuida ĩherere putatur: quod autẽ nihil cogitatur/ nõ ita fingitur; ĩherere vero a ſubſtantia eſt alienũ ideo malũ fertur habere ꝯditiõem quãdam a ſubſtantia diuerſam/ potius q̃ quod nihilũ appellatur. Eſt & alius textus ſignificãs malum magis diſcrepare a bono q̃ nihilũ/ ac ſimiliter ab eſſentia. Jd ergo ſic expones/ malum ledere bonũ eſſentiamq; poſſe. Quod vero fingitur nihilũ/ oĩo ledere nihil poſſe. Cum eiuſmodi textu conſentit Proclus in libro de malo.

Maluũ non eſt ens

¶ Jdem. Dionyſius.

Ec forſan dicat eiuſmodi diſputatio dubitãs. Noſ autem ad monebimꝰ dubitantẽ: vt rerum aſpiciat

veritatem. Atqui hoc primuz audebimus dicere. Malū ex ipso bono nequaquā existere. Ac si ex bono sit non esse malū. Nō eniz ignis est frigefacere: nec boni facere non bona. ¶ Preterea si quę sunt/omnia ex bono procedunt natura eniz boni est/producere atqz seruare. Mali vero perdere atqz dissoluere/profecto nullū existentium est ex malo. atqui nec ipsuz malū erit. Siquidē se ipso sit malū. atqz nisi ita fit/nō omnino malum erit maluz. Sed boni portionē quandā/per quā sit habebit. Itē si quęcūqz sūt pulchrū bonūqz petunt: ⁊ quicquid agunt ꝓpter id qđ videtur bonū faciūt/oīsqz reruz intentio bonū spectat/ vt principiū atqz finē: nihil. n. mali naturam spectans facit quę aggreditur faciēda. Quonāmodo in ordine reruz erit malū? Aut q̄ pacto ī reb⁹ oīo ē aliquid: cū huiusmodi bono appetitu sit destitutū? ¶ Rursus q̄cunqz sunt ex ipso bono dependent: ipsumq̄ꝫ bonū entibus est superius: siquidē in bono etiā quod non ens dicitur/ens existit. Malum vero neq̄ꝫ ens est. Propterea nec est omnino malū. Neqz rursus omnino non ens. Nihil eniz erit ipsum quod dicitur omnino non ens: nisi per rationem quandā ente superiorem in ipso bono dicatur. Bonum itaqz ⁊ ipso simpliciter ente ⁊ ipso non ente multo prius in se ipso cōsistit. Malū vero nz in his q̄ sꝫt/nz ī his q̄ nō sūt existit. Sed ⁊ ab ipso nō ēte alienius ē ⁊ distanti⁹ q̄ꝫ a bono: minusqz habet substantię rationez. Legitur aliter. Sed ⁊ magis q̄ꝫ non ens/a bono ⁊ essentia dissidet.

¶ Quę dubia cōtingāt si dcatur malū nihil esse.

Marsilius.

Qvia malum negauit habere essentiā/eiusmodi dubitationes incidunt. Virtus ac vitiū conueniūt ingenere quodam qualitatis ad animū pertinentis/neq̄ꝫ differre interse posse videtur nisi ineo q̄ꝫ quali

tas illa quidē bona est/hęc autē mala idest' quoniam illa voluptatez reddit bonā hęc vero malā, Igitur si maluz nō ē nō erit aliqd/quo differat vitiū a uirtute, Idē igit̄ eē uidebitur, ¶ Itē nisi malū qcq̄ sit/sequit̄ vt uitium quod uirtuti bone repugnat/nō sit malū, Pugnat certe nō solum iniustus homo cōtra uirū iustū/sed etiā i iusti tia cōtra iustitiā. Imo vero ex hoc ipso quod duo hi ha bitus cōtrarii sunt/prorsus euenit vt homines his prę diti inuicē sint contrarii, Contraria quin etiā est pertur bata sensus motio ad statuz rationis natura tranquillū, Quod si status eiusmodi bonus est/motio hęc astatu ca dens/mala iudicanda videtur, ¶ Pręterea sub ipso bo no in longissimam rerum graduumqz distantiam fit pro gressus, Quod vero nimiū distat a bono accidit fore ma lum, Pręsertim quia uidemus per hęc admodū discrepā tia bona non nunquam sublimiora multifariam impedi ri, Quod autē longissime distans a bono bonum impedit necesse est contrarium esse bono, Id ipsum vero non in iuria malum cognominabimus, Iam vero cū necessariū sit aliquid bono tandem contrariū euenire quod ꝛ Pla to in libro de scientia inquit/neqz id utiqz bonuz sit/con fert.n.bonū bono, Neqz etiaz sit aliquid minus bonum/ qua ratione bonū/necesse est eē malū aliquid/quod bono sit reuera contrarium, ¶ Deniqz siquis dixerit malum nihil aliud existimari nisi quendam essentie interitum responderi poterit malum non propterea ex ipso rerū ordine tolli siquidē corruptio aeris ad generationē essen tiamqz ignis necessaria est ꝛ cōferens vniuerso, Ideoqz ꝛ esse aliquid ꝛ posse nō nihil,

¶ Idem, Dionysius.

Ixerit ergo aliquis/unde nam igitur erit maluz,
Nisi.n.malū sit, Virt⁹ ac uitiū erit idē: uniuersale vz uitiū idē erit/qd uniuersa uirt⁹, Particulare similit̄

idem quod uirtus particularis. Aut saltē quod uirtuti ad versatur/non erit malū. Cōtraria profecto tēperātie intēperantia est/iustitieqȝ iiustitia. Neqȝ tamē dico iustum hominē & i iustū. Rursumqȝ temperatū atqȝ itemperatum inuicē dixidere/uerum etiā ante foris apparentes probi viri ad iprobum discrepantiam i ipso aīo auirtutibus oīo uita distant & ratione motus dissidēt perturbati. Propterea necessariū est concedere malum aliquid eē bono cōtrarium. Neqȝ enim bonum sibi met repugnat. Sed uniuersū bonū uelut ex uno principio ductū/unaqȝ causa genitū cōmunione quadā īuicem & vnione & amicitia gaudet. Neqȝ rursus quod minus bonū est/ maiori bono contrariū est dicendum. Quia nec minus calidum aut frigidū minus calido frigido ve repugnat. Malum igitur est inrebus: atqȝ ē aliquid. Et ita dūtaxat est oppositus cōtrariūqȝ bono. ¶ Ceterum siquis dixerit malū esse ipsum rerum iteritum. Non propterea cōuincet malū in rebus oīo nihil esse. Sed ita erit malum q̄ȝ ens aliq̄d tanquā cōferēs ad entia generanda. Nō ne sepe huius interitus generatio fit illius. Atqui malum ita conducet ad plenitudinem uniersi: ipsi per se prestans/ ne sit imperfectum.

¶ Malū qua ratione malū est/nihil generat: sed virtute boni fit generatio.

Marsilius.

Quando aer extenuatur in ignem/interitus quidē aeris/quem malum dicimus nihil generat: sed uirtus ignis/aut solis/que bona est/ignem generat tanquā bonum. Nec fuit naturalis intentio uirtutis illius aeris formam perdere/imo formā ignis efficere. Abiit vero aeris forma dum ignis forma succedit. ¶ Neqȝ putare debet quispiam malum atqȝ bonum ratiōe quadaȝ dūtaxat interse differre. Nam & re ipsa discrepant. Generatio si

Boni ac malum Dnt roe et re

militer/ et interitus. Neq3 malum esse potentiam quandam perse existentem: neq3 quoquomodo potentiam: sed potius inpotentiam. *Maluz se solo nil boni agit*

Idem Dionysius.

D hęc autem vera ratio respondebit. Maluz qua ratione malum est/ nullã essentiã/ vel generationē facere. Solum vero deprauare/ atq3 perdere quantum ĩ ipso est/ rerum substantiã. Siqs autem ipsum generationis dixerit auctorem/ proptereaq alterius pernitie/ pręstet alteri genituram/ respondendum est reuera: non qua ratiõe perdit: generationem aliquã elargiri: sed qua corruptio maluq3 ẽ uiolare solum/ atq3 deprauare. Generationem vero essentiãq3 effici propter bonum. Atq malũ perse quidem erit interitus. Auctor vero generationis propter bonũ. Et qua qdem ratione malũ est/ neq3 est ẽs neq3 entiũ effectuum. At propter bonum/ et ens est/ et bonum auctorq3 bonorum. Jmo vero neq3 est quicq̃ secundũ idem bonum/ atq3 malum. Neq3 rursus eiusdẽ est interitus/ et generatio idez. Neq3 qua conditione malum est/ eadem est/ et potentia. Neq3 quędam perse potẽtia/ aut quidam perse interitus. Jpsum nanq quod dicitur perse malum: neq3 ens dicẽdum est/ neq bonũ/ neq generationis effector. Neq3 rerũ auctor vel bonoꝝ. *Maluz per se pcm*

De gradib9 bonorũ. Quomõ perdefectũ boni cõtingit malũ. de potestate boni.

Marsilius.

Voluptas naturalis simul atq libera ĩ primo bono .s. deo constituit uarios fore bonorũ gradus atq3 q̃ plurimos. Ex quibus ordo mirandus cõficeretur/ sapientię pręcellentis imago. Jgitur post longũ graduum ductũ magis paulatim magisq3 a primo bono distantius malum accidit in nimio quodã videlicet defectu boni.

Angeli qdẽ ꝑfectã nacti sunt participationẽ boni atq;

vero minus plenā, Minus q̄3 cęlestia corpora, Minꝰ itē inferiora q̄euis aīata, Minus iterū īferiora corpora carē tia uita minime v̄o materia prima, Cū v̄o accidēs sit debi lius q̄ substātia, Ideoq3 sit proclīuiꝰ ad defectū, Meri to malū prius cōtingit īaccidente q̄ īsubstātia, Quāob rē defectus malūq3 ī aīa nō circa substantiā eius / sed circa accidētia potius uersari uidet̄, s, affectꝰ & motus & actio nes, In corporibꝫ aūt īferioribꝫ malū p̄ter accidentia at tingit q̄3 substantiā, Tāta v̄o ē ipsius boni potestas / vt ēt ipsa priuatio / q̄ reuera malū cognomitatur ībono hēat fir mamentū, i, īessentia quadā / quę q̄dē perfectione aliqua priuata cēsetur, Neq3 ualeat quisq̄ repugnare primo bo no nisi peruim aliquā vel motionem tandē abeodē bono pendentem, Deniq3 materia prima / quam formis oībus natura sua priuatam fingimus ideoq3 singulorū bonorū cogitamus exptē nō est a bono pœnitus destituta quan doq̄dē ab ipso depēdet facillimeq3 paret ipsi quomōcūq3 formanti / formasq3 tanquā boni ipsius imagines auidissi me uidetur asciscere,

¶ Idem, Dionysius,

Bonum v̄o quibus perfecte īest pfecta pura ītegra bona facit / sed quę minus ip̄s participant / īperfe cta bona sunt: hac ppdefectū boni / permista, ¶ Omnino quidē malū nō ē ens neq3 bonū / neq3 beneficū. Sed q̄d magis aut minus propinquat bono / pro ipsa a propinquā di mensura fit bonum , ¶ Siquidem perfecta bonitas p omnia se diffundens / non solum ad illas quę sunt circa ipsā substantias optimas accedit: sed ad extremas usq3 procedit: aliis quidem summopere pręsens / aliis autem inferiore quadam conditione: aliis tandem infimo q̄dam pacto / quatenus singula pcipere possunt, Jam vero alia bonum prorsus participant, Alia v̄o magis minus ue īde degenerant, Sed alia tenuiorē boni pręsentiam sortiun

acns

vbi maluz

M̄a prima

tur. Aliis deniq₃ uestigium boni contingit extremum. ¶ Atq nisi bonum unicuiq₃ pmodo cuiusq₃ se praestaret diuinissimaq₃ diuinissima quęq₃ ꝛ antiquissima infimoꝝ ordinem obtinerent. Quonãpacto fieri poterat? Ut unica ratione singula bonum participarent. Quippecũ non omnia sint ad exaptam participationem eius accomodata. Nunc autem hęc poenes bonum ẽ magnitudo potestatis excedens / ꝙ ipsa etiã quę priuata sunt ꝛ ipsam priuationem sui corroborat / secundum participationem sui vbiq₃ productã. Deniq₃ si oportet uera audentius confiteri / illa etiam quę repugnant bono / ipsa boni uirtute ꝛ existunt ꝛ repugnara ualent.

¶ Ipsum bonum est super essentiam. Et quicqd cadit a bono decidit ab essentia.

Marsilius.

Si ipsum bonum compares ad ens uniuersum / habet ad hoc principii rationem. Primo quidem quia quodlibet ens est boni particeps. Secundo quia priuatum bono orbatur essentia. Non tamen ita se habet ad essentiã corporea quęvis qualitas vel uita vel intellectus. Nam ꝛ seorsum ab his esse quamplurima possunt. Tertio quoniam entia singula bonu₃ appetunt tanquam finem itaq₃ omnium est principium. Uita q₃ ꝛ intelligentia se ad bonũ similiter habent. Primu₃ ergo principium omnium non appellabis intelligentiam aut uita₃. Tum quia duo hęc essentia indigent vt priore: tũ quia bonum expetunt / du₃ bene uiuere beneq₃ intelligere cupiunt. Tum etiam quia non omnia vitę vel intelligentię participia sunt. Rursus nec principiũ ipsu₃ appellabis essentiã. Quippecum hęc uitam ꝛ intelligentiam optet atq₃ bonum. Est itaq₃ ipsum simpliciter bonum

ens appet bo.

Bonu sup entias

super essentiam. Quoniam vero est principium ac finis essendi / merito quatenus quelibet a bono cadūt / eatenus ab essentia decidunt atq; uicissim. Quod qdē exēplo rerū naturaliū moraliūq; apparet

Quatenus q̃dlibet destituitur abono ēt priuatur ēentia. Ita vitiosus homo quātū rōis bono caret / tātū substantia caret.

Dionysius.

Ceterū vt sūmatim dicā / quęcunq; sunt / qua ratione sunt / eadē sunt & bona exstuntq; a bono. Qua vero destituta sūt abono / neq; bona sunt neq; subsistūt. Nempe ĩceteris qualitatibus velut ĩcalore vel frigore ita se res habet / vt quę calefacta fuerit etiā super eē possint postquā calor illa deseruit. Pleraq; etiā sunt quidē tā & si vite & intelligentie sunt expertia. Deus quoq; semotus est ab essentia & super essentiali (vt ita dixerim) ratione consistit. Iā vero ĩ ceteris simpliciter omnibus tū habitu quouis amisso / tū etiam nō assumpto sunt tamen entia / & subsistere valēt. Quod autem a bono penitus destituit / nimirū nec vsquā nec vllo pacto vel fuit vel ē vel erit vel eē potest. Velut ĩtēperatus & si bono caret per cōcupiscētiā rōis expertē / atq; per eādē neq; est ipse qdē neq; ulla q̃ reuera sint cōcupiscit / iterea tamē est boni pticeps ptenuē quandā amicitię & vnionis imaginē Ira qnetiā est boni cōpos / quatenus mouetur appetitq; quę mala uidētar / ad id qđ uidet bonestū dirigere atq; cōuertere. Atqui & ipse q deterrimam uitam eligit. Propterea boni particeps / iudicandus est / q uitam desiderat & eam quidē / quę sibi uidetur optima. Ac simpliciter q appetit / vitamq; desiderat / vitamq; optimā spectat vt finem. Iam vero si bonum omnino substuleris nec erit essentia neq; vita nec appetitus neq; motus / neq; aliud quicquam.

Ordo modus, malorum

¶ Ipsum bonum est principium finis / mensura omnis essentię. Item nusquam est quicquam omnino malum.

Marsilius.

Es nulla (vt alibi diximus) qua ratione simpliciter est / efficit opus aliquod: sed qua bene ē / beneqꝫ se habet. Itē non temere: sed boni sui gratia facit. Neqꝫ appetit agere aliquid / quod quidem fit simpliciter. Sed quod bene bonumqꝫ sit. Hinc itaqꝫ concludimus ipsuꝫ bonum esse uniuersi entis efficiētem causam / ꝛ finalem. Et quomodolibet essendi mensuram. Vt quo magis aliquid boni compos est / eo magis essentię: minus ue / quo minus. Quod quidem etiaꝫ inde constat quia quod gradatim minus bene se habet paulatim ab essentia cadit. Quasi essentia quelibet ab ipso bono dependeat. ¶ Potest quidem aliquid omnino bonum existere. Aliquid autem omnino malum inueniri nusquam potest. Malū enim intelligimus vbi / vel minima est: vel minor quaꝫ oportet participatio boni. Quę quidem quodammodo ī essentia quadam fundamentum habet vbiqꝫ. Vt cecitas in oculo / morbus in uiuo. Quod si neqꝫ sit oculus: neqꝫ uiuens / non erit alicubi cecitas / aut morbus. ¶ Oppositum igitur ipsius itegri boni / quod sane fingitur maluꝫ integrum / existit nusquam. Oppositum vero alicuius boni idest cecitas visionis morbus ve sanitatis / ꝗquomodo reperitur alicubi.

Bonū causa eff. et finalis

Maluz p se ubi

Maluz singl̄re

¶ Idem. Dionysius

Quod igitur coruptionē generatio sequatur. Non ē id quidē mali potestas: sed minoris boni presentia. Quemadmodum / ꝛ morbus / defectus quidē est ordinis: sed non vniuersi. Si enim totus ordo desit: neqꝫ morbus ipse subsistet. Manet autem: estque non

similitudo mali

nihil morbus/quatenus essentiam habet minimuz ordinem. Inqua sane uelut fundamēto subsistit. Quod enim uniuersi boni expers excogitatur/ neq3 est aliquid: nec in existentibus reperitur. Quod autem mixtum est/ id propter bonum est inordine rerum. Atq3 secundum hoc ipsum reperitur in rebus. Atq3 est ens/quantum est boni particeps. ¶ Imo vero quę sunt omnia eatenus magis minus ve sunt / quatenus/ & boni participia sunt. Jam vero/& in eo quod esse ipsum dicitur quod nec vsquam/nec ullo modo ibi est:nec erit quid usquā. Quod autem quodammodo quidem est/quodammodo uero nō nimirum/& quantum ab eo decidit quod semper est sane non existit. Quantum vero ipsius esse fit compos/tantū q̄3 cōsistit. ¶ Atq & simpliciter eē q̄d nō ens censetur/ab ipso q̄d semper pœnitusq3 ē ens/cōtinetur atq3 seruat̄.
¶ Ipsum q̄3 malum ita se habet/vt quod decidit prorsus a bono/id neq3 inter magis neq3 īter minus bona sit futur℞. Quod v̄ quodāmodo q̄dem bonum ē/ q̄dāmodo v̄ nō bonū/aduersetur sane cuidam bono. Non aūt toti bono. Atqui & ipsum participatione quadam boni regit̄ atq3 cōtinetur. Nēpe bonum ipsum sua quadā participatione ipsā q̄3 sui priuationē quadā quasi essentia donat.
¶ Profecto si bonū prorsus abierit/nec erit uniuersalit̄ bonū aliq̄d. Neq3 mixtū q̄cq̄3. Neq3 malū ip̄3. Si.n.ip̄3 qō dicitur malū ē īperfectū bonū/nimirum peruniuersā absētiā boni/& īp̄fectū/& p̄fectū bonū aberit. tūc p̄fecto dūtaxat erit apparebitq3 malū/q̄3do aliis q̄dē erit malū quibus est ɔtrariū:ab aliis aūt pēdebit distinctū tanquā bonis. Nequeūt.n.eadē secundū eadē interse ī oībus repugnare. Malū igit̄ nō pōt existēs aliquod esse.
¶ Malū nec ē ī reb℞ p̄cedētib℞ a bono:nec ī bono: nec exbono. itē sibonū m̄lūq3 sint duo cōtraria/neq̄unt uel exse ī uicē vel exuno principio proxime proficisci.

Nil est in o̅ib℞ bono repugnans

Marsilius.

Robauit hactenus malum non esse ens vllum, i. (vt Paulo elegantius loquar) aliquid per se existens. Probat vero deinceps malū nō ita esse in aliquo existēte vt pars eius vel qualitas cēseatur. Cū enim causa prima, i. bonū in omni effectu longe magis lati usq3 agat q̄3 cetere causę, nihil i aliqua re ad naturā eius ullomō pertinēs, reperiri potest, quod nō ab ipso bono procedat, magisq3 semper illinc dependeat q̄3 aliunde. Preterea cū causa prima ad suaz similitudinē i effectibus oibus absoluendā sit causarum eius potentissima, concluditur quicquid naturaliter in aliqua re tāquā essentia vel pars vel qualitas, vel actus eius est, id omne tāquā efficacissime dependens & cōseruatu cōprehensumq3 a bono, nō malum esse sed bonum. Si consideramus ipsum simpliciter bonum, cū hoc sit pricipiū vniuersi, nec solū faciat bona omnia, sed etiam quę forte labi uidentur in malum interim potestate ordineq3 mirabili reducat in bonum, nimirum in hoc malum esse non potest, vel ex ipso, vel aliunde procedens. Sin autem bonum simul atq3 malum consideremus tanquam duo quedam inter se contraria per longam videlicet distantiam pari lance distincta, neutrū potest vel ex altero esse, vel in altero. Cogimur autem parem hunc numerum contrariorū binariū ad superiorem referre alicuius principii vnitatem. Sed nequeunt hęc summopere inter se pugnantia ex uno quodā auctore simul sine medio proficisci. Alioquin si ita proficiscantur cum neq3 possint ita casu inter se distingui neque secundum eandem rationem ab vno eodemque fieri proxime tā diuersa, cōpellemur simplicitatē pricipii iā negare differētesq3 i ipso ponere rōes cōtrariorū in se

absolute distinctas: perquas non temere sed naturaliter uel consulto possint inde statim simulq3 repugnantia proficisci.

Idem. Dionysius.

Et qui nec inexistentibus inest malu3. Si enim hec omnia sunt ex bono: omnibusq3 bonum inest / continetq3 omnia / nimirum in his malum esse non potest. An forsan in bono malum erit? Minime. Nā nec est in igne frigidum. Nec malum in se ullum admictere potest: Quod malum etia3 reddit bonum. Sin autem fingat in bono malum esse / quonam pacto inerit. Si eni3 ex ipso concedatur existere / absurdum id quidem & impossibile. Nam vt sacrorum eloquiorum ueritas inquit / nō potest arbor bone fructus malos facere. Vel mala bonos. Sin aute3 bono malum ex se ipso non inest / an ex alio forsan tanquam principio causaq3 continget. Jam vero vel malu3 ex bono erit / vel ex malo bonum. Aut si hoc est impossibile / ex alio quodam principio causaq3 erit bonum pariter atq3 malū. Nulla eni3 dualitas est principiū. Se3 vnitas ipsa est dualitatis omnis initiū. Tam & si absurdum est confiteri ex uno eodemq3 / duo quedam prorsus interse contraria proficisci. Atq3 ita ipsum quoq3 principium non esse simplex penitusq3 vnum: Sed diuisum atque biforme / contrariumque sibimet atque repugnans.

Non sunt prīcipia rerū interse cōtraria. Neq3 etiā duo. Nec unū aliquid ī se multiplex: sed simplicissima unitas atq3 bonitas.

Marsilius.

I Manicheorum more figantur duo contraria Prima vniuersi principia. Profecto quantum contraria sunt & eque prima interse pugnabunt: quantum quoq3 utraq3 sunt pariter vniuersi principia /

similitudo
dualitas

deinceps hinc et inde genera rerum duo deriuabuntur in terse sine ulla conciliatione penitus dissidentia. ¶ Verumtamen cum per bonos vniuersi gradus/gradatim in melius aliquid atque potentius simulque simplicius ascendamus paulatimque multitudinem congregemus in unum necesse est ad unum deniqz peruenire/simplicissimum/optimum potentissimum idqz inlesum atqz prorsus imperturbatum. Huic ergo neqz recte potest fingi contrarium et nec equale. Alioquin impediri inde poterit atqz perturbari. Deniqz cum quelibet in mundo contraria videamus in vnum certa quadam proportione conciliari concordiaqz eiusmodi nequeat vel ex dissscordibus vel rursus ex multis vel etiam ex auctore multiplici prouenire alioquin a contrarietate non perueniretur in vnum. Necesse est non contraria/non duo quedam/non vnum aliquid in se multiplex/sed vnum penitus simplicissimum principatum vniuersi tenere. ¶ Merito igitur Platonici principium uniuersi dicunt omnia quantumlibet multa contrariaqz vnire. Quia ipsum est summa vnitas atqz bonitas. Vnio sane vnitatis est ipsius et bonitatis officium. Ipsa namqz bonitas dum se ipsam vnam diffundit in omnia per processum distribuens videlicet singulis et si non parem tamen quodammodo similem bonitatem innicemque amicam: dumqz vicissim perinfusum omnibus appetitum boni et inuicem et ad se vnam omnia conuocat/interim in vnam seriem et actionem atqz formam mirabiliter omnia colligit. ¶ Deniqz si quicquid ad deum pertinet in omnibus est bonum atqz consensio/sequitur ipsum nihil apud se contrarium malumqz admittere. Atqz malum nihil habere simile pertinensqz ad deum.

¶ Idem. Dionysius.

Neqz rursum possibile est duo rerum esse principia et inuicem et in uniuerso contraria atqz repugnantia.

Si enim id concedatur nec deus ipse adetrimento mole stiaqз procul aberit. Siquidem non desit quod ipsum qз perturbet. Preterea cuncta erunt inordinata/semperqз pugnantia. Atqui bonum ipsum amicitia quadam cuncta conciliat. A sanctisqз Theologis ꝛ pax ꝛ pacis auctor appellatur. Quamobrem bono omnia sibi inuicem amica sunt ꝛ consona/ex vna uita videlicet pullulātia: ad unūqз ordine certo dispofita bonum. Atqз sicut eodem quasi generis cognomento/ita conditionis similitudine/ ꝛ affectione quadam mansueta coniuncta. Quapropter malum neque est in Deo: neque diuini cōmertii quicquā habet.

amicicia ꝯcta ꝯciliantur

¶ Nullum ex deo malū: sicut nec ex igne frigus.

Marsilius.

Um vbiqз superior causa/melior sit effectu/certe causa prima ita optima est/vt sua bonitas sit substantia sua/ipsaqз simpliciter bonitas. Nec uero quemadmodum in substantia/ita nec in bonitate permutari potest. Cum igitur qua ratione bonitas ipsa est/nunquam efficiat mala/imo bona/mutariqз ex bonitate non possit/bona semper efficit omnia. Nunquam igitur ex deo malum.

¶ Idem. Dionysius.

Ed nec ex deo malum est. Aut enim concedendū erit deum non esse bonum. Aut si proculdubio bonus est/bene facit efficitqз bona. Neqз tantū ita vt aliquando tantum ꝛ aliqua bona faciat. Aliquando vero non agat/vel non omnia. Alioquin permutationem conditione eiusmodi pateretur diuersitatemque in se ipso circa id quod angustissimum est videlicet causaз. Jam vero siquidem in deo bonum ipsa sua substantia ē si permutetur ex bono/deus aliquando quidem erit/aliquando vero non erit. Sin autem participatione bonus

habeat ꝛ habebit ab alio: ꝛ alias id habebit: alias nō ha bebit. Malum igitur nec est ex deo: nec in deo neqꝫ sim pliciter/ neqꝫ per tempus.

❡ In angelo nō est malū. i. defectus aliquis boni qꝛ ē expressissima quedā imago primi boni Marsilius.

Si dicens malum/ cogitas aliquid affirmatiue re rum ordine positum/ falleris. Quicquid eniꝫ hic est/ cum ab ipso bono prorsus existat/ est necessario bonum. Nusquam igitur existit eiusmodi malum. Sin autem appellatione mali negationem ꝛ priuationem de fectumqꝫ cōuenientis alicui boni cogitas/ malū ꝛ si ali bi potes deprehendere/ non tantū potes ī angelo ponere ❡ Quatruplicē ī natura qualibet ordinē Platonici po nunt. In primo quidem gradu imparticipabilem ipsum in se naturā. Quemadmodū exēpli gene(ra) in sole lucem. In secundo participatam quidem. Sed perfecte. i. semp atqꝫ eodem modo. Quemadmodum infusum stellis a sole lumen. In tertio participatam rursus ꝛ īperfecte. Idqꝫ duobus modis. Aut enim semper quidem/ sed non eodeꝫ semper modo. Ut lumen solis lunę tributum. aut neqꝫ eodem modo neqꝫ semper/ sicut lumen solis in aere. Ne cessarium est omnino per hos gradus vbiqꝫ procedere. Nam ꝛ natura per media gradatim progreditur ad ex trema. Et causa quę uis efficiens similiores sibi met effe fectus efficit ante dissimiles. Bonum igitur a primo bo no participatum angelis quasi lumen a sole stellis cum in primo proximoqꝫ sit participationis gradu/ plene da tum est absque defectu. Igitur absque malo. Ad in feriora vero diffusum/ quasi tenebris quibusdam amis ceri potest/ duplicemqꝫ defectum subire: qualem in luna vel in aere lumē/ vel quomodolibet aliter quis iuenerit

¶ Angelicam idest intellectualē insua puritate naturā / esse quasi splendorem circunfusum diuinę luci / lucis illi us penetralia intellectualibus animis intelligibiliter declarantem / dogma Platonicum est: solemq3 diuinum in angelo tanquam inspeculo purissimo expressissimę reluce re. ¶ Inter hęc / uocabula duo notabis dionysiaca simul atq3 Platonica: scilicet theoidiam atq3 agathotypiam. Per primu3 diuina lux speciesq3 designatur. Per secun dum diuina figura. Duo hęc ad summum in verbo dei .s. conceptu eius intimo apostolus Paulus in prohemio ad hebreos collocat. Secundo vero quasi gradu Diony sius attribuit āgelo. Qui & si nō tanta3 diuinitatē a deo sortitus est quāta3 vel habet ipse deus vel edere possit nō uelit / uerūtamen tātam habet / quātā capit hactenus ordo rerū deusq3 decreuit.

¶ Idem. Dionysius.

Est i angelis etiā malū est. Si. n. āgelus specie3 bo ni preferēs / diuinā exprimit bonitatem: existēs v3 per participationem idipsu3 secūdo gradu / quod secūdu3 causa3 / est īse primo illud qđ exprimitur / certe imago dei est āgelus. Et occulti luminis declaratio. Ac speculum purū / nitidissimū / īquo inquinatū imaculatū incontami natum. Totam inse suscipiens si dictu faseſt pulchritu dinem speciei ipsius figureq3 diuine: atq3 īse ipso sincere quātum fieri potest splendore declarans secretissimi illi9 silētii bonitate3. Itaq3 nec angelis quidem inest malum. ¶ Nisi forte qs dixerit ꝓpterea malos esse / ꝙ puniāt pec catores. Sed eadē ratione castigatores errantium / mali erunt. Similiter & sacerdotes illi qui prophanos a diui nis misteriis arcent. Sed profecto nō malum est meritis affici pœnis. Imo fieri pœnis dignum. Neq3 rursus ma lum / pro merito a sacris arceri: sed contaminatū propha nūq3 euadere. Ideoq3 nec aptū q ad mittatur ad pura.

An pœne male ul' excōicatio

¶ Malū nec ī demonib⁹ nec ī aliquo ꝓprie pertinet ad substātiā: sed īfirmitatē uirtutisq; defectū: neq; tam̄ boni p͛rsus expte͂
Marsilius.

Non debemus ipsam demonū essentiā dicere naturaliter esse malam. Sic. n. ꝛ fateri cogemur semper ab ipso videlicet primo creationis sue momento malam fuisse. Itaq; nec ortā ab ipso bono pricipio rerū. Ideoq; nec esse quicquā. Neq; rursum fas est asserere demonū ex bono per aliquē naturalē motū euasisse malū. Omnis enim eiusmodi motus ab ipso bono rectus tendit ad bonum. ¶ Preterea nec ipsa potestas demonica sibi ipsi mala est. Perimeret. n. semet ipsā. Rursus siquo modo interimat aliud / nō propterea dicenda est penitus esse mala. Nec. n. interficit quodlibet. Nec aliquid totū. Omnis enim interitus desinit in materiam ꝛ inalterius ortum. ¶ Deniq; cū substantię nihil sit cōtrarium / immo inter qualitates cōtrarietas omnis existat / merito corporis nullius īteritus ab ipsa sui materiali substantia vel substantiali forma sed a suis quibusdam qualitatibus exordit͛. Quarum proportio peraccessum qualitatū cōtrariarum debilitatur. Perhanc vtiq; debilitatē infirmitatemq; dicitur egrotum corpus atq; malum. Malū igitur nec proprie pertinet adsubstantiam: nec quatenus per ipsum aliquid appellari potest malum. i. male se habens / itegrum potest esse malum. Vbi. n. integrum malum fingitur / cū nihil ibi supersit boni / nec ulla ibi corporis forma superest: nec ipsa q̄ materia prima. Hic igitur nihil dici poterit male se habere. Quicquid ergo iudicatur male se habens / habet cū aliquo defectu bonū. Siue corpus id sit siue anima siue demon.

Corruptio substa nō ħt oriuz contraria pp qualitates

Nihil penitus est boni expers

¶ Idem. Dionysius.

Eq; rursus demones sunt natura mali. Alioquin nec eēnt exbono. Nec essent prorsus aliquid. Atq nec exbonis natura mutati sunt in malos. Neq; semper extitere mali. ¶ Preterea utrum sibi met an aliis mali sint. Si forte sibi ipsis mali/se ipsos perdēt. Sint aut aliis quo nam modo interimentes/iudicātur mali. Aut quid potissimuz interimētes. Essentiā ne vel potētiā vel actio nē? Siquidē essentiā: primo quidē nō preter naturā id ef ficient. Que eniz pernaturā īcorruptibilia sunt nō corrū punt. Sed que corruptiōi sunt ob noxia. Deinde ne id q dē oibus & oīo maluz est. Jā vero neq; quicquā eoꝝ q̄ sūt perimitur q̄tū est eēntia & natura. Sed ipsa cōgrue tie cōmensurationisq; proportio propter ordinis natura lis defectū/iā ita debilitatur/ut eodē modo permanere non possit. Infirmitas vero nō est integra. Si.n.integra foret/&corruptionē ipsaz &subiectū eius e medio tolleret. Esserq; corruptio eiusmodi/sui q̄; ipsius īteritus. Quā obrē quicquid malum dici solet/ non est omnino malū/ sed deficiēs bonum. Quod enim expers omnino boni fin gitur nec usquā quidē aliquid erit. Eadē q̄; depotentie actionisq; corruptela ratio est.

nil oīno maluz

¶ Malū ī demonibus nō est essentiale qcq̄: sed defectus q̄dā affectus actiōisq; sue circa principium suum atq; finem.

Marsilius.

Emones cū quic̄qd habent eēntiale proxime habe ant ab īmenso bono/totū id habēt bonuz. Si ergo dicātur mali. Sequitur ut secundum nō nihil quod ipsi nō sunt/quod de nullo modo essentiale est/ nominentur mali. Per aliquē uidelicet casum abessentia degeneratio nēq; ab ipso bono essentie auctore. Quatenus videlicet nec affectum neq; actionis intentionem insuuz princip i

um/ ũde bene se habituri perficiẽdiq3 fuerant/ conuerte runt. Itaq3 nõ pernaturam ipsam sed per defectum agendi circa principium finemq3 suum mali fiũt. ¶ Tu vero cum dixeris demonem naturaliter esse malum interrogatusq3 deĩde fueris/utrũ semper abinitio malus extiterit nec ne/utrũ uis responderis/tibimet repugnare cogeris. Si non semper fuit malus/igitur nõ natura: quicquid enim naturaliter in est/id una cum natura semper adest. Sin autem dixeris semper fuisse malum/cogeris iterum stabilem ipsam sempiternitatis idẽtitatem cõfiteri bonũ. Cu3 enim stabilitas ad uigorẽ uirtutis attineat/ideoq3 stabiliter se habere/sit bene se habere/ fateberis demonẽ stabiliter malum/esse bene malũ: ac bene se habendo malum esse. Ob similem rationem pleriq3 Platonici malu3 suplicii negant sempiternum fore. Ne forte identitate3 stabilitatemq3/quę ad vnitatem bonumq3 tanqua3 propria pertinere putant/esse confiteantur in malo. Verum pro christianis responderi poterit insupplicio sempiterno propter penaru3 variarum diuersitatem uicissieudinẽq3 temporalem/nimirum stabilitatem veram nõ adesse.

¶ Idem. Dionysius.

Roinde quonam pacto demones/ cum a Deo facti sint/mali sunt? Nempe bonum bona producit & statuit. Verumtamen malos appellari dicet aliquis. Sed non qua ratione sunt aliquid/ mali sunt. Ex bono enim existunt/bonamq3 essentiam nacti sunt. Immo qua ratione non sunt. Quippecum ad seruandum principium suum infirmi fuerint. Quemadmodu3 diuina testãtur eloquia. Dic age ĩ quonã demões depravari dicamus nisi ineo q ab habitu actioneq3 circa bona diuina uacãt? Pręterea si natura mali sunt demoẽs/ semp fuere mali. Tã & si malum ẽ ĩstabile. Nõ ne igitur Malum instabile

q semper eodē modo se habent/mali non sunt. Sēp enim idem esse/boni proprium est. Sin autē nō semper existere mali/ nō sunt ipsa natura praui. Sed indigentia quadam bonorum angelicorum. Neqꝫ boni prorsus sunt expertes. Quatenus sunt. Viuunt. Intelligunt: habentqꝫ nōnullum desiderii motum. Praui uero censentur. Quoniam circa naturalem operationem sint inualidi. His itaqꝫ malum est aduersio quedā: excessusqꝫ ꝛ discessus. Obquem bonis sibi conuenientibus potiti nō fuerint. Defectus. Imbecillitas. Infirmitasqꝫ uirtutis perfectionē suaꝫ cōseruature. Fugaqꝫ ꝛ casus.

¶ Angeli conuertuntur vel ad deum/vel ad se/ vel adinferiora. Gradus demonum/quid malum in demonibus.

Marsilius.

Onsideranti mihi cū doctrinā Dionysii sepe Platonicam/tum etiā uerborū presentium formā atqꝫ cōsequentiam uidetur expositio quam subiciam/forte uideri posse probabilis. Descripsit hactenus quid primum fuerit inangelis malum/omnibus cōmune demonibus. Nunc ad iungit malum quasi secundum non demonibus cūctis cōmune/sed infimis. ¶ Tres vt platonice loquar actus ī āgelicis mentibus esse possunt. s. trina conuersio. Vel ad deum/vel ad se/vel ad sequentia. Itaqꝫ angeli q̄ꝫ plurimi ad ipsum deum amandum tota voluntate cōuersi/semper euasere beati. Non nulli vero conuersi ad se prorsus amandos/facti sunt eue stigio miseri/principio suo videlicet fineqꝫ priuati. Quibus hec illinc aduersio priuatioqꝫ iudicatur malum. Quidam rursus non soluꝫ ad se ipsos amandos conuersi uerū etiaꝫ adinfima diligenda diuersi/omnium euasere miserrimi. Quibus preter orbitatem illā malum aliud cōtigit: multiplex videlicet perturbatio. ¶ Primi qdē angeli sunt penitus acorporibus

absoluti nisi forte mira quadam facilitate cęlestia regant iterim diuina fruitione beati. Secundi vero iam miseri quasi proprio amore decepti/elemētisqȝ sub luna simplicibus mox addicti: non tanquam aīę quędā prorsus infusi: sed ritu quodam quasi magico diuinitus mancipati. Quibꝫ preter superiorem orbitatem illaȝ malū accidit cōditio ista seruilis ꝛ indignatio sequens. Tertii vero cōposita corpora generationemqꝫ ꝛ cultuȝ ab hominibus cupiētes/corporibꝫ iaȝ ex igne aereeqȝ uaporibꝫqȝ terre ꝛ aquę conflatis sunt immersi: asciscente quidē hoc amore ac deo interiȝ compellente: hinc aeria quedā facta sūt animalia vasta quideȝ ꝛ celeritate potentia sensu mirabili. Inuida superba malefica. Quibꝫ pręter orbitatem indignationēqꝫ iam dictā/malum est perturbatio/sensualis passioqꝫ sensibilis. His item ultra intellectum uoluntatemqȝ peruersaȝ consequenter inest imaginatio pręceps/ira feruens concupiscētia vehemens. Ut Dionisius more Platonico narrat/q̄si sint animalia. Quod etiam cōfirmat vbi ait tria hęc inceteris insuper animalibꝫ naturaliter esse. ¶ Demones autem animalia esse non solū platonici sed antiq etiam inter christianos greci doctores putant. Et aurelius Augustinus nō redarguit. Hic uidetur tū nature uniuersi/tū officiis actionibusqȝ demonū tū diuine iustitię consentaneū. Ego auteȝ id assererere nōdum audeo. Eiusmodi quoqȝ in demonibus multis malignitatem atqȝ superbiaȝ omnes Plaonici posuerunt. Porphyrius. addit maleficorum demonū principi nihil optabilius esse q̄ȝ vt colat̄ quasi deus. Mitto nunc christianos grecos/qui omnes āgelos habere corpora quauis tenuia uoluerūt quod quidē Aurelius Augustinus in libro de trinitate cōmemorat: neqȝ negat. Animalia multa perspicuuȝ quendā radiū habent naturaliter suis oculis insituȝ: quo proxima multa etiam nocte vidēt. Hęc

ni

si die fugiant i speluncam ois solis radiis inuiā / ⁊ si cęle stia nō uidebunt / qꝛ vȝ cęlesti lumine careāt / i ima tam̄ nō nulla cernent / naturali vȝ lumine minime capta. Similiter demones postquā uoluntatis affectū nō ad diuinum solem / sed ad se penitus cōuerterunt / ⁊ si suprēmo beatoqȝ illo diuini solis lumine sunt orbati / quod eis accidit miserabile malū naturales tamē quibus naturalia videant / radios retenuisse putantur. Quod ⁊ optabile ē ⁊ bonū. Et hoc ipsum sibi cōseruare cupientes / bonū aliquod appetunt. Ex hoc aūt appetitu dimittētes supprēmum bonum / extremum malum elegisse uidentur.

¶ Idem. Dionysius.

Quid pręterea malū ē i demonibꝰ? Furor i ratiōalis. cōcupiscentia demēs. imaginatio pręceps. Verū ista quāquā demonibus isunt: nō tam̄ oibus: nec ois Neqȝ ipsa secūdū se mala sunt. Nā ⁊ in aliis animabus / nō hęc quidē habere sed his carere / pernities ē animaliū atqȝ malum. Horū uero habitus seruat esseqȝ efficit animalis naturam hęc habentem. ¶ Quamobrē demonica gens nō qua ratione secundū naturaȝ est / sed qua nō est / existit mala. Neqȝ bonum illis traditum / totū est permutatum. Sed ipsi a toto bono sibi tradito exciderūt. Nec angelica munera his tributa / aliqundo permutata. Sed integra sunt pœnitusqȝ cōspicua. Quamuis ipsi minime cernant: quippecum vires eas / quibus bona videri possent / iam obcluserint. Quapropter hoc ipso quod sunt / ex bono sunt atqȝ boni: ⁊ pulchrum bonumqȝ / desiderāt. dū videlicet esse / uiuere / intelligere / quę qdem existētia sunt / desiderāt. Sed priuatiōe quadā ⁊ fuga casuqȝ a cōuenientibus sibi bonis / mali cognominātur. Sūtqȝ mali qua parte pulchri nō sunt. Et quod minime est appetētes / malum appetunt.

¶ Malum in anima.

Malu in demon

appetere malu

Marsilius.

Cum in ipso bono omniũ prĩcipio/sit sũma omniũ prouidentia/consequẽs est/ut angeli animeq̃ ex ipso proxime dependentes/naturalem quandam ad seq̃n tia prouidentiam habeant. Sed angeli q̃dem mouendo prouident. Anime vero viuificando primum deinde et consultando. Cum igit̃ id totum prouidentie munus et ex bono sit et imitatio boni/est proculdubio bonum. Nõ igit̃ malũ est anime / sic adesse malis.i. deterioribus vt uel naturali uel uolũtario beneficio hec afficiat. ¶ Pro inde sicut nocturnus aer/dicit̃ tenebrosus/nõ q̃a vel rez nouã subeat vel naturã amictat suã/sed q̃a deest ei solis lumen/q̃d rẽ p̃se tenebrosaz efficit lucidã/sic aĩus ac de mon malus cognominat̃/non ꝓpterea q̃ vel naturale q̃cq̃ perdat/ vel suscipiat alienum/ sed quia deficit/a/benefi co dei munere ordinemq̃ qui ad bonum perducere solet non obseruat. Cuius quidem boni munus sua quadam presentia bonum reddit quod alioquin ĩ malum hoc ab sente corrueret.

¶ Idem. Dionysius.

Et animas quispiã esse dixerit malas:si igitur quia cõiunguntur malis quodam prouidentie cõserua tionisq̃ officio/ has aliquis suspicetur malas/obiciẽdũ est hoc utiq̃ nõ esse malũ. Sed bonũ : atq̃ ex ipso bono proueniens quod quidẽ vel quod alioquin malũ est/ red dit bonũ. Sin aũt animas quoquomõ deprauari dicant in quo nam deprauantur? Nisi in quodam affectiõum actionumq̃ bonarum defectu: et quoniam ab errantes a fine ob infirmitatem propriam dilabuntur. Iã vero cir cũfusum q̃ nobis aerẽ obtenebrari dicimus/ defectu vi delicet et absentia luminis. Ipsum vero lumen/semper ẽ lumen. Quod etiam illuminat tenebras. Quamobrem nec in demonibus/ nec in nobis ita malum est/ quasi

Malũ ĩ animab

existens aliquid. Sed tanquam defectus aliquis: per quem propriorum bonorũ consumatione caremus.

¶ Malũ in animalibꝰ nõ est aliquid his naturale.

Marsilius.

Omnis naturalis instinctus motusqꝫ inq̃libet aĩali sue proprius speciei/ẽ proculdubio bonus/tanquã ab ipso bono prouidenter ĩfusus/ad conseruandã speciẽ: directus ad suum cuiqꝫ bonũ. Malũ vᵒ ĩ animalibus dicitur defectus aliquis: perquem minus validum sit ad naturales actiones expediendas. ¶ Sed interea dũ imp fectum aliquid appellamus malum/memento hoc ipsum quod dicitur imperfectum nec omnino malũ/neqꝫ pror sus pter oẽꝫ naturaꝫ esse. Diuinitas quidẽ tanquam summopere potens proximum opus suum quo momento facit/eodeꝫ perficit pœnitus cõsumatũ. Natura vero deo prorsus inferior opus suum tempore gradibusqꝫ perducit ad finem. Prouidentia videlicet ita naturam constituẽte. Eo igitur gradu medio/quo nature opus/quia nõ dum ab solutum est/dicimus imperfectum/hoc ipsuꝫ imperfectum. Nec preter nature intentionem est oĩo neqꝫ prorsus malũ/tãquam ex quodã prouidentie natureque ordine sic ad perfectũ finẽ gradibus institutũ.

¶ Idem. Dionysius.

Eqꝫ rursusin animalibus brutis est malũ. Si enĩ irã cõcupiscentiamqꝫ substuleris & cętera quę in eis & si mala dicuntur/nõ sunt tamen simpliciter suapte natura mala/leo quidem fortitudine superbiaqꝫ amissa leo esse desinet. Canis q̃ꝫ blandus effectus omnibus/nõ erit canis. Custodire.n.latratu sua/canis est proprium. Atqꝫ domesticos quidem admitere: alienos vero propel lere. Quãobreꝫ cõseruare naturam/nõ est malũ. Imo vᵒ malũ est nature corruptio debilitasqꝫ & naturaliũ qualitatũ & actionũ uiriũqꝫ defectus. Proinde quecũqꝫ ge

Maluꝫ ĩ animalibꝫ

Propria tam leoni q̃ꝫ cani

Malũ ꝯ nãm

neratur/per quędam temporis īterualla perficiūtur/ ne īperfectum quidez pręter omnem naturā est oīo.

Non est ī natura malū aliquid. Quid natura.

Marsilius.

Platonica sententia est/mūdum totū esse viuum: perpetuam quandā ubiq3 uigentez/generantēq3 oīa una cum solari uirtute usq3 quaq3 diffusa quasi spiritu. Inhac itaq3 corporis uniuersi uita pereiusmodi spiritu3 oīa uegetante. Platonici rationes omnium seminales effectricesq3 uirtutes esse putant. Cū igitur oēs hinc particulares naturę ducātur tāquam ab uniuersali natura: nec ulla huic aduersari possit/merito nullum huic aduersum malūq3 accidit. Nec ęquā eius frustratur effectū. Particulari uero naturę cōtrariū aliquid accidit uelut ignis aquę. Unde 7 malū puenit. Idest naturalis actionis impedimentum.

Idem. Dionysius.

Neq3 rursus est intota natura malum. Si.n. naturales rationes omnes ab uniuersali natura ducuntur/nihil est illi contrariu3. Singulari vero naturę/ aliud quidem secundum naturā erit. Aliud uero cōtra. Aliis namq3 naturis/pter naturā aliud accidit. Quod ue huic naturę cōsentaneum est/illi accidit alienum. Vitiū uero naturę dicitur/quod īcidit pręter naturā. Priuatio v3 naturalium. Itaq3 nō est ipsa natura mala. Id autem dicitur ipsi naturę malū/q2 propria sibi officia explere non possit.

Quid malum corporis.

Marsilius.

Dionysius quēadmodum ī superioribus similiter 7 ī sequētibus id vbiq3 cōtēdit: malū nō esse/ existēs re ipsa quicquā: sed vel existendi. uel agendi defectum. Itaq3 neq3 deformitas/ neq3 morbus quę corporis ma

niu

la dicuntur/aliud quiddam sunt nisi priuationes q̄ iam atq₃ defectus. Neq₃ potest malum purū solum integrum in aliquo subiecto deprehendi. Alioquin neq₃ subiectum ipsum subsistere posset

Malu in corp.

Idem. Dionysius.

Roinde nec incorporibus malū aliqd ē. Deformitas. n. atq₃ morbus/defectus qdā est speciei ⁊ordinisq₃ priuatio. Id aūt nō omnino malū est: sed min⁹ bonum. alioqn si pulchritudinis specieiq₃ ⁊ ordinis ītegra solutio fiat/ipsum quoq₃ corpus abibit.

Malum uitiumq₃ animę nō est excorpore.

Marsilus.

Iquis dixerit corpus eē ipsam perse necessariāq₃ uitiorum aīę causam/ideoq₃ naturam corporis eē malā/hinc cōuicet errare/qd ī angelis corpora nō habentibus/malum est exortum. Et platonici incidere malum ī animam. Tunc primū putāt cū intentionem affectūq₃ a diuinis diuertit ad naturalia etiam antequam corpus īgrediatur. plato rursus ī carmide magos/sequēs bona malaq₃ corporum humanorum existimat a bonis aiarū malis deproficisci. Quod est ualde mosaicū. Siquis autem obiecerit corpoream labem uitio quodam originali concretam animos inquinare/meminisse debebit/hanc ipsam ab initio rerum/uitio quodam animi natā. Vitia vero eiusmodi Platonici quidem ⁊ animabus intellectualium vltimis/ ⁊ demonibus inferiorib⁹/pleriq₃ vero Greci christianorum doctores: ultimo angelorum ordini accidisse putant. Malum namq₃ idest defectum bona propria consequi non ualentem/ non spiritibus quidem summo bono propinquis/sed remotioribus forte contingere: sed hęc illi uiderint.

Idem. Dionysius.

Preterea neqꝫ corpus esse uitiorum causaꝫ animo contingẽtium / inde patet ꝙ etiam absqꝫ corpore prauitas possit oriri. Quemadmodum in dæmonibus. Hoc enim est mentibus ⁊ animabus corporibusqꝫ malum / infirmitas videlicet ad bonum proprium consequendum ipsos / atqꝫ casus.

corpus n̄ est causa uitiorum

¶ Materia neqꝫ malum est / neqꝫ proprie bonum sed aliquid necessarium.

Marsilius.

Non nulli veteres materiam appellabant ipsã malignitateꝫ / forte putantes eam esse purum malũ / principiumqꝫ malorum hoc Dionysius ita confutat. Materia aut induta iam specie cogitatur: aut nuda. Si speciem induta / iam boni compos effecta est. Si nuda / cum propter informitatem prorsus inertem nihil agere possit / non potest principium dici malorum. Quin etiam nihil pati potest mali. Nihil enim huic contrarium est. Nihil proprii potest amittere. Preterea si materia nihil habet essentię / maleficium machinari non potest. Si quid essentię possidet: id ipsum cum sit bonum habeatqꝫ ex bono textatur materiaꝫ non esse puꝝ malum. ¶ Proinde necesse est aut vnum principium ponere / aut duo. Si vnum: aut bonum / aut malum. Si duo / bonum pariter / atqꝫ malum. Jam vero si vnum bonumqꝫ / vnde materia simul atqꝫ cętera / necesse est si materia sit puruꝫ malum / a bono proficisci malum: aut certe materiam malam qua ratione ex bono est / esse bonam. Sin auteꝫ vnum principium est atque malum / cum multa pręter hoc bona sint confiteri cogimur a malo fieri bonum: vel saltem id quod sub malo bonum dicitur: quatenus ex malo dependet / esse malum. Denique si duo

ponatur principia non poterimus in hoc numero pedem sistere: sed ad vnu3 duorum principium ascendere/ compellemur. ¶ Platonica sententia est: boni rationem esse eadem atq3 finis: vt videlicet cętera quidem sint eius gratia. Ipsū vero nullius. Oppositā vero huic esse ipsā materię rationē. Hęc enim omnium gratia dicitur instituta. Nihil vero infime materię gratia. Nō est igitur appellāda bonu3. Neq3 rursus malum. Quippecū existat a bono/ auida ⁊ exposita sit ad bonum: necessaria sit ad mūdi optimi complementu3. Nuncupanda est igitur medio quodam inter bonū malum ue nomine necessariu3. Nempe necessarii ratio sicut ⁊ materię semper refertur ad aliud. Boni vero vicissi3. Attinet vero necessariū quoquo modo ad bonū quatenus tanquam vtile conferensq3 ad finem certum/ est eligendum. Atq3 hęc ipsa conditio necessarii aliena videtur a malo. ¶ Deniq3 materiam non esse malā inde patet/ q͏ ipsum bonū materiā instituit ad bona q̄3 plurima cōponenda. Ipsaq3 formas neccessario bonas naturaliter cōcupiscit. Generationisq3 uniuerse/ extra cōtrouersiam optime nutrix est (vt in Timeo Plato noster inquit) atq3 mater.

¶ Idem. Dionysius.

Ed neq3 uerū est vulgatissimū illud: malū videlicet ī materia esse/ qua ratiōe materia. Hęc. n. ornatus ⁊ pulchritudinis specieiq3 fit particeps. Si aūt seorsu3 ab his materia suapte natura qualitatē speciēq3 nullā habet/ quonā modo materia facit quicquā? Quę nec id ipsu3 inse habet/ vt pati possit. Pręterea quonāpacto materia malum est? Si. n. nec usquā nec ullo modo est/ neq3 bonū est neq3 malū. Sin aūt quomōlibet est/ quę v̄ sunt oīa/ sunt ex bono/ ipsa q̄3 existet ex bono. Atq3 ita vel ipsa bonū effector est mali: aut malū/ quatenus fit ex bono/ bonū erit. Vel forte malū effector erit boni/ vel bonum

Malū nō est in materia

quatenus ē ex malo euadet malū. Aut duo rursus erunt principia. Atqȝ hęc ex alio rursus uno quodā pricipio dependentia. ¶ Jam vero si materiam ad cōsumationem uniuersi fuisse necessariā cōfitentur/quonāmodo erit materia malū. Aliud namqȝ malum est. Aliud necessarium. Quo aūt pacto bonus ipse deus ex malo ad generationē vlla perducit. Aut quomodo malum est/quod desiderat bonuȝ. Nēpe malū boni naturā fugit. Deniqȝ si materia naturaliter mala est/ quomodo naturā generat atqȝ nutrit? Malū.n.qua ratione malū ē/nihil generat aut nutrit. aut oīo quicquā facit aut seruat.

¶ Malum in anima non est a materia/quę vel facit malum/ vel atrahat animam. Jtē malum integrum esse non potest.

Marsilius.

Qui materiā putant malū aliquid in aīa generare/ statim confiteri coguntur tum materiā nō esse nudaȝ sed iā formis īdutā/perquas possit generare nō nihil tum animā esse corpoream: siquidē formari a corporibus imo deformari possit. Quę sūt pculdubio falsa. ¶ Necqȝ forte desunt qui materiam fingant ad malū animas necessario trahere. Qui stati īde redarguūtur/quod ⁊ ipsi aliquā ipsi materię uim cōcedunt/nullaȝ prorsus habēti aię sepe vel inuitis corporibus ad bona sese transferunt īcorporea. ¶ Tertia vero sētētia est/platonicis ualde cōsona: duo esse prima mutationis principia: alteȝ quideȝ actiuū.i.animā/mutationes videlicet suas ex se ipsa prorsus exordiētē: alterum vero passiuum.i.materiā/ per diuersas formas cōmutari potenteȝ. Subiectumqȝ esse formis mutabilibus necessarium. Hanc vero uniuersi conditionem eē/vt anima cōmertiū iniens cū materia reruȝ mutabilium perpetuo plena/motus ipsa suos ad mutabilia bona deflectat sepius ab īmutabili bono. Quę quidē

duo mutōis pncipᵃ

ausio a bono malu

deflexio peccatum est & malum: non cogente quidem ad id materia: sed vniuersi conditione res ita rebus frequenter accomodante. Interea vero naturam materie malam esse ne dixeris: dum mundo necessariam cōfiteris. Quod enim necessarium vtile conferens est ad bonum/non est malū. Quod ve malum est/nullo modo perse necessarium est ad bonum. ¶ Tanta est potentia boni/vt cum ipsum quidem alicubi sit integerrimum/nusquam tamen permittat integrum esse malum. Rursumqȝ cum ipsum suapte natura omnem habeat potestatem/malum certe siquam vim habet/hanc accepit ex bono. Malum enim definire solemus defectum quendam alicubi alicui noxium. Id vero si nusquam est nullamqȝ vim habet/nulli noxium est nulli malum. Sin autem sedē vimqȝ aliquam quamlibet nactum est/hanc sortitum est ex bono: nec integrum potest esse malum. Deniqȝ priuatio ipsa boni/quam malum appellare solemus si integra totiusqȝ boni vacuitas cogitetur/nec vsquam est/nec vlli mala. Sin autem cogitetur/ex parte/non est malum purum. Nisi vero particularis priuatio concedatur/sed orbitas quedā tota fingatur vanū erit penitus mali nomen.

Malum est defectus particularis

¶ Idem Dionysius.

Si vero dixerint/materiam quidem ipsam in animabus prauitatem nullam facere: sed eas trahere: quo nam modo id verum erit? Cum anime multe aciem suam ad bonum dirigant. Atqui quonam pacto id fieri potuisset si eas ad malum materia prorsus attraheret. Quamobrem malum in animabus ex materia non contingit: sed ex inordinato quodam & aberrante motu. ¶ Si autem & hoc affirment omnino materiā sequi: atqȝ est materia instabilis necessaria rebus in se ipsis consistere non valentibus/quonam pacto malum est necessariū?

motus aberrans malus

Aut quomodo quod est necessarium/est & malũ? ¶ Sed neqȝ hoc/quod dicimus/priuatio per uim propriã aduersatur bono. Uniuersalis namqȝ priuatio vim prorsus nullã habet. Particularis vero/non quatenus priuatio est/sed qua ratione non est priuatio uniuersã/vim aliquã habet. Quatenus enĩ particularis est defectus boni/nõ dũ prorsus est malũ. Que si non sit vltra particularis/simul & ipsa mali natura discessit.

¶ Bonum vbiqȝ fit ratione quadam uniuersa simul & una. Maluȝ vero contra. deus per bona cognoscit mala.

Marsilius.

Iustitia quidem in anima/sanitas vero pulchritudoqȝ in corpore/consonantia rursus in uocibus atqȝ fidibus/bona dicuntur. Horum vero quodlibet tunc demum in subiecto proprio consumatur/quando cunctę conditiones huic necessarie/una quadam certa ratione concurrunt. Hinc bonum dicitur ex uniuersa simul & vna causa consumari. Horum autem opposita mala/iniustitia/morbus/deformitas/dissonantia/contra contingunt multis scilicet particularibusqȝ defectibus. Cum enim vno dumtaxat modo hęc consonantia fiat scilicet cunctis ita proprię conspirantibus/dissonantia certe multis accidit modis: ex quolibet scilicet excedente vel deficiente/vel aliter se habente. Hinc Pithagorici unũ quidem ad bonum/multitudinem vero ad malũ pertinere putant. Platonici quoqȝ cum bonum quodlibet in rebus uideant ex causa quadam confici uniuersa simul & vna/solent argumentari primum bonum esse vnum & vniuersum vniuersi principium. ¶ Platonici in mente diuina proprias malorum ideas nullas

ponunt. Sed per ideam iustitie deum cognoscere iniusti tiam arbitrantur. Per ideam sanitatis/infirmitatem. Similiter per ipsam poenes ipsum pulchritudinem/ con sonantiam/lucem/intelligentiam/ potestatem/ bonorum sin gulatim opposita nosse. Omnium preterea rerum vires poenes deum efficaces atque beneficas esse. Quas utique deus spectans/inspicit et quatenus extra se gradatim per omnia procedendo in suo quodam uigore perdurant/ et qua tenus ultra deficiunt. Ibi quidem bonum seruant. Hic ad malum usque degenerant. Igitur processus eiusmodi qui iam mali uidentur/hactenus fuere boni. Per que bonos pspicit deus malos: et ubique malum sub ratione boni.

Idem Dionysius.

Ceterum (ut summatim dicam) bonum ex una totaque causa proficiscitur. Malum autem ex multis particula ribusque defectibus accidit. Cognouit preterea deus malum sub ratione boni. Ac poenes ipsum malorum cause sunt benefice uires.

Malu ex multis iuente z d

Malum non est principium. Nec habet causam ra tionemque alicubi definitam.

Marsilius.

SI duo rerum ponantur principia bonum atque ma lum/certe una quedam erit in utroque principii ro po testas scilicet effectiua rerum. Et hec quidem bona et omnibus expetanda/nulllo modo conueniens malorum principio summopere malo. Sed hoc impresentia misso/ queramus unde nam hec una ratio potestatis existat. Non quidem a principiis multis/qua conditione sunt multa. Non enim a multitudine unitas prouenit sed uicissim. Neque rursus una hec certa potestas ab alterutro duo rum uenit in alterum. Alioquin non erunt principia duo sed unum. Neque etiam in hoc quidem principio potestas eiusmodi pullulat ex se ipso: in illo iterum ex se

Si malu uniuscuiusque rei ex defectu quouis particulari consurgit: nec est bonum ex defectis consiste bonis et nullo egere quin potius omnia ex ipso bona omnia in ipso sunt, et ad ipsum ut ad finem sunt referenda

ipso, Sic enim in utroqȝ per naturam propriam pullulās, Quatenus conueniret vni/nō cōueniret alteri. Jmo sicut principia hęc inter se opposita essent/sic in eis ex ipsis proprietates opposite nascerentur, Nō potest igitur una illa cōmunis ambobus quę fingitur eadēqȝ potestas ex ipsis originē ducere: sed cogimur eā ex uno quodā altiore principio deriuare, Tria Platonici prīcipia ponūt, Diuinitatē/naturā artē, Tria quoqȝ opera/diuinū/ naturale artificiosū, Tres item sunt horuȝ operū rationes, Ratio quidē idealis in deo seminalis autē ī natura, Artificiosa vero ī arte, Quicqd ergo secūdum diuinitatē vel naturam/vel artem agitur/ex causa quadā determinata & propria ratione peragitur. Idqȝ omne bonum est, Malū vero quod cōtra diuinitatem vel naturam/vel arteȝ accidit/nō habet definitam/ alicubi causam: nec rationem propriam/vel efficientem/vel exemplarē, Sed ex causis temere cōfluentibus accidit

Idem, Dionysius,

I vero malū sempiternū est/ & fabricat potestqȝ aliquid, Ipsumqȝ existit aliquid atqȝ efficit/vnde nā sibi ista? Num ex ipso bono, An forte bono hęc insunt ex malo, An potius ex alia causa sūt ambobus? Omne quod secūdū naturā existit ex definita quadam causa nascitur. at si malum nullaȝ habet causam definitam/nimirum secundum naturam nō existit, Neqȝ enim est in natura/quod preter naturā est, Neqȝ ī arte ratio est illius quod accidit preter artem.

Malū nec s[ecundu]m nām n[on] ex definita causa s[imi]litudo

Principium malorum nō est vel ipsa animę natura: vel eius actio necessario mala, Sed tumultuario motu defectuqȝ cōtingūt

Marsilius,

Plotinus christianos quosdam hereticos cōfutat dicentes/primā quādaȝ uniuersalēqȝ animā a deo

statim ab initio defecisse. Atq3 hoc peccato tumentem enixam fuisse mundum/ corpus carceremq3 suum/ipsa anime malignitate malignum/plenumq3 malorum. Opinionem eiusmodi tangit Dionysius/volentem/ animam malorum esse principium. ¶ Probabile quidez videtur si mala nullam habent causam definitam/ exmotu quodam tumultuario & indefinito contingere. Igitur exlibero motu anime indifferenter ad diuersa uergēte/ neq3 ad aliquid certum pernaturam determinato. Verumtamen non exaliquo motu malo pulcherrimum hunc mundum esse compositum. Neq3 malam rursus animam mūdanum hoc animal tam perfectum defectu proprio vegetare. ¶ Preterea nefas dictu est vel naturam alicuius anime ab ipso bono creatam esse malam: vel motionem actionemq3 anime omnem necessario prauam esse. Alioquin nulle prouenirent actiones recte nulle virtutes. Quamobrem malū nec in ipsa anime natura est/nec necessaria in omni anime actione: sed cōtingenter in aliqua Neq3 in hac rursus est imutabile: ꝙ corrigi potest. Nec est effectus aliquis: sed defectus.

¶ Idem Dionysius.

Ni igitur anima causa est malorū? Quemadmodum ignis calefaciendi principium. Et omnia quibus apropinquauerit/implet magnitudine? An potius bona quidem est anime natura. Actionibus vero nunc quidem ita se habet. Nunc vero non ita. Quod si pernaturam mala est anime/essentiaq3 illius mala est/ vnde natura habet essentiam. Nunquid exbona causa omnium cōditrice. Verum si exilla/quo nāmodo per essentiam mala est. Huius .n. omnes geniture sunt bone. Sin autē per actiones est anima praua: neq3 hoc quidem est

q̄mo malū in aīab

smutabile. Alioquin vnde nam virtutes animę proue
nirent. Nisi ⁊ ipsa boni speciem acciperet. Reliquum
est igitur: malum esse debilitatem quandam defectio
nemq; a bono.

Una bonorū causa / multe malorum. Bonū sta
bile est. Instabile malum.

Marsilius.

Quēadmodū bono malū / ita ferme uni opponitur
multitudo. Itaq; si una bonoꝝ oīum causa ē / cau
sę sunt multe maloꝝ. Aut. n. vniuersū aut uniuersi par
tes consideramus. Utrobiq; propositio hęc est vera.
Omnia siquidem vniuersi bona / ab ipso bono vno cun
ctorū principio profluunt. Hinc efficitur ut bona inuicē
cognata sint boniq; īuicē sint germani sēperq; cōcordes
uirtutesq; cūcte simul esse possint atq; velint. Mala v°
vniuersi ad plura passiū principia referunt. Ceu ad ipsas Maloꝝ cae
materię rudis informitatem. Item ad processum quem
libet longius a principio suo iam distantem. Rursus ad
cuiuslibet patientis debilitatem validis agentium vi
ribus succumbentem. Preterea ad contrariorum dissi
militudinemq; turbam. Deniq; ad confluxum eorum
absq; modo proportioneq; coeuntium. Mala igitur ⁊
⁊ incomoda vel insunt tibi / vel accidunt / quoniam exab
iectissima materia es compositus. Itē quia longius a
principio tuo ⁊ conseruatore distas. Rursus quoniā de
bilitate tua quibusdam vel natura bonis subcūbis agē
tibꝫ / ceu lumini solis atq; calori. Preterea quia multa
tibi vel tēperato sunt contraria excessus videlicet cuiꝰ
libet qualitatis atq; motionis. Inimica quoq; tibi sunt
animalia vel natura vel habitum longe diuersa. Deniq;
quoniā quę ad te cōponendū contraria confluxerūt / sepe
nimio q̊dā excessu vel defectu dissonāt. Hęc utiq; q̄do
adtuū bonū consonant una dumtaxat consonant ratiōe.

Hinc vna dicitur causa boni. Dissidere vero ad tuum malum incertis innumerabilibusqз modis possunt. Hic mali causę infinitę censentur. Et mala maliqз homines in terse dissidentes simul omnino esse nō possūt. ¶ Proinde cum bonum ex causa quadam determinata/ualida/firma proficiscatur/ipsaqз firmitas ꝛ validitas bonum sit atqз conuerso/nimirum perseuerantia tenorqз semper idem bono conuenire uidetur. Malum vero contra ex initiis longe diuersis dissidentibusqз profectum ac debilitate contingens / perseuerantiam eodem modo se semper ha bentem habere non potest. Pręcipue cum hęc ipsa sit bonum.

¶ Idem. Dionysius.

Bonorum causa vna est. Si bono malum est cōtra riū/mali cause multe sunt. Nō tamen mala faciūt rationes atqз uires ulle: sed impotentia ꝛ infirmitas: atqз incongrua quędam permistio dissimiliuз. Mala nec imobilia sunt/neqз semper eodeз modo se habent. Sed i finita ꝛ indeterminata. Et i aliis aliter peruagātia: atqз his insuper infinitis.

Multe mali cae ... uerte ...

¶ Malū non habet proprium principiū aut finē sed utriqз resultat ex bono.

Marsilius.

Fecūdissima boni potestas q plurimos rerū uaria rum gradus ilatitudineз longitudinēqз produxit In amplissima quidem latitudine/propter naturę distan tiam oppositio cōtrarietasqз contigerunt. Unde maluз aliis ab aliis accidit. In longitudine vero gradus mino res paulatim suscipiente/defectus euenit: quod ē maluз Quapropter bonum dicitur principium esse malorū. Di citur quoqз finis. Nisi. n. res moueātur/alie aliis nō no cebunt nec vsquā pręuaricatio fiet. Mouentur autē cō muniter oēs ad bonum. Queadmodū existunt ꝛ mouent

a bono. Ignis sane hunc spectat finem, ignem propagare, quod est bonum. Interea huius boni gratia dissoluitur aer: quod est malum. Incontinens oblectamētū bonūq; sensus appetens, interim huius gratia transgreditur ordinem: quod est malum. Cum igitur quod propriam substantiam est habiturum propria quedam oporteat habere principia propriosq; fines: malum vero non habeat: sed ad oppositum suum idest ad bonum vtrinq; forte sequatur, merito primam substātiā nullā possidet.

¶ Idem. Dionysius.

Malorum omniū principium atq; finis est bonū. Boni namq; gratia omnia tum bona, tū cōtraria fiunt. Nam & mala facimus, appetentes bonū. Nullus.n. malum spectans, que facit aggredit. Quapropter neq; substantiā malum habet: sed preter substātiā existens, substātia nititur aliena. Vtpote quod nō sui quidem, sed boni dūtaxat gratia perpetratur.

Bonū pnc̄ia & finis Malorum omnium

¶ Malum est per accidens neq; proprium principium habet aut finem.

Dionysius.

Malum esse dicendum est per accidens: atq; propter aliud: nec ex principio proprio. Itaq; cum agitur, forte rectum quidem esse uidetur: quoniam boni gratia geritur. Re autem vera nō est rectum. Quia quod bonū non est, opinamur bonum.

Malum ptr artem

¶ Malū preter intentionē accidit & ad infirmitatem priuationemq; vbiq; pertinet.

Marsilus.

Plato noster sepe probat Boetiusq; comprobat, malos homines & impotentes & īfortunatos existere. Quoniā voti cōpotes nunquam fiant. Optant enim agere consequiq;, quod sibi reuera sit bonū. Id autem nunquam peragunt, sed more cecorum incidunt clam

in malum. Malum igitur sicut homini preter intentionem accidit/sic arti: sic nature. Ingenioso satis cetera patent.

Idem Dionysius.

Emonstratū est/quādo malū agitur/aliud q̄d est quod optatur: aliud vero quod agitur. Non ne igitur malum est preter viam. Preter intentiōes preter naturam/preter causam/preter principiū/preter finem: extra terminū, extra uoluntatē, extra substantiā. Itaq; malum ē: priuatio: defectus: infirmitas: inconcinnitas: error. Scopo idest signo. Pulchritudie. Vita. intellectu. Ratione. Perfectione. Fundamēto. Causa. destitutum. Interminatū. Sterile. Iners. Imbecillum cōfusum. Dissimile. Infinitū. Tenebrosum. Essentia carēs. Ipsumq; nullo modo ac nusquam & nihil existens.

Malum preter nam ī finem

nā mali

Cum malum non perse: sed perbonū possit aliqd/certe nō malū sed bonū ē uniuersi principium

Marsilus.

Um essentia potestas actio ad bonū proprie tamq̄ omnibus ex optanda pertineant/nimirum ad oppositū boni malū pertinere non possunt. Itaq; cū malū nihil perse ualeat/sed forte aliquid tantum ratione boni certe non duo sunt omnium principia. s. bonum atq; malum. imo solum ē vniuersi principium.

Idem. Dionysius.

Quonam pacto malum omnino quicq̄ ualet? Sola videlicet permistione boni. Quod. n. oīo bono uacuū ē/neq; ē aliquid/neq; potest qcquā. Et. n. si bonū ē & existens & appetendū & ualidum atq; efficax/quonam modo boni contrarium aliquid poterit? Quippecum eēntia uoluntate potentia actione sit captum.

Quid malum in demone ī anima incorpore.

Dionysius.

[N]on omnibus oĩo eadẽ/ꝛ secundum idẽ mala sunt Demoni q̃dem malum ẽ/ ꝙ itellectus eius amisit ipsam boni formam. Anime ꝙ ratiõe deficit. Corpori q̃d a natura desciuit.

Malũ in demon in aĩa in corp.

❡ Bonum prouidet oĩbus: beneq; malis utitur

Marsilius.

Prouidẽ

[P]rouidere nihil aliud est/ q̃ subdita bene dispone re ad bonumq; perducere. Cum igitur ipsum bonum omnibus bene faciat: ac bene disponat adbonum/omnibus certe prouidet. Malum vero ꝛ si preter intentionẽ prouidentie accidit/ cognoscitur tamẽ ab ea redigiturq; in bonum.

iii. Damas. 61.

❡ Idem. Dionysius.

[Q]uonam modo/cum sit prouidentia/ omnino mala sunt? Malũ quidem qua ratione malũ/nec existẽs aliquid est: nec in existentibus aliquid. Nec quicquam extra prouidentiam est in rebus. Neq; enim est malum existens aliquid/permixtionem boni non habens. Iam vero si nihil in rebus boni participatione caret/ malum vero est defectio quedam a bono: resq; nulla boni prorsus est expers/ prouidentia diuina cuncta comprehen dit: nihilq; prouidentie gubernatiõe deseritur. Sed his quoq; qui mali fiunt/prouidentia bene vtitur adaliquã videlicet vel ipsorum/vel aliorũ siue priuatam/siue cõmunem vtilitatem.

Ex̃ prouid. nihil

❡ Prouidentia singula pro modo cuiusq; regit.

Animum semel liberũ nõ cõpellit ad bonũ

Marsilius.

[T]ria diuine prouidentie sunt officia. Primũ q̃dem quando composuit vniuersum/ suis queq; gradibus ubiq; disponere. Secundum vero res singulas quo naturaliter ordine sunt disposita/ conseruare: ac si

preuaricentur/in ordinem mox illa redigere. Tertius de
niqꝫ ita regereqꝫ/mouere singula/suaqꝫ cuiqꝫ dispēsare/
quēadmodū naturę cuiusqꝫ cōuenit. Cū igitur alia qui
dem abinitio cōstituerit tanquā tota/alia uero tanquam
partes. Itē alia superiora/alia inferiora. Rursus alia quō
stabilia/alia uō mobilia: ⁊ mobilia rursus alia ex se ipsis
libero quodā motu mouenda/ alia uero ab aliis agitāda
cōsequenter suis queqꝫ conseruat gradibus/ ⁊ pro captu
cuiusqꝫ dispēsat. Uniuersalia quidē munera totis/parti
cularia partibus maiora superioribus passim ordinibus
īferioribꝫ vero minora: stabilia non impellit admotum.
Per se libero motu mobilia/ nusquam cogit. Naturali
ter coacta non liberat.

Idem. Dionysius.

Nicuiqꝫ vero ꝑprie prouidet/qua propter vanū
multorum sermonē nequaquā admittimus: qui as
serunt diuinam prouidentiā oportere/ nos ad virtutes
vel inuitos īpellerę. Nō enim prouidentie est naturā ꝑ
uertere. Imo vero qua ratione est prouidentia est uniu
cuiusqꝫ naturę seruatrix. Quapropter his/quę per se mo
uentur tanquam libero motu mobilibus prouidet. To
tisqꝫ ⁊ singulis/quēadmodum illis atqꝫ his proprię cōue
nit. Quatenus eorū natura: quibus prouidetur/capere
potest totius vniuersalisqꝫ prouidentię benefica mune
ra prouidenter/promodo suo unicuiqꝫ distributa

providentia nō īpellit invitos

Malum nō est quidem habere aliquid: sed bo
num proprium non habere.

Marsilius.

Malū demonis vel animi/nō est habere aliquid:
sed potius non habere. Non habere inquā bonū.
Nō inquam quodlibet bonum. Sed bonum proprie suū
ad quod videlicet cōsequendū est naturaliter īstitutus.
Iam vero nō male se habet animus si non consequatur

angelicam dignitatē. Imo si nō suas. Similiter non male se habet angelus: si diuinas ipsa minus assequitur: sed vbi minus angelicam. ¶ Malū tū incognitione tum in appetitione consideramus. Ibi quidez peruersa opinio. Hic autē peruersus dicitur appetitus. infirmitas vtrobiqz. ibi quidem consequendi veri. hic autem assequēdi boni. Qui falsum opinatur/quod nō est opinatur. Similiter appetere maluz dicitur/qui quod non est infeliciter eligit idest autem quod non est ipsi re uera bonum. Ibi quidē opinio falsa non est cognitio/ sed cognoscendi defectus. Hic similiter appetitio mali/est quędā infirmitas appetitus. ¶ Demones dum naturalia sibi munera diligunt/eligunt profecto aliquid atqz bonum. Verūtamen dū in his solis eligūt ꝯquiescere tanquā sūmū bonū qđ nō ē īterim eligunt. i. qđ nō ē bonū sūmuz imo vº summū malum. Quippecū inde primi boni fruitione priuentur.

¶ Idem. Dionysius.

Malum igitur nec est aliquid existens: nec est īrebꝫ existentibꝫ aliquid. Malū. n. nusquam existit/qua ratione malum. Atqui ꝛ fieri malum non est potētie/sed impotentie potius. Nempe demonibus/hoc ipsum quod sunt/ꝛ ex bono est ꝛ bonū. Malū vero his est ꝙ a bonis propriis sint pro lapsi. Atqz circa idētitatem habitumqz fuerint permutati: perfectionēqꝫ angelicaz sibi conuenientem ob infirmitatem propriam nō impleuerint. Appetūt illi quidem bonū/dum esse viuere/intelligere diligunt. Rursumqꝫ non appetunt bonuz/dum quod non est desiderant. Neqz est istud appetere: sed ab appetitione vera potius ab errare. Malū in demonibꝫ ꝯuersio ad creata

Marsilius.

¶ Maluz ꝛ crimē incognitione est/nō cognoscere bonuz quod cognosci ꝛ potest ꝛ debet: vel actionē conferētez ad id negligere.

¶ Idem. Dionysius.

Os autem incognitione delinquentes sacra vocant eloquia/qui circa boni notionem haud latentem/vel circa effectionez se debiliter habent. Et qui voluntatem quidem nouerunt/neqz tamen faciunt. Qui audierunt quidem/infirmi vero sunt circa fidem/aut operationem boni. Jam vero nolunt quidam intelligere ut bene faciant/propter quandam peruersionem infirmitatem ue uoluntatis. Omnino uero malum est/quod sepe iam diximus: infirmitas et imbecillitas et defectus/uel simpliciter cognitionis: Vel cognitionis communiter note/uel fidei aut appetitio͂is/aut actionis boni.

Marsilius.

¶ Delictum per infirmitatem non est excusabile. Quia diuinum subsidiuz presto est i͂firmis quere͂tibus et pete͂tibus atqz pulsa͂tibus

¶ Idem. Dionysius.

Dixerit uero quispiam: infirmitatem/supplicium non mereri:sed ueniam. Si igitur non licuisset posse/recte forsan esset obiectum. Sin autem ex ipso bono uires suppeditant. Quod ut sacra eloquia docent omnibus simpliciter conuenientia tribuit/non est ignoscendum/siquis per ignauiam ab ipso bonorum propriorum habitu diuinitus procedente ab errauerit diuerteritqz et effugerit atqz ceciderit. Verum hec i͂libris de iusto diuinoqz iudicio satis a nobis prouiribus sunt exposita. Inqua quidem sacra disputatione diuiorum eloquiorum ueritas sermones sophisticos inique mendaciterqz contra deum loquentes/ta͂quam delirantes co͂futauit et repulit.

Marsilius.

Malu.

lib. de Judicio di.

¶ Epilogus de muneribus boni. Bonū est princi
pium finis/comprehēsio omniū. Oīa bona
facit. Malū nullū. Format īformia
Ornat deformia. mala ꝯuertit ībonū.

¶ Idem. Dionysius.

Nnc autem satis a nobis pro uiribus celebratū ē
ipsum bonum vt re uera ammirandum. Vt princi
pium omnium atqꝫ finis. Vt rerum omnium comprehē
sio. Vt speciem non existentibus afferens. Vt bonorum
omnium causa. Vt mali nullius causa. Vt prouidentia
ꝛ bonitas uniuersa. Et que sunt ꝛ que non sunt/omnia
super eminens. Mala quoqꝫ ꝛ sui ipsius priuationē qua
dam afficiens bonitate. Omnibus desiderandum ꝛ amā
dum ꝛ ad sufficientiam diligendum: ꝛ reliqua/ que in
superioribus/uerarū (vt arbitror) ratio demōstrauit.

¶ Appellationes boni/entis/vite/sapientie/non
significant ipsam proprie in deo naturam.
Sed munera quedam eiusmodi re
bus diuinitus distributa.

Marsilius.

Latonicorum more post ipsum vnum bonumqꝫ
ꝛ eius oppositū/ ad ipsuꝫ ens ipsamqꝫ uitā ꝛ sa
pientiam eternitatemqꝫ proficiscitur. Verūtamē
in vno eodēqꝫ vniuersi principio putat hec omnia conti
neri. Hoc enim esse omnium causam finalem ꝛ efficien
tem atqꝫ exemplarem. Motioneꝫ vero eius / tanquam
finis/esse bonum. Sed tanquam efficientis ens atque vi
tam. Denique tanquam exemplaris/intellectum atqꝫ sa
pientiaꝫ. Cum igitur finis quidem agentem mouere so
leat/ ꝛ agens exemplar adducere / merito deum primo
contēplatus est ut bonuꝫ. Deinde. Vt essentia atqꝫ vitā
Tertio vt ītellectū ꝛsapiētiā ꝛ xēplar. Mulcꝫ v̄ tractar̄

hęc audeat ea ipsa super eminentissima ratiōe qua in ipso sunt deo. Ita enim nec per intellectum/ nec per vnitatem mentis apicem intelligentia superiorem attingi pos sunt. ¶ Sed per appellationes huiusmodi potius vult intelligi munera quedam ex diuina prouidentia vniuersi gradibus distributa. Per ipsam quidem appellationez boni/ beneficos processus per omnia passim entia atque non entia vel vsqz ad materiam primaz/ boni prorsus auidam/quamuis non essentię compotem. Per appellationem vero entis aut uitę/vires diuinitus procedētes distribuentesqz singulis citra materiam existendi munus atqz uiuendi. Pluribus tamen esse q̄z uiuere concedentes. Per cognomentum intelligentię vel sapientię/quosdam diuini splendoris effluxus. Cognitionem gradatim triplicem largientes/intellectualem quidem angelis: rationalez vero nobis. Sensualem deniqz brutis. Ipsum autem inter hęc deum extare cogita super bona atqz bonitatem. Super entia similiter ⁊ essentiam super viuentia vitamque. Super omnia que sapiunt atqz sapientiam.

Q*mo* ens dicat

¶ Idem Dionysius.

Transeundum vero nunc est ad ipsaz apud theologos entis ipsius uere existentem appellationē. Sed prius amoniturі sumus non esse nostri sermonis propositum: essentiam ipsam super essentialem/ qua ratione super essentialis est/explicare. Id enim est in effabile ⁊ cognitionem expositionemqz antecellit: ipsamqz exsuperat unionem. Sed potius celebrare quendam ab essentia diuina super eminente processuz/omnibusqz sunt/essentiā largientem. Diuina sane appellatio boni cunctas ipsius omnium causę processiones explicans/ per omnia ⁊ quę sunt ⁊ quę non sunt/extenditur. Et super ea quę sunt/ ac super illa quę non sunt/existit. Ipsius vero entis ap

Bonu

ens

pellatio per omnia quę sunt porrigitur. Atq3 super omnia quęcunq3 sunt eminet. Cognomentum vero vite p uiuentia cuncta diffunditur: ac super viuentia uiget. Sapientię tandem denominatio pere omnia intellectualia rationaliaq3 & sensualia propagatur. Et hęc omnia superat. Has itaq3 sermo noster diuinas appellationes diuinam prouidentiam explicantes celebrare desiderat. Non enim super essentialem ipsam profitetur exprimere bonitatem essentiamq3 & uitam atq3 sapientiam super essentialis deitatis ipsius: super omnem bonitatem/deitatem/essentiam/uitam/sapientiam inocultis/vt eloquia tradunt eminentissime consistentis: Sed beneficam prouidentiam foras ia3 prodeuntem eminentemq3 bonitatē omniumq3 bonoru3 causam3 & ens & uitam & sapientiā celebrat videlicet tanquā essendi/& uiuendi/sapiendiq3 causa3 oībus quę essentię/vitę/intelligentię rationis sensus quoquomodo participant.

¶ Nefas est ponere tanquā principia plura/bonū essentiam/uitam/mentem.

Marsilus.

Platonici quidam precipue Proclus effectuū ordinem cogitantes/in hoc uniuersalissimam ponebāt potentiam quandam boni naturaliter auida3 & capacem/tanquam vel primę materię competentem. Preter hanc latissimam ponebāt essentiam per quaslib3 formas supra materialē subiectum usq3 quaq3 diffusam. Tertio latitudinis gradu uitam/paucioribus. Quarto mentem paucissimis atributā/post hęc autem se ad causarum ordinem transferentes/putabant uniuersaliorem effectum gradatim in causam uniuersaliorē superiorēq3 referendum. Effectum vero minus communem/in causam quoque minus uniuersalem. Quamobrem in ordine

Causa > 6
Effectus

causarum primam quidem constituebant ipsum bonum. Secundam vero essentiam. Tertiam similiter uitam. Quartam deniqz mentem totidemqz substantias inter se disiunctas deosqz fingebant. Nos autem oppiniones eiusmodi in commentariis in Plotinum nostris, talia non probantem / non probamus. Atque hic vna cum Dionysio reprobante/pariter reprobamus. ¶ Causa quidem quo uniuersalior est/eo superior & perfectior/ atque vicissim. Hec enim & plura potest agitqz latius: & vires continet aliarum. Effectus autem contra/quo communior/eo uilior. Pauciores enim ipse dotes habet/& aposs sesoribus pluribus occupatur & ad alios refertur omnes vt ad fines. Sicut potentia formabilis ad essentiaz. Hec ad vitam/hec ad sensum. hic ad rationem. hec ad mentē Mens vero effectus minime uniuersalis plenissima natura est communiorum effectuum uires melius in se possidens. Comprehendit enim in se rationis/sensus/vite/essentie/potentie bona. Prestat igitur effectum eiusmodi paucioribus quidem communem/sed plurima possidētem ad causam referre superiorem. Atqz illam potius intellectum appellare quam essentiam aut vitam. Quod si super intellectum excogitamus bonum/ propterea id efficimus quoniam intelligentiam videmus non se ipsa contentam esse: sed tanquam finez appetere intelligibile/ vel plusquam intelligibile bonum. ¶ Hoc igitur excelsum bonum/amplissimum habens imperium agit omnia/& in omnibus agentibus operatur. Potentiaz quidem boni auidam quasi materiam & uiam atqz medium retulit ad essentiam quasi formam atqz finez. Hanc similiter ad vitam. Hanc ad sensum. Hunc ad rationem. Hanc ad mentem. ¶ Tu vero summatim si cōmuniores pessim effectus/esse memineris uiliores/ Proculum

non probabis/per communiores effectus superiores cau sas disponentem. Nam & si munus amplissimum non potest nisi a causa prima amplissime videlicet operante procedere/ nefas tamen est conceptam ex ipso vilissimo notionem \ in supremo principiorum culmine collocare scilicet ex hac vel potentia/vel essentia illam. Satius enim erat ex intellectu saltem sicut diximus hanc acci pere.

¶ Idem Dionysius.

Non tamen aliud esse bonum ipsum asserimus. Aliud ipsum ens. Aliud uitam, vel sapientiam. Neqz multas esse causas/ deitatesqz alias opifi ces aliorũ superiores inter se atqz inferiores. Sed uniuś dei bonos processus omnes/diuinasqz appellationes cele bratas a nobis. Et alia quidem appellatione vniuersam vnius dei prouidentiam explicari. Aliis vero uniuersa liora deinceps minus ve vniuersalia dei eiusdem mune ra designari. ¶ Sed obiecerit forte quispiam hunc im modum. Cum ens quidem vita sit amplius/ vitaque la tior quam sapientia/quid nam in causa est vt viuentia re bus duz taxat existentibus prestantiora sint: sensualiaqz solum viuentibus. Sensitiuis autem rationalia. Ratio nalibus vero ipsi similiter intellectus. Qui & circa deũ versantur/propinquioresque existunt. Tam & si opporte bat/quę dona maiora diuinitus acceperunt / prestantio ra quoque esse cęteraqz superare. ¶ Verum siquis intel lectualia fingeret essentia uitaqz carere/recte forsitã fuiś set obiectum. Sin autez intellectus diuini & sunt super cetera quecunqz sunt/uiuunt super uiuentia cętera : & intelligunt cognoscuntque super sensum / atque ratio

ne3: ac pręceteris omnibus/pulchrum bonumq; desiderant / atq3 participant/nimirum ipsi magis versantur circa ipsum bonum/qui ꝛ hoc vberius perfruunt/ac plura insuper ꝛ maiora illhinc munera perceperunt. Quem admodu3 ꝛ rationalia / solo sensu vtentibus eminent. Quippecum hęc illa munere rationis excedant. Sensualia similiter facultate sensus excedunt viuentia. Atque hęc similiter per uitam sequentia superant. Idq3 (vt arbitror) verum est/quę vnius dei infinitis muneribus abundantis magis participant/ propinquiora quoq3 sũt ipsi: diuiniora q3 illis quę minus talia perceperunt.

Ipsum bonu3 est entis vniuersi causa. In reb9 permanentibus/ẽ vis ipsa manẽdi. In reb9 mobilibus est ipsa efficacia motus.

Marsilius.

Ens ꝛ esse tribus pręcipue modis consideramus. Primo quidem ens ꝛ esse simpliciter: nullo videlicet preter ipsam entis simplice3 rationẽ addito. Secundo ens aliquid/scilicet ignẽ vel hominẽ speciesq; reliquas. Tertio esse tale calidum/frigidu3 currẽs/ atq3 similia. Esse quidem simpliciter naturali quodã originis ordine prius est q̃3 aliquid esse. Similiterq3 hoc priusquã esse tale. Esse itaq3 tale/ex eo editur quod est esse aliquid Hoc autem ex eo quod est simpliciter esse. Hoc iam ex nullo. Cum vero ex nullo ente/ ens efficere/ propter discrepantiam infinitam/solius sit infinitę potentię/ solus deus procreat esse simpliciter / per potentiam videlicet ipso simpliciter ente superiorem. Nam ꝛ hoc ipsum ens/ sicut est communissimum: ita vilissimũ/tanquã prorsus egenu3 editum mox post nihilum/ nihilo proximum/ expectans pfectiores deinceps essendi gradus. Perq; gradati3 perducat ad bene atq3 melius ẽe: ceu ad uitam ad

sensum ad ratione͂ plantam animalq; & homine͂. Perdu
citur aute͂ ad bonum melius gradatim ab ipso bono esse
totius videlicet auctore. Sicut enim ad hoc ipsum prin
cipium pertinet proferre simpliciter esse, ratione (qua di
ximus) ita insuper & afferre esse aliquid atq; tale & oı̄o
bene meliusq; esse. Perfectiora. n. vbiq; & perfectissima
munera simul atq; cōmunissima, ad cōmunissimā causas
pertine͂t simul atq; perfectissimas. Quod ergo sis simpli
citer. Quod sis homo. Quod sis albus currens atq; le
gens vniuersu; habes ab ipso deo, in singulis essendi gra
dibus, efficacius interiusq; q̄ cause simul omnes agen
te. Vniuersum igitur ens ab ipso bono ē superiore q̄ ēs.
Quod quidem bonum si quando nominatur ens: sic tan
quā totius entis auctor & perfector cōseruatorq; nomi
natur. ❡ Entia quędā semper firma permanent. Quedā
vero mouentur. Illa quidem eterna. Hęc vero tempo
ralia nuncupantur. Cōtinuitas in illorū statu, est eterni
tas. Perpetuitas in horū motu, tēpus. Cardo vero vi
gorq;, tū cōtinuitatis illius tum perpetuitatis huius, ē
ipse deus. Qui & ī his quę permane͂t, est ipsa essentię fir
mitas simul atq; veritas. Et in his quę generantur, est
vis ipsa generationis efficax. ❡ Essentia quidem & natu Essentia
ra in his Dionysii verbis significant speciale͂ ipsam cui⁹
libet rationem, illa quide͂ substantiarū, hęc aute͂ & quali
tatum. Existentia vero & substantia rem hanc & illas po existentia
tius singulare͂. Illa quidem quamlibet, hęc vero substā
tialem eternitates & tempora dicit. Quoniam platonici
ī qualibet mente suam ponunt eternitatem. In qualibet
anima cęlesti spheraq; & elementali specie suum tempus.
Vbiq; vͦ perseuerantia existit ex deo (vt Time⁹ docet)

❡ Idem. Dionysius.

Voniam vero de his satis diximus, age bonū ipsū
vt uere ens, atq; his quę sunt omnibus, essentias

tribuēns/iam laudens. Ipse qui est/totius esse/per poten
tiam essentia superiorem causa substantifica est/atq3 opi
fex entis/existentię/substantię/essentię/naturę. Itē prin
109 mensura cipium ꝛ mensura eternitatum atq3 temporuȝ. Entitas
ꝛ eternitas entium. Tempus eorum quę fiunt. Ipsum
esse his quę quomodolibet sunt. Generatio his quę quo
quomodo gignuntur. Nempe ex ipso qui est/eternitas ꝛ
essentia atq3 ens. Rursusq3 tempus ꝛ generatio ꝛ quod
gignitur. Itē quę sunt in entibus/ꝛ quę quomodolibet
existunt atq3 subsistunt.

¶ Deus dicitur ens vniuersum/quia totum ens
gradu superiore complectitur intus expli
catq3 foras. Atq3 ē seculū seculoꝝ
Marsilius.

Ta ipsum esse/est intimus actus essentię/sicut ca
lore quidem/caloris/lucere vero/lucis est inti
mus actus. Si igitur alterutro deus nomine ap
pellandus est/esse potius quam essentia est appellandus
Non esse quidem aliquod certa specie definitum/sed
ipsum esse penitus vniuersum. Alioquin non omnium
pariter entium principium esse posset. Non esse inquam
in essentia vel essentię. Alioquin non esset absolutum pe
nitus ꝛ immensum. Quando vero deus ipsum esse
vel ens appellatur/non per hoc tamen rationem ipsam
deitatis excogitamus/Sed ens vniuersum secundum
causam exemplarque sui in deo comprehendi/ꝛ inde
fieri semperq3 seruari. Neq3 recte dicimus/deus est/ne
ita essentię ipsiusque esse particeps videatur. Depēdet
vero diuinitus ens quodlibet prorsus totum scilicet
tam essentia quam esse cuiuslibet. ¶ Si ipsum entium
esse ad deum referas/in species huius in deo causam

efficacissimam expressissimumqz exemplar et illhinc fieri hoc penitusqz seruari/ deumqz huic intimum semper adesse/atque hoc eatenus existere/quatenus inde seruatur velut vmbratilis imago quedam. His itaqz rationibus deum quodammodo ipsum esse omnium entium appellabis. Velut si varios iris colores ad solis lumen comparans/lumen vocites ipsum esse colorum aut si vultum dicas ipsum specularis imaginis esse. ¶ Deus preterea eternitatum eternitas nominatur. Quoniam ipse solus est tota virtus per quam aliqua sint eterna. Cum vero et tempus sit aliquid motus ipsius in motu/ et eternitas aliquod status ipsius instatu atque ipse status / sit aliquid similiter alicuius inaliquo/ merito deus non proprie nominatur eternitas/ sed ipsa uirtus et vnitas/per quam perseuerantia quedaz insuo quodam vno et est et nominatur eternitas.

tempus
eternitas

¶ Idem. Dionysius.

Nam vero deus non quodammodo est ens: sed simpliciter et incircunscripte: totum inse esse comprehendes / graduque superiore complectens. Quapropter et Rex dicitur seculorum. Quippecum in ipso et circa ipsum esse atque ens omne subsistat. Neque erat/neqz erit. Neqz factus est/neqz fit/neqz fiet. Imo vero neqz est quidez. Sed ipse est ipsis entibus ipsuz ee. Neqz vero entia solum/ sed ipsum etiam esse entium ex ipso pendet qui ante eternitatam extat. Ille enim est seculum seculorum/qui est ante secula.

esse

¶ Ab ipso bono/ quod est ente superius/vniuersum ens et omne seculum omnino dependet.

Marsilius.

Uando ipsum simpliciter ens excogitas/quia non dum sufficientissimum ⁊ perfectissimũ inuenisti:ꝑ potes sufficientius ⁊ ꝑfectius aliqͩ cogitare scilicet ip̄ꝫ bonum cuius ratione omne ens perfectionem sufficientiamqꝫ sortitur:ideo coniectare potes ipsum bonum suꝑ ipsum simpliciter ens extare:⁊ ab illo vniuersum ens effici/perfici/cõseruari. Sũma.n.causa effectus oẽs sũmopere pendent. In ipsa sũmopere cõtinẽtur/ipsa quinetiã in oĩbus est sũmopere. Oĩa igitur quomodolibet entia: eorumqꝫ perseuerãtię.s.eternitas entiũ stabiliũ/tẽpusqꝫ mobilium ab ipso bono tanquã participatiões quędã modis oĩbus omnino dependent.

Idem Dionysius.

Esũmentes itaqꝫ dicamus omnibus entibus seculisqꝫ vt sint competere/ab eo quod est superius ente. Atqui omne euum tempusqꝫ pendet ex ipso. Ipsum namqꝫ omnis eui temporisqꝫ ⁊ vniuersi quomodolibet existentis principium ⁊ causa est:quod excelsius ente. Omnia illius participia sunt. Ipsum a nullo existẽtium abest. Illud sane ante omnia extat. Cuncta in ipso cõsistunt:⁊ omnino quicquid q̃modolibet existit/certe ĩ illo q̃d eminentius ente censentur:⁊ est ⁊ excogitatur atqꝫ seruatur.

Oĩa in Deo ɔsistunt

Deus super eẽntiã existens procreat primo ipsã perse eẽntiã/ipsam uitam:ipsam sapientiã

Perhęc creat horum participãtia.

Primus dei effectus est esse

Marsilius.

Cũ deus nomina multa ex suis effectibus donisqꝫ accipiat/cõuenienter ens appellatur siquidem primus ipsius effectus est eẽ. Prius.n.q̃ rebus moueri sentire/sapere/uiuere/tribuerit/simpliciter eẽ cõcessit. Platonicorũ mos est super omnia quasi ꝓcõditiõem

quandam ꝑpositam sapientia / uiuentia / entia / collocare ipsam perse sapientiā / ipsaꝫ perse uitā / ipsam perse essentiā Hęc Dionysius hac conditione recepit: ut primo quidē hęc quę ita dicuntur / pœnes deū sint ipse deus / non quidēꝫ sic ut deus formaliter sit hęc ipsa / sed sit potius hoꝝ causa. Deinde ut in rebus sub deo / hęc ipsa sint formales rerum rationes. Ipsa quidē perse essentia ī existentibus sit ipsa ratio formalis essendi: ipsa uita similiter ī uiuentibus / ratio uiuendi. ī sapientibus ipsa sapiētia / formalis ratio sapiendi. Neqꝫ distinguntur hęc ab his in quibꝫ sunt re ipsa / sed quadā potius ratione. Per has quidē ratioēs formales / res sunt. uiuunt sapiunt. ipseqꝫ rationes depēdent a deo proxime tanquam diuine quedā processiones atqꝫ dotes. Per has quoqꝫ res harū ꝑticipes. Ratio itē sapiendi est rationis uiuēdi particeps. hęc similiter rationis essendi. Deus deniqꝫ per id ꝙ est prius ꝛ superius ēe primo quidem ipsuꝫ simpliciter esse ubiqꝫ producit. Per ipsum subinde deriuat passim hoc ꝛ illud quomodolibet ens ꝛ eē. Similiter per id ꝙ est ante ꝛ super uitam ꝛ sapientiā / procreat ipsam ubiqꝫ simpliciter uitam atqꝫ sapiētiā. Per ipsas deinde singulas uiuendi conditiones atqꝫ sapiendi. Deus ꝛ ante omnia dicitur ꝛ super omnia. Ante quidem / quoniam ꝛ efficiens est ꝛ finis. Super autē quoniam rationes uiresqꝫ omnium absqꝫ proportione transcendit.

Idem. Dionysius.

Ante omnes ipsius dei participatioēs / eē profertur.
Ipsumqꝫ perse eē / antiquius est ꝙ̄ ipsa perse uita.
Quam ipsa perse sapiētia. Ipsa perse similitudo diuina.
Cęteraqꝫ / quorū quę sunt participātia / ante hęc oia ipsū eē participant. Imo uꝰ ꝛ omnia quę ipsa ꝑse censentur / quorum quę sunt participant / ipsius ꝑse eē ꝑticipia sunt nullumqꝫ est ens cuius non sit eēntia atqꝫ eu um ipsum

per se eẽ. Merito igitur deus imprimis tanq̃ ens ex anti quiore bonorum suorum munere celebrat. Qua. n. rõne ante est atq; superest/eadem prehabens atq; superhabens/ quod simpliciter ens appellatur/ nimirum uniuersum ipsum p se esse primo quidem instituit: deinde uero hoc ipso p se esse consequenter quicquid quomodolibet est/ produxit.

De Ideis principiisq; rerum/ & quomodo entis participatio participatione uitę & intelligentię antecedat.

Marsilius.

Platonici rerum oĩum formalium rõnes/ inter se formaliter & absolute distinctas nõ collocãt proprie ĩ ipso bono siue uno penit⁹ simplicissimo: sed ĩ uniuerso ĩtellectu ipsi⁹ boni filio uniformi parit̃ atq; omniformi. Ideę uo dicũt̃ proprie formales illic rõẽs specialissimarum/ ut ita dixerim/specierum: hoĩs: leonis: equi. Rationes aũt rerum cõmuniorum/ quę oĩbus uel plurimis cõpetunt speciebus/ diuina genera uel principia nuncupantur: ut ipsa per se eẽntia: Ipsa uita: intelligentia: unitas: similitudo ordo: identitas: diuersitas/ status/ motus. Rões quoq; formales ex his principiis dependentes/ rebus participãtibus inesse uolunt/ cõmunem. s. eẽntiam ĩ existentibus. uitã similiter in uiuentibus. Hęc cõis platonicorum oĩum sñia est: & hucusq; Plotin⁹ atq; Porphyrius. Nõnulli uero platonicorum/ quos Proclus est secutus/ ipsam per se eẽntiam/ ipsam p se uitam/ ipsam intelligentiã/ nõ solũ ĩ primo collocant intellectu tanquã formales sequẽtium rationes: sed etiam inde segregant tanquam substantias quasdam diuinas inter se distinctas/ ordinum suorum principia: ut ipsam eẽntiam/ principium entium simpliciter/ qua ratione sunt entia: uitam ipsam uiuentium du

cem/qua ratiōe uiuentia: Intellectum ipsum intelligentius. Plotinica porphyrianaqꝫ opīo/tñ nō undequaqꝫ/ multo tamen magis q̄ꝫ Procli Dionysio consonat. Dionysius ergo suam illam cōem prosequit̃ regulam.s.ipam per se uitam/ipam intelligentiam ꝛ cętera/quę similiter appellātur: siue sint ideę in mente diuina: siue formales quędā ideaꝝ participationes in rebus: siue subsistentia reꝝ pīcipia ita cōiter se habere: ut horū q̄dlibet/primo quidē sit/diuinitus factum ipius simpliciter/esse ꝛ eēntię particeps. Deinde naturę cuiuslibet magis ꝓprię.s. uitalis ꝛ intellectualis atqꝫ similium. Tertio/agēdi uirtutem radicitus edat: ꝑ quam sit principium atqꝫ nominetur. Postremo concludit si ipsa oīuꝫ pręcipua per participationē entis primā ꝛsunt ꝛ cęteroꝝ sublimiū participia sunt/ꝛ ꝑ hanc participationē principia quoqꝫ inferiorū essadunt: multo magis inferiora per primaꝫ ipsius essentię participationem/ uitę quoqꝫ ut intelligentię ꝛ reliquorum participia sunt. Deus igitur non immerito ens atqꝫ existens ex suo cōmuniter eēndi dono omnium antiquissimo celebratur.

¶ Principia rerum ꝑ essentię participationem et sunt/ꝛ principia sunt.
Dionysius.

Et qui ꝛ ipa rerum principia omnia per cōmunem ipius eē participationē ꝛ sk̃ ꝛ principia sk̃: atqꝫ primo q̄dē sunt ꝛ eīde ꝰ pricipia sk̃. Iā ꝰ si uelis uiuētiuꝫ oīuꝫ qua rōne uiuūt/dicere ipaꝫ ꝑ se uitā principiū esse. Et similium/ut similium ipam ꝑ se similitudinem: atqꝫ unitoꝝ quatenus sunt unita ipam ꝑ se unitatē: ordinatorum quoqꝫ/ut ordinatoꝝ ipm ꝑ se ordinē: aliorumqꝫ similiter quę huius uel illius uel amboꝝ uel multoꝝ

participatione euadunt hoc aut illud/vel ambo vel mul
ta/inuenies profecto participationes ipsas/primo quidē
ipsius cōmuniter esse participare:atq; ipso simpliciter eē
primum manere:deinde huius vel illius eē principia: &
omnino per ipsaz essentię participationē existere atq; par
ticipari. Si igitur hęc essentię participatione existēt:mul
to magis & bonum participia omnia participatione entis
existent. Quāobrem supereminēs ipsa perse bonitas oībꝫ
aliis muneribus suis prębferēs cōmune ipsius essentię do
num/merito exantiquissima suarum participationū ante
omnia celebratur.

¶Omnia in deo/sicut numeri in unitate. Lineę
incentro. Nature particulares īuniuersa
li. Membrorum vires in anima.
Marsilius.

Qomodo in ipso super ens principio entia sint gra
dibus quatuor in primis assignat. Primo enim est
ī eo simul atq; ex eo ip̄z simpliciter ens absolute prorsus
cōsideratum. Secundo principia entium:siue Aristoteli
ca decē:seu Platonica quinq; de qbus ī Timeo & Plo
tino r theologia satis. Tertio sunt illic atq; illinc ipsa en
tia vera.s.sempiterna simul atq; substantię. Quarto illa
quę quomodolibet a uera essentia cōtinentur/reguntq;
tanquam debiliora:ut mutabilissima quęq; simul & acci
dentia. Cōtinentur autē illic omnia/non solū cōiunctis
tanquā minime īterse distantia/vel dissidentia: sed etiaz
unite.i.sub una natura:itē ab solute atq; incōprehēsibi
liter. Sunt.n.ipsa diuina natura simplex penitus & īmē
sa. Proinde quomodo ex ipso bono/& ī ipso sint omnia/
quatuor declarat exēplis.s.queādmodū in unitate. Atq;
ex unitate/sunt omnes numeri. Excentro & ī centro oēs
recte circuli lineę ad circunferentiā inde productę ex na
tura uniuersali & in natura naturę omnes particulares.

Jn aïa ⁊ ex aïa uirtutes oẽs partium aĩalis. ¶ Numeri
qdẽ ĩ unitate / ⁊ lineę ĩ cẽtro nõ sunt aliud qequã q̃ꝫ ipsa
unitas / aut cẽtrũ: Differre tamẽ ĩtelligẽtię nostrę uideri
possunt / quatenus unitas ad uarios numeros ⁊ cẽtrum
ad uarias lineas aliter atq3 alit referat. Similiter reꝝ   Idea ĩ iio.
oĩu3 ideas ĩ deo sũmo nihil aliud esse re ipsa pręter diui
nã naturã excogitam⁹: Differre tamẽ inuicẽ quaten⁹ di
uina ĩtelligẽtia / ⁊ uolũtas aliter atq3 aliter naturã sua3
ad alia refert / u3 aliter atq3 aliter imitabilẽ. ¶ Naturã   ñã ũtis
uniuersalẽ Platonici uirtutẽ quandã uitalẽ atq3 uiuifi
cam oibus corporibus insitam arbitrantur / appellantq3
quoddã aĩę mũdanę uestigiũ. Dionysius / ut arbitror / na
turã diuinę prouidẽtię instrm̃ cognominabit. Uirtute3
saltẽ uitalẽ quomõcũq3 sit / toti mũdo insitã eẽ declarat
perfectio / motioq3 mũdi mirabilis / ⁊ ubiq3 uiuẽtiũ gene
ratio. Jn hac esse seminales oĩu3 generabiliũ uires app3
ubi pręciosissima quęq3 plurimaq3 uiuẽtia sine maĩfestis
ĩ eadẽ spẽ cãis generant. Jtaq3 necessariũ est hęc ex con
gruentib⁹ naturę seminib⁹ generari. De hoc ĩ theologia
satis. ¶ Post exẽplũ naturę Dionysius more platonico
aĩę introducit exẽplũ. Naturã nãq3 Platonici putant
ex aĩa mũdi proxĩe depẽdere. Jn oĩ deniq3 aĩa membro
rum sui corporis / uirtutes latent. Jllinc enim in corpo
re fiunt ⁊ seruantur atq3 recreantur. Sed ⁊ naturę par
ticulares in uniuersali natura / ⁊ membrorum uires in
anima magis inter se distinctę sunt q̃ꝫ ideę reru3 in sum
mo bono. Distinctas enim sicut in natura ⁊ anima / for
me similiter in mẽte sub bono Platonici putãt. ¶ Pro
inde ubi ait lineas quoq3 magis a centro discendunt eo
latius inter se distare / ipse cogita / si forte produci fingan
tur in infinitum / distantiam quo ab alia ad aliam tan
dem infinitam fore. Unde ⁊ circunferentia uniuersalis

erit infinita/ & pars eiusmodi quelibet pariter infinita toti quoque equalis: quod dictu nefas. Similiter si processio rerum sub deo per infinitos gradus semper in deterius forte fingatur/ cogemur denique confiteri/ eo rem deuenturam/ ut multa inter se adeo discrepent/ ut in nullo prorsus inter se conueniant. Quod quidem est absurdum. Conueniunt enim saltem semper in eo/ quod & omnia sunt aliquid/ & quod ab eodem principio processerunt.

Idem. Dionysius.

Bonitas

Est autem ex ipsa bonitate atque in ea ipsum simpliciter esse/ entiumque principia: atque entia omnia: & que quomodolibet passim ipsa eentia continentur. Sunt inquam ibi hec absolute collectimque/ & unite. Nempe in unitate numerus omnis preest uniformiter: habetque unitas omnem in se numerum singulariter: Omnisque numerus unitus quidem est in unitate: quatenus uero inde progreditur/ eatenus discernitur atque multiplicatur. In centro similiter omnes circuli linee simul coniuncte consistunt: Ipsumque punctum habet omnes in se rectas lineas simul unitas tam inuicem quam ad principium unum/ ex quo pariter processerunt. Iam uero in ipso centro penitus sunt coniuncte: parum uero discedentes inde parum quoque inter se discernuntur. Longius autem inde distantes latius & inuicem distare coguntur/ atque simpliciter/ quantum centro uiciniores sunt/ tantum & ipsi & inuicem sunt coniuncte. Quantum rursus ab ipso discedunt/ tantundem discedere inuicem compelluntur. Preterea in tota uniuersorum natura sunt omnes particularis nature uniuscuiusque nature rationes secundum quandam unionem non confusam collecte sunt. In anima quoque uires corporis to

unitas

centrum
linee

ti⁹ singulari gubernatoris uniformiť ꝑtinenť. Nõ ē igitur alienum/si per exiles imagines ad ipsam omnium causam ascendentes oculis mundo sublimioribus contemplemur omnia in ipsa omnium causa/etiam quę alioquin inter se contraria sunt/singulariter penitus ⁊ unitę.

¶ A primo principio datur omnibus non solum ꝙ simpliciter aliquid sint: sed quod habeãt speciales eẽndi ꝓprietates.
Marsilius.

Putauere nonnulli a primo rerum principio tanꝙ̃ uniuersalissimo/atque simplicissimo/solum pendere uniuersum simpliciter/esse. Speciales autem modos differentiasꝗ essendi a causis dumtaxat sequentibus proficisci. Proprios enĩ particularesꝗ effectus ad proprias quasdam tantum particularesꝗ causas pertinere. Quod igitur sis aliquid sortiri te/a primo principio putant. Quod autem sis uiuens efficax ad motum aut statum. Secundus ad generandum/sentiens/rationalis sapiens/habere te a uita quadam ⁊ potestate secunda/⁊ mente post primum existimauere. Item ꝙ sis homo/ab idea quadam hominis in ipsa mente regnante. Dionysi⁹ uero noster opinionem eiusmodi reprobat fingentem informe dumtaxat munus. s. simpliciter esse/rebus ab optimo principio tradi. Formosissima uero munera quę sunt quasi fines essendi/a deterioribus causis proficisci. Oportet autem singulas in singulis proprietates/quę speciosum quiddam et optabile prę se ferunt/non minus: immo magis ab optimo omnium principio/ꝙ̃ ab inferioribus causis proficisci: Itaqȝ in ipso omnium primo speciales omnium rationes et notiones inesse.

p iiii

Cuius miranda potestas latissime penetrat et comprehen-
dit. Quamobrem Dionysius nunc a primo non solum agno-
scit in rebus quod simpliciter aliquid sint. Sed preterea
quod sint et principium aliorum aut finis. quod uiuant. quod semper
uiuant. quod sapientiam habeant, qualemcunque nacta fuerint
similiterque rationem atque sensum. Et quecunque ad illa per-
tinent aut ista. Pertinent inquam perseuerare/stare/mouere/
unio/temperatio; Ordo, finis, et distributio. Consimilesque
formales proprietates/tamquam speciosi quidam ipsius simpliciter
esse caracteres.

Dionysius.

Est. n. rerum principium. A quo existit et ipsum esse/
et omnia quomodolibet existentia. Omne principium,
omnis terminus, omnis vita, immortalitas omnis. omnis sa-
pientia. Totus ordo, omnis harmonia, vniuersa potestas
omnis custodia et conseruatio. firmitas omnis, vniuersa di-
stributio, omnis intelligentia. omnis ratio, sensus omnis, omnis
habitus, totus status, vniuersus motus, omnis unio, tempe-
ries omnis: quelibet amicitia. Que uis conuenientia, cuncta
discretio, quilibet terminus: una quequae diffinitio. Et re-
liqua quotcunque eo ipso quo ipsa sunt entia/omnia etiam suis
quequae caracteribus imprimuntur.

Quot gradibus sub bono essentia rebus parti-
cipetur. De ordinibus angelorum.

Marsilius.

Uniuersa essentia ab ipso super essentiam bono per gra-
dus precipue quinque procedit. In primo sunt essen-
tie angelorum. Que neque corporee sunt: nec ullum habent
comertium cum corporibus. In secundo sunt anime in corpo-
ree quidem: sed consortium cum corporibus ineuntes. In ter-
tio substantie corporales. In quarto quecunque substantiis
accidunt. In quinto rationis machinamenta. Prima

inter āgelos hierarchia soli diuinę trinitatis contēplatio
ni dedita / summū sub deo essentię diuinitatisq3 tenet
gradū. Secunda vero ultra contēplationē cęlestia regens/
in duobus eisdē gradū aliquāto inferiorē possidet. tertia
quę ſt sub cęlo gubernās infimū quidē possidet inter an
gelos / sed excelsiorē admodum animabus. Sūmatim vero
angeli & animę cęteraq3 nature & esse & bene esse circa ipsum
bonum tripliciter sortiuntur. Nā & id totū illinc tanq̄
a causa efficiente suscipiunt: & eiusdem uirtute conserua
trice tenent. Et ad idē tam esse q̄ bene eē actionesq3 oēs
referunt ut ad finē. ꝙ angelos & intelligibiles & intelle
ctuales cognominat mos est platonicus. Intelligibiles
nominare quatenus illumināt alios: intellectuales qua
tenus illuminantur ab aliis.

biles
ales

Dionysius.

Ex eadē q3 omniū causa existunt diuinorum angelorum
intelligibiles & intellectuales essentię: aīarum q3
substantię: ac totius mundi naturę: & quęcunq3 quomo
dolibet eē dicunt siue tanquā aliis accidentia: siue tāquā
excogitationes quedā intelligentię. Iam vero sanctissimę
antiquissimęq3 potestates angelicę quę & uerissime sūt &
uelut in uestibulis superessentialis trinitatis collocate /
ab ipsa simul atq3 ī ipsa ut & sint & diuinę sint acceperūt.
Preterea que post illas secundo loco inferiores sunt/ in
feriore quoq3 cōditione id ipsum habent. Extreme demq3/
extrema quadā sorte: extrema inquā si cum angelis cō
parentur: comparate uero ad nos / ratione quadam id ha
bēt mundo superiore. Proinde aīe & cetera omnia eadē
conditione & eē & bene eē habent: suntq3 & bene sunt ex
ipso bono ens uniuersum exsuperante. In ipso quoq3 &
sunt & bene sunt. Ab ipso quidem exordiuntur: in eodē
& conseruantur. in ipsum demq3 finiuntur.

¶ Ipsum unū atq3 bonū ē eminentius q̄ ens, ꝛ eēntia atq3 eē. Et ista creat ꝛcōprehendit atq3 metitur. Marsilius.

Vm ipsu3 unū bonūq3 sit ētis uniuersi principiū atq3 finis, merito quę eēntiā habēt pticipē unitatis bonitatisq3 sūmopere, sūmū in ordine entiū gradum tenent. Euiusmodi sunt ītellectuales cęlestesq3 substātie ex tota substātia sēpiterne. Quę vͦ unitatis bonitatisq3 minimū gradū possident, gradū similiter infimum inter entia tenent. Ve℞ in his q̄3 unitatis ꝛ bonitatis uirtꝰ est adeo potens vt non permittat ea quāuis ex parte caduca, penitus interire. Potestas. n. hęc ubiq3 ip3 communiter ens ꝛ essentiā conseruat; neq3 sinit in nihilum euanescere. ¶ Solemꝰ ēs ita distinguere, vt ī hoc ita eē sit actus pfectioq3 essentię sicut uiuere ē actus ꝛ perfectio uite. Dionysius ergo non tā essentiā hic q̄ eē cu3 principio cōparat: ipsū inquā simpliciter ꝛ cōmuniter eē, ī uniuersa v3 entiū latitudine. Vniuersu3 qͦ hoc dependet ab ipso uno atq3 bono tanquā principio atq3 fine. Siue .n. ens ex eēntia ꝛ eē ꝯstans accepis, q2 non ē simplicissimu3, ideo nec ē principiū: siue eēntiā cōsideraueris, nec ē ipsa principiū qm̄ per eē pficitur: neq3 rursus hoc ipsu3 qͦ dicitur esse, principiū erit, q̄3 diu in essentia fuerit amplitudinē cohibente. Sin aūt hoc, extra essentiā contemapleris, nō iā ip3 re uera eē seorsu3 ab essentia, sicut neq3 uiuere seorsu3 a uita, neq3 sapere seorsum a sapiētia sed unitā potius bonitatēq3 cōtemplare. Sub cuius amplitudine uniuersum eē cōprehenditur. Neq3 uicissim. Si qdem ultra re℞ formas pquas profecto res omnes sūt, participatio quedam unitatis ꝛ bonitatis extenditur. ipsum igitur esse habet inse unum atq3 bonū v3 tanquā particeps unitatis atq3 bonitatis. Neq3 uicissi3. Deniq3

bonum ipsum & est eternitas. i.conseruatio entis: & est eternitatis simul & entis principiū mediū mēsura finis.

Idem. Dionysius.

Recipua quidem ipsius eē munera excellentiori bus essentiis ille distribuit:quas ēt eternas sacra eloqa uocāt. Ipsē vō eē entiuz oium nunquā oio deserit. Iā vō ipz eē ex deo q est excelsior ente creat/ illius q̄z est ipz eē:neqz uicissim. In illo rursū est ipsum eē:neqz con uerso. Itē eē ipsuz participat illū neqz fit cōtra. Ille qn ēt tāquam excelsior q̄z eētia est ipsius eē eternitas & prī cipium & mensura. Imo entis & eternitas oiumqz prici pium efficax/& medium atqz finis. Mensura

Marsilius.

Qua rōe de deo pdicent oia pariter atqz negent
Et hic & iter initia libri & ī mystica theolo
gia tratactur

Dionysius.

S Acra igitur eloqa per oēs rerū ītelligētiā dei supe rioris ēte cognomēta multiplibāt. De illo nāqz di citur & erat/& est/& erit. Item factum est/fitqz/& fiet. Hec enim omnia apud eos qui diuina/ut decet/intelli gunt/deum significant per omnem intelligentiam super essentialiter esse:& omnium quomodolibet sint/princi pium. Iam uero deus nō hoc quidem est:illud uero nō est:neqz hic quidem & ita est:ibi uero & aliter minime: Sed est simpliciter omnia/ut omnium causa/omnia rur sus in se principia/omnes conclusiones & terminos re rum omnium continens & ante habens. Et super oia est:ut qui ante omnia preest mirabili super essentiam ra tione. Quāobrē de illo simul oia predicāt:neqz ē aliqd oiuz. Omnez figurā spēmqz possidens/interim ab omni forma & pulchritudine segregatus. Principia mediaqz

Deus oia est

oia pdicantur de Deo.

⁊ fines rerū absulute precipueq; anticipans in se ipso. Omnibus cēndi munus p unam suppremeq; simplices cās sincerissime superlustrans.

¶ Comparatio Solis ad deum. Deus per simplicem naturā ⁊ p ideas efficit oīa. Est sup eēntiam.

Marsilius ꝑ

Tria circa solem potissima Dionysi⁹ ɔtēplat. Primū ꝙ sol un⁹ per unū lumē oēs sensibiliū naturas ipe uz sensibile summū/generat/fouet/uiuificat/mouet ⁊ distīguit ⁊ colligit. Secūdū ꝙ singula rursus p uarietate naturę unā solis naturā/uaria rōe participāt/aīantes alię aliter. Tertiū ꝙ uarii sub uno sole effect⁹ nō solū pp distīctionē mediorū suscipientiūq; distingūt: uerū etiā pp uarias in ipso sole uirtutes per lumē qdē unum motūq; pcedētes: sz alias alibi aliter explicabiles. Unde colligit naturā ipsaz solis nō eē simplicit/ut lucē solā uel calorē: sz ut uitā quādā poti⁹ uegetalē: in qua sicut ⁊ ī genitali aīantis cuiusq; natura formaliter distīcte uigēt uirtutes mēbrorū formarūq; oīuz seminales. Cōcludit/deum multo magis p unā ipius naturā diuersissima facere: nō p uarias qdē uires quasi seminales īter se absolute distīctas: sz p uaria poti⁹ exēplaria/penes ipz deū p diuinā ītelligētiā uolūtatēq; distīcta. Platonicū dniq; mysteriū ɔfirmat nō solū d ideis/sz ēt d bono totā prs⁹ eēntiā excedēte. Sicut.n. entia hęc ⁊ eiusmōi ad hāc cās se habēt/⁊ illa rursus atq; illiusmodi ad illā/ita ens uniuersum ad ipz bonū uniuersi prīcipiū. Queadmodū igit hę prīcipales cāę atq; illę effectus natura īferiores/per uirtutes aliquas excedētes simplicioresq; efficiūt/ut cęlū p uirtutē supelemētalē simpliciorēq; elemētalia ualde ɔposita/aīa per uires īcorporeas corporalia/ita multoq; magis ipz bonū per superessētialē naturā atq; simplicissimam ens generat uniuersum/longeq; diuersum.

Idem. Dionysius.

Ol quidem hic nostr eëntias qualitatesq; sensibiliũ quãuis permultas atq; differentes/ipse tamen unus cũ sit:lumẽq; unicũ superlustret/renouat.nutrit. seruat.perficit.distinguit.colligit.refouet.fecundat.auget.permutat.firmat.producit.excitat.viuificat omnia. Rursusq; unumquodq; ex oibus pro natura sua uniꝰ eiusdẽq; solis est particeps. Atq; ipse sol unꝰ.causas oĩuz ante hec uniformiter in se ipso ꝯprehendit. Multo sane magis oportet in ipsa solis oĩumq; causa prius extitisse rer omniũ exẽplaria/secundum singularẽ superiorẽq; essentia unitatẽ. Quãdo quidẽ ꝛ producit eẽntias ꝑ excessum essentias eminentẽ.

Ideę rerũ in deo atq; in angelo. Sed ĩ angelo magis iterse differentes q̃ in deo.

Marsilius.

E ideis ĩ theologia ꝛ Plotino ꝛ Parmẽide latiꝰ disputamus. In hoc Platonici cũ Dionysio cõsenserunt/quod ideas seorsum abĩtellectu vel deo/ vt falso Peripatetici calumniãtur nunquã excogitauerũt. Sed in quodã intellectu diuino extra controuersiã posuere/ ideas videlicet absoluta quadã rõe formalit̃ iterse distinctas. Intellectum einsmodi platonici quidẽ diuinũ/nostri autẽ angelicũ nominauere. Nã ĩ ipso deo ideas quidem utriq; ponunt:nõ tamen absolute prorsus: sed quadam relatione distinctas quatenus deus ipse uirtutis sue conscius:quot quantisq; modis sit extra cõmunicabilis nõ ignorat. Modi einsmodi definiti poenes deũ plurimi quidẽ/ꝑ sub unica diuina natura formaq; ꝯprehẽsi rer ideę st̃ oĩu3. Predestinationes quedã rer diuina cognitione ꝛ uolũtate pariter designate. Inde rursus indiuinã siue angelicã mentẽ primo descripte:deinde persequentia gradibus vbiq; suis participate.

Solis effus.

ꝙ Aristotilez 107

Idee

predestinatio

¶ Exemplaria rerum penes deum. Dionysius.

Exemplaria vero dicimus rationes in deo substantificas rerum ante hec omnia singulariter existentes. Quas theologia prediffinitiones siue predestinationes vocat. Et diuinas bonasque voluntates rerum diffinitrices omnium atque effectrices. Per quas ipse super essentiam deus quae sunt omnia prescripsit atque produxit.

¶ Quomodo in uniuerso rerum ordines inferiores ubique superiorum ordines imitantur. Deus per simplicissimam uirtutem omnia perficit Marsilius.

Philosophus clemens secretiores ebreos et platonicos imitatus existimauisse uidetur ita superiora inferiorum quasi quedam exemplaria esse: ut gradus et qualitates intellectualium animarum intellectus angelicos naturaliter imitentur: Celestium quoque dispositiones similiter imitantur ordines animarum: Species quoque uirtutesque rerum elementalium ad celestium imagines sint ubique disposite. Hoc quidem non approbare non possumus ut uniuersum sub uno mirabilem habeat unionem. Sed non propterea dicendum est angelos esse animarum ideas et exemplaria vel animas celestium: vel celestia rerum celis inferiorum. Nam et hec omnia ad exemplaria prima penes deum predestinata sunt denique referenda. Atque per celestes ordines proportione quadam ad angelicos ordines ascendendum. Per hos perque solem ad ipsum deum. Quo modo vero per stellas quidem ad angelos: per soles vero ad deum progrediendum sit: neque solem tanquam deum colere debeamus quod lex mosaica proibet (satis in libro de sole ac lumine iam tractauimus) ¶ Preterea uirtus que magis unita est eo maior et ad plura se porrigit. Item cum compositionem simplicitas antecellat merito causa quo simplicior est eo prior. Quo prior eo plura facit. Cau

sa igitur maxime una atq3 simplex/proculdubio prima ē
Perq3 ipsa3 simplicissima3 unitate3 efficit ducitq3 oīa.
Processum vero ipsum ex se per omnia a munere ipsius
esse bonitasq3 incohare uidetur: du3 omnibus essentiam
quandā ⁊ bonitatē cōmuniter exibet: post hāc quibusdā
insuper uitam/sensu3/rationem/intelligentiam. Infinita
deniq3 uirtute complectitur ⁊ extra proportionē exupe
rat omnia. Que quidē uirtus/non quoniā infinita ideo ē
⁊ multiplex: sed quoniā maxime una est/idcirco potētiā
habet īmensam. Et quonia3 īmensa est/ideo uicissim est ⁊
unica. Duo.n.infinita simul esse non possunt. ¶ Seruat
quinetiā sua3 hanc ī participantibus unitatē. Nō enim
diuidendo sed uelut attingendo participant. Queadmo
du3 auditus multi eundē uocalē orbe3 ab uno loquente
ad eos usq3 productu3 quodam quasi tactu pulsanti pci
piunt. Percipiunt inq3 tria. Primo qualitatē uocis secū
do clamātis affectū. Tertio loquētis sensu3 atq3 mentē.
Similib9 ferme gradib9 sub uno unius dei pcessu. Alia
qdē essentiā bonitatēq3 cōmuniter susceperūt. Alia uita
sup atq3 motū. Alia ptera rōe3/rōis ue ducē itelligētiā

¶ Idem. Dionysius.

In aūt ut Clemēs phs censet/forte dicēdū sit/ēt ad aliqd exēplaria dici q̄ ī ordīe re4 prīcipaliora sūt/pcedit qdē eiusmōi smo nō p ppria ⁊ pfecta simpliciaq3 noīa. Cete4 ut pcedam9 hoc ēt recte dici/ite4 meminisse debem9/qd theologia moneat: w3 nō ea tibi ostēdi: ut post illa icederes: ve4 ut p cognitionē hor3 proportiōalē ad ipa3 oīu3 cā3 gradati3 pro uirib9 pueha mur. ¶ Oīa igit ipi oīu3 cāe attribuēda sūt sm singula rē unitatē oīb9 eminētē. Quādoq3 dē cā prima ab ipo eēn di munere processu3 substātificū ac bonū īcohās pq3 oīa pgēs/⁊ uniuersu3 p uirtutē suā eētia pplēs/⁊ ī oīb9 q̄

Clemens

sunt exultans/oīa prorsus anticipat in se ipsa per unum simplicitatis excessum omnem duplicitatem respuens. Cuncta vero eodem modo compellitur per infinitatem suam se super omnia dilatantem: & unice participatur ab omnibus: quemadmodum & vox cum una eadēq3 sit/a multis interim tanquam una sentitur.

Quomodo ī oībus p deū sit īfinitudo quedā atq3 terminus. Deus autem sit & infinitatis infinitas/& termini terminus. In omnibus extra omnia.

Marsilius.

Alias in cōmentariis ī Philebum & in Theologia tractavimus: queādmodū deus omnia ex infinitate (vt platonice loquar) terminoq3 cōposuit. Infinitatē quidem dicimus naturam quādā & capacitatem & quasi potētiam sive possibilitatem perse informem/facilimeq3 formabilem. Terminum vero formam speciemq3/& modū desuper his adhibitum. Duo hęc pręter deū sunt ī oīb3 īuicemq3 opposita sed penes deum ipsum sunt una virtus unicus actus. Perquem & formabilem vbiq3 potētiam iecit vt fundamentū: & speciē modumq3 adhibuit tanquam edificii terminum. Pereundem igitur actum deus est & omnis infinitatis infinitas: & universi termini terminus. Est & omnibus vbiq3 pręsens: rebus inter se diversis/ipse pręsens non per diversa quidem sui sed p idem. Non per idem inquam particulare aliquid: sed per vniversum. Siquidem ipse sit vniversum: imo pernaturam virtutemq3 vniverso prorsus excelsiorem. Omnia deniq3 quę bonum aliquid inrebus pręse ferunt/de deo prędicari possunt: sed ratione quadam longe diversa nobisq3 occulta: rursusq3 negari. Quoniā nulla rōe a nobis excogitata hęc de deo prędicari possunt.

Idem. Dionysius.

Ipse igit qui est excelsior/ete/entiũ omnium principium est & finis. Principium quidem tanquam auctor. Finis aũt/ut cuius gratia facta sũt/oĩumqz terminus. Infinitas quidem oĩs infinitatis: & omĩs termini terminus. Et id quidem eminenter tanquã oppositoꝝ. In uno eniz/ut sepe iam dictum est/res oẽs anticipat atqz efficit. Presens quidẽ omnibus ubiqz p unum atqz idem. Per idẽ inquã omne & ad oĩa prodiens. Interea permanẽs in seipso & consistens atqz se mouẽs. Rursus neqz stans neqz motus: neqz principiũ habens neqz medium/neqz finem. Neqz est in aliquo existẽtium: neqz aliquid est eoꝝ. Nec oĩo sibi quicquã cõpetit eoꝝ quę ęthernę sũt/uel eoꝝ quę temporaliter. Sed & tempore & ęternitate: atqz his omnibꝫ quę ĩ tempore ęternitate ue sunt/excellenter absoluitur. Quamobrem ęternitas ipsa resqz oẽs reꝝqz mensurę & quę sub mẽsuras cadũt per ipsum ab ipsoqz sunt. Sed de his quidem & in aliis diximꝰ oportunius.

Omnis uita & omnis essentia fit ab eo quod est super uniuersarum uitam atqz eẽntiam.

Marsilius.

a Cõmunioribꝫ ad minus coĩa/ab eẽntia ad uitaz ab hac ad intelligentiam platonico/ut solet/more procedit. Vitam ęternam. i. deum ait ipius uitę. i. cõmunissimę uitę causaz eẽ. Causam quoqz uniuscuiusqz spẽi uitę: Causam deniqz singularis cuiusqz uiuẽdi proprietatis. Per deum angelicas substantias aĩasqz habere/ut semper uiuant: quę suapte natura/ut Timeꝰ ait/ ĩmortalem uitam: ĩmo nec uitã quidem illaz habere possent. Animal hic ueras. i. rõnales ĩtelligit. Irrationales enim aĩas esse non ueras. Et plantaruz uitas imagines

vltimas aię. Idq; vniuersum uite genus ex bonitate di uina que superuitam est procedere. Quēadmoduz ꝛ ens vniersum ab eadem bonitate vniuersum ens ex supe/ rante. Prima enim causa maxime, oĩum cãrum antecel lit effectus. Cum igitur excellentiores vbiq; cause nõ in eodem genere cũ effectibus computentur. Sed inde sint longius segregate: merito causa prima, cui totuz ens respõdet tanq; cõmunissimum opus cause cõmunissime mirabiliter rõnem oẽm ipsius entis exsupera t: ¶ Sem/ piternum vero in angelis motum nisi actum exposue/ ris intelligentiam angelis celerime discurrentem attri/ bues: quod nõ nulli cõprobauerunt.

¶ Idem Dionysius.

Unc autem vita etherna laudibus celebranda n Ex qua ipsa vita omnisq; vita. Et sub qua per oĩa quomõlibet viuentia, viuere pro modo cu/ iusq; diffunditur. Jam vero ĩmortalium angelorum ui/ ta / ĩmortalitasq; et perseuerantia illa sempiterne mo/ tiõis angelicę ex ipsa per q̄ ipsam est atq; subsistit. Quã obrem viuentes semper ĩmortalesq; dicunt: ac rursum nõ ĩmortales. Quoniam nõ ex se ipsis habent ut sint im mortales ꝛ etherne uiuant: Sed ex causa illa viuifica vniuersam vitam efficiente atq; continente. Et quẽad/ modum in ente dicebamus / ipsum quod est ente superius appellantes ipsius entis etherniitatem ita nunc iteruz / ipsum quod est vita superius ipsam videlicet diuinã vi tam esse ipsius vitę causam viuificantem atq; firman/ tem. Ois sane vita motusq; vitalis ex illa vita proce/ dit: que superat omnen vitam ꝛ omne omnis vitę prin cipium. Ex illa preterea ĩmortalitatem habeat animę: ex illa animalia omnia viuunt. Ex illa plante per extre/

vita

mum vestigium vitę viuunt, Illius vitę munere fortè, Sublato iuxta diuinum eloquium deficit omnis vitae: Sed quę participande ipsius infirmitate iam defecerant: illuc conuersa iterum reuiuiscunt.

Marsilius.

¶ Deus & generalem vitam & omnes vite species modosq; procreat, Motus quidam in angelis sempiternus.

d Eus dat viuentibus omnibus non solum comunem vitam / Sed omnes etiam vitarum species / singularesq; viuēdi ꝓprietates. Omnis enim formalis distinctio rerum ī diuina describitur prouidentia & eiusdem auctoritate perficitur: Super celestes angeli / vitam inde nacti sunt ab omni materie comertio segregatam: atq; ita in comutabilem / vt nō alio tempore sit sapientior quá alio vel melior vel felicior: Sempiternitatem quoq; motus indeclinabilem. Motū hic aut actionem quāuis intellige: aut reuolutionem celestem angelorum agitante, Deniq; quicquid vsq; vite & vigoris existit / dependet ex deo / homines quidem et ab initio angelica quadam cognitione donante & degenerātes quotidie reuocante.

¶ Idem. Dionysius.

i Psa vita dat quidem primum uniuerse uite hoc ipsum ut sit uita: ac rursus unicuiq; uite ut sit proprie quelibet quod naturaliter esse debuit, Atq; super celestibus uitis ī materialem & diuinā inmutabilēq; īmortalitatē: sempiternū q̄s motū nusq; uergētē uel inclinātē. Preterea pp copiam

bonitatis vsq; ad demonicam vitam sua munera porri/
gens, Nec enim non ab alia causa prouenit, Sed ex ipsa
& quod sit vita & quod permaneat habet, Hominibus i
super velut compositis q̃ntum accipere licuit vitam cō/
donauit angelicam: atq; excessu clemētie nos etiā illinc
aduersos ad se convertit & reuocat,

¶ Ad primam vitam pertinet īmortalium animarū corpora īmortalitate donare.

Marsilius,

Ulta sunt preter naturam elementalem/que nō
sunt preter mirabilem celestis nature virtutem
Multa similiter supra celi vires sunt in auctoritate re
ctoris celorum proculdubio posita, Ad ipsius ordinem
prouidētiam/bonitatē/iustitiam pertinentia, Huius et/
ernitas infinita absq; medio substantias intellectua/
les omnes efficit atq; ideo sempiternas, Quod quidem
munus substantie omnes eiusmodi ex naturali ad deū
ipsum conuersione manifeste declarant, Deus substan/
tias intellectualium vltimas/ad quoddam vniuersi bo
num cultumq; diuinum cū caducis corporibus copula
uit ad humanā spēm faciendam/deum uidelicet interris
veneraturam, Ita quemadmodum ordinis diuini fuit/
corpora caduca diuinarum animarum capacia facere/ita
quoq; fuit eadem īmortalitatis anime participia redde
re, Presertim ut inter hec duo talis vicissitudo foret,
Ut quemadmodum in eiusmodi cōmertio per deum cō/
ciliato/anima mortalia quedam,q,subit corporis detri/
menta/ita corpus quandoq; īmortale uicissim uite mu
nus sub anima sortiretur, Mitto impresentia q̃ntum ad
iustitiā diuinam spectet/sempiternum piis iustisq; offi/
ciis premium pollicentem/contrarius ue supplicium sem/
piternum, Duo hec etiam post hanc uitam corpori simul

cum anima communia facere/sicut & in uita presenti offi/
cia que dicebã/sunt utrisque communia. Mitto denique na
turalem aĩe ad resumendum corpus inclinationem non
futuram prorsus inanem. Nam de resurrectione satis in
theologia nr̃a & in libro athenagore platonici atque chri/
stiani/quem hoc anno/e/greco ad sensum interpretati su
mus. Resurrectionem plato impolitico.q.vaticinari ur̃

Idem. Dionysius.

Quod autem longe diuinius est/deus ipse nos in
tegros/animas inq̃ & socia corpora ad perfectã
immortalemque uitam traducere pollicet̃. My
sterium profecto/quod ueteribus quidem preter naturã
forte uideri possit: mihi autem & tibi ipsique ueritati diui
num atque super naturã. Super naturã inq̃ apud nos ui
sibilem nõ supra naturã illã oĩpotẽtẽ uite diuine. Apud
quã sane tanq̃ uitarum oĩum naturã/presertim diuino
rum/nulla uita preter naturam est/aut supra naturam.
Quãobrẽ ãmẽtis simõis libri mysterio huic aduersãtes/
a coro diuino tuaque sancta aĩa longius arceant̃. Latu/
it enim illum ut arbitror q̃uis se sapientem existimaret:
Non oportere sane mentis uirum ratione quadã ex sen
sibus palam deducta niti contra occultam illam oĩum
causam. Et hoc ei dicendum esse preter naturã dice/
re. Illi enim nihil est contrarium.

Marsilius.

Deus non per formam sed per cãm vita dicitur.
Atque ex omni vita laudatur. Quia ipse spẽs omnes
viuentium generat & distinguit & mouet.

Idem Dionysius.

Ex prima.n.vita viuificant̃ atque fouent̃ anima
lia oĩa atque plãte. Iam vero siue intellectuales
vitã dixeris seu rõnalẽ/siue sensualẽ siue nutri/

toriam seu auctricē/siue qualēcumqȝ vitaȝ: vel vite prī
cipiū uel essentiaȝ vite/ ex ipsa viuit atqȝ viuificat/que
oēm supereminet vitaȝ. In ipsa qnetiaȝ secundū causaȝ
singulariter ante stbsistit. Vita. n. illa oī vita supior/om
nisqȝ vite principiū/nō solum vitaȝ vniuersam procre/
at/sed fecundat etiaȝ ⁊ implet atqȝ distribuit. Quam/
obrē ex omni vita celebranda ē ꝓpter fecunditatē suam
vitas oēs mirifice ꝓpagantē. Vnde tanq̄ oīformis om/
nisqȝ vita cogitat̄ atqȝ laudat̄ ⁊ tanq̄ nullius indiga ī
mo vero sup exuberans omni uita. Ipsa quidē uita dici
tur ⁊ ut super oēm vitaȝ uite auctor ex celsiorqȝ vita
Siue quomodocunqȝ ineffabilem illam uitam humano
quodam more laudare quis uelit.

¶ Deus dicit̄ intellectus: qr ꝑcreat intellectū. Itē
negatōes in deo nō defectū significant sed excessum.

Marsilius.

Ab ipsa uita ad intellectū ⁊ sapientiaȝ platonico
ritu procedēs: quēadmodū appellauerat deum
eus atqȝ uitandū taxat/quoniaȝ ē oīs entis au/
ctor atqȝ uite. Ita nūc appellat intellectū/qr vȝ ē uni/
uersi intellectus ⁊ intelligētie causa cū uero deus extra
limites intelligētie se cernat̄/merito nec intelligibilis ē
nec ꝓprie intelligēs eē uidet̄: Verū appellatōes eiusmōi
q̄ puatione negationēq̄ ītelligētie circa deuȝ significare
uident̄ nō ītelligētie aliorꝫue munerꝫ defectū significāt
sed excessuȝ. scintilla ꝑcul minima dicit̄ inuisibilis. In/
uisibilis quoqȝ ingēs illa lux intima soli sed illa quidem
infra proportionem visus latet: hec autem supra ꝓpor/
tionem extans effugit intuitum.

Idem. Dionysius.

Hec v° bonā illā ethernāq̄ vitā/si placet/tanq̄
sapientē atq̄ vt ipsaȝ sapiam celebrem⁹. Imo

vero ut cēm sapiāz pereantē. Et sup oēm sapientiā ītel ligentiāqz eminentē. Deus.n. nō solū exuberat sapiā/sa/ piētieqz eius nō ē numerus sed oēm rōnē ⁊ intellectū sa pientiāqz excedit. Idqz mirabilit̄ intelligēs vir ille reue ra diuinus/communisqz nostre nr̄isqz pceptoris scripsit qꝫ stultū est dei/sapientiētius est hominib⁹ nō solū qz omīs humana cogitatio ad firmitatē stabilitatēqz diuinaꝝ p/ fectissimarūqz intelligentiaꝝ cōparata/error quidā est/ verū etiā qz theologorū mos est que ad priuationē pti/ nent de deo cōditiōe quadā opposita pdicare. Sic igit̄ sa cre littere īuisibile dicūt lumē oīum fulgētissimū. Eūqz q laudes oēs ⁊ nomina iure sibi vēdicat/ineffabilē ⁊ abs qz noīe nuncupāt. Preterea presentē omnib⁹ ex oībusqz cōpertū in cōprehēsibilem ⁊ nusqꝫ inuestigabilē asserūt. Hac utiqz rōne diuin⁹ apostolus īpresentia stultitiā dei dicit̄ celebrare: quod vz in ea pter rōnē modūqz apparet ad ineffabilē omīqz rōne superiorē referens veritatem.

sapientia

¶ Nō possumus pcipere deū humana consuetudine uel virtute sed diuina.

Marsilius.

Sensus ex terni sensibilib⁹ nutriunt̄. Sēsus īter nus.i.imaginatio. Imaginibus sensibiliū. Ra/ tio humana frequent̄ imaginatōibus alitur.his enī freta de reb⁹ humāis naturalibusqz disceptat. Nos ergo per rōnez nobꝭ ppriā imaginationi q̄ vna cū sensi/ bus sensibilibꝫ nutrit̄/in nixi.⁊ tractamus quotidie no/ stra.⁊ diuina frequēter aggredi inde atqz fallinde. Opor tet vero rationē inde ad intellectuz conuertere.atqz uir tute intelligentie propria ītelligibilia iudicare. Sed mu nere q̄dā diuino ītelligētiā supante.i. vniōe quodā ama/ toria p infusum diuinitus lumē accensa sperare ipso deo

perfrui posse: de unitate quidē diuinitus nobis in pres/sa/ac de accessu ad deum per eiusmodi unitatem/alibi satis in dionysio, theologia, plotino. Ubi etiā quomodo naturas nostram uel intellectuallē exuere necesse sit diuinā qȝ induere. Item qua ratione ipsum intelligibile sit quidem intellectuali uirtute superius/quādo quidē mouet eam. Habeat aūt cum hac ipsa ꝓportionē atqȝ cōiugiuȝ Ideo ꝑncipiū rerum/nec intellectus eē nec intelligibile possit. Propterea nō intelligentia/sed alia quadam sublimiore secretissimaqȝ ratione percipiendum.

¶ Non possumus percipere deum humana consuetudine/uel uirtute sed diuina.

Dionysius.

u Erum quod alibi dixi/quādo more nostro que supra nos sunt accipimus/ atqȝ ea uirtute confidimus/que una cū sensibus aliter/ diuina nostris cōferentes/fallimur. Quippe cū diuinū illud arcanuȝ iuxta apparentē nobis spēm ꝑsequamur. Opeprecium fuerat aiaduertere nostrū intellectū parti quidē habere intelligendi uirtuteȝ per quam intelligibilia cernit ꝑtim uero unionem quandam excelsioreȝ intelligentia. Per quā his que super intellectum sunt coniungitur. Eiusmodi igitur unione cognoscenda sunt diuina/non humano quodam more: Sed quatenus ipsi toti nos totos excedimus: nosqȝ īcegros deo dedimus. Prestat.n. esse dei quam nostri iuris. Ita demū diuina nobis tradi poterunt si cum ipso deo fuerimus.

75 vnio ig. 76 cognitio

p̄stat dei esse q̄ nri iur

¶ Sapientia de deo negatur atqȝ affirmatur. Angeli diuina uirtute simul oīa contuentur.

Marsilius.

o Men cognitionē/speculatiuā/ꝛ practicaȝ siue simul totā/siue discurrentē parti quidem de deo

negamus/quoniã terminos omĩs cognitionis excedit, p
tim ẽt affirmamus/ qz omnes ipse cognitiões agit ꝛ mo
uet ꝛ perficit, angelice cognitiones ob diuinam vicini/
tatẽ habent, ut nec ex multis sensibus sensibilib⁹, signis
experimentis, effectibus sicut nostre perficiant, nec intus
per argumenta notionesqz discurrãt, nec ex comuni pri
cipio/ gradatim deriuentur in singula/ sed vno quodam
actu simplici penitusqz imobili intelligibilia oĩa intus
contueant̃. Angeli quidẽ quoniã intelligibiles sunt na/
turaliter, i, /a/ materialibus cõditionib⁹ penitus absolu
ti atqz p lucidi/ ideo ꝛ intellectuales existunt, i, pspicui
pspicacesqz ad diuina pcipienda, deo preter eiusmodi na
turalẽ perspicuitatẽ perspicaciãqz diuinitus illustrãtur
a deo ut cũ ipso deo, sup modos intelligentie piũgẽtur.

Idem. Dionysius.

b Hanc igitur irrationalẽ ꝛ amentez stultamqz sa/
pientiam eminenter celebrantes dicamus oĩs
intellectus rõnis oĩsqz sapiẽ/ ꝛ intelligentie cãz
esse ipsamqz eẽ omne cõsiliũ. Ab ipsa cognitiõnẽ intelligẽ
tiamqz oẽm existere. In ea omẽs cognitiõis sapientieqz
thesauros absconditos esse. Atqz ut consequenter ex il/
lis: que iã diximus prosequamur causa illa super sapiãm
vniuersam cõsistens oẽmqz cõprehendens/ ipsam sapiaz
Et totam vniuersaliter/ ꝛ quamlibet procreat singulatĩ
¶ Ex ipsa profecto intelligibiles intellectualesqz ange/
licarum mentium vires/ simplices ac beatas intelligen/
tias habent. Nec in aliquibus diuisibilibus/ nec a diui
sibilibus siue sensibus: siue rationibus discurrentibus/
cognitionem diuinam colligunt: nec ab aliquo comuni
ad ista simul comprehenduntur. Sed ab omini materia/
li conditione multitudineqz absolute/ ĩtellectualiter in
materialiter vniformiter intelligibilia intelligunt diui/

norum est sane in ipsis intellectualis virtus actio p in
pmistam in cōtaminabileq3 puritatem desuper illustrata
Propterea compos ad diuinas intelligentias contuen/
das. Dum partim quidem per naturā imptibilem in ma
terialemq3: partim ēt per vnionē quandam (ut ita dixi/
mus) deiformē/ad diuinam & plusq3 sapientem mente3
rōnemq3 pro viribus conformatur.

¶ Cognitio animarum ppriā per discursum.

Marsilius.

Deo proprius est discursus aliquis aīabus/ vt
a plerīq3 platorū celestes aīas discurrere circa re
rū formas cōsiderādis existimauerīt. Que tam
q3tum diuine mētis participes sunt/multa p vnā spēm
cōtuentur.plurima in vnā cōgregāt notionē. Circulos
agūt a principiis re3 ad fines p media/vicissimq3 ab ef
fectibus ad supiores supernasq3 procedētes. Similis ē
aīe q3 humane cōditio. Sapie diuine munus nō solum
hucusq3 procedit.v3 ut plotinus ait usq3 ad imaginatio
nē atq3 sensum quasi quandā intelligētie ipsius imaginē
Quō in demonibus misens volūtas cognitionē sequēs
ab apperitu naturali cognitionem precedente dissentiat
ipse considera.

¶ Idem. Dionysius.

¶ Sapientie diuine munus vsq3 ad rationem ac sen
sum demonēq3 procedit.

Minme q3 facultatē rōnalē per diuinā sapīam
a habēt: rerū veritatē circulari q̄dā discursu q̄rē/
tes. Atq3 in eo q̄dē vnitis mētib9 illis īferiores
q ptibili uariaq3 ɔditione speculādo ɔcedūt. In eo v̄
q multa ī unū colligūt/ītelligētias angelicas/q3tū aīa/
bus ɔuenit asserunt. Siq̄s p̄terea sensus ēt ipsos eē ve/
stigiū aliq̄d sapīe dixerit nō ab errabit. ¶ Demonica q3

mens qua rõne mẽs est: et illa depẽdet. Quatenus ve/ro mens est/ qdãmodo demẽs/neqȝ sciens vȝ neqȝ nolẽs eo ipso qd naturaliter appetit pfrui: proprie utiqȝ defe/ctionẽ quandã a sapĩa nominare decet.

¶ Negatiões in deo nõ defectũ significãt/sȝ excessũ.

Marsilius.

p Lotinus cũ deo itellectuales actões sensuales/ qȝ negauisset tanq̃ diuina dignitate iferiores/ dubitauit an psequẽter itelligibilia sensibiliaqȝ Deũ forte lateiẽt. respõdet ꝛ hic ꝛ ibi hec oĩa eẽ deo certa mõ quodã sensuȝ ꝛ intelligentiã excedẽte. Queadmodũ rõni pfecte nota sũt eadẽ que ꝛ oculo p modũ supiorem q̃ per visum.

Dionysius.

d Iuinã quidẽ sapiam eẽ ipsius uniuerseqȝ sapie ꝛ intelligentie omĩs rõnisqȝ ꝛ sensus cuiuslibet pncipiũ ꝛ cãm institutorẽqȝ ꝛ pfectionẽ ꝛ pser/uatiorẽ atqȝ terminũ/supra diximus. Verũ quo nã pa/cto deus ipse sapĩa uniuersa superior/celebrat̃ tanquam sapĩa ꝛ intellectus ꝛ rõ atque cognitor: Quo.n.modo intelligibile quicquã intelliget/cum intellectuales non habeat actiones. Aut quomodo percipiet sensibilia / qui sensus uniuersi fines excedit. Scire tamẽ illũ omnia: ni/hilque diuinam cognitionẽ effugere sacra testantur elo/quia. Ceterum quod sepe iam monui diuina mysteria ut deum decet accipienda sunt. Sic itaque intelligentie sen/susque uacatio non defectum in deo significat sed exces/sum: quemadmodum ꝛ in rationale ipsi quod super rõnẽ est adhibemus: ꝛ imperfectionem ei quod supra pars et ante perfectionem extat. Et intangibilem inuisibilẽque caliginem in accessibili luci/qua videlicet ratione uisibi/le lumen exsuperat.

¶ Diuina cognitio res creatas ideasq; antecedit.
Dionysius.

d Iuina certitudo, per quã sibi certa sunt omnia & si sepe intelligentia nominat est tamẽ toto genere uel perfectissime intelligentie longe superior. Cognoscit vero cũcta per vnicũ intuitũ vnice sue forme que efficit oĩa pariter & demostrat. Quã cũ primũ intus inspexit, relatiõe quadã distribuit in ideas rerũ inde pcreandarũ adeo vt prima dei cognitio non solũ res iã creatas, sed ad huc ẽt creãdas, imo & ipsas creandarũ ideas mirabilit antecedat. Angelica uero cognitõ ideas qdẽ seqtur: sed res antecedit. humana comunit utrasq; sequit. ¶ Idee quidẽ cõparant ad deũ sicut ad lucẽ radii uel splẽdores. cetera vero sicut vmbre. Deus igitur per vnicã lucẽ suã cognoscit cõcipitq; ideas. Per has reliqua velut vmbras perinde atq; si sol p lucẽ suã radios circũ iactos contueretur. Per radios vmbras ex opposito resultantes.

Idee

¶ Idem. Dionysius.

d Iuinus igit intellectus oĩa cõtinet cũctis eminẽte cognitõe p ipsam oĩum cãm in seipso intelligẽtiã oĩum anticipãs. Priusq; angeli fierẽt cognoscẽs angelos atq; pducẽs cetera q; oĩa ex intimis suis, ab ipso q;, ut ita loquar, exordio noscẽs ad essentiã q; pducẽs. Idq; arbitror sacrũ eloquiũ significare dicẽs: q oĩa nouit anteq; fierent. Intellectus.n. diuinus nõ res ipsas nouit ex ipsis. Sed ex seipso atq; in se p cãm, oĩum notitiã & cognitionẽ essentiã q; anticipat & excellẽti rõne cõprehẽdit: nõ distractus in singula: sed per vnã cause cõprehẽsionẽ oĩa sciens atq; continẽs. Quẽadmodum & lumẽ per cãm in se ipso noticiam tenebrarũ anticipat nõ aliunde tenebras pterq; ex ppria claritate cognoscẽs

Eccl. 23. d
Scia Dei

¶ Deus per vnicam sui formam actu simplici cun/
cta facit atq; cognoscit.

Marsilius.

q Uemadmodum sol per lucem suam vnicam sim
plicemq; omnia sensibilia facit atq; declarat/ita
deus per vnicam sui simplicissimamq; formam
cunctorum cām cuncta facit pariter & cognoscit. Cum
igit̄ diuia cognitio nō a reb; cognoscēdis dependeat mo
dū ue accipiat/Sed ex vnica sui forma/merito & ituitu
quodā imobili mobilia/in materiali matialia /idiuiduo
diuidua vnico multa cognoscit sicut & efficit. Sicut/
igitur angeli non per sensum sēsibilia/sed per intellectū
cernunt. Ita deus/intelligibilia simul & sensibilia/neq;
per ipsa quidē neq; per intellectum proprie comprehen
dit/sed per lucem quandam intelligentia meliorem. Ne/
q; geminam sicut nos cognitionem habet vnam q̄ō sui
ipsius alteram aliorum: vel nostro more seipsum ex alie/
nis aiaduertit/sed ipsa sui notitia simpliciter cuncta cō
plectitur. Notitia inq̄ antecedente etiā rationes oīum
ideales que uidelicet per eiusmodi notitiā concipiuntur
discernuntur distribuuntur. Alioquin si hanc ille prece
derent/nimirum absolute inter se naturaliterq; diffe/
rent/naturamq; dei formāue multiplicem declararent.
Qualis qdem conditio (ut platonice loquar) ad intelle
ctū angelicū pertinet nō ad deū. Intelligētia.n. angeli/
ca naturaliter ideas sequit̄ ac per idealē numerū reliqua
contuetur

Idem. Dionysius.

d Iuina igit̄ sapiētia se ipsa; cognoscēs/cūcta co/ Sapia
gnoscit. Materialia q̄dē in materialiter. In par
tibiliter partibilia. Unice multa ituitu v3 uno
cūcta cognoscēs atq; producēs. Nēpe si per unā cām de

us essentiam omnibus impertit/per eandem quoq₃ causas unicam scit insuper omnia. Quippe cum ex ipso sint & i ipso ante subsistant. Neq₃ igitur ex rebus reru₃ accipiet notionem: sed ipse singulis id prestabit ut & se & alia noscant. Deus igitur non aliam quidem sui alia₃ uero aliorum scientiam habet. Ipsa namq₃ omnium causa se cernens/quoniam pacto cogitari potest/que ab ipsa sūt quorūue ipsa causa est/ignorare: hac igitur ratione deus cūcta cognoscit. Nō quidē ulla rerū sed ipsa sui ipsius sciētia noscēs. Jam uero & angelos sacra eloqa tradūt terrena cognoscere: nō q₂ per sensus sensibilia discāt: sed quoniā per propriam intellectus sui quodāmodo iam diuini uirtutem naturamq₃ contemplentur.

Marsilius.

¶ Nihil notius q̄₃ deū esse: nihil ignotius q̄₃ quid sit deus.

d Eum quidē esse/quomodo se habeat ad creata/ & uicissim hec ad illu₃/ex ordine rerum gradatī inuestigamus. Quod uero sit/nusq̄₃ indagare l₃. Uere aute₃ ubiq₃ negamus/dicentes neq₃ hoc neq₃ illud est deus. Uere interim affirmamus & hoc & illud ē ex deo/& quodāmodo refert deum.

Dionysius.

¶ Affirmatōes & negatōes ī deo partī uere ptī false

i Nter hec querendu₃ est quō nos cognoscamus deum. Cū neq₃ intelligibilis sit neq₃ sensibilis: neq₃ oīo aliquid existētiū. Forte uero id reuera dicemus/nos deu₃ nō ex ipsius natura cognoscere Hoc enim ē ignotu₃. Omnēq₃ rōnem intelligentiāq₃ ex

cedit. Sed ex ipsa rerum oium ordinatissima dispositiōe ut ab ipso producta & imagines quasdā similitudinesqȝ diuinorꝝ ipsius exēplariū pferēte ad illū quidē oīa supe minet uia ordineqȝ p uirib⁹ nos ascēdere dū vȝ oīa de illo negamus singulaqȝ trāscendimus cām dūtaxat oīuȝ asserentes. Quāobrem & in omnibus deus agnoscitur: Seorsumqȝ ab oībus : & per cognitionem : & per ignorationem deus ipse percipitur: atqȝ est ipsius intelligentia, rō, Sciētia tactus, sensus, opinio, Imaginatio, Nomen, cęteraqȝ omnia. Rursus: nec intelligitur: neqȝ dicitur: nec noīatur: nec est aliquid eorū: quę sunt: Neqȝ apprehenditur in aliquo existentium. Item in omnibus omnia est: & in nullo nullum. Preterea ex omnibus cognoscitur ab omnibus & ex nullo nulli.

Marsilius.

¶ Quomodo cognoscimus deuȝ melius negando q̄ȝ affirmando. Item felicius consequimur amando q̄ȝ indagando.

Omnis perfectio spēsqȝ reruȝ affirmari de deo potest, quatenus deus uniuscuiusqȝ est effector. & exemplar & cōseruatio. Negari quoqȝ de deo, qȝ nulla est ipse deus, uel prope accedit ad deum. Similiter negari debet / quicquid mens ex cogitat & comprehendit. In eiusmodi negationibus mēs propius accedit ad deum q̄ȝ per affirmationes superiores, proxime tandem / quando post eiusmodi negationes propria tandem inuestigatione dimissa / in diuinum lumē toto se prorsus amore traducit / mirisqȝ modis illuminata & unita perfruit̄ ¶ Eiusmod quidem fruitio uera contingit proxime per amorē. Philosophica uero īuestigatio ex ordīe uniuersi

affirmo
Negat

procedens nihil ultra cōsequit̄/q̄ꝫ deū facere oīa: Itē inuicem ordinare. Preterea assignatum ordinem indis/solubilem custodire. Deniqꝫ ex eiusmodi ordine per quē infima superiorum/supremis inferiorūꝫ contigua ꝛ cō formia sunt/uniuersum hoc unuꝫ pulcherimūqꝫ existe/re: ꝛ unius sapientissimiqꝫ cōditoris testimoniū ꝑbere.

¶ Idem. Dionysius.

Tenim ista quoqꝫ recte de deo dicimus. Deusqꝫ rite ex omnibꝫ celebratur. Per quandam oīum/quorum ipse causa est/comparationeꝫ atqꝫ proportionem. est item diuinissima dei cognitio/que pignorationem quandam prouenit secundum unionē intellectu sublimiorē. Quā/do mens rebus omnibus posthabitis se ipsam quoqꝫ di/mittit: Atqꝫ ita radiis super lucidis copulatur. Et illic ꝛ ibi in scrutabili sapientie profundo penitus illustrat̄.

¶ Jam ut ex omnibus etiā sicut dixi deum inuestigare fas est. Ipse enim iuxta sacrum eloquium efficit omnia ꝛ harmonice cuncta componit contextumqꝫ ꝛ ordineꝫ rerum inuicem indissolubilem ubiqꝫ conseruat. Quate/nus superiorum fines sequentium principiis vbiqꝫ coāt tat: atqꝫ ita vnam harmonicamqꝫ vniuersi conspiratio nem pulcherrime fabricat.

¶ Quare deus ratio nominet̄. Itē ō veritate ꝛ fide Marsilius.

d Eum quatuor modis rationem nominat. primo qꝛ rationalis virtutis cā est. Secundo qꝛ oīum cārum causa. Tertio qꝛ rōnem oīum habet pro/uidenter singula vbiqꝫ dispensans. Quarto qꝛ diuina i/telligentia est simplicissima. eminentissima absolutissima veritas. formalisqꝫ ꝛ verissima omnium ratio. continēs formales omnium rationes. Ad has quidem ratōes phi singulatim contendunt. per argumentationes vel con/

tecturas, dũ rerum naturas sagaciter pscrutant. Unde uel humanã sciam uel opinionẽ postremo reportãt. Religiosus autẽ per amorẽ sũmatim directus in ipm deum rõnum eiusmodi fontẽ et simplici firmaqꝫ fide mirabiliter diuina fruit veritate. Qui sane fidei actus/cũ neqꝫ ambiguitatẽ opinionis: neqꝫ circuitus scĩe secũ habeat/ merito simplex nominatur et firmus.

Idem. Dionysius.

Ratio

r Atio uero deus a sacris eloqis nominatur non solum qꝛ rationis et mentis sapiẽtieqꝫ auctor ẽ Sed etiã qꝛ causas oĩum uniformiter in se anticipat/ et quoniã p singula discurrendo dispensat vsqꝫ ad oĩum finẽ. Ut sacra tradũt eloquia. Atqꝫ preterea quoniã diuina ratio super oẽm simplicitatẽ se ptẽdit. Et ab oibus secundũ sup essentiale mun⁹ eminent absoluit. Hec utiqꝫ rõ est simplex vereqꝫ existẽs veritas. Circa quã ut purã et nusqꝫ ab errantẽ vniuersoꝝ cognitionez fides diuina cõsistit/stabile credentiũ firmamẽtũ: q̃ quidẽ hos in veritate collocat/atqꝫ ĩ ipsis collocat veritatẽ idẽtitate quadã/ Nunqꝫ dissuasibili/simplicez veritatis cognitionẽ habentibus qui iam crediderunt.

Cognitio veritatis coniungit. Ignorantia vero disiungit. Sola diuina fides firma.

Vnio

c Ognitio quidẽ coniũgit. Ignorãtia vº disiungit Utraqꝫ modis tribus. Nempe si tres viri verã de re aliqua naturam recta ratione cognoscant Cum illa sit vna/similiter in vno quodam tres conueniunt. Deinde vnus quisqꝫ trium ea de re consentit ipse secum. Preterea rem ipsam ita cognitam semper firmissimam tenent. contra vero si tres alii circa id veritatem non assequantur/in tres falsas opiniones facile disiunguntur. Rursus eorum quilibet seiungitur a se ipso.

Item ex habitu quisq3 suo vel sententia facile deturbatur. Si humana ratio circa rerum scientiam tantã vnionem stabilitatemq3 nobis affert/multo maiorẽ fides circa diuina ex alto nobis infusa. hinc fit ut philosophi quidem etiam scientes humano saltem ingenio diffidere cõpellantur/neq3 sententiam semper actione confirment. viri autem afflati diuinitus fiducia testificentur & opere. Quãtum deniq3 plato nostre dionysio noster placuerit declarat aurea de animo diuinitus inspirato sententia & a platõe ĩphedro pbata & hic a dionysio cõfirmata

¶ Idem. Dionysius.

Proinde si cognitio / cognoscentes inuicem cognitaq3 coniungit/ignorantia vero pmutat semper ignorantẽq3 a se ipso seiungit/ nimirum eu3 qui in veritate credit ut sacer tradit sermo/nihil ab ipso vere fidei firmamento uel causa dimouet. In qua sane constantiam ĩmobilis inmutabilisq3 idẽtitatis habebit. Qui enim veritati coniunctus est/q3 bene se habeat profecto nouit/etiam si multi eum corripiant velut amentem. Latet enim eos/ut par est/hunc ipsum ex errore iam erutum per intemeratam fidem excedere veritati coniunctum. Ipse vero reuera seipsum nouit/nõ ut ferunt illi furentem:sed ab instabili omĩfariamq3 variabili errore semotum:propter ipsam veritatem simplice3 semperq3 secundum eadem & eodem modo se se habentem/hac itaq3 ratione diuine sapiẽtie nostre precipui duces pro veritate quotidie mortem obeunt testificantes ut decet omni sermone simul & opere:pro singulari christianorum veritatis cognitione:hanc videlicet esse omnium scientiarum simplicissimã atq3 diuinissimam. Immo hanc esse solam veram/vnicamq3 hanc simplicem diuinorum cognitionem.

fides unit ac colligit 5.63

sola uera

¶ Quomodo deus potentia uel virtus cognominatur.

Marsilius.

q Uod greci dynamy vocant/proprie potentiã interpretamur/ & ptãtẽ. Tam & si virtutẽ pro potẽtia vsus iam comunis usurpauisse videt. Deus igitur potentiã vel virtutem religionis antistites nominant: non q̃ deus proprie per formã sit illa virtus q̃ne ineffectum prodit & indefinitionem ex cogitationẽue p/uenit. Sed quoniã oẽm potentiam super potentiã eminẽter anticipat: & vnicuiq3 potentias semp infatigabilit̃ vbiq3 distribuit: atq3 q̧ ipsa potentia vniuersalis simul & particularis & eẽ possit ex istatq3 potẽtia deus efficit.

¶ Idem. Dionysius.

u Erũ qm̃ diuinã veritatẽ ipsamq3 supra modu3 sapiẽ sapiam/theologi etiã ut potentiã & iustitiã salutẽq3 & redemptionẽ appellant. age ista q̃3 cognomenta pro viribus explicemus. Summam quidem deitatem omni potentia quomodolibet vel sit vel cogitetur eminentissime superiorem esse/neminem reor qui in diuinis litteris versatus fuerit/ignorare. Pluribus enim locis theologia diuine potentie dominationem potestatum quoq3 super celestium palam assignat. Quo igitur pacto illam theologi celebrant ut potentiam. Que vniuersa potentia est eminentior. Aut qua ratione in ipsa hoc ipsum potentie virtutisue nomen accipimus.

¶ Dicamus igitur deum esse potentiam. Quoniam omnem in se ipso potentiam anticipat & comprehendit: omnisque virtutis est causa omniaq3 per virtutem nusquã inclinantem incircumscriptamq3 producit causaque est vt ipsa virtus siue vniuersalis siue pticularis existat

pc & virtus

Potentia

¶ Idem. Dionysius.

¶ Quomodo dei virtus dicitur infinita.

d Ei uirtus dicitur infinita non solum qm̄ virtutes oēs producit/sed etiā qm̄ ipsam virtutē uniuersam eminēter excedit. Potestq3 sup ipsu3 potentie modū infinite infinitas preter eas que sunt alias proferre potentias. Ipseq3 nires inde pductę ēt si in infinitum prodeant infinite/nequeūt effectionē pluśq3 infinitam virtutis eius virtutē oēm efficientis obtundere deniq3 qm̄ uirtus eius oīa supans nec exprimi neq3 cognosci neq3 excogitari potest.

Signa uel argumēta q dei uirtus sit infinita.

Marsilius.

u Ltimū in clementis quidē est terra: in corporibus v̄o materia prima: ī rebus ītellectualib9 aīa nostra: in rebus oībus esse. Esse nāq3 sicut post nihilū apparet in creatione primū/sic ultimū in resolutione ppe nihilū. Diuine uirtutis efficacia ī hoc elucet maxīe infinita q infimos ordinū fines pcul a fine cōseruat stabilesq3 efficit atq3 sempiternos alioqn debiles atq3 nutabūdos & excellenti quadā pprietate donat. Ita igit̄ t̄ra stabilis sicut celū mobile: celestiūq3 capax. Materia q̄3 ita sempiterna est ut forma prima: Ita suscipit oīa naturalia sicut forma celi dat oīa. Aīa quēt nostra ad āgelicos gradus admittit̄: incorpore ēt moribūdo p uirib9 angelos imitata. deniq3 hoc ipsum q dicimus comunit̄ eē/diuina uirtute prorsus īmēsa & prodit ex nihilo p spatiū infinitū3 & seruat̄ inde'ne resoluat̄ in nihilu3 exēpla v̄o dionysii patent. vbi notabis excellētissimi sensibilis ptātem & si ad sensum puenit debilissimū/ nō tam ultra procedere: nō pterea quod ultra nō possit ipsa: s3 qm̄ deest ultra quod capiat. Similit̄ ui effectōemq3 di/

uinam etiam ultra uniuersi extrema absq; fine facile p/
cessuram: si modo finita uniuersi conditio patiatur.

Idem. Dionysius.

d Iuina virtus ppter exuberantiã potestatis/in
firmitatẽ quoq; corroborat/extremaq; vestigio
rum suorũ prepotẽti continet potestate. Quem/
admodum cernimus: et in rebus que ad mouendum sen
sum valentissime sunt. Nempe splendidissima lumina ad
hebetiores quoq; acies penetrant. Ferunt etiam ingẽ/
tes sonitus in aures quoq; ad audiẽdũ minus idoneas
peruenire. Quod enim audiendi munere penitus vacat
nec est auditus. Quodue nihil videt/nõ est visus. Illa
igitur infinite potẽs diuina distributio se per omnia por
rigit. neq; quicq̃ est in rebus quod non aliquam sortiri
potentiam valeat. Sed vel intellectualem vel rationa/
lem aut sensualem aut vitalem aut essentialem potentiã
habet. Ipsum quoq; esse/si dictu fas est/potentiã ad es/
sendum habet ab illa que super essentiã est/potestate.

Confirmatio superiorum.

Marsilius.

q Vecunq; sunt preter primum/finita sunt sem/
p q; dependẽt. igit vt talia q̃dã. s. angeli sẽper simi
literq; permaneant in eodem essendi. intelligendi. volen
di habitu/ex infinita dei potentia nanciscuntur. per ean
dem vim infinitam inferiora rursus habent: primo qui/
dem/vt que propter naturarum diuersitatem/coniugiũ
refugerent/coniungantur. Secundo ut que propter im/
petum et confluxum confunderentur. in suis spheris na
turisq; proprius sincera perdurent. Tertio ut que propt
turbam instabilitatemq; inordinata forent/ordinem sem
per obseruent vniuerso conuenientem. ad finem tam co
munem q̃ proprium vbiq; directum.

¶ Confirmatio superiorum.

¶ Idem. Dionysius.

c Et ipsa sunt diuine angelicorum ordinū potestates. Nā ex illa & eē habent pcul a lapsu: cēsqȝ suas intellectuales & īmortales sempiternasqȝ motiones: indeclinabilēqȝ constantiā, & incontaminabilem uoluntatē boni ab ipsa infinite bonitatis potētia susceperunt. Ipsa vȝ illis largiēte ut & possint: & sint hec ipsa & semper eē desiderent. Ipsūqȝ posse desiderare semper posse. Munera preterea indeficiētis virtutis illius ad homines quoqȝ procedunt aialiaqȝ & arbores & totaȝ uniuersi naturā. Que quidē munera quecūqȝ ī unionē cōueniūt corroborāt ad mutuā amicitiā atqȝ societateȝ. Rursum que discreta sunt/uirtute donant per quā ut una queqȝ secundū rōnem ꝓpriā sint atqȝ terminum neqȝ confusa prsus neqȝ cōmixta. Deniqȝ mūdi ordīes directiōesqȝ ad ꝓprium bonum vbiqȝ conseruant.

¶ Confirmatio superiorum.

Marsilius.

m Multis in secundo theologie nostre libro rationibus confirmauimus infinitam esse dei potentiā Quarum vna est/qua plurimum nititur. Dionysius & profecto tutissima. Ad durationem videlicet diuturniorem maiori opus esse virtute. Ad infinitā igitur infinita. Itaqȝ cum deus sit proculdubio perse sempiternus/virtutem per se infinitam habet. Cum vero multa preterea sempiterna sint semperqȝ agant/vel saltem semper esse vel agere ratio nulla prohibeat/ hec insuper infinita quadam virtute fulciri necesse est. Solus vero primum perse infinitum. Illanc igitur virtutem eiusmodi cōsequuntur. Ut angeli, celestia corpora etbernitas: tempus: elementorum sphere. Anime rationales/

materia prima. Item perpetua rerũ mutabilium ꝛ continuata subcessio: atqꝫ ordinata ad eadeꝫ vel similia certis temporum curriculis restitutio/infinita dei potestate perficitur. Per eandẽ elementa per se quidem erratica/locum terminũqꝫ certum seruant. Diuersa passim ꝛ contraria familiariter in vnum coeunt. Permanentẽqꝫ ad tempus: neqꝫ pereunt eiusmodi mixtione. Dãtur ꝛ quibusdam non per se diuinis/dona diuina. Nihil vsqꝫ diuine potentie munere est orbatum. Ipse deniqꝫ mũdus tanqꝫ ex rebus diuersissimis congregatus/ideoqꝫ neqꝫ per se prorsus indissolubilis/idissolutus diuina potentia permanet.

¶ Idem. Dionysius.

Diuina potestas inmortales angelicarum vnitatum vitas conseruat inuiolabiles. Celorumqꝫ ꝛ luminũ ꝛ siderũ substantias ꝛ ordines efficit inmutabiles auctor est etbernitatis ꝛ temporis. Tẽporales quoqꝫ circuitus progressionibus quidẽ distinguit restitutionibus vero colligit. Vires ignis reddit inestinguibiles ꝛ aquarum fluenta perennia. Aeriam quoqꝫ fusionem terminat. super nihil firmat terraꝫ. viuificos terre partus custodit incorruptibiles. mutuam elementorꝫ harmoniam misturamqꝫ in confusam atqꝫ indiuiduam seruat. Anime preterea corporisqꝫ nexum continet. vires arborum quibus nutriuntur ꝛ crescũt mouet ꝛ suscitat. Essentiales deniqꝫ vires omnium roborat uniuersum conseruat indissolutum deificum largitur munus: dum his qui diuini redduntur/ad hoc ipsum suppeditat facultatem. Denique nulla res est vsqꝫ quam omnipotens virtus ꝛ conseruatio dei non vbique contineat. Quod enim nullam prorsus.

potentiam hꝫ / neqꝫ est quidem neqꝫ est aliquid. Neqꝫ prorsus est eius ulla positio.

Marsilius.

¶ Declarat illud pauli: deus se ipsuꝫ negare nõ põt

Paulum apostolum dicentem deus negare se ipsum nõ põt / magus quidam elymas ĩepte admodum criminatur / quasi deum potentia quadam ita priuauerit. Descẽdit paulũ dionysius: qui his verbis dei potentiã potius ab impotentia vindicauerit. Posse enĩ deũ negare se ipsum / q ipsa veritas & essentia est / nihil aliud foret q̃ impotẽtie infirmitatiqꝫ subiectũ esse / per quã aliquãdo a se ipso a veritate ab essentia a potentia sit forte casurus. Deus igit̃ adeo potẽs sapiẽsqꝫ asserit̃ ut neqꝫ possit nõ posse qcq̃ neqꝫ cogĩscat aliqd se nescire

¶ Idem. Dionysius.

At q inqt elymas magus: si est oĩum potẽs deus q̃ nã mõ a theologo vestro aliqd nõ posse dicit̃ diuinũ hic ĩsimulat paulũ dicẽtẽ: deũ negare se ipsuꝫ nõ posse. Ego v̓o vehemẽter timeo ne ut amẽs ridear. q puerorũ ludentiũ structuras in arena fabricatas & firmasqꝫ euertere moliar. Atqꝫ huius rei verã theologi mentẽ velut inperscrutabile aliquid intẽtius cõiectare studeã. Nempe. n. seipsuꝫ negare est a veritate decidere. veritas autẽ ens ipsuꝫ est: Casusqꝫ a veritate est ab ipo ente ruina. Si igit̃ veritas ens est: ueritatisqꝫ negatio est ab ente plapsio: certe deus ab ente cadere neqt. Neqꝫ est in eo nõ esse (ut ita diximus). Et nõ posse nõ põt Et non cognoscere secundum priuationem non nouit. Quod quidem sapiens illẹ non animaduertẽs / athletas imitatur imperitos: qui sepe aduersarios suos imbecillos esse sibi per suadentes: Atqꝫ contra absentes ipsos fortiter velut adumbrata pugna dimicantes: & aerem

Marginal notes (handwritten): ops / oisciens; veritas ens idem.

cassis ictibus audacter ferientes/ superauisse aduersa/ rios opinantur. Seq3 victores iactant cu3 neq3 illorum vires nouerint. Nos autē diuinum theologi sensus pro viribus cōiectantes deum prepotentē celebramus tan/ q3 oīpotentē tanq3 beatum: solūq3 potentē: ut dominan tem euo in potestate sua. Et qui nulla rerū essentia ex/ ciderit: imo uero excedat anticipetq3 entia omnia p uir tutē essentia longe superiorē. Qui his que sūt oībus ut esse possint/ τ ut sint propter excellentis virtutis cōpia3 exuberanti profusione largitur.

¶ Diuina iustitia nō dat oībus oīa sed varia variis τ sua cuiq3 pro dignitate distribuit.

Marsilii.

D diuinam potentiam pertinet/ut uniuersum sit/ τ magnum atq3 multiplex. Ad sapientiam. ut i hac rerū ampla diuersitate/sit ordo graduū τ pulchritudo formarum. Ad iustitiā vero spectat τ hoc quod dixi comune cu3 sapientia τ id preterea/ut uariis rerū gradibus atq3 formis/uarias pro modo suo uires motiones/actionesq3 distribuat. his quoq3 pro dignita/ te uarias dotes. uarios exitus atq3 terminos. atq3 ut i suis queq3 gradibus officiisq3 sincera permaneant / nec aliis alia confundantur. singula suum exequantur mu/ nus statumq3 teneant/nec usurpēt sibi/quod est propriū aliorum. hec in re. p. latius/a/platone narrantur. Tu ve ro nota iustitiam ad deum attinere. sicut diximus uirtu tes autem que circa affectus uersantur/ fortitudinem. patientiam. continentiam. temperantiam τ similia mini me. nisi forte ratione quadam /a/ nostris longe diuer/ sa. deniq3 iustitiam non solum apud homines/ sed etiam apud superos atq3 inferos suum officium exercere. est. igit̄ Justitia preceteris diuinissima τ amplissima uirt⁹.

¶ Idem. Dionysius.

Iustitia

d Eus preterea iustitia nominatur ut sua cuiqз pro dignitate distribuens: modumqз et pulchritudinem et ordinem et ornatum/omnes preterea distributiones dispositionesqз definiens unicuiqз secundum ipsum terminum reuera iustissimum. singulis quoqз ut suum queqз opus agant/auctor existens. Omnia enim diuina iustitia ordine certo disponit atqз determinat. Custodit preterea singula seorsum a singulis nō cōfusa. Singulis deniqз quod cuiqз conuenit pro dignitate largitur.

¶ Diuina iustitia non comutat rerum naturas: sed sua cuiqз custodit et tribuit.

Marsilius.

o Rdo rerum sub diuina sapientia postulat. ut uarii deinceps sint rerum gradus. Ut alia quidez eterna sint. s. stabilia semper ut angeli. Alia vero temporalia prima. s. mobilia semper que et perse. i. intimo uigore mobilia sunt/ut rōnales aīe et quodāmō sphere celestes. Alia vō temporalia secunda ab alioqз mobilia ut ipsa secundū naturā suam corpora presertim inferiora. Alia rursus perfecta corpora ut celestia. Alia nō eqз perfecta. Sub celo insuper alia quidez actiua. Ut calor et frigus. alia vero passiua. ut humidum atqз siccū. Diuina vō iustitia sapīe comes nō peruertit ordinē a sapiētia ita dispositum/sed conseruat. Quamobrem propria superiorum munera inferioribus non distribuit: sed sua cuiqз pro natura cōfirmat et pro dignitate rependit.

aia sp mobilis

¶ Idem. Dionysius.

s Ii hec recte dicimus/quicūqз diuinā iustitiā incusant/inscii suā iniustitiā proculdubio dannāt. Aiūt. n. īmorttlitatē mortalibus adesse debere.

Impfectis perfectionē: rebus naturaliter ab alio mobilibus / sui ipsorū mouendi potentiā. Mutabilibus identitatem debilibus vim adultā. Item que tēporalia sunt esse sempiterna debere: que natura mouent / penitus immobilia. Temporaneas voluptates / eternas. Et oīno attribuunt aliis / que sunt aliorum. Cum alioquin considerandum sit / diuinam iustitiam ex hoc maxime veraꝫ esse iustitiam / ꝙ omnibus que sua sunt pro dignitate cuiusqꝫ tribuit: singulorumqꝫ naturam in ordine proprio suaqꝫ facultate conseruat.

Marsilius.

¶ Diuina iustitia permittit pios terrenis expoliari atqꝫ cōteri: ne terrenis oblectamentis a diuinorum amore flectantur.

¶ Idem. Dionysius.

a T vero dixerit quispiam: nō esse iustitie permittere viros sanctos ab improbis sine presidio cōteri. Huic igitur respondendū est / eos qui appellantur sancti si terrena diligunt / q̄bus homines terreni student / a diuino amore penitus excidisse. Nescio equidem quo pacto sancti appellari debeant / qui re vera amabilia diuinaqꝫ iniuriis afficiunt: Quatenus his illa que neqꝫ amanda sunt neqꝫ digna studio indigne cōparant: Si autem / que vere sūt amant / gratulari oportet eos qui aliqua cupiunt quādo potiunt̄ optatis. Nōne tunc magis virtutibus propinquāt angelicis. Quādo diuinorū desiderio pro viribus abōi terrenoꝝ affectione discedūt. Jā v̄ ad hoc admodū viriliť exercent̄ dum angustias honesti gratia tollerant. Quamobrē hoc dictu verius: hec poti⁹ eē diuine iustitie ꝓpriū: nequaꝗ̄ mulcere atqꝫ eneruare virilē optimoꝝ quorūqꝫ aīum largitionibus terrenorum. Neqꝫ siqs id tentet efficere

eos absq auxilio linquere: sed illos i statu poti⁹ honesto & inflexibili solidare, eisq cum sint tales secundum merita reddere.

Marsilius.

¶ Quomodo diuina iustitia sit salus omnium.

d Vo dicta sunt iustitie propria. primum ut unusquisq immo & res unaqueq: id quod suum est & quod sibi conuenit, teneat, & exequatur fm: ut non usurpet sibi, quod, a, se alienum est, & propriū aliorum. Quamobrem diuina iustitia ita res istituit, ita prouidit ut omnia naturaliter recteq disposita, duo hec pro viribus obseruarent. Quatenus autem in hec obseruāt, eatenus & ipsa seruantur. propterea diuina iustitia insuper omnium conseruatio salusq nominatur. Salua enim illa permanent, que, a, proprio habitu & ordine non discedunt, neq alienis presertim deterioribus cōmiscentur. Que semper id agunt, salua sunt & semp, ut celestia motoresq celorum. septē elementorū sphere. primaq materia. rationaliumq substantie animarum. substantias earum dico non actiones atq vitas. que aliter atq aliter cōmutantur. Que vero ad tempus id obseruant, & conseruantur saluaue sunt ad tempus.

¶ Idem. Dionysius.

b Ec igit diuina iustitia, salus quoq oīum pdicatur, propriam cuiusq segregatamq ab alienis essentiam & ordinem seruans atq custodiens: causaq pure existens, ut actionem propriam quelibet p sequantur. Siquis preterea salutem laudet: quatenus a deterioribus singula eripit conseruando, hunc ipsi laudatorem uniuerse salutis libenter recipiemus. Jam vero & hanc primam omnium salutem ipsum definiturum existimam⁹: que oīa inse ipsis īmutabilia neq dissidētia

salus

τ nusq̃ ad ꝺeterius ꝺeflectentia seruet/custodiatq; oĩa procul a pugna τ bello: singula suis distinctim rõnibus exornata: cẽmq; quoq; inequalitatẽ τ actionem se circa aliena uersantẽ ex cunctis eliminet: proportionesq; cu/iusq; ita ↄfirmet/ut in ↄtraria neq; ruãt neq; ↄtrãsẽãt

Marsilius.

Quomodo diuina iustitia non solum salu⁹ sed etiam redemptio nominatur.

d Diuina iustitia/qua ratione salus/eadem τ redẽ/ptio nominatur. Quatenus τ oĩa pro singulo℞ modo in suo statu ordineq; conseruat. τ que ce cidere restituit. substantias quidẽ simplices in se subsi/stentes/solũ seruat. Que vᵒ ꝗquomodo mutant̃/ pro cu/iusq; modo/uel firmat corroboratq; . uel quandoq; re/stituit/redigitq; in ordinẽ. Nihil oĩo ꝑmittit in nihilũ ꝑmutari. spẽs ꝺesinere uel cõfundi nunq̃ sinit. Indiui/dua sub spẽbus similia similibus reddit tẽporibus pre/uaricãtes aĩas corrigit/τ sua cuiq; ordine certo repẽdit

Idem. Dionysius.

b Hanc quoq; salutem nõ preter intentionem sa/cre theologie quispiam celebrabit tanq̃ omnia redimentem: utpote que res omnes bonitate sua omnium seruatrice a bonorum suorum cãu redimat Quaten⁹ v₃ vniuscuiusq; rei fuãde natura capit: Quã obrem theologi ipsam ẽt redemptionẽ nominant: quoniã non permittit que vere sunt: ad id cadere ut ultra non sint. Rursus ex eo/ꝙ etiam siquid ꝺeliquerit atq; extra ordinem preuaricatum fuerit perfectionisq; propriorũ bonorum passum fuerit ꝺetrimentum/hoc insuper a pas sione τ imbecillitate priuationeq; redimit: indigentias implẽs/affectuq; paterno firmans infirmitatem: erigẽs/q; a malo: imo vero in bono pulchroue sistẽs. Et quod passũ

sum fuerit detrimentū/hoc insup a passione/ꝛ ībecillita
te priuatiōeq₃ redimit:indulgētiā implēs/affectuq₃ pa/
terno firmās infirmitatē:erigēsq₃ a malo: īmo ꝟ in bo/
no pulchroue sistēs. Et quod effluxerat boni/supplēs re
digensq₃ in ordinē:dū ꝙ preter ordinē ibi est/exornat:ꝑ
ficitq₃ ad integrū detrimētisq₃ oībus ꝑsus absoluit.

¶ Justitia inequalitatem graduum ꝛ equalitatem.
proportionis amat.

Marsilii.

Ne sunt diuine ipsiꝰ iustitie tanꝙ regine comi/
d tes ꝛ pedissequę quas mō narrauimꝰ/ salꝰ oīu₃
atq₃ redēptio. Nō si absq₃ iustitia saluū tutūq₃
uniuersu₃ eē nō pōt/multo minus absq₃ hac genus hu/
manū. Justitia ꝟ diuina equalitatē exigit: Nō quidē in
gradu. Nō.n.uult unicum uel equalē eē in uniuerso gra
du. Alioquin nō eēt uarietas ꝛ ordo formarū: ī equales
ergo gradus in multis deīceps rerū formis spēbusq₃ de
creuit. J qbus interim equalitatē ꝓportiōis amat. Vt
qua ꝓportione hoc excedit istud/eadē istud supet illud.
Jtē ut unicuiq₃ pro mō ꝓportiōis sue portiōi muneris
tribuat/equalis quidē dignitati sue uel merito:inequa/
lis aūt ad propriū aliorū munus:sed interim hoc equi/
tate ut qua ꝓportiōe res hec uel ꝑsona supat illa₃ eadē
ꝛ huius munus.q.ꝑmiu₃/excedat munus alterius: Ju
stitia igitur inequalitatē/e/rebus ex terminat: eam dico
que tanꝙ priuatio ꝓportiōali opponit equalitati ad me
ritū modūue cuiuslibet ꝑtinenti:nō eam:que formaru₃
significat differentias:differentes enim propriasq₃ rerū
spēs diuina iustitia facit atq₃ conseruat.

¶ Jdem. Dionysius.

Eterū de his qdē ꝛ de iustitia dictū. Que oīu₃
c eq̄litatē metit ꝛ termīat oēmꝙ ineq̄litatē pua/

tiōe quadam oppositā equalitati singulis competenti fo/ras expellit. Siquis enim in equalitatē illam consideret que significat differentias in uniuerso totius cuiuslibet ad totū quodlibet: hanc quoqz ipsa iustitia seruat: qua/tenus nō permittit res totas totis cōmixta turbari: sed custodit oīa secundum unāquamqz spēm: in qua eē pro/prium singula naturaliter susceperunt.

Qua ratione deus dicitur magnus.

Marsilius.

PLatonici de generibus entis ideisqz disputan/tes opposita quedam sepius introducunt. Idez & alterum circa substantiam. Magnū paruū cir ca quantitatē. Simile dissimile/circa qualitatē. Statum motum/penes actum. Nec deo excellentiori aliqua rō/ne theologi tribuunt. Magnitudo penes deum excellen tiam nature significat: & virtutis excessum/ab ipsa na/tura minime differētis. Simillima quadā ratiōe magna dicunt̄ que magnitudīs diuine munere cetera q̄dā vir tute & efficacia supant: In q̄bus virtus efficax ē aliud q̄z substātia. Nōne minus simili magna vocant̄ q̄ mole vel numero uel locali supficie uel duratione cetera sup ant. Vbiqz vero magnitudo quelibet ut & plato inquit diuine idealisque magnitudinis participatione consistit. Quemadmodum in commentariis in parmenidem de/claramus. Que quidem diuina magnitudo neque dimē/sione neque numero constat/sed absque his omnem di/mensionem numerumque etiam si infinita fingantur/in/diuidue virtutis excessu penetrat ubique & ipsa etiam presentia infinite usque quaque transcendit. Potestque dona etiam extra quemlibet numerum elargiri.

plenitudine propria minime diminuta: si modo res ipse suorum munerum sint capaces. Quas ipse deus quanto maioribus pluribusque muneribus implet/tanto magis efficit maiorum pluriumque capaces. Hac utique ratione magnitudo diuina dicitur infinita.

¶ Idem. Dionysius.

q Voniã vero magnũ & paruum cause oĩum attribuitur/idem quoque & alterum: simile rursus atque dissimile. Status quoque etiam atque motus/age & hec diuinarum appellationũ signa/quotcunque nobis per spicua fuerint/contemplemur. Deus igitur magnus in sacris eloquiis celebratur/atque ĩ magnitudine: & in cura tenui diuinam paruitatem significante. Dicit̃ quoque idem/quando sacre scripture dicunt. Tu autẽ idẽ ipse es. Predicatur item ut alter quando a scripturis sacris multis figuris formisque fingitur. Preterea celebratur ut similis/tanquam similium & similitudinis auctor. Rursus ut dissimilis omnibus: quippe cũ nullus illi sit similis. Denique ut stans & ĩmobilis atque sedens ĩ eternum. Vicissimque mobilis/ut qui per omnia se se cõferat Et quotcumque alie diuine appellationes tantundẽ valentes a sacris eloquiis celebrantur. Deus itaque magnus appellatur iuxta propriam ipsius magnitudinem: q̃ magnis omibus pticipationem sui tribuit & extrinsecus super omnẽ magnitudinẽ sediffundit atque protẽdit. Locum oẽm complectitur oẽm numerum superat. oẽm trãscendit infinitatem. Magnus quoque dicitur per virtutem suam exuberantẽ atque magnificam/perque ipsius dona velut/e/fonte manantia: quatenus hec ab omnibus sumpta per infinitã munerum profusionem prorsus absque diminutione perdurant: eãdemque seruant plenitudinis exuberantiam/neque largitionibus minuuntur: sed

magis etiã atq̃ magis exundãt. Magnitudo hec ꝛ infi/
nita est: atq̃ quãtitate caret ꝛ numero, atq̃ hoc ẽ excef
sus ipse iuxta absolutã superneq̃ se protendentem incõ/
prehensibilis amplitudinis ipsius naturam.

¶ Quomodo paruitas nominetur in deo.

Marsilius.

P Aruitas ĩdiuinis significat simplicitatẽ nature vnionẽq3 virtutis. Eiusmõi simplicitas vnio/
q̃ sũma est in deo. Sũma igit̃ ibi est hmõi par/
uitas. Que quidẽ est ꝛ idẽ atq̃ magnitudo sũma. Sum/
ma. n. virtutisq̃ excellẽtia est/ vbi suprema simplicitas
atq̃ vnitas. Cũ. n. quo q̃d simplicius/ eo prius atq̃ vi/
cissim. merito idẽ simplicissimũ ẽ/ oĩumq3 pricipiũ. Vbi/
q̃ igit̃ simplicia vicẽ tenent pricipiorũ. ut clemẽta si ad
cõposita ꝯparent̃. ꝛ ignis ad elemẽta. q2 nullã patit̃ mix
tionem. Vnitas ad numeros pũctaline supficies ad cor/
pora. Minime partes naturales ad corp9 phxsicũ. Mo
mẽta ad tẽpus atq3 motũ. Dicit̃ etiã in deo puitas/ mi/
ra per oĩa penetrãdi virt9/ cuius penetrationi resistit ni
hil. que ꝛ penitissima rerum tenet. tanq̃ centrum ꝛ vbi/
q3 pũtũ ꝛ ĩterim ꝑfunda undiq3 supgredit̃ tanq̃ super
ficies obtenuitatem corpora supereminens.

¶ Idem. Dionysius.

P Aruum vero vel tenue in deo dicit̃: quod vni uersam molẽ atq3 distãtiã supergreditur. Quod
ue nullo impediente per oĩa transit. Jam vero
quod paruum est elemẽtalẽ habet ad oĩa rationẽ: nusq̃
enim inuenies nõ participarã ideam parui. Sic igitur pe
nes deum accipiendũ est quod appellat̃ paruu3 tanq̃ in
omnia ꝛ per omnia nullo resistente pgens atq3 agens.
Atq3 profecto pertingens vsq3 ad diuisionem anime at
q3 corporis compagum quoq3 ꝛ medullarum. discretor
intentionum ꝛ cogitationũ cordis. Jmmo vero discre/

s

tor omnium. Nō enim est creatura inuisibilis in cōspectu eius. hoc vtiq3 pnū sine quantitate τ numerali qualitate est. Nusq3 ex cohibetur. Infinitum interminatū/q3 est. Comprehendens omnia ipsum vero prorsus incomprehensibile.

Quomodo deus dicatur idem.

Marsilius.

d Jcitur autem deus idem nō quia sit semper eadem essentia vel ens idem. Existit eni3 super essentiam: sed quoniā nulla uel naturalis diuersitatis vel alicuius mutabilitatis. Species apud deū cogitari pōt. Et quoniā idētitatem ipsā diuersitatis omīs τ mutabilitatis exptem/nec aliunde neq3 nuper sed ex se τ ab euo possidet in seipo. Preterea quoniā idētitatis munus. i. perseuerātiam firmitatem vnionem omnibus utcunq3 capere possint ipse distribuit. Itē qm̄ res inter se varias/ordine miro cōciliat inuicem. Deniq3 qm̄ quecunq3 in vniuerso contraria sunt vna penes seipsu3 forma continet in ipsa inquā idētitatis forma: per quā omnia quātūlibet diuersa idētitatis alicuius pticipia fiunt singulariter inq3 atq3 cōiter. Singulariter/qm̄ quodlibet aliquā illic inptibus suis accipit vnitatē. cōiter/qm̄ vnū quodq3 cū ceteris aliquā illinc suscipit vnionem.

Idem. Dionysius.

d Jcitur preterea deus idem. Qm̄ super essentie mudū est sempiternus. Inconuertibilis. In seipso manēs. semper secundū eade3 τ eodē modo se habens. Omibus eodē modo presens. Ipse secundu3 seipsum τ in seipso firmiter τ intemerate īpulcherrimis super essentialis idētitatis finibus collocatus. Immutabilis casui nusq3 obnoxius. Indeclinabilis. Inuariabilis. In permixtus. In materialis. Simplicissimus. Nul

lius īdigus. Et qm̄ augeri minuiqȝ nō pōt. Et qm̄ ē ingenitus/nō quasi nō dum genitus/uel.q.nō dū absolutus. Seu.q.ab hoc quidē nō genitus sed ab alio: siue.q. nō sit genitus secundū hoc sed secundum aliquid aliud. Seu.q.nullo mō sit quicq̄ȝ.sed ingenitū appellatur tanq̄ȝ super omne quod ingenitū dici pōt: ⁊ tanq̄ȝ ingenitū absolute semperq̄ȝ existens ⁊ seipso perfectū idemq̄ȝ existens per se ipsum ⁊ ex seipso vniformiter eademq̄ȝ rōne determinatum oībus ꝑticipare potētibus ipsum ideȝ ex se ipso tradens ⁊ alia connectēs aliis copia idētitatis ⁊ causa. In seipso quinetiam contraria eodem modo anticipans per vnam unificāqȝ totius idemtitatis causaȝ eminentem. Contraria ī deo

¶ Quomodo deus dicatur alterum. ⁊ deus vnus quasi dii plures.

Marsilius.

Cum duobus modis alterū appellamus. Primo quia dum suam omnibus similitudinem tribuit atq̄ȝ seruat/uidetur quot res ipse sunt/totiens se ipsum multiplicare. Perīde ac si vultus vnus imagines sui plurimas in multis faciat speculis atq̄ȝ cōseruet. Sic enī uultus idem in multis.q.factus iā multiplex apparebit: ipse interim non mutatus. Similiter deus in rebus que simpliciter sunt ipsa essentia est. In uiuentibus ipsa vita in sentientibus ipse sensus. In intelligentibus intelligentia in omnibus speciem aliquam virtutemqȝ habentibus/ipsa species ipsa virtus. Singula enim hec bona sunt velut imagines quedam primi boni/expresse diuinitus/semper inde pendentes: vt deus vnus in se prorsus immobilis.q.dii iam multi videatur effectus. Secundo rursus modo dicitur deus alteruȝ: quatenus per alias figuras ⁊ spēs aliis alit̄ ꝑfectis appuit. vīca.n.deilux ī variis ꝓphetaꝝ imagīatōib⁹.q.

vitris per uarios colores affectis/nimirum imagies varias induit, q, colores,

Idem. Dionysius,

a Lterũ vero deus dicit qm̃ deus puident omnibus adest: oĩaq3 pp oĩum salutẽ euadit ĩ omnibus: manẽs interĩ in seipso ⁊ in sua idẽtitate firmus per actionẽ vnã indeficientẽq3 consistẽs, Atq3 se ipsu3 indeclinabili ptãte tradẽs ad eos q in ipsum cõuersi sunt/diuinitate donãdos. Preterea putandũ est alteritatẽ uariarũ dei pmultiformes uisiões figurarũ/alia q̃da3 per ea q̃ uident preter id quod apparet / significare. Profecto si aĩa3 corporali spẽ uelemus effingere/ mẽbra q3 corporea aĩe indiuidue adhibere/alia certe rõne cogitaremus in ea ptes obductas/quatenus v3 nature ipsi indiuidue cõpetit, Et caput quidẽ intellectũ: ceruicẽ v̇o opinionẽ tanq̃ rõnalis ⁊ in irrõnalis potentie mediam, Pectus aũt ira3, Ventrẽ v̇o concupiscẽtia3, Crura deniq3 pedesq3 naturã noĩaremus: noĩbus ptium pro qbusda3 uiriũ signis utẽtes, Simili rõne multoq3 magis ĩ eo qui omnia supereminet/formarum figurarũq3 diuersitatem piis deoq3 dignis mysticisq3 interpretatiõibus purgare debemus,

Diuina latitudo, Longitudo, Profunditas, Alteritas. Marsilius,

p Aulus apostolus deo latitudinẽ attribuit ⁊ lõgitudinẽ atq3 profunditatẽ, Latitudinẽ quidẽ/ quoniã uirtus ⁊ presentia dei attigit oĩa simul atq3 cõprehendit: Longitudinẽ uero/ q2 unũ quodq3 a sũmo ad imum penetrat atq3 implet, Profunditatẽ deniq3/quonia3 ipse interi3 a nullo capitur usq̃ uel cognoscente uel quomodolibet attingente, Sũmatim deus dicitur alterum/non propter uarietatẽ ipsius ullam: Sed propter munerũ diuinorum multiplicationẽ per diuersa

tendentem. Cum diuina virtus eadem prorsus omnibus
presens / vno quodam ordine cuncta connectit.

¶ Idem. Dionysius.

p Eterea si velis triplices corporum figuras ei q
tactum figuramque refugit deo accomodare / lati
tudo quidem diuina dicenda est / amplissima per
omnia processio dei: longitudo vero potestas desuper to
ta quelibet penetrans. Profundum denique incōprehen
sibile secretum illud / ac prorsus ignotum. Verum ne for
te dum varijs figuris formisque explicandis insistimus /
inprudentes interim incorporeas diuinorum appellatio
nes / signorum sensibilium appellationibus confundamus
De his in theologia significatiua iam diximus. Nūc au/
tem diuinam alteritatem / non mutationem aliquam idē
titatis illius inconuertibilis suspicemur: sed singulares
ipsius multiplicationem: atque vniformes per omnia fe/
cunditatis diuine processus.

¶ Qomodo deus dicatur simile.

Marsilius.

d Eus simile dicitur. Quia neque partium ī eo di/
uersitas est: neque alias ipse se aliter habet. Item
quia fons est similitudinis idealis / quemadmo/
dum platonici tradunt / cuius quidem idee participatio
ne quadam similia inter se fiunt / quecunque similia. Rur
sus quia deus aliquid sui muneris distribuit. omnibus
per quod et inuicem et ad ipsum similia fiunt: et naturali
quodā amore cōuertunt ad illū: et cōmunē inuicē habēt
affectū. Nulli vero deus est similis. cum nullo. n. in aliquo
cōuenit. Sed neque etiā exēplar imagini simile dicēdū est.
De hoc latius in cōmentariis in parmenidē ptractamus.

¶ Idem. Dionysius.

s I quis Deum ita simile dixerit / ut idem: tanquam
totum per omnia sibi firmiter et indiuidue simi/

lem/spernenda non erit eiusmodi ĩ deo ipsius similis ap/pellatio. Theologi vero eum, qui est super omnia deum/ qua ratione est ipse nulli similem esse aiunt. Sed diuina largiri similitudinem omnibus ad ipsum conuersis: Di/uina pro viribus imitatione ad ipsum inquã omni ter/mino rationeq; superiorem. est autem similitudinis diui ne virtus: que cuncta producta diuinitus / conuertit ad causam. Hec igitur dicenda sunt similia deo: atq; ad diuinam imaginem similitudinemq; expressa. Neq; ta/men illis similem fas est deum dicere. Quia nec homo quidem est imagini sue similis. Ea sane que eodem in or dine congruunt possunt inuicem similia dici. Ut simili/tudo vicissim conuertatur vtrinq;. Ut sint inuicẽ am bo similia secundum principalem similis ipsius speciem. Ubi vero hoc quidem est causa / illa vero hinc effecta sunt: conuersionem nullam admittimus. Deus enim nõ his solis aut illis proprie / vt sint similia / donat: Sed omnibus similitudinem participantibus / causa. Deus ipse est ut inuicem sint similia. Immo & ipse est ipsius p se similitudinis auctor. Quodue ĩ quibuslibet simile est vestigio quodam similitudinis diuine fit simile. Unio/nemq; eorum ipse complet.

¶ Res deo quodammodo similes sunt: & omnino dissimiles.

Marsilius.

Eo res omnes & quodammodo similes sunt: et
d omnino dissimiles similes inquã / quoniam cum inde semper velut speculares quedam imagines pendeant / quodammodo representant deum. Silicet deum esse. Atq; esse potentem & sapientem atq; bonũ. Dissimiles iterum / quoniam in nulla natura vel quali tate vel conditione vel proportione cum deo conueni/unt. Alioqñ neq; diuina natura erit simplicissima/neq;

virtus immensa.

Idem. Dionisius.

Ed quid nam vltra loqui de hoc oportet. Ipsa
o nempe theologia deum esse / ipsum dissimile pre
dicat: neq; ordinem ullum cum vllis habere:
vt ab omnibus alterum. Et quod est profecto mirabi/
lius / nihil deo simile esse ait. Neq; sermo hic aduersa/
tur similitudini rerum ad deum iam predicte. Eadem
enim deo similia sunt atq; dissimilia. Similia quidē quo
niam deum inparticipabilem pro modo suo percipiunt:
& illum qui omnem imitationem refugit pro viribus imi
tantur. Dissimilia rursus quoniam tanquā inde creata
deficiunt: interuallisq; infinitis incomparabilibusq; in/
de distant.

Qua ratione dicatur in deo status.

Marsilius.

Tare deus dicitur: quoniam natura eius & ac/
s tio semper eadem est similisq; penitus & circa
idē. Et qm̄ fingi non potest itrinsecus vel extrī
sec⁹ vllo mō mutari. Jam vero si deus ē super essentiam
status autem ac motus sunt quedam conditiones essen/
tie / deus est non modo super motum / sed etiam super
ipsum statum. Neq; statione stat ulla sed & ipsam idea/
lem stationem ipse parit & status omnis perseuerantieq;
rebus cunctis est auctor.

Idem. Dionysius.

Vid autem de statu diuino vel sede dicemus.
q Quid ergo. Nisi quod deus in seipso permanet
in sua immobili identitate firmiter & accomo/
datissime collocatus. Et quoniam secundum eadem et
circa idem eodemq; modo semꝑ agit / nunq̄ ex se ipso mi
grans uel quomōcūq; motus. atq; hec quidem ratione
quadam habet super essentiam. Ipse enim est omnium

statu𝔰 ꝛ firmitatis auctoꝛ qui super oēm sedem statum/ q̃ȝ existit. Atqȝ in ipso consistunt oīa/ꝛ inde a bonoꝛum suoꝛum statu incōmota seruantur.

¶ Quomodo motus in deo: ꝛ rectus ꝛ obliquus ꝛ circularis.

Marsilius.

Cum per oīa moueri tradunt: qꝛ vim actionē/ q̃ȝ suam percuncta diffundit/adestqȝ vbiqȝ sin/ gulis pꝛocreando: seruando: mouendo: pꝛouidē do: ꝛ dispensando pariter atqȝ conuertendo/ipse tamen interim nullo modo mutatus. Rectus apud deū mot⁹ dicitur uirtus actusqȝ eius indeclinabiliter percuncta pꝛocedens. Obliquus vero motus dicitur stabilis ope/ rationis eius in pꝛoducendo continuatio/ꝛ in ipsa stabi litate pꝛoductio. Actio enim eiusmodi ad similitudinem motus obliqui. q. cōposita est ex motu quodā pariter at/ qȝ statu. Circularis deniqȝ motus significat diuinā idē/ titatē ꝛ: qm̄ media extremaqȝ reꝝ intrinsecus circū ex/ trisecusqȝ cōplectif. Et qꝛ quecūqȝ ab eo fiūt desiderio quodam boni ad se conuertit.

¶ Idem. Dionisius.

Quid autem. Quando rursus hunc ad omnia p cedere theologi tradunt: ꝛ moueri eū qui est im mobilis. Non ne ꝛ hoc qua rōne deo dignū est interpꝛetari decet. Moueri. n. deum pie iudicandu ȝ est: non per coꝛruptionem aut alterationeȝ/aut variationē/ aut versionem modumue aliquē. Vel localem motum: nō rectum non circularem/non ex vtrisqȝ cōmistum/nō intelligibilem/non animalem/non naturalem. Sed quia deus ad essentiam cuncta perducit ꝛ continet omnibus modis pꝛouidet omnibus cunctis adest compꝛehendēs omnia/ab omnibus interim penitus absolutus. Pꝛoui/

dentissimis per omnia processibus actionibusqз cuncta ubiqз dispensans. Sed ⁊ ímobilis dei motus / ut deum decet permictendum est celebrare. Et rectum quidem motum intelligere decet in deo indeclinabilem potestatem processumqз actionum nusq̃ꝫ deflexum omniumqз generationem ex eo constanter effectam. Obliquum vero vel flexuosum / stabilem inde processum / statumqз fecundum. Circularem deniqз motum / idẽtitatem ipsaз / ⁊ quia media atqз extrema que continent ⁊ que cõtinẽtur / ipse complectitur. Et quoniã quecunqз ab ipso processerunt ad se conuertit.

motus 3

Quomodo in deo dicatur equalitas.

Marsilius.

Equalitas in deo significat / deum nec ex variis esse compositum / nec vnq̃ꝫ aliter se habere. virtuteq̃з ⁊ actionem eius equali vigore q̃ꝫtum in se est percuncta procedere. Eũqз idealis ipsius equalitatis fontẽ eẽ ut platonici docent cuius ꝑticipatõe sequentia sunt equalia / aut quelibet in seipsis / aut inuicem. Et alia quidem equalia inuicem magnitudine vel numero simplici / vel gradibus qualitatis. Alia vero geometrica quadam proportione ut qua proportione hoc superat istud / eadem istud superet illud / item sicut hoc pro modo suo agit aut patitur /. Illud pariter ⁊ pro suo. Deniqз. Deus equalitate mira vniuersum in armonicam cõtemperauit equalitatemꝫ ut cuncta inuiceз. q. compatiãtur / mutuenturqз ⁊ mutuent ⁊ moueanť ⁊ moueant.

Idem. Dionysius.

Si quis autem identitatis ĩdiuinis eloquiis uel iustitie diuinam appellationeз accipiat pro equali / Dicendum est equalem esse deum / non modo tanquam indiuiduum ⁊ nusquã declinanteз / sed quoniã

ad omnia atq; per omnia eque pergit: ipsiusq; per se equalitatis est auctor: per quam deus equaliter efficit ut cū cta simili quadam vicissitudine in se conmigrent: et que participant equa conditione participent / procuiusq; vz facultate. Et eque pro dignitate ad omnia distributio fiat. Deniq; ipsum equale deus dicitur: quoniam omnez equalitatem intelligibilem / intellectualem / rationalē / sensualem / essentialem / naturalem / voluntariā / eminenter et vnice in seipso prorsus anticipauit per virtutem omnis equalitatis effectricem / omnibus eminētez

Qua ratione deus dicatur omnipotens.

Marsilius.

p Antocrator omnia continentez significat. et omnibus dominātem. Quod totum vno latini vocabulo / omnipotentem exprimūt. Deus igitur omnipotens appellatur / ut omnia extrisecus ambiens et complectens. et intrinsecus connectens atq; cōseruās Et vtriq; firmans. inuicemq; concilians. Item ut radix producens omnia ad se producta cōuentes tanq̄ firmiter cōtētura. ¶ Dicitur rursus omnipotens: quoniā absq; confusione sui imperat omnibus: mouetq; nutu facili quocunq; potenter. Atq; interim omnipotenti bonitate ad seipsum omnia trahit: non quidem violenter. violentia enim aliena est ab ipso bono: Sed quadam naturalis amoris essca ad bonū singula suū / perq; suū ad comune bonum naturaliter prouocātis. Qui sane amor et si volentia pasiint allicit vltro: tamen interim necessario rapit: bonum enim nolle non possunt. Neq; rursus vellent posse nolle bonum.

¶ Idem. Dionysius.

t Empus iam admonet vt deum multis laudatū nominibus / ut omnipotentem atq; vt antiquū

dierum celebremus. Omnipotens quidem dicitur: quo
niã ipse sit omnitenens oium sedes, omnia tota cõtinẽs
& complectes & cuncta collocans & fundans atqz con-
stringens. Uniuersumqz infractum in seipsa perficiens.
Hec rursus ex se ipsa vniuersa tanq̃ ex radice omnite-
nente producit: & in seipsam velut ad profundum omni
tenens cuncta reflectit continetqz & tanq̃ omnium fir
mamentum omnitenens/que/continentur omnia vna
connexione interim omnia superante cõmunit: neqz si-
nit illa hec se ipsa cadere: ne forte tãq̃ perfectissimo fir-
mamento mota disperant. ¶ Appellatur quinetiam sũ
ma illa diuinitas omnipotens tanq̃ omnibus imperãs.
& propria sinceritate seruata/dominans gubernatis.
Rursus tanq̃ desiderabilis omnibus & amabilis/iu-
gum amectens omnibus voluntarium stimulosqz dul-
ces diuini & omnitenentis insolubilisqz erga bonitatem
suam amoris incutiens.

¶ Qua ratione deus dicatur antiquus dierũ. Item & senex & Juuenis.

Marsilius.

c Um deus rerum omnium q̃tumlibet inter se
diuersarum/eque sit auctor: & que in reruz or
dine opposita sunt & contraria/pariter ab ipso
dependeant: necessarium est. Deum ad nullum opposi-
torum naturaliter esse determinatuz. Alioquin si deus
calor esset/frigus minime procrearet. si status/non fa
ceret motum: si motus neqz statum efficeret vsquam.
Similit̃ si ad aliquod rerum genus speciemue definitus
vel proprie accomodatus esset/alia non efficere. est igi-
tur ab omnibus rerum etiam excogitabilium. Specie-
bus generibusque penitus absolutus.
¶ Sed ut rem nostrã breuius p̃stringamus deus cum

neq; sit status neq; motus/ merito neq; est ethernitas
neq; tempus. His enim duobus illa duo sunt propria.
Quod si tempus deus dicatur/aut euũ/sic certe tanq̃
borũ iam noiatur. Preterea quod hic dicitur Deide ẽt
in eo quod est semp moueri/manere/intellige vel per fir
mitatem eius quemlibet sempiternũ motum cõtinuari.
vel in effectione variorum/nõ variari: vel in ipo Idea
li motu deum non esse seorsum ab ideali statu. ¶ Proĩ
de deus antiquus quidẽ fingitur/quoniã nascentia an/
tecedit omnia. Iuuenis quoq;/quoniã desinentibus om
nibus ipse succedit. virtutemq; nunq̃ deficientez hẽt.
Rursus quoniã deus est principiũ oĩu; atq; finis. Prĩ
cipiũ vero/qm̃ prius extitit: videt̃ antiquũ: finis autẽ
q: posterior superest/apparet nouus/merito senex Iuue
nisq; effingit̃. Deniq; cũ tempus appelletur motus ip/
sius numerus/merito sicut deus tanq̃ tẽpore prior/an/
tiquus dicitur: sic & tanq̃ prior numero vel ad numeꝝ
dicitur: rursus antiquus. Unitas enim antiqssima. Sẽ
pe in numeris illi forte cuipiam seniores videri possunt/
qui plurimum numero processerunt: queadmodũ & ho/
mines/qui plurimo dierũ numero processere/seniores ap
pellare solemus. Si ita loquimur/numeri/qui ab unita/
te minus in numerũ progressi sunt: Et hoc ipso vsu lo/
quendi. Iuniores apparent: Et iterum quia ceteris po
res sunt videntur etiam seniores.

¶ Idem. Dionysius.

Atiquus vero dierum deus predicatur: quo/
niam ipse sit euum omnium atq; tempus : Et
ante dies/& euum atq; tempus. Tam etsi tem/
pus quoq; & diem oportunitatemq; & euu; qua ratione
deum decet/eum appellare licet. Ut qui omni motu sit
immutabilis penitus & immobilis atq; in eo ipso quod
est semp moueri/permaneat in seipso. Rursus tanquam

eui ꝛ tēporis dierūqȝ causa. Quāobrē ꝛ in sacris mysti/
carū uisionū apparitōibus/antiquus nouusqȝ effingit.
Ubi antiqor quidē priorē illū ꝛ a pncipio existentē signi
ficat. Junior autē insensibilē prefert. Forte uͦ ambo nos
docēt. Deū ab initio usqȝ ad finē percūcta ꝓcedere. Foꝛ
te ēt/ut diuinus noster in sacris īstitutoꝛ ait/ ambo desi
gnant antiqtatē: oīa precedentē. Senioꝛ quidē priorē in
tēpore docet. Junior aūt principaliorē: prioreue ī nume
ro prefert. Quādo quidē unitas ipsa ꝛ quę circa unitatē
sunt/nūeris lōgiꝰ progressis pꝛicipaliora antiqoꝛaue sūt

De Appellatione etherni de ethernitate ꝛ tēpoꝛe.

Marsilius.

Sacre littere quatuor mōis ethernū uocāt. Pri
mo quidē ingenitū/.i. Deū ꝛ que dei sunt ꝓpria
Secūdo īmoꝛtale/īmutabileqȝ ut angelos: ter
tio antiquū: Quarto humanū seculum. Euū quidē me
titur ipsum esse. Tempus uero mēsurat motū atqȝ eē mo
bile. Quoniam uero ipsuȝ simplicit̄ esse pꝛecedit motum
atqȝ esse mobile: merito ethernitas ꝛ antecedit tempus
ꝛ metitur ipsuȝ simpliciter/ꝛ firmiter esse. Cū uero eius
modi eē sit totum simul uelut aliquod indiuiduū Jure
euum ꝛ est indiuiduū totum simul ꝛ metitur ipsum esse
simul totum. Tempus autē unacū motu in partes vsqȝ
quaqȝ diuisum per partes suas/metitur ꝛ motus ipsius
mobilisqȝ partes. Animā deniqȝ nostrā. Dionysius vna
cum platonicis per essentiam quidem in ethernitate: per
actionem uero precipue humanam in tempore collocat:
Similiter ꝛ hominē in vtroqȝ etiam vna cum coꝛpore
Nam ꝛ coꝛpus in eiusmodi vita temporale solum est:
in futura uero quodāmodo fiet ethernum. Anime quin
etiam actio hic quidem in plurima distracta motu: tē/
poralis ē: in patria uero stabiliter collecta simul in vnū/
euadet etherna.

¶ Idem. Dionysius.

o Pere pretium est/ut arbitror/ temporis quoq3
τ eui naturam ex sacris litteris discere. Nō so/
lum enim etherna dicũtur illa/quę omnino ab/
soluteq3 incognita sunt/reueraq3 sempiterna. sed etiam
quę incorruptibilis ĩmortaliaq3 τ ĩmutabilia eodemq3
modo se semper habẽtia. Ut cum dicitur eleuamini por
te ethernales atq3 similia. Sepe etiã antiquissima ether
nitatis appellatione signantur. Non nunq̃ uero totum
nostri temporis ductũ/sacre littere vocant euuũ. Qua/
tenus etiam proprietas eui est antiquum τ inmutabile
atq3 secundũ totum ipsum quod dicitur esse/metiri. Tẽ
pus autem scriptura in generatione corruptiõeq3 τ mu
tatione ponit aliasq3 se aliter habens. Quamobrem nos
quoq3 in hec vita/tempore definitos eui quoq3 fore par
ticipes theologia promittit: quando incorruptibile: eo/
demq3 modo se semper habens attigerimus euum. In/
terdum vero τ temporale euum scriptura prędicat/τ et
hernum tempus. Et si scimus apud eam magis accomo
datiusq3 illa quidem quę vero sunt/euo: illa vero/que ĩ
generatione versantur/tẽpore designari atq3 declarari.

¶ Deus super ethernitatem. Que etherna. Que tẽ/
poralia. Que media.

Marsilius.

d Eus neq3 proprie est ethernus. ne sit ex aliqua
essentia simul τ ethernitate compositus. Ne/
q3 est ethernitas. ne in ipsa re sit etherna. Pre/
sertim quia dum ethernitatem consideras / certum ali/
quid definitumq3 concipis. scilicet essentiam iam statu
quodam determinatam. Non est igitur simplicissimum
neq3 primum. Deus igitur est ethernitate superior. Et/
herna quidem dicimus/que semper omnino stabilia sũt

ut angeli, Temporalia vero que mobilia solum ut infra lunam ex utrisq3 mixta, vt anime rationales τ celestia corpora, Deum uero etbernitate superiorem / appellant regem omnium seculorum, i, totius etbernitatis (τ tē/ poris vniuersi),

Idem. Dionysius,

q Vamobrē nō simpliciter, coetberna deo qui est ante euum / censenda sunt: quę nominantur et/ berna, Sed a sacratissimis eloquiis nusq̄ꝫ disce dentes: etberna τ temporalia iuxta cognatos / suosque modos debemus accipere. Media vero īter illa quę ve re sunt τ ista / quę fluunt, Quęcunq3 partim quidem et bernitatis: partim vero temporis participia sunt, Dein de vero τ tanquā euum τ tanquā tempus laudare fas est: vt vniuersi temporis ęuiq3 causam: item antiquum dierum tanquā ante tempus τ super tempus: permutā temq3 oportunitates tempestatesue τ tempora, Rursus q3 ante etbernitates existentem: quoniam τ ante euum est τ super euum: regnumq3 eius regnum est omnium seculorum.

De pace diuina, De vnitate prima, De singulorū vnitate, De comuni vnione cunctorum,

Marsilius.

d Iuinam pacem / quam gentiles colebant vt con cordie deam / Platonici ideam concordie iudi/ cant, Que quidem idea diuinam vnitatem co/ mitatur ideis τ ente vniuerso superiorem. Cuncta in ente quomodolibet vno congruere omnes existimant, Si igitur quomodolibet vniuntur in ente / per vnita/ tem ipsam videlicet sic unita / multo magis in uno τ uni tate conueniunt, Ratio igitur unitatis in rebus / magis

vna est q̄ entis ratio in eisdē. Unde cōfirmat ipsum vnū esse/simplicius/potētius/supius ente/hinc cōtra rez diuersarū conditionē/opposita ēt τ cōtraria comuni quadā pace cōciliat. Quatuor elemēta ī re cōposita sub vna totius forma connetit. Diuersa q̄n etiā cōposita alioquī fugitura pcul inuicē atq; fugatura ad vnū mundi ordinē redigit τ cōtextū. ¶ Post idealē pacē platonici q̄dam cōcordie numina rebus cōciliādis vbiq; preficiūt. Dionysius antiq̄ssimos cōciliatores vocat supprémos angelos tanq̄ magis cōpotes vnitatis τ simplicitatis atq; potestatis. Diuine pacis officium est vniuersi ordinē cōseruare. huic aūt duo pariter necessaria sunt: vnio videlicet atq; distictio. Diuina vnitas/dū vnitates singulis pprias seruat τ firmat/distictionē in ordīe fuat: dū interī sibi subiecta custodit/comunē cōctorū cōtinet vnionē. Que q̄dē etiā dū propriū singula bonū petētia/īuicē diffidere uidentur/in hoc saltem/ q̄ communiter asciscūt bonum consentire coguntur.

¶ Idem. Dionysius.

a Age iā diuinaz cōciliatiōisq; principē pacē/pacificis laudib⁹ psequamur. Hec.n.est q̄ oīa vnit conctorūq; cōcordiā cōspirationēq; gignit τ efficit. Quāobrē hanc appetūt oīa. Quippe cū hec partibilē horū multitudinē ad totā cōuertat vnitatē. Et intestinū vniuersi bellū federe cōcordi τuiciat. ¶ Preterea diuine pacis participatōe cōciliantiū potestatū antiq̄ores/tū ipse singule adse ipsas τ inuicē ad vnāq; vniuersorū principē pacē conueniūt: tū etiaz q̄ sibi subiecta sunt/ita cōgregant: ut τ ad seipsa τ inuicē τ ad vnū pfectū vniuersalis oīum pacis conueniant auctorē. Qui sane uniuersis indiuidue presidēs veluti claustris q̄busdam diuisa nectētibus/oīa τfinit τ τterminat atq; comunit. Neq; sinit diuisa ad infinitū interminatumq;

137

diffūdi:alioqn ordīe firmitateq; caritura: et tanq̄ deo destituta vnitatē ꝓpriā amisura/ et inuicē oībus mistu/re modis penitus confundenda.

Quid pax. Silentium. Immobilitas in deo.

Marsilius.

Sanct⁹ iustus diuinā pacē apellat silētiū: sensu) ut arbitror) gemīo: tū q2 nos de illa ꝓprie loq nō possum⁹: tū q2 illa de se nō ita loquit̄: ut ī ipsa interī sit motus aliqs: uel aliqd simile motui. Hinc ī mobilitatē q̄3 eā noīat. q2 nullo motus genere uel ex cogitabili moueat̄. ℂ Est aūt in deo pax/mira natura simplicitas. Actōis īmobilitas. Volūtatis qes in se ipsa uelut fine. virt⁹ oīu3 ꝑ cuiusq3 mō cōciliatrix. Dicit̄ de⁹ totus toti sibimet vnitus. Quia qcqd in eo cogitas est ipse tot⁹: Quod neq3 angelis qdē cōpetit. Vnit⁹ inq̄ supeminēter. Nā qcqd preter deū est unitū/nō est vnitas ipsa: S3 unitate q̄dā potius ē unitū. Vnitate quadā inquā desup accepta ab ipsa sīplicit̄ vnitate.i. deo q nō ūitus uel sibimet ꝓprie dicit̄. Sed ipsa simplicit̄ unitas. S3 de bis satis ī cōmētariis īparmenidē q̄tidie ptractamus. ℂ Ingredit̄ in se deus quōlibet cognoscēdo vel amādo se ipsu3. vbi nulla interī ppea multiplicitas accidit: qualis cōtingere solet uel angelis in ipso ītelligēdi uolēdiq3 munere. de q̄ satis apud plotinū/negantē intelligētiā eiusmōi deo ī qua sit formalis aliqua multiplicitas. Hactenus pħi cōsecunt̄. S3 quō ꝑ modū ītelligētie uolūtatisq̄3 tres ibi psōe uel subsistētie sit: neq3 tam̄ ppea deus sit min⁹ vnus aut unū angelis q̄3 ꝓsus igtū.

ℂ Idem. Dionysius.

Et ipsa igit̄ qcqd tandē illa ē/diuina pace et qete/q̄ scūs iustus silētiū uocat: et ꝑm cogitabilē pcessu3 quēlibet īmobilitatē/q̄ pacto qescat: et quasi silētiū agat: et quomō in se ipsa/et intra se ipsā sit: et tota ad

t

se totã eminẽti rõne iungat: ac neq̃ dũ inseipsaʒ ingredi tur: seq̃ multiplicat: suã relinquat vnionẽ: sed procedit ad oĩa intus tota manẽs ꝓpter excessuʒ vnionis oĩa superãtis: neq̃ dicere: neq̃ cogitare alicui existentiũ fas est / aut possibile. Sed id quidẽ tanq̃ ineffabile / ac prorsus ignotũ / ipsimet tribuẽtes oĩa transcẽdenti / nos interim ĩtelligibiles ipsius explicabilesq̃ pticipatiões: id q̃ / ut viris possibile ẽ / ꝛ ut possibile nobis qui multis bonis viris inferiores sumus: consideremus.

Quõ diuina pax oĩa sine cõfusione coniungit.

Marsilius.

d Diuina pax. i. supessentialis vnitas generat ipsaʒ per se pacẽ. i. idealẽ pacẽ oĩum vnifican tũ penes ipsũmet deũ / tũ in angelica mente. Vtrobiq̃. n. suo mõ sunt idee. pcreat ꝛ pacẽ tam vniuersalẽ. s. vnionẽ vniuersi cõmunẽ / q̃ pacẽ quãlibet vnicuiq̃. s. ꝓpriaʒ vnionẽ. ¶ Primũ in reb⁹ deo ꝓpositũ est toti⁹ vniuersi ipsius ordo. huic aũt duo pariter necessaria s̃t / vnio vʒ atq̃ distictio. vtrũq̃ igit̃ vbiq̃ cõseruat. Per diuinaʒ ꝓuidẽtiã multis modis ꝯueniũt oĩa / cõditiõe / qualitate spẽ genere ordĩe. Hactenus q̃ ita cõueniũt: non ꝓpea ꝓhibent̃ inter se eẽ discreta: sʒ que preterea s̃b forma quadã cõmuni ꝯueniũt: ceu quatuor elemẽta s̃b cõmuni cõmixte corpis forma / q̃ naʒ mõ etiã s̃t discreta. Discriminant̃ ꝛ ista suo quodã pacto si dionysio hic ꝛ alibi credimus. Quã auerois sñiaʒ secut⁹ in corpe mixto nõ soluʒ quatuor virtutes. sʒ formas ẽt quatuor s̃uat elemẽtoꝝ elemẽta siqdẽ neq̃ uere pfecteq̃ substãtię sũt sicut mista. hiis. n. illa seruiũt tanq̃ fini. Neq̃ simplicit̃ sũt accidẽtia. cõmistã substantiã primo ĩtrinsec⁹ necessario cõpleant. Igit̃ tanq̃ media ꝛ cũ substantia conueniũt: q̄ substantiã perse cõficiunt ꝛ cũ qualitate q̄ quodãmodo intẽdunt̃ atq̃ remittuntur. sunt igit̃ hę quatuor forme

136

sub vna mixti forma per totū perfecte cōiuncte/ simul/ q̄ formali quadā proprietate distincte/ & cōtra cōtrarie tatis cōditionē conciliate diuinitꝰ. ¶ Preterea varii re rū gradus ī vniuerso sicut colorꝝ gradus īter albū at/ q̄ nigrū multi per differētias tā exiguas & inceps dis/ positi sunt/ ut preter id qđ varii discernūtur. ēt pp exa/ ctissimū contextū videatur nō contigui solū: sed etiā eē ꝯtinui/ formāq̄ unā preferāt vniuersi. ppea dionysiꝰ abs qз diuisiōe distātiaqз ait hęc eē cōtexta. & absqз ꝯfusiōe coniūcta: & graduū vniuersi cōnexiōe mirabili theolo/ gia latius pertractamus. ¶ Idem. Dionysius.

Primo qdē dicendū qđ pax diuina/ ipsiꝰ p̄se pa/ cis / & uniuersę pticularisue pacis/ est auctor: & oīa cōtempat inuicē & cōmiscet: vniōe quadam eoꝝ īuicē nō ꝯfusa. Per quā absqз diuisiōe distantiaqз ꝯiūcta: simul tam̄ ītegra ī sua queqз spē pmanēt: pcon trarioꝝ admixtiōeз minīe ꝯturbata. Neqз qcq̄ obtun/ dētia exacte sūmę illiꝰ sinceritatis oīa īuicē uniētis. vnā igit quādā simplicēqз naturā uniōis pacifice ꝯtēplemur cūcta sibi ipsi/ & sibi ipsis & īuicē copulātē & interī ꝯser uātē ī cōplexu oīuз ī cōfuso ꝯtempata parit & īmixta.

Quō diuina pax cōiūgit sibi res. & rē secū ipsa: resqз rebus itē itellectꝰ angelicos/ aīasqз similiter:

Marsilius.

Diuīa pax unire dicat triplicit oīa: primo qdeз sibi: qm̄ dū singulis sua dona largit: singula si/ bi similia reddit. Itē qm̄ adse tanq̄ finē appetē dū & imitandū cūcta ꝯuertit. secūdo rē quālibet secū ip sa: q: ptes ptibus/ & cūctas cū totius forma cōnectit. Tertio res īuicē rebꝰ ea vз rōe quā in capite supiore po suim̄. Dr forme similit tribꝰ mōis angelicas mētes uni/ re. nā lumīe parit & uigore quadā bis īfuso facit: ut in/ tellectꝰ angelicꝰ seipз aīaduertat. ī qua qdem agnitione

sui quasi per circulum sibimet coniungitur. Mox vero insitas sibi diuinitus formas cõspicit, per quas res omnes que possunt intelligi/plane prospiciẽs cũ rebus iã intellectis copulari uidet̃. Copulat̃ subinde cũ deo secretisq; diuinis: nõ hac quidẽ intelligẽtia, uel sui uel aliorũ. Sed iã formatõe eiusmõi õparatus puritatẽ suã suo tamẽ itellectu supiorẽ angel' deo mirifice fruit̃. ¶ Multis sepe rõnibus platonico more probauim̃ ipsũ pse primoq; mobile aĩam eẽ. i. suapte natura mobilit̃ tẽporabiliterq; affici & agere: semp ut aĩa. Idq; ad aĩales eius vires ꝓprie ptinere. s. uegetalẽ/sensualẽ/imaginalẽ/rõnalẽ habere insup intellectũ quãtũ cũ diuinis mẽtibus cõuenit/aliqd quãdoq; ĩmobilit̃ agentẽ atq; ꝯsequẽtẽ. Quatenus igit̃/ut aĩe hanc vitã ducũt nihil unq̃ nisi mobiliter execũtur/pluribusq; ad idẽ uiribus simul suis/vtũtur. Nõ aũt nõ nunq̃ ĩtermisso inferiorꝝ viriũ usu nõ iã per multas formas rõnesq; & ꝯceptiões distrahaant̃/sed itellectu formate uno simul ĩmobiliq; actu cõtẽplẽtur verũ/ex vniõe diuina p intellectũ angelicũ cõseruant̃. Quod deniq; possint ipso deo frui: q super primũ ĩtellectũ extat/per unitatẽ hẽnt diuinit' ingenitaz abinitio: ut sepe diximus: ĩtellectu superiorẽ. Hẽnt & p amatoriã unionẽ/illuminãte/accẽdẽte/rapiẽte deo. Id vero deus iã efficit: quãdo aĩus ẽt rõne uacante/ cõtulerit se prorsus ad mentẽ. ¶ Deniq; per diuinã pacẽ. i. vim unificaz uniuersũ h; tantã incũctis ptibus suis cõmunionẽ: ut cõmunia eiusmõi apellari possit tũ unio per quaz mũdus ẽ unus: ut platõici tradũt: nõ min' un'/q̃ aĩal quodlibet unũ: tũ cognatio quasi mẽbra sint aĩalis eiusdẽ: tũ cõsensio & cõpassio: quasi affectio motusq; cuiuslibet partis necessarie mũdo/deiceps resultet in oẽs tãta deniq; unio ẽ in mũdo q̃tã fert ipsa natura seruat interiz ad unguẽ graduũ articulorũq; distinctione formali.

137

¶ Idem. Dionysius.

Er diuinã pacẽ intellectus diuini sui ipsorũ intelligẽtiis uniti, rebus q̃ intellectis se cõiũgũt rursusq̃ ad incognitũ scandũt eorũ que sup mẽtẽ sunt cõtactũ. Per diuinã pacẽ aie multiformes rationes suas cogẽtes: ad unãq̃ puritatẽ intellectuallẽ ꝯgregantes, procedũt ꝓprio sibi mõ uia ⁊ ordĩe per ĩmateriale imptibilẽq̃ intelligentiã ad superiorẽ ĩtelligẽtia unionẽ. per diuinã pacẽ unus in dissolubilisq̃ cõtextus oĩuz iuxta diuinã harmoniã suã existit concẽtuq̃z harmonico ⁊ integra cõsonãtia cõsensioneq̃ ⁊ cognatiõe mutua coaptatur: dum ⁊ sine confusione colligitur: ⁊ absq̃ diuisione proculdubio continetur.

Confirmatio superiorum.

Marsilius.

Diuine pacis unifica uirtus adest oĩbus nõ mobilis, ut possit mobilia stabilire: nõ multiplicata, ut queat diuersa cõciliare: Non mixta huic uel illi: ut ualeat hoc cõflare cũ illo. Non mixta rursus ambobus. Si mõ discretũ sit hoc ab illo: nõ diuisa p uaria: ut possit que sunt seiũcta cõnectere. Nõ cohibita intrinsecus usq̃. Alioqn cõplecti extrinsecus nõ ualeret. Nusq̃ rursus exclusa. Alioqn intima minime deuinciret. ¶ Extrema uero conciliat ubiq̃ p media. Incorporeũ cũ corpore per lumẽ uirtutẽq̃ quasi lumini similẽ. Idq̃ efficit statim cũ corpore tenuissimo. Tenuissimũ corpus cũ crasso per mediũ. Ceu ignẽ cuz aqua p aerẽ. Connectẽs primo quidẽ mediũ cũ extremis. Nempe aer illinc quidẽ est igneus: hinc rursus aqueus. Deĩde extrema per mediũ. Nam aer uelut igni cognatus calorẽ lumẽq̃ inde facile suscipit, deinceps aque sibi cognate eadẽ traditurus. Sed de eiusmodi rerũ serie: ut diximus: in theologia satis. ¶ Conciliat autẽ cũcta primo quidez

vnitatibus: qm̄ diuina vnitas dū quodlibet facit par/ticeps vnitatis cūcta sibi tanq̄ vnitate similia cōfor/mare videt. Secūdo idētitatibus / dū efficit eadē specie uel genere uel cōditione uel ordine quodā. Tertio vnio nibus. vbi qualitates multas ī vnā cogit cōplexōis for mā. Quarto ꝯgregatōibus: quatenꝰ similitudine qua dā uel necessitate cūctis īducta ad mutuū cōsortiū vn/diq̄ cōuocat. ¶ Impertit deniq̄ vnitatis vniōisq̄ mu/nus extremis ēt mūdi determinatōibus. i. materie pror sus īformi: potētieq̄ passiue. Sepe diximus materiā nō esse essentie & essendi participē. Quippe cū munus eius/modi sit per formā. Preterea sicut potētia ad viuendum & intelligendū / neq̄ uita neq̄ sapiētia est. Ita potentia ad essentiā & adesse nec eētias nec esse. Oportet tamen quęcūq̄ sunt potuisse prius existere. Potentiā eiusmōi īmunē essentię dicimus. Verūtamen ēt materia & poten tia vnitatis & vnionis bonitatisq̄ participes indicant. Dicit in vno oīa indicare uel qm̄ ad vnā formā percon textū oīa redigit: uel q2 ex vno vel exēplari uel cęlo se/quentiū prebet inditia: pp vnionē vniuersi mirabilem ¶ Deniq̄ diuina vnitas dicitur sibimet vnita / tum to ta ad totam. Quoniā quicquid ibi supreseris: est ipsum totum: tum secundū se totā: Qm̄ formaliter pse ipsam: siqdē p unitatē ipsa3 ubiq̄ fit vnio. per placet hic exēplū aquinatis. Tommę ducis ītheologia nostri. Nēpe linea & si per totū cōtinua est / nō est tamē tota vnita sibi toti. Quia neq̄ pars ē vnū cu3 parte: Neq̄ pars est totum Punctū vō dici pōt vnitū tot totū. Neq̄ tamē id cōse/quitur perse totū. Nā per vnitatē h3 ut sit vnitū. Pū ctū autē atq̄ vnitas nō est idē. Siqua vero sit vnitas in se eminēter existens. sicut deus / perse totam formali/ter sibimet vnita censebitur.

¶ Idem. Dionysius.

138

p Erfecte pacis integritas secundū simplicissimā sinceramq; virtutis vnifice presentiā oīa penetrat: vniens atq; cōnectēs per media cū extremis extrema / per unā cognatam amicitiā ɔiūgata. Atq; vltimis quoq; vniuersi determinatōibus / ut se fruatur sdulgēs · oīaq; vnitatibus / idētitatibus / unionibus / cōgregationibus / cognata prorsus efficiens. Dum v3 diuina pax nulli diuisioni pstat obnoxia: r in vno oīa idicat Atq; per oīa procedens nusq; a propria idētitate discedit: pergit enim per omnia: singulaq; pro suo q̄q; modo sui muneris participia reddit. Et copia quidē pacifice fecunditatis exuberat: r permanet interim per vnitatis excessum tota ad totam ac perse totam sibimet excellenter vnita.

Omnia pacē optant ēt dū cupiunt eē secreta: r que mouent̄ similiter in motu pacem querunt.

Marsilius.

d Vm res appetunt in ipsa nature sue ꝓprietate pseuerare / neq; cū alienis temere cōmisceri atq; confundi / pacē r ad se r ad alia cupiunt. Sic enim r qete secū habitant: nec aliis iniuriā iferūt. Itē dū res naturaliter mobiles / motus suos cōtinuare conātur / pacē suam optāt. i. tranqllā in natura actiōeq; sua perseuerantiā. Nā r q̄ naturaliter mobilia sunt / in eo ipso ꝙ moueantur tanq̄ sua quadā pace quiescūt. atq; ita motu contenta sunt / ut eterna statu. r que naturaliter motiua sunt / pacē optatam habēt hoc ipso ꝙ mouent. intellectus quidē puri / ut alia moueant / interim ipsi non moti. Anime v° ut ipse exse ipsis mote corpora moueant Corpoꝝ v° nature pse nō uiue neq; sese mouētes nō aliter. q. pacē suā appetūt / ut a substātiis pse viuētib⁹ r ex se mobilib⁹ moueant̄. ¶ Nulla deniq; uel sba uel sbstantie psāt qualitatis ē / q̄ unionē oēm pseuerātiāq; refugiat

t iiii

aliоquin salutem propriam fugitura.

¶ Idem. Dionisius.

i NTerrogabit forte q̄spiam: quo nā pacto pacē cūcta desiderēt. Cū multa alteritate discretio neq̄ gaudeāt: Neq̄ sponte q̄escere velit. Atq̄ si alteritatē discretionē q̄ q̄ sic obicit. Suā cuiusq̄ rei ꝓprietatē dicit: ꝙ ne hanc nullū eoꝝ que sunt/idipsū ꝙ est existēs vnq̄ ꝑire uelit: ne nos quidē ad id refragabimur. Sed id q̄z eē pacis desideriū cōfirmabimꝰ. Quippe cū oīa cupiāt secū ipsis pacē vnionē q̄ hēre: atq̄ ī eo hītu permanere: ut a seipsis atq̄ suis dimoueri decidereq̄ nō possint. Iaz v° pax illa ꝑfecta /suā cuiusq̄ merā custodit ꝓprietatē/pacificis ꝓuidētiis suis oīa seorsum a seditiōe ꝯfusione q̄ tā ad seipsam q̄ ad alia ꝑuans. cūctaq̄ stabili ⁊ nusq̄ declināte potentia ad ipsoꝝ pacē īmobilitatē q̄ stabilens. ¶ Quod si quecūq̄ mouent̄ nō q̄escere quidē sed suo semꝑ motu moueri cupiūt: id rursus diuine oīum pacis desideriū est: que quidē oīa in se ipsis seruant ne forte labant̄ ⁊ oīum quecūq̄ mouent̄ proprietatē motricē q̄ vitam ne a se ipsa dimoueat̄ decidat ue/custodit. Quatenus que mouent̄ secū ipsis pacē seruantia/eodē q̄ se modo semꝑ habētia/que sui sūt muneris/peragūt. ¶ At v° si alteritatē illam q̄spiā ruinā ab omni pace prosus accipiat/affirmet q̄ pacē non esse cunctis optabilē/potissimū hoc asserimus. nihil usq̄ esse quod ab omni prosus vnione ceciderit. Quod.n.penitus instabile infinitū q̄ ⁊ nulla sede firmū indefinitū q̄ fingitur/ neq̄ ipsum quidem per se quicquā est. nec existit in aliquo.

Etiā qui iracundia uel concupiscentia efferuntur/ ad hec pacis auiditate feruntur: veram pacem christus attulit.

Marsilius.

i Ntestinũ in nobis cont̃ rationẽ bellum gerunt concupiscẽdi atq; irascendi natura. Cõcupiscibilis quidẽ oblectamenta corporea sequit̃. Irascibilis autẽ pro his cõsequendis/sepius pro cõcupiscentia pugnat. Ratio vͦ cõmuniter intelligentiaue reclamat. plurimũ vero superant illa duo/ꝛ quo magis superant/eo magis ꝛ nos seruimus ꝛ augimur. plurimi igit̃ pacis auiditate per turbationem eiusmodi bellumq; se dare volentes. ꝛ irã explere vindicta. ꝛ concupiscentiã oblectamentis demulcere conant̃. Eiusmodi vero pax ꝛ quies quã mundus pollicetur/est falsa. dum per turbationes quotidie nouas/inꝓrudẽtes rebus assidue volantibus se dare molimur. ❡ Verã vero pacẽ prestat ille qui nõ queadmodũ mundus dat/sed queadmodũ celestis pater. pacẽ suam dat ꝛ relinq̃t nobis. inde pacẽ concordiamq; accipientibus/ꝛ intimã nobiscũ per tẽperantiam/ꝛ externã cum hoibus per iustitiã atq; caritatem ꝛ cum angelis per imitationẽ angelice puritatis/ꝛ cum deo/tum per redemptionẽ sacrificio christi factam/tũ ẽt per verum dei cultum/a/christo feliciter introductum

❡ Idem. Dionysius.

s I quis autẽ obiciat illos paci pacisq; bonis aduersari q litibus ꝛ furoribus mutatiõibusq; ꝛ instabilitatibus delectant̃/respondendu; hos quoq; exilibus q̃busdam pacifici desiderii imaginibus occupari: dũ affectibus multifariã agitãtibus perturbant: quos impite sedare desiderant sperãtq; se habituros pacẽ expletione iugitur effluentiũ: perturbant̃ vero semper: siquidẽ uoluptates/a quibus occupati sunt minime cõsequunt̃. ❡ Quid autẽ de christi clemẽtia pace; ꝓfundente dicemus. Per quã dicimus nõ vltra pugnare: neq; nobiscũ/neq; inuicẽ neq; cũ angelis: sed vna cũ ipsis potius diuina ꝓ viribus opamur iuxta yesu ꝓui/

dentiã/qui oĩa in oĩbus opatur,pacemq3 cõficit ineffa/
bilẽ ab euo predestinatã:nosq3 sibi in spũ reconciliat ac
perse ⁊ in se ipso patri quoq3 cõciliat,de qbus sane mi/
rabilibus donis in theologicis informationibus satis
a nobis est dictum/sacrorum eloqorum ĩspiratione no/
bis testificante.

Quid ipsa essentia ipsa uita significent in deo atque
rebus.Item de principiis ⁊ ideis/gradibusque for/
marum.

Marsilius.

d Ionysius deũ aliquãdo noĩat ipsa3 essentiã siue
ipsu3 esse.Ipsa3 uirtutẽ uel pacẽ,uel pulchritu/
dinẽ.Ipsa3 uitã atq3 similia.Aliquãdo vº bonorũ
ipsorũ noĩat auctorẽ.Ut aũt cõmunissĩa hec q̃ p modũ
abstractiõis ⁊ simpliicitatis ex cogitant ⁊ pnũtiant ipsa
esse entia pria tanq̃ pncipia siue elemẽta rerum cõposita
intima atq3 formalia.Nã entia oĩa per ipsã essentiã for
maliter st atq3 noĩant,pulchra p pulchritudinẽ,uiua p
uitã,ceteraq3 similiter.Quãdo igit deus hec ipsa noĩan
tur/q̃ ut dixi/st in rebus potissima quasi pricipia/decla/
rat ipse rerum oĩum eẽ principiũ.Quãdo rursus bonorum ipso
ru3 auctor appellat,ostendit/quãdo/quidẽ est sup pria
supra modũ oĩa superare.Due circa hec antiquorum pla
tonicorum fuerunt opiniones.Primã quidẽ secuti sũt plo
tinus atq3 porphyrius /dicẽtẽ hec ipa q̃ per modũ abstra
cte forme pnuntiant/ideas eẽ in mẽte diuina ab ipo bo
no mẽtis patre pgenitas.Secundã vº secuti sunt syria/
nus ⁊ proclus preter ideas fingentẽ comunissima queq3
abstracta/eẽ diuina quedã principia rerum inter se p sub/
stantiã differẽtia gradatim sb deo primo disposita/primã
quidẽ eẽntiã/rebus essendi pricipiũ.Primã3 uitã uiuen
di.Primũ intellectũ intelligẽdi similiterq3 permulta:

Quoꝝ heresim in cōmētariis inplotinū hac rōne reffellimus. Quod postq̄ primã essentiã ꝛ uitã ꝛ mentē in uicē sepaueris/ꝛ essentiã uite/uitã intellectui preposueris. Necessariū erit ꝛ deinde intelligentiã/q̄ tertie cause donum est anteponere uite que est secunde cause donū iterumq; munus hoc/anteponere essentie/que est prime inter has cause munus. Principiorum tamen natura solet exigere/ut superior causa prestantiorē edat effectū. Preterea uanū est plura ad hec principia fingere cum ꝛ sufficiat ꝛ deceat vnū. Nempe cum essentia prima omīs sibi naturales pfectiones hēat/uita uero sit intimus motus uel actus essentie prime/intelligentia deniq; sit quedã uite reflexio inessentiã/merito in ipsa essētie prime natura/simul uita est ꝛ intelligētia pr̄ia. Merito igit̄ opinionem secundã reprobat dionysius/secut⁹ ut mihi quidē uidetur/nisi fallor peripateticorū quorūdã sententiam a platonicis nō abhorentē. Profecto sicut ī uniuersis sequentibus re uera sunt numeri ubiq; priores/ꝛ in sequentibus dimensionibus/sunt precedentes/ut ī profundo supficies insuperficie linea ꝛ triãgulus ī quadrangulo ita forte uisum est illis ꝛ informa misti eē quatuor elementorum formas/ꝛ quod aptius cū exemplis congruit/generalem formam inspeciali/specialem in substantia singulari. Ut corpoream naturam in animali. Naturam animalem in homine. Naturam homanam ī socrate vel platone. Differre uero putauerūt in hac formarum serie vniuersaliorem formam atq; priorem a/forma minus uniuersali sequente/non ita re ipsa ut due q̄dam ibi res existant:alioquin ad vnam rem atq; substãtiam nunq̄ perueniretur. Neq; rursus sola apud nos cogitatione differre/sʒ nãliē ꝛ ipsa rōne formali. Deniq; si de re minus uniuersali natura uniuersaliore neq; falso neq; rediculo predicatur/probabile uidetur.

ampliorē in angustiore sic inesse/ut nec oīno duo sint, q. seorsum: nec sit penit⁹ vnū. ¶ Quáobrē dionysius vniuersaliores ī rebus formas/utpote q̄ reuera sint ibi/appellat entia pīcipalia atq₃ prima. virtutes bonitatesq₃ puisorias. dona diuina. effusiōes beneficas ex deo pendētes. Que qnidē oīa participata sint in rebus/ diuinitus hec habētibus. Vt ipsa essentia ipsa uita inpticipabilit̄ quidē ꝛ per modū cause/sit ipse deus pticipabiliter aūt ꝛ per modū forme diuinitus sint in singulis. ¶ Subdit tres pticipationes diuine gradus. Sīplicissimu₃: ut ipsa₃ vitá: uniuersalē: ut vniuersalē vitá: particularē: ut vt hác uel aliquá vitá. Vlt autē particularē vitá vniuersali quidē oppositá esse. Neutrá v° / ipsi simpliciter vite opponi: ipsamq₃ nō mō simpliciorē: Sed etiá priorem utrisq₃ videat. Ná in ipsa formali rōne uite prima non necessario ꝯditiones eiusmōi ꝯtinent̄. s. ꝙ vniuersaliter pticulariterue se hēat: uel ꝙ sit huius generis: aut speciei uel illius: uel quidē sit particulare qddá sb̄ hac specie aut illa. Siquidē penes exactá intelligentiá prior est vita simplicit̄. q̄₃ talis uita uel talis. Videt̄ igit̄ dionysius pticularē vitá sub genere callocare. vniuersalē v° uitá/gen⁹ existimare. Ipsam v° simplicit̄. vitá quasi extra gen⁹ transcēdēs aliqd cogitare. similit̄q₃ de ceteris. deū deniq₃ nō mō tres dictos pticipationū grad⁹: s₃ ēt participátia facere. Participátia inquá ꝛ pro mō suo ꝛ uel vniuersali rōe/uel pticulari quadá cōditiōe.

¶ Idem. Dionysius.

Ed qm̄ alias q̄₃ me p epistolá īterrogasti qd ná esse dicerē/ipsum pse eē/ipsam perse vitá ipsam perse sapīam/dixistiq₃ te multu₃ moueri/ ꝙ aliquádo deū dixeri ipsa₃ uitá: aliquádo uite ipsi⁹ auctorē ope prętiū existimaui scēe uir dei abbac q̄₃ de nobis con cepta dubitatione te soluere. Ac primū quidem: vt que

Sepe iã3 diximus nũc ẽt repetamus: nõ est ĩter se ↄtra/
riũ dicere deũ ipsa3 per se virtutẽ aut ipsa3 vitã atq3 eũ/
dẽ appellare ipsius vitę uel pacis uel virtutis procrea/
torẽ. Jlla quidẽ rõne ex his/ quę sũt: precipue vero ex illis q̃
primo sũt: tanq̃ꝫ oĩum cã nõinat̃. Hac aũt/ ut super oĩa
ẽt quę primo sũt mõ quodã super eẽentiã eminẽs ❡ Que
ris ĩter hęc qd ape lẽ ipsum per se eẽ aut ipsa3 uitam uel
alia quotcũq3 absolute ac pricipalit̃ esse ⁊ ex deo primũ
existere ponim᷒. Jd vero nõ est obliquũ: sed rectũ: simplicẽ/
q3 ĩterp̃tationẽ h̃r. Nõ.n. substantiã quandã diuinã: uel
angelica3 eẽ uolumus ipsũ esse uelut. Cãm ut sint/ quę
sunt oĩa. Solũ namq3 ut sint quecũq3 sunt/ itẽq3 ut sit
hoc ipsũ per se eẽ/ principiũ est/ eẽntiaq3 ⁊ cã: illud quod
eẽntiã supereminet. Neq3 rursus deitatẽ aliam uiuẽtiũ
oĩum uiuificã asserim᷒ preter uitã illam plusq̃ꝫ diuinam
quę ⁊ uiuentiũ oĩum/ ⁊ ipsius uite sit auctor: atq3 ut sũ
matim dicã nõ esse putam᷒. principales illas ⁊ ↄditrices
eoꝝ quę sunt essentias atq̃ꝫ substantias. Quas nõnulli
reꝝ deos atq̃ꝫ cõditores sibi pro arbitrio fingẽtes p̃di/
care nõ dubitauerũt. Quos/ ut uere proprieq3 dixerim.
neq̃ꝫ ipsi nouerũt. Quippe q nõ sunt. neq̃ꝫ p̃res eorum.
❡ Sed ipsũ esse ⁊ ipsam vitã ipsamq̃ꝫ deitatẽ asserim᷒ prĩ
cipalit̃ quidẽ ⁊ diuinę ⁊ secũdũ causam unũ illud prin/
cipium causamque oĩum/ super omnẽ principii ⁊ essentie
rõnem. Participabiliter autem uirtutes illas prouiso/
rias ex deo in participabili procedẽtes. Jpsam ĩquam ip
sius essentię uite diuinitatis traditionem. Quoꝝ dum
omnia pro suo queq̃ꝫ modo participia sunt/ nimirum/
⁊ entia ⁊ uiuentia ⁊ diuina sunt atq3 dicuntur. cętera
q̃ꝫ similiter. Quambrem deus ipse bonus ipsorum quo/
q̃ꝫ primorum auctor predicatur. Deĩde ipsorum vniuer
sorum. subinde ipsorum particularium. Posthęc eorum
que vniuersaliter illa participant. Postremo illorum ẽt

que particulari quadā cōditione participant.

De ipsa bonitate atq3 deitate. Quod neq3 hec sunt propria dei nomina.

Marsilius.

Eq3 forsan existimet se ꝓpriū pricipii nomē mu
n tius sexcū uocat ipsaz deitatē: ipsāq3 bonitatē l
quit neq3 per hec ipsaz dei naturā exp̄mi: s3 mu
nera q̄dā deifica atq3 benefica rebꝰ īfusa diuinitꝰ. Mul/
to minus ipsa pulchritudo q̄ boni splēdor ē. dei nomē eē
pōt. deniq3 subdit deū in nulla eēntia uel natura uel or
dine esse posse: si modo horum omnium sit excellentissi/
mus auctor iudicandus.

Idem. Dionysius.

Quid aūt de his plura dicere me oz: Quādoq̄dē
q nōnulli ex diuinis preceptoribus nr̄is ipsius q̄3
pse bonitatis deitatisq3 auctorē deū dicūt q su
pra bonitatē deitatēq3 existit: dicētes bonitatē ipsā atq3
deitatē eē beneficū deificūq3 donū ex deo ꝓfectū. Ipsaz
q̄3 pulchritudinē apellāt/effusionē pulchritudiꝭ effectri
cē: que q̄dē/ ⁊ pulchritudinē ipsaz efficiat ⁊ uniuersalez
pulchritudinez particularēq3. vniuersalit̄ q̄3 pulchra et
pulchra particularit̄. ⁊ quecūq3 alia eodē mō dicta st̄/at
q3 dicent̄/declarātia vz ꝓuidētias atq3 bōitates rebus
participatas: ex ī participabili deo abbūdāti profusione
p̄cedētes ac largiter emanātes. vt q est oīu3 cā/exactis/
sima rōe sit super oīa. ⁊ qđ super essentiam extat atq3 na
turā/quecūq3 in aliq̄ eēntia℞ nāq3 st̄ pēitus antecellat

De sanctitate. regno. dominatione deitate.

Marsilius.

Lana st̄ h oīa. scū scōꝝ apellat deū daniel. regē
p regū ⁊ dominū domnātiū apocalypsis. itē regnū
tuū domīe regnū oīu3 seculoꝝ/dauit atq3 idē
dominus regnabit in ethernum ⁊ in seculum seculi. De

tiq3 in exodo dominus regnabit in ethernum ⁊ vltra.

¶ Idem. Dionisius.

q Doniã vº que de his dicẽda erãt / sine ut uidet cõgruũ acceperũt / laudare iã decet deũ isinitis noibus preditũ / ut sanctũ sanctoꝝ: ut regẽ regũ. vt regnantẽ ethernũ ⁊ in ethernũ ⁊ ultra. ut dominũ dominoꝝ. Deũq3 deoꝝ. Ac primo qdẽ dicendũ qd ipsa3 sanctitatẽ eẽ putem. Quid regnũ qd dominationẽ Quid deitatẽ. quid rursus sacra eloqa sibi uelit dũ hec noĩa geminãt. Sãctitas qdẽ ẽ / ut sm nr̃a loquamur puritas q̃dã ab omni scelere libera itẽq3 perfecta ⁊ prorsus incõtaminata mũditia. Regnũ vº est omĩs termini ornatusq3 ⁊ iuris ⁊ ordis distributio. Domĩatio aũt nõ mõ aduersu3 deteriora eminentia queda3 sed omnis quoq3 honestorum atq3 bonorũ perfecta possessio / ueraq3 ⁊ inmutabilis firmitas. Quapropter cyriotis idest dominatio ab auctoritate et proprietate ⁊ imperio ducit. Theotes autẽ. i. deitas est omĩa prospiciens prouidentia / perfecta prouidens bonitate: ⁊ circũ omnia currens ⁊ continens: seq3 omnia replens: oĩa deniq3 supereminens / q̃ illius prouidentia perfruuntur.

Sanctitas

Regnum

Dominatio

Quõ propria sanctitatis / regni / dominationis / deitatis muuera omibus sunt infusa diuinitus.

Marsilius.

d Eus nominat sanctitas / regnũ / dominatio / deitas / nõ ta3 per modũ forme q̃3 cause. Quia que sunt horu3 propria / ubiq3 diuinitus fiunt atq3 seruantur. Per sanctitatẽ qdẽ inde pendentẽ res q̃libet puritatẽ suam seruare nituntur. Et ad sinceritatẽ superiorum nonnulla contendunt: superioribus hec adesse benefice cõuertentibus. Per regnu3 diuinitus datum rebus / ordĩata passi3 cõsonaq3 ⁊ iusta distributio ꝯseruatur. Per dominationẽ ptãs excellẽs bonorũq3 possessũ

firma, per deitatē, i, expressiorē imatationē dei, sūma/beneficia pūidentia insupioribus siue angelis siue celis/siue hoīnib⁹ ceterisq; ad īferiora dirigit, Sz munera hec in deo qdē uniformia sīt: in ceteris multiformia fiūt,

¶ Idem. Dionysius,

Ec igit in cā oībus eminēte absolute laudanda
b sīt: appellādūq; illaz supeminentē sanctitatē dominatōemq;: regnūq; precellēs: & simplicissimā deitatē, ex ipsa, n, in uno simulq; exorta ē & distributa/omīs absolutio mera totius sincere mūditie, Jtē omīs rez ordo ornatusq; distictus/incōcīnitatē & iequalitatē incōgruētiāq; eliminās, Et ad ordinatissimā idētitatē rectitudinēq; gestiēs/& q̄ participationē illi⁹ promeruerūt circū agēs, Rursus omīs pulchroz bonozq; eius pfecta possessio, Omīs deniq; diuīa pūidētia prospiciēs & ptinēs q̄ prouident̄: se ipsaz ut diuinitate dignū est ad eos exhibēs qui cōuertunt diuinitate formandos,

Qua rōne deus appellet̄ sanctus sanctorū/rerū regum, dominus dominantium/deus deorum,

Marsilius,

Bi quatuor illa geminant̄ in deo, s, scūs scōrū/
u rex regnū dominus dominātium: deus deoz,
profecto significat̄ idcirco deū dici sctū qm̄ auctor sit scōrū: propriaq; ipse sit cā per quā scā ubiq; sint sancta, Per quā regnātia regnēt/dominātia dominent̄, Deū expssius imitātia/deū ipsuz prese ferāt īferioribus/q; benigne prouideāt, ¶ Jnter hec aīaduerte queādmodū scā diuinaq; antecellūt q̄ neq; sancta sīt neq; diuina ita sanctitatē deitatēq;, i, diuinitatē/sanctis diuinisq; eminere, Jta deniq; deū ipsuz q per sanctitatē diuinitatēq; infusaz/effector ē sanctoz atq; diuinoz/quorūdā, q, deoz/sanctitatē ipsaz & deitatē quālibet a nobis excogitatā incredibilit̄ supare, ¶ Aīaduerte rursuz reges

deosq; noiari pmos inqlibet angelo℞ ordie grad⁹: qm instar dei beneficā erga sequētes ɀ ad oia prouidētiam agūt. Donūq; diuinū penes deū quidē vniforme: sed penes iferiores āgelos multiforme iā enadēs futu℞; q; ide difforme / pores ipi colligūt ad vnitatē suā atq; diuinā.

¶ Idem. Dionysius.

q Boniā3 v° deus ille oium pcreator / eminenter oium plenus ē / per vnū eminētē cūctis excessū sanctus sancto℞ predicatᷓ ɀ reliqua: perexuberantissimā cām eminētiaq; supremā. Sic si dicam⁹. Quātū ea q̄ talia sunt. s. scā / diuina / dominātia / regnātia / antecellūt illa q̄ nō sunt talia / itēq; participatōes ipse prīcipantia uincūt / tantū q̄ sunt oia ɀ supantᷓ ab illo qui oia entia supeminet. Atq; pticipātiū participacionūq; oiu3 ē inparticipabilis auctor. ¶ Sāctos aūt ɀ reges ɀ dominos atq; deos sacre lr̄e nomināt / grad⁹ eos qui in singulis ordinib⁹ pricipaliores existūt. Per q̄s deinde sequētes diuia pcipiētes mūera / traditōis illo℞ simplicitatē / iuxta suas multiplicāt differētias. Quo℞ varietatē illi supp̄remi puide atq; diuie ad suā colligūt unitatē

Quō deus dicitur perfectus. Marsilius.

d Eus dicitᷓ perfectū ipsu3 atq; vnū. prīo quidē qm oēs oiu3 pfectōes ɀ i nūerabiles insup h3. Pōtēq; i uno. s. i uno psenti. neq3. n. ibi ē prius aliqd atq; posteri⁹. In vno isuper sui ipsi⁹. Nō. n. in se h3 aliud atq; aliud. s3 uno idiuiduo. s. se toto penit⁹ oia possidet. Sic ḡ perfectū ē ibi. nō extrisec⁹ accidēs s3 ipa sba nō p aliquā sui partē. s3 p totū / nō ex alio / s3 ex seipso simulq; totū scđo v° q2 per oia inūerabilib⁹ bōis exuberat. māas ɀ naturas p se informes / nec dū finitas / ipse de⁹ formādo definit. Infinitatē generatōis ɀ tpis / euo supat / atq; determiar. cōprehēdit oia nō cōprehēsus. penetrat oia nullo pbibit⁹. plura elargiri potest / q̄3 accipi

u

possint. Tertio qm̄ nec minui nec augeri, neq3 alr ꝑmu/
tari pōt, gradib3 q3 ꝑfectōis infinitis exuberās / suis q̄q3
ꝑfectiōib3 vbiq3 replet atq3 diffinit. Idē. Dio.

Ec ō his dicta sufficiāt. Reliquū est si uidet̄ ut
b ad illud tractandū q est validissimū / accedam̄

Iam v̊ theologia de illo oīum p̄icipio oīa ꝛ si/
mul predicat. Ipsūq3 ut ꝑfectū celebrat atq3 unū, per/
fectū quidē nō mō ut in se ipso ꝑfectū ꝛ per se ipsum ex
se ipso uniformiter uniceq3 ab oībus segregatū / totūq3
ꝑ totū absolutissimū: uerū etiā tanq3 plusq3 ꝑfectuz ex
eo q oīa supat / oēmq3 diffinit infinitatē: ac sup oēm ex/
pandit̄ finē a nullo capit̄ uel cōp̄hēdit̄. Sed ꝓrigit ad
oīa simul atq3 sup oīa īdeficiētib9 actōb9 atq3 dōis. Dr̄
q3 perfectū tanq3 nullū suscipiēs īcremētū / sp̄q3 ꝑfectū
atq3 ut nesciēs decrementū. Quippecū in seipso antici/
per oīa / p̄ius exuberās per vnam indesinentē eandēq3
ꝛ super plenam largitionem diminutionis exptem: per
quā perfecta oīa perficit: ac perfectione ꝓpria complet.

Quare deus dicat̄ unū. ꝛ quare ipsuz vnū sit prin/
cipium vniuersi. Marsilius.

Qibus rōnib3 deus dicat̄ unū ipsūq3 unū oluz
q sit p̄icipiū ītheologia, plotino, ꝑmenide satis di
ximus, dionysi9 q3 hic planissime loqtur seq3 h
potissimū eē platonicū ꝓfitet̄. deus ġ dicit̄ ipsū unū, qm̄
q̄tūcūq3 diuersa / ꝛ īter se opposita in una sui forma cō
plectat̄ sicut lux radios una q3 plurimos, sicut cētrū ca
pita linear͛ vnitas. n. p̄ria ita penes se / immo ꝛ magis
multitudinē sibi deuīcit / q2 unitatē dispdat ultīa multi
tudo Ipsū v̊ unū oīum eē p̄icipiū ꝯfirmat̄ ex eo q unū
ꝯcta ꝑticipāt, ēt q̄ sūt discreta itaq3 multo magis q̄ ꝯti
nua maxīe q̄ sūt in corpea, itē q oīa unitate ꝑuant̄ neq3
tam̄ sup unitatē / q̄ est uel ꝑ se aliq̄ multitudis uelq̄ q̄ moli
bet l multis aut ex multis existit / eē oz ipm ꝑ se ꝛ inse

simplicit unū q quidē tanq̃ pncipium/oīa passiz multa vitate terminat rursus qm̄ multitudo qdē absq; uno eē neq̄t,unū āt absq; multitudīe pt,pterea/qm̄ oīa mū dana q̄ꝫtūlibꝫ uaria,uno q̄dā toti⁹ ordīe ꝯgruūt,igitur una q̄dā forma cōi,sꝫ qm̄ unū hoc nꝫ existit ex se cū neq; sit ī se ipo nꝫ ab oppōita multitudīe pficiscit,nꝫ ab uno q̄uis multoꝝ alioqn nō foret cōue ꝯctio/merito ab ipso simplicit uno/q extra ꝛ supra multitudīeꝫ ē depēdet.ī cui⁹ qdē uni⁹ natura p modū ītelligētie sue expssa ē non solū unitas uniuersalis forme mūdane/sꝫ unitas ēt spēi cuiuslibꝫ necessarie mūdo alieqn mūdan⁹ ordo ōo foret īcert⁹,deniq; qm̄ unū oībꝫ inest,q,oīuꝫ elemētū,q̄ sbla/to/nꝫ ps aliqua ē aliqd nꝫ totū est aūt ītīa rebꝫ unitas elemētū,qm̄ externa ūitas ē efficiēs atq; finis,idē dio.

d Dicit aūt de⁹ unū/qm̄ ē unice cūcta psingularis unitatis excessū oīumq; cā ē:nusq̄ꝫ īteri a ꝓpria vītate discedēs,nihil,n,ē in rebꝫ vni⁹ ex ps,Sed queādmodū nūerus omīs vītatis ē pticeps,ná binari⁹ dr̄ unus/vn⁹ q̄ꝫ tenari⁹,ꝛ dimidiū unū ꝛ tertiū ꝛ de/cimū unū,sic oīa oīumq; ptes/pticipatōeꝫ uni⁹ hēnt et q; ex eo q unū extat/st̄ oīa,ipꝫ v̄ unū q oīuꝫ cā iudicat nō ē aliqd e pluribꝫ unū,sꝫ ante oē unū oēmq; multitu/dinē,Qō ꝛ q̄dlibet unū multitudinēq; definit,nulla,n, multitudo ē/q̄ nō pticeps sit vnius,Sed id qdē q s̄,m partes est plura/est toto unū,Quod plura est accidētibꝫ unum est subiecto,Quod plura numero aut viribus ē unum spē,Qō spēbus plura/unū genere,Qō multa ꝓ/cessib⁹/unū est pricipio,deniq; nusq̄ꝫ existit qcq̄ꝫ/ oīno vnius exps,Quippecū ipsuꝫ unū natura sua penit⁹ uni ca/oīa atq; tota etiā inter se opposita singularit ante cō prehēdat,preterea absq; uno qdē multitudo nō est,erit aūt sblata multitudīe unū queādmodū ꝛ vītas āte oēꝫ nūeꝝ multiplicatū exstat,ac si oībus oīa ꝯiūcta qs sub ponat/erūt oīa toto unum,aīaduertēdū id interea:que

Vnum

vnita dicunt / certe sm unius cuiusqz pus excogitatam unita cēseri, preterea unū elemēti rōnē hȝ ad oia. Idcir co si substuleris unū / neqz forma totius erit, neqz ps ulla Neqz quicqz erit in rebus. vnus naqz oia in seipso uni formiter anticipat atqz comprehendit.

¶ Vitas diuie nāe ītus hȝ ut unū oia \ ꝛ uīce ɔcta fac

Marsilius.

Um oīs ordo rex ad vnā cām referat / merito
c pȝia cā unius noie noiat, preterea qꝛ unitas sim
plicitatē significat. Cā v̄ oīs q̄ simplicior eo pri or atqz ɔuerso, natura diuina cū pp absolutissimū īfini tūqz actū sibi ꝓprius nullo mō multiplicabilis sit / adeo maxie unū unificūqz ē / ut q̄rcūqz sibi tribuant sb una si bi uēdicȝ forma, iccirco ꝛ si pr̄ ibi filiꝰ qȝ ꝛ spūs noiet nō tam nālis sibi forma minus ē una. Idee quoqz rex ibi forma st eadē. vnice quoqz illic oia pēdēt, nō. n. disticta st extrīsecus opa trinitatis. sicut. n. ex natura diuīa / sic ex qualibet illic psona ɔcta parit fiūt ꝛ pficiunt atqz s / uant. deniqz si quo noie ditas designāda ē probabiliter ipsiꝰ unus noie designat. siqdē punitatē singula st ꝛ p ficiunt atqz suant. Sūt inqz qꝛ res q̄libet siue sit sim / plex oio / idsa ɔsistit singularitate nature sibimet ɔsētiēs a ceteris segregata. siue sit cōpōita partiū uniōe cōficit Perficiunt q̄s qꝛ uniōe quadā ꝓprietatis ꝛ q̄litatis siue reddit res q̄libet ubiqz pfecta. cōseruātur deniqz uniōe quadā ad cām atqz locū ꝛ simillima queqz. Idē Diony.

Hic igit rōe theologia totā ipsā deitatē oīs prici /
b pē deitatis tanqz oīuȝ cām unius apellatōe iō ce
lebrat. vnus itaqz deus ꝛ pr̄ ꝛ unus domīus ie sus xp̄us. ꝛ unus atqz idē spūs pp excellēs totiꝰ diuīę unitatis indiuiduū. in qua qdē oīa unice collecta st ex cellēterqz unita ꝛ sup eēntialr ante cōprehēsa. Quapp ꝛ oia ad ipsaȝ iuste ꝛ unice admodū referunt atqz redi /

gũtur, a qua ꝛ eſt aqua ꝛ ꝑ quã ꝛ in qua ꝛ ad quã oĩa ſt
ꝛ cõſtituta ſũt ꝛ pmanẽt atq̃ʒ cõtinent ꝛ replẽtur atq̃ʒ
cõuertunt: nihil deniq̃ʒ ĩ rebꝫ inuenies, qð nõ ipſo uno
ſecũdũ quod deitas omnis ſuper eſſentialiter nomina/
tur, ꝛ ſit hoc ipſum quod eſt, ꝛ perficiatur atq̃ʒ ſeruet.

Vnũ ente ſuperius creat unũ in ente, atq̃ʒ ens uni/
tate definit ꝛ ſeruat. Marſilius.

p Robauim⁹ in cõmẽtariis ĩ parmenidẽ ipſũʒ ſim
plicit̃ unũ qð oĩũʒ eſt principiũ, nec eẽ unũ ali
qd. s. unũ uiuẽs uel unũ intellectuale uel unũ
intelligibile uel unũ ẽs, alioqn determinatũ iã foret ꝛ
multiplex. rurſus nec habere aliquã ſibi oppõitã multi/
tudinẽ. Alioqn ſub ordine q̃dã cõtineret. Neq̃ʒ faceret
multitudinẽ oppoſitũ. n. non facit oppoſitũ. eẽ igit̃ ſuper
q̃dlibet unũ ac ſuper quãlibet multitudineʒ uni cuius
oppoſitã, itẽ ſup oppõitiões oẽs. s. ſupfinitũ ꝛ infinitũ,
ſup partes atq̃ʒ totũ, ſup ſtatũ atq̃ʒ motũ, nõ qdẽ ĩtri
ſecus ſʒ extrinſec⁹ oĩa terminans, atq̃ʒ ipſũ ens unitate
definiẽs. probauimus ẽt qð ꝛ hic tãgit unũ eẽ in ente q̃
libet ꝛ uniuerſo atq̃ʒ prĩo aliãq̃ʒ unitatis alia eẽtie rõ/
nẽ eẽ. ĩðq̃ʒ unũ qð ẽ in ente eẽ cuʒ q̃dã alieno pmixtũ, eẽ
cũ multitudine quadã ꝛ q̃dãmõ pticeps multitudinis
atq̃ʒ iccirco ſup hoc extare ipſum ſimplicit̃ unũ. omnis
eiuſmõi unitatis uel uniõis uel multitudinis auctorem
Qð qdẽ tanq̃ʒ ipʒ bonũ eſt ſup eẽntiã uniuerſã bõi nãli
ter auidã. nũcr⁹ autẽ iã ẽ eẽntię pticeps. ſimilit̃q̃ʒ unuʒ
q̃ ẽ in numero ſimul cũ ipo ſit eẽntie cõpos. Idẽ diony.

o Pere priũ ẽ, nos q̃ʒ a multis ad unũ diuinę uni/
tatis uirtute cõuerſos, totã unãq̃ʒ deitatẽ unice
collaudare, ipſũ vʒ unũ, oĩum cãm: q̃ qdẽ ante
omne unũ, omnẽq̃ʒ multitudinẽ ꝛ ptẽ atq̃ʒ totũ, ꝛ ter/
minum, ꝛ indeterminationẽ: ꝛ finẽ atq̃ʒ infinitatẽ extat.
Quod rurſus omnia entia ꝛ ipm eẽ definit. Quod item

oĩum atq̃ totoꝝ/ꝛ oĩum ſimul ꝛ ante oĩa ꝛ ſuper oĩa vnice cã eſt. Quod p̃terea ſup ipſum unum ens/exiſtit. Ipſumq̃ unũ ens ꝺefinit. Siqdẽ hoc ipſuʒ ens unũ/q̃ eſt in entibꝫ/cõnũerabile eſt uel nũerale. nũerus autẽ eſt eẽntie pticeps. Ipſuʒ v° ſup eẽntiale unũ/ꝛ hoc qđ dicit̃ ens unũ: ꝛ numeꝝ oẽm termĩat. Ipſũq̃ eſt ꝛ unꝰ ꝛ numeri omĩſq̃ e͂ntis principiũ/ꝛ cã ꝛ numerus atq̃ ordo

De unitate ꝛ trinitate diuina. Marſilius.

Vãdo ꝺeꝰ unitas uel trinitas appellat̃/oẽm ma/
q thematicã uel nãlẽ uel quõlibet eẽntialẽ ꝛ ĩtelle
ctu q̃libet excogitabilẽ unitatẽ uel numeꝝ ꝓcul expelle. vnũ intellige ſimpliciſſimũ trinũ intellige/ſua/ ta p̃ſtis unitate natur̨ ſeipm ĩ ſe ꝓpagãtẽ pſonis ĩter ſe ſola originis relatione diſtinctis. Qua ratione. vʒ exiſtit a patre filius/exiſtit ſpiritus ab vtroq̃.

VNVS

Quãobrẽ ipſa ſup̃ oĩa ꝺeitas: q̃ qdẽ ut unitas ꝛ ut tri/ nitas celebrat̃ nec unitas nec trinitas ẽ a nobis uel ab ullo cognita veꝝ ut ipſuʒ unõe ſupiꝰ unũ fecũditatẽq̃ ꝺeificã reuera laudent̃/pfecto. trĩtatiſ unitatiſq̃ apellatõe diuĩa ꝺeitatẽ ipſã q̃ ẽ ſup oẽ nomẽ cognomĩant̃ atq̃ ĩ ipſis ẽtibꝫ ſup eẽntialẽ celebrare ſolent̃. nulla v° mõas nulla trĩtas nullꝰ nũs nulla vĩtas uel fecunditas: vel aliud qcq̃ exiſtẽtiũ: uel alicui exiſtẽtiũ cognobile archanũ illud apit qđ ſup oẽm rõnẽ ĩtellectũq̃ exiſtit. archanũ inquã ſup ꝺeitatis ipſiꝰ oĩa ſup eẽntialit̃ excedẽtis. Iã v° neq̃ nomẽ eſt ipſiꝰ ullũ: neq̃ ſermo/ uel rõ. ſed in ipſo potiꝰ in acceſſibili ſupeminet. Marſilius.

Bonum inter diuina nomina p̃ceteris venerãdũ.

Negationes circa ꝺeũ tutiores ſt̃ q̃ affirmationes

Bm appetere aliqd nihil aliud ſit q̃ ĩclinari ad
c illud atq̃ ꝯuerti/nõ ĩiuria dũ oĩa bonũ appetũt
ipſuʒ uenerari uident̃ ĩclinata vʒ ad illud ſupli/ citẽq̃ ꝯuerſa. quãobrẽ ĩter oĩa ꝺei noĩa bonũ dicunt eſſe

maxīe uenerādū, presertim qz bonū finis ē oīum, finis āt
oēs mouet cās ipse īteri ꝑsus īmobilis tanq̄ cā cārū;
preterea cū oīa ꝛ pricipia boni sint ꝛ pappetitū nālē cō
uertant ad ipsū; ꝯstat deū pricipiū oīum hoc noīe pre/
cipue noīandū: bonū deniqz nō solū in pmis uenerādū
ē sz ēt preceteris admirādū nēpe q̄ potēter attrabit oīa
ut nō appetere nequeāt tā suauit allicit adeo vz libēter
appetētia ut nz ēt uelint posse nolle bonū, h ipsū tamen
q̄ mēte ꝯceptū ꝓnūtiam̄ bonū nō tā ꝓpriū ipsi⁹ dei no/
mē ē q̄ diuini mūeris cognomētū, malūt ḡ theologi in cō
tēplatōe diuina negatōib; q̄ affirmatōib; uti qđ ī par/
menide plato nr̄ īprimis obfuat, siq̄dē mētes deū ipsū
cōcipe ꝛ affirmare nō possūt, negatōes ꝑfecto q̄bus ne/
gant̄ deū nō eē aliq̄d eoꝝ que rōe intelligētiaqz descri/
bunt̄, aīum prīo q̄dez a ꝯceptib; suis aut reb; sibi ppī/
q̄s similibꝰ ue seiūgunt qđ primis conādū plato ī episto
la ad dionysiū regē iubet, ꝛ īde gradatī p ꝯtemplatōes
angelicas ꝓuebūt: q̄bus insup de deo negatis, n, n, me
ditatōibꝰ ullis angelicis desinit ad gradū quēdā excel/
siorē eleuāt: vbi deus tādē mēti ipsū ardēter amāti mi/
ro q̄dā splēdore corruscat. Jdem. Dionysius.

S Ed neqz bonitatis quidē ipsius nomē illi quasi
cōgruū adhibemus: Verū desiderio quodam
intelligēdi aliq̄d ꝛ dicendi de ineffabili illa na/
tura / nomē illud, s, bonū nominū omnium maxime, ve
nerādum precipue dedicamus. Jn quo quidē a theolo/
gis minime dissentimus: ab ipsa tamen reꝝ ueritate de
ficim⁹. Quāobrez ipsi quoqz ascensū illū q̄ per nega/
tiones efficit̄ pretulerunt. Vtpote q̄ animā a rebus sibi
cognatis auertat: ac per diuinas oēs ꝑducat intelligen/
tias a q̄bus lōge secretū est: quod sup oē nomē ꝛ s̄mo/
nē cognitōemqz existit. Jn extremo deniqz uniuersoꝝ
ipsi quātum ꝛ nobis illi coniungi fas est / coniungat.

Sūma Dionysii reuerentia erga diuina. singularis
quoq; modestia charitas ardens, integerrima fides
As itaq; nos itelligibiles apellatões dei colli/
b gẽtes ꝑviribꝰ exposuimꝰ / nõ solū sūma illoꝝ di/
gnitate iferiores / id. n. uere angeli q̄z ꝯfiterent̄
Neq; solū angelicis laudibꝰ ipares: Siqdẽ ⁊ sūma apō
nos theologi ab extremis angelis supant̄. neq; solū the
ologis ipsis aut ipsoꝝ sectatoribus uel auditoribꝰ. ie…
feriores fuimꝰ. veꝝ ipsis q̄z ordinis nr̄i ꝯsortibus i eq̄/
les. quāobrẽ si recte dcā sūt a nobis: pꝙ nr̄o ordie re
uera sensū explicādoꝝ attigimꝰ nosuz diuinoꝝ / ipsi bo/
noꝝ oīuz auctori tāta res accepta referat̄. q nobis p̄io
quidẽ ut diceremꝰ / deīde ut ⁊ bene diceremꝰ benigne cō
cessit preterea siqd eoꝝ q̄ tantūdẽ ualẽt / omnisimꝰ illud
q̄z eisdẽ rōnibꝰ atq; disciplinis supplere uos oportebit.
¶ At vº si hec uel minꝰ recte aut minꝰ sufficient se hñt
⁊ ab ipsa vitate uel oīo uel ex ꝑte defecimꝰ / erit ꝑfecto
hūanitatꝭ tue corrigere nō spōte igrantẽ: rōesq; traderẽ
discere cupiẽti: opẽq; ferre nō satis ꝑsevalẽti: ⁊ curare
hoīez / egrotare nolẽtẽ ⁊ alia qdẽ exte ipso iuẽta / alia vº
ab aliis ꝑcepta / ꝯcta deniq; ex ipso bono suscepta i nos
q̄z trāsfūdere, ne te pigeat obsecro amicū afficere benefi
cio cernis. n. queādmodū nos q̄z nihil extraditis nobis
rōnibꝫ sacris itra nos ipos ꝯtinuerimꝰ: sꝫ illas nullo mō
ꝯtamiatas tā uobis q̄ꝫ ceteris sacris hoībus tradideri
mus, trademꝰ q̄z / q̄ꝫtū ⁊ nos dicere sufficiemus / ⁊ ido/
nei fuerīt auditores, nusq̄ꝫ traditōes maioꝝ ꝯtaminan
tes, nisi forte ad itelligẽtiā explicationẽq; ipsoꝝ infir/
miores erimus, sꝫ hec tādẽ ut deo placet ita prorsus se
hẽant atq; dicant̄. hic vº sit itelligibiliū apellationū dei
pro instituto mōq; nostro finis, deinceps aūt ad signifi/
catiuam theologiam deo duce me conferam. Finis.
¶ Impressum florẽtie per laurentiū frācisci venetū

